COLECȚIE COORDONATĂ DE
CON,«
Magdalena Mărculesc
uSerge Marquis
Ziua în care am început să

mă iubesc cu adevărat

Traducere din franceză de
Claudiu Constantinescu

A
TRei

Editori:
Silviu Dragomir Vasile Dem. Zamfirescu
Director editorial: Magdalena Mărculescu
Redactare: Carmen Botoşaru
Design şi ilustraţie copertă: Andrei Gamarţ
Director producţie: Cristian Claudiu Coban
Dtp:
Gabriela Anghel
Corectură: Irina Botezatu Irina Muşătoiu
Conţinutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în

scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consinţământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosinţă al lucrării nu este transferabil.

Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparţin persoanei juridice Editura Trei SRL.
Titlul original: Le jour où je me suis aimé pour de vrai Autor: Serge Marquis
Copyright © Editions de la Martinière, une marque de la société EDLM, Paris, 2017
Published by special arrangement with EDLM in conjunction with the agent 2 Seas Literary Agency and co-agent Livia Stoia Literary Agency
Copyright © Editura Trei, 2020 pentru prezenta ediţie

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20 e-mail: comenzi@edituratrei.ro www.edituratrei.ro
ISBN (prinţ): 978-606-40-0758-2 ISBN (PDF): 978-606-40-0832-9

Eul începe odată cu posesivitatea, fără doar şi poate. Pornind de la acest instinct, de la această reacţie, e/ prinde să se dezvolte, so se *întărească şi să se definească*

tot mai clar. Deţinerea unei case, a unui teritoriu; a unor cunoştinţe sau a anumitor capacităţi — toate acestea decurg din activitatea eului. Asta creează sentimentul de a fi un individ separat de restul lumii.

—

J. Krishnamurti

în ziua în care am început să mă iubesc cu adevărat, am încetat să mai retrăiesc trecutul şi să mă mai preocupe viitorul.

Acum trăiesc în prezent, aici unde se petrece toată viata. /

Kim Mcmillen, When I loved myself enoug

hTuturor victimelor egoului. Mai ales copiilor. Ei sunt cu sutele de milioane — poate chiar mai mulţi...

îmi plac punţile. Toate punţile. Indiferent că sunt din oţel, din lemn sau invizibile,

apreciez ceea ce reprezintă ele: interconectarea. îmi sunt la fel de dragi şi cele care unesc două maluri, şi cele care leagă două evenimente sau două fiinţe.

Ţineam aşadar să prezint această carte făcând o punte între ea şi cea care a precedat-o, *Ne-am nenorocit; gândim*

prea mult! **Cele două scrieri tratează, într-adevăr, acelaşi subiect: egoul, adică ceea ce ne separă.**

Nu poţi fi preocupat de suferinţa umană fără să te izbeşti de chestiunea egoului. E ca şi cum ai vrea să înţelegi creşterea unui copac fără a ţine

seama de rădăcinile lui; ar fi o abordare greşită. S-ar putea inventa chiar şi explicaţii fără temei — oamenii au făcut-o adeseori de-a lungul istoriei.

Obstacolele dintre indivizi, colectivităţi şi popoare vin din activitatea egoului. Războaiele, de orice fel ar fi ele, în această

activitate îşi au originea.
Explorarea egoului reprezintă,
practic, o urgenţă fără
precedent.

Ca medic, am avut frecvent
de-a face cu suferinţa.
Ea a fost pentru mine puntea
care-mi permitea să ajung

la celălalt, la toti ceilalţi.

Hamsterul GândiricV **mi-a** *' t t*

[1] *Hamsterul Cândirici. Mic tratat de descreştere personala (Pensouillard le hamster. Petit traité de décroissance personelle)* — carte de dezvoltare personală, publicată de Serge Marquis în 2011 şi continuată ulterior cu volu- **prilejuit o serie de conferinţe în Europa şi în Québec. La finalul fiecărei**

întâlniri, cititorii şi cititoarele îmi puneau nişte întrebări surprinzătoare, invitându-mă să continui alături de ei firul reflecţiilor. Mâinile lor ridicate au fost cele care au dus la naşterea *Zilei în care m-am iubit cu adevărat*

— Ce înseamnă ego? Care este diferenţa dintre ego şi mental?
— Nu e el o necesitate?
— Poate să nu existe ego?
— Trebuie el să moară?
Şi aşa mai departe. Răspunsul meu era invariabil acesta: egoul este o ceapă!

Ceea ce, de obicei, făcea auditoriul să izbucnească în râs. Trecând peste acele râsete, continuam, pe tonul cel mai serios din lume: e o ceapă alcătuită din nenumărate foite identitare. Fiecare foită
t t
se adaugă celor de dinainte în funcţie de caracterul unic pe

care ea i-l conferă unei persoane. Ele sunt produse printr-un proces neurologic — un fel de uzină biologică — ce poartă denumirea de „proces de identificare".

Iată cum funcţionează treaba asta: sunteţi într-un magazin de haine, în faţa

oglinzii. încercaţi un sacou. Vânzătorul sau vânzătoarea vă spune: „Haina aceasta vi se potriveşte perfect!" Atunci se declanşează procesul de identificare. Dumneavoastră spuneţi: „Vi se pare?" Iar vânzătorul sau vânzătoarea continuă: „Absolut. E gama

dumneavoastră de culori, e
stilul dumneavoastră. în plus,
nu avem decât mărimea
dumneavoastră la acest model.
Lână de lamă peruană crescută
pe crestele cele mai înalte,
mul *Ne-am nenorocit, gândim prea mult!*
Cum sa ne eliberam de hamsterul
Gândirici (On est foutu, on pense tropi

Comment se libérer de Pensouillard le hamster). (N.t.)

ceva foarte rar, abia se poate respira la acele înălţimi. N-o să mai vedeţi la nimeni aşa un sacou!"

îl cumpăraţi, deşi costă o avere. Mai ales deoarece costă o avere. Şi uite aşa ajungeţi

învelit într-o nouă foiţă identitară.
Procesul de identificare structurează „eul" printr-o adeziune permanentă la obiecte (un tablou, un drapel, o fotografie, o pălărie sau chiar un marker — roz, de exemplu), la credinţe

religioase, idei politice, idoli, valori, imagini, vise, talente, o anumită muncă, o pasiune pentru muzică sau echitaţie, un nume, un prenume, o relaţie, o naţiune, o reputaţie, un săpun, un cântec, o funcţie, o boală, un stil şi nenumărate alte forme. Iar

această adeziune se produce instantaneu. Daţi drumul la televizor şi nimeriţi peste o partidă de tenis. Doi jucători pe care nu i-aţi mai văzut niciodată, un chinez şi un român. După nici trei minute, procesul de identificare s-a activat şi vă treziţi că ţineţi

cu românul. Sau cu chinezul, nu contează. Dacă „jucătorul dumneavoastră" câştigă, vă simţiţi bine, dacă pierde, vă simţiţi rău. Cu trei minute în urmă, nici măcar nu-l cunoşteaţi! în doar câteva secunde, din cauza procesului de identificare,

corpul dumneavoastră reacţi-
onează, generând confort
sau disconfort

.E ceva primitiv. Teritorial. Sub efectul hormonilor stresului, sunteţi gata să vă apăraţi fiecare foiţă identitară de parcă ar fi vorba de propria dumneavoastră supravieţuire.

Folosindu-vă de cuvinte (judecăţi, dezaprobări, critici) sau, într-un mod mai arhaic, de pumni ori de bombe. Din cauza ataşării de aceste foiţe, de aceste coji. E frica de a pierde sau de a nu avea destul. Atunci când, de exemplu, există o opinie diferită de a

dumneavoastră, când vi se refuză promovarea sau când cineva face un comentariu neplăcut la adresa cravatei pe care o purtaţi.

în vremurile de azi, creierul nu mai face diferenţa între perceperea lucrurilor care ne ameninţă supravieţuirea şi

perceperea celor care ne ameninţă egoul, el declanşează aceeaşi reacţie: lupta, fuga sau paralizia. De îndată ce se profilează o ameninţare, apar frica, agresivitatea şi toate derivatele lor: anxietatea, angoasa, deprimarea, ostilitatea, gelozia, invidia,

dispreţul şi alte asemenea emoţii delicioase care minează existenţa umană şi care costă atât de mult în medicamente şi în terapii de tot felul. Ceapa ţine cu disperare de fiecare foaie a ei, de parcă pierderea uneia singure dintre ele ar antrena dispariţia sa totală.

Fiindcă suprimarea unei singure foi este echivalentă, pentru creier, cu moartea. O gravă eroare apărută în cursul evoluţiei. Creierul e, uneori, un pic cam prost... Nicio foiţă nu este permanentă. Se chinuie degeaba, bietul de el!

Nu poţi suprima egoul. Pentru aceasta, ar trebui suprimat *procesul de identificare,* atât de bine ancorat în diverse zone neurologice.

Vestea bună este că noi nu suntem egoul. Ca să fiu mai clar, nu suntem nici ceapa, nici

una sau alta dintre foile ei. Suntem mai degrabă „ceea ce în noi nu îmbătrâneşte niciodată". Această minunată expresie preluată de la Mărie de Hennezel se referă la capacităţile noastre de a fi prezenţi, de a iubi, a savura, a crea, a transmite, a învăţa, a

comunica, a ne minuna, a rezolva probleme, precum şi la alte capacităţi, asociate puterii *prezenţei* şi inteligenţei omeneşti. Şi poate chiar inteligenţei animale sau vegetale, cine ştie?

Marea provocare a unei vieţi constă în a descoperi diferenţa

dintre activitatea egoului şi cea a *prezenţei*. Asta înseamnă să învăţăm a distinge momentele în care atenţia este acaparată de eu (şi de frica lui de a nu exista) de cele în care atenţia este total conectată la ceea ce percep simţurile — că e blândeţea unei mâini iubitoare

sau spasmul unui stomac sugrumat de tristeţe. Dar şi să ne întrebăm neîncetat către ce anume e îndreptată atenţia noastră: e monopolizată ea de rumegarea unei insulte, a unui comentariu răuvoitor, a anunţării unei rupturi? E absorbită ea de spectacolul plin

de culoare al frunzelor de toamnă, de zâmbetul unui copil? Miza e să realizăm, în fiecare clipă, că avem puterea de a nu lăsa egoul să pună stăpânire pe viaţa noastră şi să ne acapareze toată atentia. Este suficient să

învăţăm să ne întoarcem mereu / *t*

la *prezenţă*. O prezenţă animată de intenţia de a iubi şi de a contribui la binele comun, bineînţeles. E un exerciţiu dificil, dar care conduce la cea mai preţioasă dintre toate împlinirile: savurarea din plin a fiecărei clipe din scurta noastră existentă.

t

Am ales forma romanului pentru a aduce în scenă personaje şi situaţii care să ilustreze multiplele faţete ale egoului. Acesta se ascunde sub chipuri nebănuite şi se manifestă într-un mod cât se poate de insidios!

Aşa s-au născut Charlot, Maryse, Marie-Lou, Georges şi toţi ceilalţi.

Sper să fim cât mai mulţi cei care vom încerca să răspundem la întrebările lui Charlot, întrucât am sincera convingere că o mai bună înţelegere a mecanismelor

egoului ar permite evitarea unei mari părţi din suferinţa omenească

.Prolog

într-o zi, am încetat să mai fiu cea care are mereu dreptate. Şi am înţeles fraza lui Friedrich Nietzsche: „Nu

îndoiala te înnebuneşte, ci certitudinea".

Băiatul meu avea pe atunci nouă ani, dar cei mai mulţi dintre adulţi îi dădeau şase. De multe ori îl întrebau: „Ai început să mergi la şcoală?" Iar el, pe un ton foarte respectuos, răspundea: „Da. De trei ani".

După care adăuga, cu figura lui de băiat de altar: „Dar dumneavoastră aţi început să trăiţi?"

îmi plăcea să mă uit la figurile lor înmărmurite. Parcă erau nişte statui, cu gura căscată şi ochii holbaţi. N-am încercat niciodată să aflu unde

auzise fiu-meu replica asta — la televizor, poate. Un lucru e însă sigur, ea îi lăsa pe toţi mască. Foarte rapid, statuile nu-l mai fixau pe el, ci pe mine, cu o privire pe jumătate stupefiată, pe jumătate acuzatoare. Iar în tăcerea lor simţeam reproşuri grele: „Dar

ce i-ai băgat în cap fiului
dumitale, doamnă?

"Pe băiatul meu îl cheamă Charles, însă, pentru mine, e Charlot. Are în el ceva din Chaplin. Merge ca un răţoi şi se uită la lumea din jur cu privirea aia a marelui comic: lucidă şi nostimă. Fizic, nu seamănă cu mine deloc. Are un cap mai degrabă mare, un trup mărunţel, păr roşcat şi pistrui. Până în adolescenţă, ziceai că a ieşit dintr-o revistă de benzi desenate: un personaj 3D în culori, plim- bându-şi mutra fictivă prin realitatea noastră.

Chiar şi astăzi, la 24 de ani, trebuie să arate un act de identitate pentru a intra într-un bar. Poartă mereu la el paşaportul, într-un mic rucsac, şi i-l arată portarului ca un poliţist american care-şi flutură legitimaţia. Are în continuare un cap mare înşurubat pe un trup mărunţel, dar mâinile i-au devenit de o frumuseţe fascinantă. Dacă ai putea intui cât de fermecător e sufletul unui om doar văzându-i mâinile, lumea l-ar saluta pe Charlot cu plecă- ciuni până la pământ. Nu atât forma lor inspiră respect, cât felul cum se mlădiază când ating ceva. Fiecare deget e un mic balerin.

Până la urmă a crescut, bineînţeles. Dar parcă i-ar fi luat mai mult timp decât altora; sau parcă ar fi crescut mai întâi pe dinăuntru. Când cineva îl întreba: „Ce vrei să te faci când o să fii mare?", el răspundea întorcându-se către mine: „Nu vreau să mă fac mare. De ce toată lumea vrea să fie mare, mamă?"

Cartea aceasta reuneşte câteva întrebări pe care Charlot mi le-a pus când încasa de la viaţă

primele lovituri. Cele cărora nu reuşeşti să le găseşti un sens atunci când le cauţi unul cu orice preţ. Mulţi cred că nu putem trăi fără o explicaţie, fără o justificare, fără un motiv pentru orice. Bieţii de ei nu ştiu că vor trebui să înveţe cum se poate trăi cu nişte răni fără noimă.

Chariot îşi relua neobosit ofensiva, încăpăţânat ca un ţânţar flămând: „Mamă, ce e ăla ego? De ce aţi divorţat tu şi cu tata? De ce se sinucid unii copii?" Aceste întrebări m-au lecuit de propria-mi autosatisfacţie. Mă rog, aproape. Până să înceapă fiu-meu cu întrebările, eram o ignorantă. Dar ignoram acest lucru.

Să mă prezint: Maryse du Bonheur. Numele ăsta de familie mi-a adus, evident, o mulţime de ironii de-a lungul vieţii, glume de prost gust de genul: „Bine că nu ţi-au pus numele mic Reine, Rose sau Aimée[I]".

De multe ori, mi se spune că numele acesta nu poate fi adevărat. Că l-am inventat eu ca să fiu mai interesantă; ca să-mi dau o şansă de a crede în ea, vreau să zic în fericire. Şi totuşi, numele acesta vine din nordul Franţei. De pe o mică fâşie de pământ aflată de-a lungul graniţei belgiene. Şi sunt o „du Bonheur" autentică, vă asigur. Suntem puţini cei care purtăm acest nume; de fapt, suntem pe cale de dispariţie. Nu mai există nicio altă ramură în arborele acestei familii. Chariot ar putea fi ultimul lui fruct.

I Reine du Bonheur— Regina Fericirii; Rose du Bonheur— Roza Fericirii; Aimée du Bonheur— Iubita Fericirii. (N. fr.)

Sunt neurolog — neuropediatră, ca să fiu mai exactă —, specializată în tratarea cancerului. Lucrez într-un spital universitar destinat copiilor. Şi acolo, numele meu stârneşte reacţii puternice. Imaginaţi-vă ce figuri fac cei care aud răsunând în interfonul spitalului: „Doamna doctor du Bonheur, sunteţi rugată să sunaţi la terapie intensivă!", „Doamna doctor du Bonheur, sunteţi chemată la urgenţe!" sau „Doamna doctor du Bonheur, contactaţi imediat sala de operaţii!" Ar trebui să vedeţi feţele familiilor atunci când mă prezint pentru prima oară.

Predau, în acelaşi timp, neuroanatomia la facultatea de medicină şi conduc o echipă de cercetare a cancerului de creier la copii. Toate astea fac din mine o persoană foarte ocupată. De când mă ştiu, am vrut să fiu mare, foarte mare. Cea mai mare din branşa mea. Să fiu peste toţi ceilalţi. Odată intrată la facultate, am început să-i privesc de sus pe cei din jur. Dispreţuiam tot ce însemna mediocritate. Mi se părea că ceilalţi studenţi erau nişte găunoşi care nu vedeau mai departe de propriul buric, în timp ce eu, geniul, aveam să schimb soarta lumii! în ochii mei, eram o combinaţie de Maica Tereza şi Einstein. în lumea psihologilor, asta se numeşte „narcisism".

Ca fizic, lumea zice că-s frumoasă. înaltă, subţire, cu ochi negri şi un păr 90% cacao. Am nişte picioare interminabile şi nu m-am jenat niciodată să mi le arăt — în afara spitalului, bineînţeles. Până să-l nasc pe Charlot, era suficient să văd pe cineva întorcând capul după

fina arcuire a gambelor mele ca să simt că trăiesc, că exist mai presus de cer şi de orice paradis. Ştiu că picioarele mele le mai trezesc şi astăzi unora dorinţa de a le dezgoli până sus de tot, dar acum nu mai iau asta ca pe o confirmare a propriei valori.

Am, de asemenea, norocul de a dispune de pieptul acesta — natural — care obligă specia bărbătească să facă mari eforturi pentru a mă privi în ochi. Am încercat o oarecare plăcere văzând cum se mai chinuiau respectivii domni să pară imperturbabili. Mi se părea o chestie foarte nostimă. Scriu „mi se părea", la imperfect, fiindcă de multă vreme nu mai joc jocul ăsta. Suferinţa lui Charlot a schimbat totul.

Dacă îndrăznesc să mă descriu astfel, e doar pentru a sublinia faptul că, sub aspect fizic, fiul meu şi cu mine suntem foarte diferiţi. Aţi înţeles acum că, din nefericire, seamănă cu taică-său. în caz că aţi avea vreo îndoială, sunt cât se poate de conştientă că am scris „din nefericire". Lui Charlot îi datorez această înflorire a conştienţei. Bine, sunt încă la început de drum. Dar sunt conştientă şi de asta.

Visam să fiu văzută şi auzită de toţi şi de toate. Şi peste tot. Voiam să ajung cel mai mare medic din specialitatea mea. Mă bucuram „să le vin în ajutor" copiilor bolnavi, bineînţeles, dar, înainte de orice, îmi plăcea să se ştie lucrul acesta.

Odată cu ivirea lui Charlot în pântecul meu, visul mi s-a spulberat, fantasmele mi s-au făcut

ţăndări. O ivire totuşi dorită, aşteptată: un copil apărut din iubirea cu un clovn, un clovn de-adevăratelea. Cu nas, fluier, baloane şi toate zdrăngănelele care stârnesc hohote de râs; alături de el, credeam că aveam să râd tot restul vieţii mele. Numai că mi-a făcut cea mai mare farsă pe care ţi-o poate face un clovn: a dispărut. S-a evaporat înainte ca bebeluşul să vină pe lume. Corpul meu nu mai corespundea, mai ales burta.

M-am trezit singură cu Charlot. Şi cu grădiniţa, şi cu şcoala, şi cu cariera. Povestea obişnuită. Atât de obişnuită...

După care Charlot a început cu întrebările... Mi-a arătat tot ceea ce nevoia mea de superioritate nu mă lăsa să recunosc şi să trăiesc.în primele minute după naştere — în dimineaţa de 14 februarie 1991 —, am făcut o criză acută de nervi. în loc de exaltarea aceea post-partum de care se vorbeşte peste tot — în cărţi şi în reviste, la televizor —, eu simţeam că mă sufoc. Alexandrine, obstetriciana care m-a ţinut sub observaţie pe tot timpul sarcinii, se aşteptase la o asemenea criză. Specialistă în moşit, dar şi înţeleaptă de felul ei, ştia că voi dori să fiu cea mai bună născătoare de pe faţa pământului, mai calmă decât Fecioara Maria în staulul de la Betleem — şi că această ambiţie mă va face să respir mult prea repede.

O ştiu de la vârsta de 14 ani, când am locuit la ea acasă în cadrul unui program de vacanţe inedite, „Vara mea la fermă". Alexandrine a copilărit la ţară, printre crescători de capre şi vaci. Părinţii ei apărau neabătut ideea că pământul e făcut pentru ca toţi să se bucure de el şi că, prin urmare, nu-i poate aparţine cuiva anume. Aveau grijă să creeze condiţiile necesare pentru ca animalelor care trăiau pe terenul lor să nu le lipsească nimic. Toate dobitoacele se bucurau de aceeaşi atenţie. Vara aceea petrecută la ferma lor mi-a marcat existenţa.

Alexandrine este şi acum prietena mea cea mai bună. Legătura asta dintre noi s-a creat de cum ne-am văzut: ochii noştri şi-au spus „da" pentru totdeauna. Ca într-o căsnicie. Ba mai

mult: ca într-un pact spontan în care cuvintele ar fi fost de prisos. O complicitate pecetluită în tăcere. Chiar şi astăzi, când n-avem nimic să ne spunem, nu ne forţăm. Fără angoase, fără iscodiri, fără aşteptări; fiecare ştie că cealaltă există, iar asta ne e de ajuns. Nu trebuie să dovedim nimic, nu avem de dat nicio socoteală: când o prietenie nu este aşa, atunci nu e cu adevărat prietenie, e dependenţă.

Entuziasmul pentru obstetrică o anima încă din adolescenţă. în grajdul de lângă casa alor săi îşi amenajase propria sală de naşteri. Pe lângă vegherea, alături de tatăl ei, la venirea pe lume a viţeilor şi iezilor, făcea acolo şi operaţii de cezariană pe şoricioaice, cu forfecuţe de manichiură. Nu era nimic sadic sau violent în treaba asta, ci doar o imensă dorinţă de a învăţa şi o adevărată pasiune pentru naşteri, aşa cum alţii au o pasiune pentru desen, muzică sau dans. Alexandrine crease o maternitate pentru şoricioaice. Le adormea cu un anestezic ieftin pe care veterinarul din zonă — un prieten de-ai tatălui ei — i-l furniza cu toată încrederea. Omul intuise în ea un talent de excepţie, abilitatea de a crea o legătură cu animalele *in utero,* un fel de har. Zicea că nu mai văzuse în viaţa lui aşa ceva şi, de multe ori, exclama, cu vocea tremurândă: „Chestia asta e pe cât de ciudată, pe atât de minunată!" Lucru care s-a confirmat apoi şi pe făpturile omeneşti.

— Alexandrine a rămas celibatară, de parcă şi-ar fi făcut o vocaţie din angajamentul profesional. Femeie dintr-o bucată, nu a împărtăşit niciodată dorinţa mea de dominare. Reuşita sau succesul nu prezentau, pentru ea, niciun interes. Ideea depăşirii de sine i se părea chiar absurdă. De fiecare dată când îi vorbeam despre dorinţa aia arzătoare de a-mi depăşi limitele şi de a ajunge cea mai bună, riposta mereu cu aceleaşi întrebări:Cine să depăşească pe cine, Maryse? Există două Maryse? Ce anume te va face să afirmi într-o bună zi că o Maryse a depăşit-o suficient de mult pe cealaltă pentru a fi devenit în sfârşit cea mai mare şi mai tare?

Asta mă scotea din sărite. îi răspundeam că nu pricepe despre ce vorbesc. Că treaba asta era de neimaginat în lumea ei de capre şi de vaci. Dar ea adăuga:

— Poveştile tale de mărire nu mă interesează deloc, draga mea. Singura chestie care mă face să mă dau jos din pat dimineaţa — sau în puterea nopţii — sunt copiii care trebuie aduşi pe lume. îi iubesc de îndată ce am atins cu palma pântecul mamei lor. îi simt imediat. Chiar când sunt mici cât o alună sau cât un melc. Parcă ne-am da mâna şi ne-am spune: „Mă bucur de cunoştinţă!" Asta-i tot ce contează pentru mine. Nu-i nicio măreţie în treaba asta. Un copac nu încearcă să se autodepăşească de la un an la altul: „Iuhu, sunt mai mare ca anul trecut!" El creşte, atâta tot. Leagă lumina de pământ şi viceversa. Iar asta îl face să fie ceea ce este: un copac. Un

vehicul al vieţii. La fel e şi cu copiii. Un singur lucru contează, Maryse: desăvârşirea talentului. Restul sunt fleacuri inventate de oameni pentru a-şi flata egoul.

Nu ştiam, la vremea aceea, cât aveau să mă bântuie vorbele ei.

Charlot nu s-a grăbit deloc să vină pe lume. Aşa cum n-a făcut-o, mai târziu, nici cu crescutul. Nu ştiu dacă Fecioara Maria a avut contracţii la fel de dureroase ca ale mele, dar eu... văleu, Doamne! Tot la două minute, simţeam că-mi pierd minţile: „Auuu! Auuu!" Dorinţa mea de a fi cea mai bună născătoare din istorie ceda în faţa realităţii. O imploram pe Alex să mă adoarmă. —*¥lease...please,* Alex. Fă-mi cum le făceai şoricioaicelor!

Ea îmi zâmbea înduioşată, scotea nişte behăieli afectuoase de căpriţă şi, cu faţa lipită de a mea, îmi şoptea la ureche:

— Respiră, draga mea, respiră!

După vreo douăzeci de ore, Chariot a catadicsit să-şi arate creştetul păros al capului, pentru ca în final să se cuibărească în braţele iubitoare ale lui Alexandrine. Zi-

t

ceai că se reîntâlneau după o lungă despărţire. Se mişca încetişor în palmele moaşei, ca un pisoi care se freacă de piciorul omului. Alexandrine mi l-a pus apoi pe burtă, „ca să nu se simtă pierdut". Un mod elegant de a-mi spune: „Trezeşte-te, Maryse, ţi s-a născut copilul!"

în realitate, eu eram cea pierdută. Abia am auzit vocea prietenei mele când mi-a prorocit:
— N-o să prea ai timp de odihnă, Maryse, dar o să-ţi placă.
Eu mormăiam în sinea mea: „Ce tot zice acolo?" Alexandrine însă a continuat:
— O să cam ai de tras, scumpo...
Mi-am zis atunci că asta le spunea probabil tuturor femeilor pe care le asista la naştere.
La prima vedere, nu mi s-a părut frumos. Prea vânăt. Prea unsuros. Prea nu ştiu cum. încercam să văd şi eu ce detectaseră antenele lui Alexandrine. Nimic. Doar un bebeluş molicel. Un ghemotoc de pluş umed care părea înnebunit după mângâieri. Dar Alex e Alex. De la un punct încolo, nici nu mai caut s-o înţeleg. Când bagă deliruri din astea inofensive, pe mine, în general, mă umflă râsul. De data aceea însă, nu-mi venea să râd deloc. Vocea lui Alex revenea ca un ecou: „O să cam ai de tras, scumpo..." Ameţită, răscolită de greaţă, stăteam să leşin când, brusc, am simţit că-mi acoperă gura cu o pungă de hârtie.
în timp ce eu mă chinuiam să-mi revin, Alexandrine îl ajuta pe Charlot să găsească un mamelon. Mă uitam la fruntea cutată a fiului meu şi la pleoapele lui umflate, în toate descifram numai reproşuri: „Nu mi-ai cerut niciodată voie să-mi dai viaţă". Mi se părea că aud o voce aproape ca de adult acuzându-mă că mi-am băgat nasul unde nu-mi fierbea oala: „Nu ţi-a dat niciodată prin gând să discuţi şi cu mine

despre asta?" Genul ăla de întrebări pe care evident că nu ţi le pui când ai pe clitoris limba iubitului tău, iar coapsele ţi se zgâlţâie ca un dulap în toiul cutremurului. Departe de a fi lucidă, nu-ţi doreşti decât să strigi: „Intră în mine!"

în orice caz, îmi doream acest copil. îl doream din străfundul fiinţei mele. De ce? Habar n-am! Şi n-am avut nicio clipă de gând să încep o psihanaliză ca să aflu. Să zicem că venea dintr-o dorinţă sălbatică, primitivă şi animalică a tuturor celulelor mele.Peste un an, profeţia lui Alexandrine s-a materializat. Charlot a rostit primul său cuvânt: „Au!" E oare un cuvânt? Nu ştiu. Să zicem că asta a fost prima manifestare lingvistică a inteligenţei lui. Pe moment, nu i-am dat prea multă atenţie. Am crezut că e un strănut, o alergie sau un început de guturai. în mână aveam o batistă de hârtie, fiindcă tocmai strivisem un păianjen. M-am apropiat de fiul meu ca să-i inspectez nasul, iar atunci am văzut un al doilea păianjen pe perete. în spatele lui. Când am vrut să strivesc bestia, el a făcut „Au!" din nou. Faţa îi era încordată toată de durere. Câteva zile mai târziu, când trosneam cu o revistă o muscă, mi-a făcut iarăşi figura: „Au... au!", cu faţa încordată şi ambele mâini pe cap. M-am întrebat dacă ţinuse minte vorba asta din timpul naşterii. Apoi au fost furnicile care defilau în coloană prin sufragerie. Foarte muncitoare. Făcuseră o gaură prin podea şi mărşăluiau spre bucătărie, hotărâte s-o invadeze. Eu eram isterică, băteam

din picioare ca să le strivesc. Un dans celtic, ucigător. Charlot plângea cu sughiţuri: „Bobo, mama! Bobo!" încă nu împlinise un an.

Când i-am povestit lucrurile astea lui Alexandrine, a început să râdă.

— Băiatul tău ştie de-acum ce-i compasiunea, draga mea!

— Glumeşti, Alex, n-are decât unsprezece luni!

Ea s-a mulţumit să dea din cap.

— O să vezi tu, Maryse, o să vezi tu...

Şi am văzut.

La trei ani, Charlot m-a întrebat:

— Eu de unde vin, mamă?

Tocmai citisem într-o revistă medicală articolul unui psihanalist de copii. Tipul spunea că era o întrebare curentă.

— Vii din Etiopia, dragul meu.

Credeam că prin acel răspuns aveam să-l fac să înceteze cu întrebările. El însă n-a părut deloc tulburat.

— Ce e aia Etiopia?

— O ţară din Africa. Foarte departe.

Şi, fără să mai pierd vremea cu nenumăratele ipoteze legate de originea omenirii, am adăugat:

— Toţi oamenii vin de-acolo, scumpule. în zona aceea au fost găsite osemintele celor consideraţi a fi primii oameni. Cei dintâi care mergeau în picioare în loc să alerge în patru labe.

— Şi ceilalţi copii de la creşă tot de-acolo vin?

Am zâmbit. Apoi am fost pe punctul să-i spun: „Da, dragul meu, toată creşa, care înseamnă specia umană",

dar m-am abtinut. M-am multumit cu un foarte scurt:

t t

— Exact!

Asta nu l-a mulţumit. Cu o faţă nevinovată, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, m-a întrebat din nou:

— Eu de unde vin, mamă?

De data asta, i-am zis:

— Din mare!

A rămas cu gura căscată. Ochii îi erau mari cât două rondele de lămâie. Apoi, scărpinându-şi lobul urechii drepte, m-a ascultat cum filozofam pe tema originii vieţii:

— Viaţa a venit din mare. Un peşte a ieşit din apă, i-au crescut picioare, iar într-o bună zi a devenit om.

Părea că nu mă mai crede. Cu o mutriţă ofensată, m-a întrebat pentru a treia oară, pe tonul cuiva care şi-a pierdut răbdarea:

— Mamă, de unde vin eu?

— Din stele, dragul meu... Pământul e o bucată dintr-o stea. La fel şi noi, tu şi cu mine... Şi noi suntem întru câtva nişte bucăţi de stea.

Atunci, spre marea mea mirare, a zâmbit. De astă dată, răspunsul meu părea să-i convină.

— Mulţumesc, mamă!

Şi a plecat repetând întruna:

— Vin din stele, vin din stele...

După care a adăugat o frază ce m-a lăsat complet mască:

— Şi acolo o să mă duc, după aia.

Oricât de ciudat ar suna, Charlot a trebuit să aştepte până la nouă ani pentru ca neuropediatra de maică-sa să înceapă să-l ia în serios. Nouă ani! în ciuda profunzimii întrebărilor lui, eu îi răspundeam numai cu aiureli. Cu tâmpenii, uneori. Cele mai multe dintre lucrurile pe care voia să le ştie mi se păreau, ca să zic aşa, prea bătrânicioase pentru el. Şi trebuie să recunosc că mă enervau. Eram blocată într-un amestec de „Ce-i cu fazele astea?" şi „N-am eu timp de aşa ceva!" Adoptasem strategia lui „Lasă c-o să-i treacă". Fără a mă uita la el prea atentă, bâiguiam ceva de genul: „Ascultă, e foarte complicat. Numai viaţa poate să-ţi răspundă. Vreau să zic că, atunci când vei fi mare, vor veni şi răspunsurile". El pleca atunci cu capul în jos, mai pleoştit decât când venise.

Cum nu creştea în înălţime, începuse să-mi fie ruşine. Colegii mei endocrinologi — specialişti în creştere — nu vedeau la el nimic anormal. Examinare după examinare, auzeam mereu acelaşi diagnostic: „Ai răbdare, Maryse". Dar când îl comparam cu copiii de vârsta lui, nu mă puteam abţine să nu mă măsor şi pe mine. Charlot mă făcea să văd o imagine a mea diminuată. Mă uitam în oglindă:

— Oglindă, oglinjoară, cine e cea mai mare şi mai tare?

— Nu eşti tu, Maryse, iar asta din cauza lui Charlot, piticania ta. Cu un cap mai scund decât toţi ceilalţi. O pată în ireproşabilul tău dosar.

Tunam şi fulgeram. Iar el, în faţa oglinzii lui, nu întrevedea deloc ziua în care maică-sa ar catadicsi să-i răspundă şi altceva decât nişte prostii.

încetul cu încetul, am înţeles că marea şi tarea „Eu însămi" — Maryse du Bonheur — nu luase niciodată în serios acele întrebări. Şi că nici viaţa mea, atât de lăudată de semenii mei, atât de admirată, de răsplătită, de recunoscută, nu oferise vreun răspuns. De fapt, ca să fiu cinstită până la capăt, eu nu-mi puneam niciodată întrebări. Nu era nevoie, fiindcă le ştiam pe toate! Char- lot nu s-a descurajat nicio clipă. în ciuda purtării mele dispreţuitoare, încrederea i-a rămas intactă. De fapt, la un asemenea nivel, asta nu se mai numeşte încredere, ci credinţă.

t

Eram măcinată de „sindromul eului hipertrofiat", o afecţiune de care suferă aproape toţi oamenii de pe Pământ. Ea e deosebit de severă la unii şefi de stat. Este o boală care se contractează foarte devreme şi care acţionează asemenea viermilor intestinali, numai că la cap. în general, dă coşmaruri, stare de agitaţie şi mâncărimi

.în timpul studenţiei, maladia aceasta s-a agravat atât la mine, cât şi la mulţi dintre colegii mei: cu cât studiam mai mult, cu atât mai puternic era sentimentul nostru de superioritate. Când învăţam pe dinafară enciclopedia

patologiilor cunoscute, „egoul" nostru se umfla aşa cum creşte un ganglion în cazul unei infecţii sau al unui cancer. Ştiinţa noastră ne deosebea de ceilalţi; ne făcea „speciali". Mai ales prin puterea pe care ne-o dădea în privinţa vieţii şi a morţii. De-a lungul parcursului nostru universitar, deveneam tot mai „bolnavi" şi mai contagioşi. Fără să ne dăm seama — şi asta face parte din simptome —, contribuiam la răspândirea celei mai grave molime a vremurilor moderne, o boală care ucide mai mult decât toate cancerele la un loc: „boala egoului". Oamenii atinşi de acest morb îşi văd neuronii mobilizaţi de gânduri impregnate mai tot timpul de „eu, eu, eu". Neavând niciun control asupra apariţiei acestor gânduri sau a succesiunii lor. Ei cred cu toată tăria că *sunt* ceea ce *gândesc.*

Charlot, cu grelele încercări prin care a trecut, m-a ajutat să mă debarasez de fanfara aceasta mentală. în fine, aproape... Nenumăratele lui întrebări nu doar că îmi arătau nişte portiţe de scăpare, dar îmi ofereau şi chei pentru deschiderea lor. Curiozitatea lui şi mai ales curajul dovedit pentru a pune capăt propriei suferinţe parcă m-au dehipnotizat. Până atunci, trăisem într-un fel de somnambulism hiperactiv. Charlot a devenit treptat maestrul meu zen: „Haide, mamă, coboară din lună!" în cele din urmă, am hotărât ca, atunci când venea la mine, să întrerup orice activitate şi s-o apuc, alături de el, pe drumul cunoaşterii de sine.

Te iubesc, Charlot.

Mi-am dat seama până la urmă că, în realitate, mă eschivam în faţa întrebărilor dificile. în momentele când ar fi trebuit să reflectez în mod serios, inteligenţa mea se lăsa brusc pe tânjală. După perioada „Viaţa îţi va arăta răspunsul într-o bună zi", a urmat „îţi baţi capul cu prea multe întrebări, dragul meu!", apoi „N-ai şi tu un prof sau un prieten cu care să vorbeşti?" Charlot zâmbea, un pic parcă în zeflemea, de parcă ştia că mă făcea să-mi re-consider încetul cu încetul limitele. Cerându-mi în mod insistent să-i vin în ajutor, mi-a arătat, cu inteligenţa lui de copil, cât de „de sus" mă uitam la el. Revenind iar şi iar pentru a-şi depune oful la picioarele mele, ca pe o ofrandă, m-a readus la ce e esenţial pentru mine: copiii pe care îi îngrijesc.

Mulţumită permanentelor lui întreruperi, am realizat că ajunsesem să adopt urgenţa ca mod de viaţă. Confundam nuanţele cu ineficienţa, complexitatea cu inutilul. Devenisem o figură tipică a modernităţii: un cap cât baniţa şi un ilustru buric pe post de inimă. Profunzimea cere lentoare. Or, înainte ca tristeţea lui Charlot să mă oprească din zbor, n-aveam timp de pierdut cu lucruri care cereau timp. Când ai impresia că le ştii pe toate, ignoranţa te agasează. La fel, şi misterul.

Iritarea devenise modul meu de a da bună ziua. Când ajungeam în secţia mea, dimineaţa, tot personalul era mut. Liniştea era singura care mă întâmpina. Oamenii nu mă salutau, îmi

aduceau direct dosarele şi cafeaua. Simţeam că se purtau cu precauţie, nu care cumva să mă supere. Treaba asta aducea cu distanţa menţinută faţă de cineva aflat în carantină. N-aveam nimic contra acestei forme de respect. Teama pe care o inspiram mă apăra. Toţi tiranii ştiu asta.

Nu mă mira răceala cu care eram tratată. O luam drept admiraţie. într-o lume care privilegiază suprafaţa şi care crede că a aflat adevărul din gura unui afacerist, jurnalist sau actor de cinema, renunţi foarte repede să mai pui întrebări. Tonul meu nu admitea nicio replică. Politicienii ştiu din instinct că, în ziua de azi, aparenţa e cea care dictează alegerile. De-asta se şi înconjoară de specialişti în iluzie. în mine trăia o politiciană. Abilă. Vicleană. Capabilă să detecteze persoana pe care trebuia s-o flatez pentru a obţine ce-mi doream la momentul oportun. înţelesesem perfect epoca în care trăim: până să înceapă Charlot să-mi demachieze sufletul cu întrebările şi cu lacrimile lui, îmi „photoshopam" viaţa mai tot timpul.

Teama de a pierde prim-planul devine şi mai evidentă în prezenţa unui copil care nu are înălţimea colegilor lui de clasă. „Pe mine o să mă iubească cineva, mamă? Tu ar trebui să ştii, fiindcă pe tine pare să te iubească toată lumea. Ţi se pare că sunt frumos?" Probabil că o mamă „normală" ar fi răspuns „da" fără să clipească, dar eu, una, nu puteam s-o fac. Explicaţia era foarte simplă: aş fi preferat ca pe umerii fiului

meu să văd capul meu, nu figura lui taică-său! Când diplomata din mine lua iniţiativa şi zicea: „întotdeauna se va găsi cineva care să te considere frumos, dragul meu", Charlot îşi acoperea urechile, strigând: „De ce-mi răspunzi aşa, mamă? E ca şi cum nu mi-ai răspunde deloc". Niciodată, nici chiar în frageda lui pruncie, n-a suportat să fie luat de prost. Când va ajunge la adolescenţă, îmi va spune: „Răspunsu-rile tale sunt ca pentru microunde, *mom.* Nu le mai pui nimic, doar le bagi la încălzit".

Mi-a luat foarte mult timp, vă daţi seama, ca să mă obişnuiesc cu universul lui mental

!Unii bolnavi sunt ca fructele alea — piersici, mere, pere, smochine, banane — care, în contact cu alte fructe, se coc mai repede. Se numesc „fructe climacterice". Când le pui sub un clopot de sticlă, procesul se accelerează şi mai tare. Eu mă ocup de copii care suportă acest efect, în cazul lor, boala este climacterică. La o scară ceva mai largă, în perioadele de criză — cutremure, inundaţii, tsunamiuri —, colectivităţi întregi se coc dintr-odată la minte. Şi aproape toţi membrii lor se fac unii pe alţii să se maturizeze. La spital, am văzut adeseori contrariul: boala care te face să regresezi şi să devii dependent de alţii ca un câine; boala pe care ajungi s-o îndrăgeşti fiindcă te face aparte; boala ca unică modalitate de a fi băgat în seamă. Din acel moment, ea devine imposibil de tratat, întrucât egoul se teme că va muri dacă pacientul se face bine. Ştiu asta fiindcă, înainte de a-l fi ascultat cu adevărat pe

fiul meu, eram eu însămi anticlimacterică, şi-i bombăneam în sinea mea pe bolnavi — nişte bieţi copii... —, neputând înţelege rezistenţa acestora la tratamentele mele.

în ciuda invidiei şi a scepticismului meu structural, a trebuit să recunosc că Charlot se maturiza superrapid. O rafinare precoce a gândirii şi a inimii. Cu frazele lui „prea bătrânicioase pentru el" şi cu nevoia lui permanentă de adevăr, se intra într-un fel de cerc virtuos. La rândul său, îi făcea şi pe alţii să se maturizeze accelerat. încercările prin care trecuse îl făcuseră climacteric.

înainte de Charlot, liniştea îmi era insuportabilă. Acum încerc să-mi dau seama dacă mai e vreun moment în care nu mi-aş dori-o. Toată lumea crede, în ziua de azi, că a vorbi tare e sinonim cu a şti, cu a putea. Trebuie să dai rapid un răspuns plin de certitudine, altfel treci drept incompetent. Soluţia instantanee e luată drept înţelepciune. *Reţeta* a înlocuit discernământul. Odinioară, execuţiile se făceau cu o frânghie; astăzi, ele se fac cu un microfon. Charlot, tu care eşti atât de delicat şi de sensibil, cum poţi iubi atât de mult făpturile omeneşti? Cum poţi păstra vie flacăra aceea din inima ta?

Când am înţeles în sfârşit că eram incapabilă să-i răspund corect unui copil de nouă ani, certitudinile mi s-au făcut zob. Marea Maryse du Bonheur a început să se surpe.

— Mamă, ce e ăla ego?

Redactam un articol ştiinţific extrem de important — bineînţeles — când Charlot a intrat în biroul meu. Mi-am desprins privirea de pe ecranul computerului. Mă pregăteam să oftez.

— **Mamă, ce e ăla ego?**

într-o clipită, hormonii plăcerii pe care mi-i declanşa munca au cedat locul proastei dispoziţii. Pentru un medic cercetător, o asemenea schimbare de stare poate prezenta un anumit interes. Numai că eu eram preocupată atunci de cancer, nu de perturbaţiile biochimice provocate de o întrebare de copil. De-a lungul anilor, învăţasem să iubesc cancerul. Şopteam numele acestei maladii aşa cum ţi-ai alinta iubitul sau iubita. Eram topită de admiraţie pentru viteza cu care proliferau celulele acelea pline de viaţă şi mă extaziam în faţa capacităţii lor de a rezista asalturilor distructive lansate asupra lor. De fapt, mă identificam cu acele celule; nutream speranţa că va fi o tumoare cea care-mi va permite să „devin eu însămi". Mai pe şleau spus: mă bazam pe cancer că mă va face celebră şi, în consecinţă, fericită

.Când l-am auzit pe Charlot punând acea întrebare, m-am simţit brusc rău. Şi, ca să fiu cinstită, nu ceea ce mă întreba fiul meu m-a interesat în primul rând, ci acea ciudată schimbare de stare pe care o observam în corpul

meu. De ce stârniseră oare acele cuvinte o asemenea agitaţie de neuroni şi de hormoni?

— Nu sunt sigură că am auzit bine ce-ai spus, Charlot.

— Ce e ăla ego, mamă?

— Ce-i cu întrebarea asta, dragule?

— Azi după-amiază, la şcoală, am văzut cum se cion- dăneau doi profesori. Pe un culoar. Doamna Leblanc şi domnul Bergeron. Ei nu ştiau că-i văd. Domnul Bergeron era supărat, iar doamna Leblanc era speriată. Mi-am dat seama că-i era frică fiindcă se tot dădea înapoi. De-asta nici nu mă vedeau, deşi eram la doi paşi de ei. La un moment dat, domnul Bergeron i-a strigat doamnei Leblanc că are un ego umflat cât casa! Ea a început atunci să plângă şi a plecat în fugă. Parcă ar fi lovit-o cu o bâtă sau ceva, parcă i-ar fi zis: „Eşti urâtă", „Eşti o grasă" sau „Eşti prea mică, nu poţi să faci parte din echipa noastră", sau parcă ar fi râs de ea în faţa prietenilor şi prietenelor ei. Tot aia! Iar ea n-ar fi vrut decât să se ascundă undeva, ca să n-o mai vadă nimeni. într-o gaură de şarpe. Departe de ceilalţi, de cei care nu ştiu nici ce spun, nici ce fac. Deci, mamă, ce e ăla ego? Şi de ce doare aşa de tare când îi zici cuiva că are un ego umflat?

Profi care se ceartă pe un culoar; nimic mai diferit de viaţa mea din universitate. Starea mea proastă, în loc să se atenueze, se intensifica. în acelaşi timp însă, curiozitatea mea ştiinţifică înteţea interesul pe care-l simţeam pentru brusca-mi trecere de la plăcere la ostilitate.

Pentru acea transformare radicală a mea; fizică, biologică, celulară. Cum era cu putinţă ca, într-o clipă, să treci de la un pol emotiv la opusul său doar din pricina întrebării unui copil?

— Ce-ai simtit când i-ai văzut certându-se?

t

— Mâhnire, mamă, mâhnire. Am început să tremur. Aş fi vrut ca doamna Leblanc să vină în spatele meu şi să mă folosească pe post de scut. Nu ştiu ce înseamnă „să ai un ego umflat", dar ştiu ce înseamnă să vrei să te ascunzi atunci când nimeni nu te mai vede. Aş fi vrut să-i spun doamnei Leblanc: „Nu sunteţi singură!" ca să se oprească din fugă. Fiindcă nu are niciun rost să fugi atunci când suferi. Aş fi vrut să strig ca să nu-mi mai vină nici mie s-o iau la fugă. Dar nu voiam să mă vadă domnul Bergeron. Deci, zi-mi, mamă, ce e ăla ego?

încăpăţânarea lui mă scotea din minţi. însă nu puteam ignora mâhnirea de care vorbea.

— De ce te-a impresionat treaba asta atât de tare?

— îmi place mult de doamna Leblanc, iar de domnul Bergeron deloc.

— Şi de ce nu-ţi place de domnul Bergeron?

— Când ridic mâna ca să răspund la întrebările lui, niciodată nu mă alege pe mine.

— Niciodată?

— Ba da, câteodată, dar rar!

— Ai vrea să te aleagă mai des?

— Da, fiindcă ştiu răspunsurile.

îmi plăcea afirmaţia aceea plină de siguranţă de sine, deşi eram conştientă că era impregnată de tristeţe. Pe de altă parte, mi se părea că avea un pic din acel ego pe care-l punea în discuţie. Aşa că am continuat:

— Şi ce s-ar întâmpla dacă domnul Bergeron te-ar alege mai des?

— Aş fi mulţumit.

— De ce?

— Domnul Bergeron şi ceilalţi elevi din clasă ar auzi ceea ce ştiu. Şi m-aş simţi mai bine.

Nouă ani, mama mă-sii!

— Descrie-mi şi mie ce simţi când profesorul alege pe altcineva.

— Simt o gheară în piept. Şi parcă am un nod în gât.

Fiul meu de nouă ani îi descria mamei sale medic
ceea ce se petrecea în corpul lui atunci când nu obţinea atenţia dorită. Cum naiba făcuse ca să observe atât de fin acest fenomen? Eram uluită. Pişpirelul meu dovedea o intuiţie de bătrân filosof identificând o aşa chestiune: „Cum se poate transforma brusc un corp dacă nu primeşte ceea ce-şi doreşte?" îl invidiam. Mă enerva.

— Vezi tu, dragul meu, cred că asta înseamnă ego, i-am spus eu pe un ton sec şi condescendent.

— Nu înţeleg, mamă...

— Ai putea să ridici mâna, să nu fii ales şi totuşi să te simţi bine. Doar ascultând

răspunsurile celorlalţi. Nu-i musai să fii ales pentru a fi mare sau pentru a fi cineva! N-ai decât să fii cel mai bun! A fi mare şi a fi cineva merg mână în mână, sper să ţii minte lucrul ăsta. Iar doamna Leblanc ar fi putut să-l trimită la plimbare pe domnul Bergeron. Dacă a luat-o la fugă, înseamnă că-i o femeie slabă. Şi că nu are un ego prea solid! La fel ca şi tine!

Ia şi încasează, drăguţule! Educaţie de înaltă performanţă. Fără ocolişuri. Direct la ţintă. Fiu-meu a început să bălmăjească ceva, cu o voce stinsă. Mi s-a părut că disting cuvintele „la adăpost", „invizibil", „prea mic"...

Ce naiba mă apucase? Cum de-mi putea face plăcere să-l umilesc aşa cum mi se întâmpla uneori cu studenţii sau cu colegii? Ciudată satisfacţie pentru o mamă să-şi înjosească propriul copil când e dezorientat! în faţa agre-sivităţii mele, Charlot s-a închis în el ca într-o scoică. *t '*

Ce vrei să zici, mamă

?Acuzatoare şi cinică în acelaşi timp, am supralicitat:

— Cred că egoul e acea „chestie" din noi care vrea să fie mereu aleasă!

Nu ştiu de unde-mi venea acel răspuns, dar simţeam plăcerea aia pe care o simt de fiecare dată când fac praf un ignorant. Cu propriul meu copil! Bietul de el tremura. Foarte, foarte tare. Aproape că nici nu-l mai vedeam...

— O chestie?

Am urlat la el:

— Mă rog, nu-i o chestie, e... nu ştiu! Da' mai lasă-mă şi-n pace! întreabă-i pe profesorii tăi!

în momentul acela, s-a îndreptat greoi de spate şi mi-a aruncat acea privire pe care am întâlnit-o atât de adesea în ochii copiilor pe moarte: luciul unei bălţi toamna târziu, când începe să dea îngheţul. A pornit-o încetişor spre camera lui, iar eu am recunoscut mersul copiilor bolnavi, Muriel, Simon, Stéphanie, Olivier, Anouk, Baptiste, Anne-Marie, Émile, Tamie... Toţi acei copii cărora suferinţa le-a ţinut loc de copilărie; parcă atunci se adunaseră cu toţii în mersul lui Chariot. Umerii lui. Gâtul lui. Nici nu mai ştiam unde mă aflu. La spital sau acasă... Când dădea să iasă din cameră, l-am strigat:

— Chariot... Iartă-mă, dar întrebarea ta m-a tulburat... Cred că şi eu simt nevoia să fiu aleasă.

— Aleasă de cine, mamă? m-a întrebat el fără să se întoarcă. Tu eşti mare totuşi, nu?

— ... Aleasă de tine, Chariot... de tine.

N-a mai zis nimic, doar s-a răsucit pe călcâie, ui- tându-se în continuare în podea.
— Nu m-am gândit niciodată ce este de fapt egoul, dragul meu, am bălmăjit eu. De multe ori, mi se întâmplă şi mie să cred că unii oameni au un ego exagerat, atunci când vorbele sau comportamentul lor îmi dau impresia că se cred mai importanţi, mai inteligenţi sau chiar mai cumsecade decât ceilalţi. Dar nu ştiu cu adevărat ce este.
S-a uitat la mine, cu un aer ciudat. Vedeam defilând pe fruntea lui cohorte de semne de întrebare. O legiune întreagă.
Am încercat apoi să mă repliez.
— Şi doamna Leblanc cine e, suplinitoarea?
— Da!
— Şi de ce-ţi place de ea?
— Pentru că, şi dacă m-a ales de două, trei ori, mă mai alege şi-n continuare! Şi pentru că e *cooll*
— Charlot, scumpul meu, am impresia că arde. Adică eu cred că ne cam apropiem de un răspuns.
— Nu pricep, mamă.
— De ce e *cool* atunci când eşti ales şi de ce simţi o gheară în piept atunci când nu eşti?
— Nu-nţeleg nimic, mamă, şi am obosit! Şi-apoi, nu vreau să-ţi pierzi timpul cu mine.
Fiul meu se temea că-mi pierd timpul cu el? De când îmi decoda el iritabilitatea? La ce vârstă începuse să aibă asemenea preocupări? Viaţa îi dădea bobârnace peste bo- bârnace uriaşei

Maryse du Bonheur, experta în suferinţă infantilă...

în noaptea care a urmat, a trebuit să merg la spital. Asistenta-şefă a secţiei de oncologie pediatrică m-a sunat pe la două dimineaţa:

— Doamna doctor Maryse, e vorba de Hadrien. Zice că n-o mai duce mult. Vrea neapărat să vă vadă. Şi cât mai repede.

Hadrien e un adolescent de 15 ani bolnav de leucemie acută limfoblastică. Viata se dezvoltă sub o formă

t

malignă în interiorul unei forme sănătoase pentru că celulele nu mai comunică între ele. O ruptură biologică, o întrerupere a legăturilor, a schimburilor. Celulele, în mod normal, emit semnale, îşi trimit informaţii. Utilizează nişte punţi pentru a transmite mesaje către vecinele lor. Procesul canceros apare atunci când aceste punţi se prăbuşesc, unele după altele, iar celula canceroasă începe să funcţioneze separat. E prima etapă a cancerogenezei: o perturbare a comunicării dintre celulele învecinate. Nu mai există un semnal care să le spună celulelor maligne: gata, ajunge! Acestea din urmă ocupă întreg spaţiul, se multiplică, fără a mai ţine cont de ce-i în jur. Toate celelalte ducă-se!

în sângele lui Hadrien, reţeaua de comunicare fusese bombardată de nu se ştie ce, iar eu nu reuşeam să stopez nicicum înmulţirea frenetică a aşa-numitelor celule „blas- tice". Aceste celule sanguine imature iau locul

celulelor normale şi le împiedică să-şi îndeplinească diferitele misiuni. Ce-i fascinant ca fenomen e vitalitatea debordantă pe care o arată, în propria lor dezvoltare. O vitalitate pe care o admir, cred că am mai spus-o.

Când trebuie să merg noaptea la spital, mă pot baza pe un sistem de babysitting: vecinii de-alături mi-au spus că-i pot trezi la orice oră. Au zis că, în felul lor, sunt şi ei „de gardă" şi că, într-o bună zi, cine ştie, poate vor avea şi ei nevoie de mine. Aşa că pot să plec în puterea nopţii şi să li-l las lor pe Charlot, fără nicio grijă.

Când am ajuns în salonul lui Hadrien, chipul îi era luminat de lampa de deasupra patului. Cea folosită noaptea pentru a vedea dacă totul e în regulă, fără a-i deranja pe cei din jur. Probabil că el ceruse să fie lăsată aprinsă. Era singur. Respira sacadat. Obrajii săi păreau să sugă aerul, iar buzele i se rotunjeau în jurul unui orificiu minuscul, o gaură pe care ar fi putut-o face un pai. M-am uitat după pai... pe cearşafuri, în gâtul lui, pe jos: nimic. M-am aplecat din nou; poate se rostogolise sub pat?

Hadrien nu s-a uitat la mine imediat, ştia că sunt eu. Sinceritatea lui era aţintită înspre tavan. Nu mă ignora, mă chema. Mă striga. Un strigăt insuportabil.

Atunci am rupt tăcerea:

— Bună seara, Hadrien. Unde sunt părinţii tăi?

— A întors şi mai mult capul în partea cealaltă, apoi a şoptit:Le-am zis să se ducă să se

culce. în fiecare seară aşteaptă să le dau eu voie. Nu se pot obişnui. Nu s-au obişnuit niciodată. Asta-i tandreţea. într-o seară, aici, am văzut-o pe mama sărutându-l pe taică-meu. El stătea pe marginea patului. Plângea. De parcă el era cel care avea să moară. Mama l-a mângâiat pe obraz. Apoi şi-a lipit buzele de fruntea lui. Cu un fel de stinghereală. Parcă nu ştia cum să facă, parcă nu mai ştia, chiar şi după 25 de ani de căsnicie. O încercare stângace de a-l mai linişti un pic, fără a-l scoate din ale lui — din acea durere pe care o cunoştea şi ea, fără îndoială. Am înţeles atunci ce înseamnă tandreţea.

A supt o bucată zdravănă de aer. Mi-am pus o mână pe cearşaful care-l acoperea. Hadrien n-a avut nicio
reacţie.

t

— Aşteaptă să le dau eu voie fiindcă vor şi să-i liniştesc, doamna doctor Maryse. Au încredere în mine. Ştiu amândoi că o să le spun. Când o să se întâmple. Ca să fie aici. Ştiu amândoi că n-o să-i las baltă. Că n-o să doarmă tocmai atunci. Şi asta înseamnă tandreţe.

— Ai tăi te iubesc, Hadrien.

S-a întors în sfârşit spre mine. O mişcare energică, ce m-a făcut să mă dau un pas în spate. Privirea aceea îndreptată brusc spre mine, un fascicul luminos precum cele ale elicopterelor poliţiei, noaptea, când caută un criminal evadat sau o persoană dispărută.

— Şi dumneavoastră, doamnă doctor Maryse? Dumneavoastră mă iubiţi?

Proiectorul tocmai fusese aţintit asupra evadatei. Lumina lui era orbitoare. Nu mai aveai cum să te fofilezi.

— Ce întrebare e asta, Hadrien? Mai ai vreo îndoială?

— Nu ştiu, doamna doctor.

— Ce vrei să spui?

— Moartea... o simt, dar iubirea dumneavoastră... nu.

A început să tuşească.

— Şi sunt mai mulţi copii care simt ca mine. Am stat de vorbă cu ei.

— De-asta ai vrut să vin aici, în puterea nopţii? Ca să-mi spui treaba asta?

— Din cauza testelor? Testele le iubiţi, de fapt? De ce v-aţi ales meseria asta?

Respiraţia îi şuiera tot mai tare.

— Aţi fi putut să conduceţi metrouri. Acolo nu trebuie să anunţi nimic, totul e automat: „Următoarea staţie: Longueuil, capăt de linie, toată lumea coboară..."

Mă gândeam la doamna Leblanc şi, dintr-odată, îi înţelegeam dorinţa de a o lua la fugă.

— Aveţi o perspectivă asupra lumii care nu lasă niciun loc perspectivei celorlalţi, doamnă doctor Maryse. A dumneavoastră e singura care contează! La un moment dat, pare că nici nu mai avem voie să murim, pur şi simplu pentru ca dumneavoastră să fiţi cea mai bună, greşesc? Vreţi să fiţi cea mai bună, nu-i aşa? E ca şi cum

noi, copiii, v-am servi la ceva, doamnă doctor Maryse, ca şi cum v-am fi de folos.

Drept răspuns, am început să aberez. Asta îl enervează la culme pe Charlot. întotdeauna. Iar de multe ori, chiar mi-o reproşează.

— Şi tu, ia zi, ce vrei să te faci când o să fii mare?

Hadrien a zâmbit, din politeţe fără doar şi poate, la
auzul ridicolei mele întrebări.

— Aş fi vrut să mă fac scriitor.

Mi-a arătat, pe măsuţa de la căpătâiul patului, un caiet, un stilou şi o călimară. Cu cerneală bleu-indigo. Am profitat de ocazia ivită.

— Despre ce scrii în caietul ăla?

— Sunteţi doctor neurolog, doamna Maryse, păcat că nu sunteţi poetă. Aţi fi putut să pătrundeţi în creierul cuvintelor. Să vedeţi ce se întâmplă în capul lor. Să le îngrijiţi când nu le e bine. Pentru a le ajuta să spună adevărul. Eu scriu ca să înţeleg oameni ca dumneavoastră. Dar cu dumneavoastră n-am să reuşesc, n-o să mai am timp, fiindcă în curând se termină. Sunt sigur că ştiţi şi dumneavoastră...

— Dar tu de unde ştii?

— Simt, asta-i tot. Dumneavoastră nu simţiţi? Curios... De fapt, simţiţi vreodată ceva, doamna doctor? Mirosul de ciocolată caldă, gustul piperului, textura ierbii? Şi mai scriu ca să adaug, fără mari pretenţii, un pic de frumuseţe acestei lumi, chiar dacă n-are nevoie din moment ce are deja mlădierea spicelor de orz, de ovăz sau

de grâu. Şi covorul frunzişului de pe munţi, toamna, în lumina asfinţitului.

t

Şi-a întors din nou privirea, pironind-o în tavan.

— Gata... într-o bună zi, poate veţi înţelege ce am încercat să vă spun în noaptea asta, doamnă doctor Maryse. Acum puteţi pleca, vreau să fiu singur. Ah, şi dacă i-aţi putea chema pe ai mei...

Pe faţă, între buzele strânse, i-a apărut din nou acel orificiu minuscul.

Simţeam că mă sufoc, de parcă aş fi fost prinsă în interiorul unui pai.

Dimineaţă, s-a stins. în prezenţa tatălui său şi a mamei sale. Nu mai voia pe nimeni altcineva. Ceva mai târziu, în timpul vizitei, i-am întâlnit pe culoar. Mi-au dat stiloul şi călimara cu cerneală.

— Astea-s pentru dumneavoastră, doamnă doctor Maryse. Caietul i-am promis c-o să-l distrugem fără să-l citim. O să-l ardem diseară, lângă măsuţa unde scria, în curtea din spate. Ne-a cerut să vă transmitem acest mesaj: „Cadoul acesta, doamnă doctor Maryse, nu e ca să vă amintiţi de mine, nu sunt atât de important. E doar tandreţe".

Nu mai puteam sta nicio clipă acolo, la spital. M-am dus acasă

.Hadrien. Copilul acesta mi-a lăsat moştenire un pumn zdravăn în stomac. Ce demonstraţie de curaj, să-mi facă una ca asta! Nu avea nimic de câştigat de pe urma gestului său, nicio glorie. Era un gest fără pretenţii, în care simţeai dragostea pentru toţi cei pe care-i reprezenta. Un gest care arăta afecţiunea lui pentru copiii ce rămâneau în urma sa. Pentru semenii săi. Hadrien era un erou a cărui bravură numai eu o cunoscusem. Nimeni n-avea să ştie vreodată ce îndrăznise el să facă dacă eu n-aveam să povestesc, iar eu chiar nu mă simţeam în stare s-o fac. Ce-ar fi zis lumea despre mine? De mai multe ori, m-am trezit întrebându-mă cine se credea el, în fond. Pe de o parte, îi purtam pică. Pe de altă parte însă, era cadoul acela pe care mi-l făcuse... tandreţea. Şi mai erau cuvintele alea ale lui, care mă obsedau: „La un moment dat, pare că nici nu mai avem voie să murim, pur şi simplu pentru ca dumneavoastră să fiţi cea mai bună, greşesc? E ca şi cum noi, copiii, v-am servi la ceva, doamnă doctor Maryse, ca şi cum v-am fi de folos".

Aşezată în faţa stiloului şi a călimarei, rumegam în gând spusele lui Hadrien. Iar ele se amestecau cu întrebarea obsedantă a lui Charlot despre ego. Nu izbuteam nicicum să găsesc un răspuns simplu şi clar. Bănuiam că exista o legătură între ele; trebuia să fii prost să n-o vezi. Băteam furioasă din picior: când vreau să aflu ceva, trebuie să merg până la capăt. De altfel, tocmai asta mă enervează şi mă fascinează în

privinţa cancerului: nu ştiu niciodată care dintre noi — el sau eu? — va merge cel mai departe.

Când Charlot s-a întors de la şcoală, m-am hotărât să reluăm discuţia din punctul în care o lăsaserăm. Mama desluşise în ochii fiului ei ceea ce medicul vedea atât de des în ochii tinerilor săi pacienţi. Lucirea aceea care păleşte atunci când îţi dai seama că nu se mai poate face nimic.

— Scumpule, m-am tot gândit la întrebarea ta de ieri referitoare la ego şi încă n-am găsit un răspuns.

—Ţi-am zis să te opreşti, mamă. Nu vreau să-ţi complici
viata!

t

Cred că, în acel moment, mi-am muşcat obrajii.

— Doamna Leblanc, a continuat el, ne-a zis astăzi, la sfârşitul orelor, să-i punem o întrebare despre ce vrem noi. Despre ceva care ne preocupă. Eu am întrebat-o ce e acela ego.

— Şi ce ţi-a răspuns?

— Nimic. N-a scos niciun sunet. Parcă era Marie-Lou, prietena mea cea mută. Mă rog, a zis doar: „E complicat"... La fel ca tine ieri. S-ar părea că tuturor li se pare complicat.

Nu ştiam de nicio Marie-Lou. O mută? Era un detaliu pe care, în mod normal, l-aş fi ţinut minte... Ca dovadă
că nu eram întotdeauna cu minţile acolo. Mai ales când
t

Charlot vorbea cu mine. M-am purtat însă ca şi cum aş fi ştiut.

— Se întâmplă destul de des ca oamenii să vorbească fără să ştie despre ce vorbesc, dragul meu... Ba chiar aş zice că aşa e mai tot timpul. Şi ce e cel mai rău este că nici nu-şi dau seama.

— Şi tu faci la fel?

Mi-a venit să spun că nu. Să mint ca să-l liniştesc. Să-mi refac imaginea de mamă, imaginea mea în general. Numai că în lăuntrul meu simţeam ceva nou. Un fel de stânjeneală. Un fel de ezitare. Adevărul care ridică mâna de undeva din fundul clasei. De undeva din zona inimii mele. Aşa că am recunoscut:

— Da, dragul meu, şi eu fac la fel. Vorbesc uneori fără să ştiu...

— De ce faci asta?

— E treaba aia despre care vorbeam ieri... ca să fiu aleasă, cred. Privită, admirată... Iar şi iar.

Charlot şi-a vârât mâinile în buzunare.

— Nu vreau să se vadă că nu ştiu răspunsul, am mai adăugat eu.

S-a întors atunci spre mine şi, pe tonul ăla pe care îl au copiii când mă întreabă dacă vor muri, a riscat întrebarea decisivă:

— Şi eu, mamă, am un ego umflat?

Eram năucită complet. Ce era oare în mintea lui?

Nu, dragul meu! Şi-apoi, ceea ce contează nu e mărimea lui, ci suferinţa pe care le-o pricinuieşte oamenilor.Alexandrine zisese să ne întâlnim la fermă. Acolo trăia după moartea părinţilor ei. îşi părăsise postul de obstetriciană de la spital şi-şi luase un concediu sabatic pentru o perioadă nedeterminată. „Simt nevoia să mă întorc la origini", îmi scrisese ea.

îşi concentra energia pe creşterea a două specii de capre: angora, pentru lână, şi elveţiana alpină, pentru brânză.

Voiam să-i ştiu părerea despre chestiunea care-l preocupa pe fiul meu. Şi care mă preocupa acum şi pe mine. Chariot mă însoţea. La urma urmelor, Alexandrine era naşa lui. Făcusem un pact laic între noi. Ea era mama lui spirituală. Aceea pe care îmi dorisem atât de mult s-o aibă.

Ce fericire că Alexandrine apăruse în viaţa mea!

Femeia asta intra în contact cu ceilalţi de parcă ar fi fost cu putinţă construirea de punţi de la suflet la suflet. Era o ingineră a interconexiunii umane. Un om care gândea cu inima.

în ziua în care i-am propus să fie naşa lui Chariot, mi-a zis că era deja. Că prinsese drag de el încă înainte de venirea lui pe lume. De-atunci, în ciuda kilometrilor care ne despărţeau, ştiam că Alex avea să răspundă „prezent" la cel mai mic semn că aş avea vreun necaz. Spre deosebire de mătuşă-mea Bénédicte, care mă crescuse şi care

urla la mine „Lasă-mă-n pace!" chiar şi când nu-i ceream nimic.

Când am ajuns, Alex cânta la violoncel în staul. *Suitele* de Bach. Interpretarea ei m-a dat pe spate. Inova, executând acea capodoperă pentru un singur instrument acompaniată de un „cor" de capre!

„Să auzi cum sună Bach printre behăituri: o provocare continuă, provocarea unei vieţi!" zicea ea. Dar asta nu mă surprindea deloc, trebuie s-o spun. Aşa era Alexandrine. Aşezată pe un scaun de nuiele, vibra din toată fiinţa ei, fiind deopotrivă şi arcuşul, şi muzica.

Charlot a închis ochii, de parcă se ruga. După câteva minute, a exclamat:

— Uite că şi ele ascultă!

— Ce-ai zis, scumpule?

— Caprele, mamă, ascultă şi ele muzica.

Eu, una, auzeam mai degrabă imaginaţia lui debordantă.

— Mă simt înăuntru cu totul! a mai zis el. Şi tu poţi, mamă. închide ochii şi ascultă! Suntem înăuntrul muzicii aşa cum sunt stelele în cer.

Apoi, după numai câteva clipe:

— Chiar n-auzi, mamă? Nu pot să cred! Mai încearcă, e nemaipomenit...

Nişte behăieli pe muzică de Bach: ce era atât de nemaipomenit? în ciuda interpretării senzaţionale a lui Alex, eram mai degrabă agasată. Bach nu merita să ajungă într-un staul!

Alex şi-a lăsat jos arcuşul şi a venit la noi:

— Băiatul tău are dreptate, Maryse, caprele chiar ascultă. Iar Bach face brânza mai bună, ceea ce nu-i ştirbeşte cu nimic geniul. După ce-i aud muzica, caprele sunt mult mai uşor de muls. Parcă sunt mai puţin nervoase. Laptele lor parcă-i mai dulce. Mi se pare chiar că are o aromă uşor fructată. Să fie oare o iluzie a papilelor mele? Nici nu contează, Maryse. Brânza trebuie pregătită cu mult înainte de a fi fabricată. La fel cum copiii trebuie iubiţi cu mult înainte de a se naşte.

în mintea mea, pană totală de curent. Vid cosmic. Despre ce naiba vorbea?

— Astăzi nu se mai pregăteşte nimic. Oamenii vor ca totul să fie perfect cât ai bate din palme. E o lume a produselor congelate. Burţile noastre sunt pe cale să devină nişte lăzi frigorifice şi nişte maşinării de tras bebeluşi în vid. Pentru o folosire ulterioară, în zilele când vom vrea să arătăm că noi îl avem pe cel mai frumos, cel mai inteligent, cel mai drăgălaş. Sunt convinsă că unii copii au făcut cancer fiindcă au încercat să fie perfecţi înainte de a învăţa să meargă în picioare ori să vorbească. Tu ştii ce costă cel mai mult în prezent? Tot ceea ce necesită pregătire, adică acele lucruri pentru care e nevoie de timp. Eu pregătesc brânza aşa cum ar trebui pregătiţi copiii, scumpa mea prietenă. Cu timp investit şi cu muzică de Bach.

Tocmai când mă pregăteam să reacţionez, a schimbat subiectul.

— Ce pot face pentru voi, dragilor? De ce-aţi bătut atâta drum până aici?

Legătura aceea pe care o făcea între cancer şi eforturile de a fi perfect mă scotea pur şi simplu din minţi! Eu eram specialista în cancer, nu? Iar acum, în staulul acela, îl mai auzeam şi pe Hadrien şoptind: „Aveţi o perspectivă asupra lumii care nu lasă niciun loc perspectivei celor-lalţi, doamnă doctor Maryse. A dumneavoastră e singura care contează!" Mă enerva la culme că murise. Mă enerva în general! Nu mai ştiam ce să cred.

— Am venit până aici fiindcă Charlot are o întrebare pentru tine. Eu degeaba am întors-o pe toate părţile, că n-am găsit niciun răspuns satisfăcător, nici pentru el, nici pentru mine, şi-atunci...

Charlot însă m-a întrerupt:

— Ce e ăla ego, Alexandrine?

Ea a zâmbit, fără a se arăta câtuşi de puţin surprinsă. A zâmbit cu zâmbetul acela larg în faţa căruia, încă din adolescenţa noastră, mi se stingea orice furie. Apoi s-a ridicat fără să scoată o vorbă, culcându-şi violoncelul pe podea. în gestul ei era toată afecţiunea pe care i-o porţi unei fiinţe iubite; un gest care cerea timp. După aceea s-a dus spre celălalt capăt al staulului şi a dispărut în dosul unui perete despărţitor din lemn. De acolo a ieşit cu un ied în braţe.

t

— N-are decât trei zile. Pe maică-sa n-am reuşit s-o salvez. A murit când îl făta. Puiul stătea sucit în pântecele ei, iar eu n-am făcut ce trebuia. A pierdut foarte mult sânge, biata de ea... Să fi văzut ce mai clocot, ce zgomot lichid, ce de valuri roşii! Când i se scurgeau ultimii stropi şi nu mai avea putere decât să privească, mi s-a părut că-şi privea puiul aşa... cu disperare... şi că mă implora să am grijă de el. Să ştii că nu sunt nebună, Maryse, orice-ai crede tu.

Mângâia micuţul animal cu blândeţea celor care ştiu ce e tandreţea, poate tocmai fiindcă multă vreme nu au avut parte de ea. Charlot li s-a alăturat din câţiva paşi şi, cu mari şovăieli, a întins mâna spre puiul de capră aşa cum ai apropia-o de o flacără. Alexandrine s-a lăsat pe vine. Iedul, dornic în mod evident să fie mângâiat, a întins capul spre fiu-meu. Charlot i-a oferit un obraz, iar iedul l-a lins de mai multe ori, drăgăstos.

— îl cheamă Minus, a zis Alex răsucindu-se spre mine. Grupa mea sanguină e O negativ. Sunt donatoare universală şi tare aş fi vrut s-o pot ajuta şi pe maică-sa. Numai că nu sunt chiar atât de universală.

Apoi, ţâşnind de nicăieri, a venit şi răspunsul ei:

— Nu ştiu cu adevărat ce-i ăla ego, Charlot. Cred că e
o bandă desenată din mintea oamenilor. Cu o mulţime
t

de supereroi.

Charlot părea să fi uitat de întrebarea lui. Minus îi captase toată atenţia.

— Pot să-l ţin şi eu?

Braţele copilului alcătuiau deja un fel de leagăn. Ciudat tablou! Nu se mai ştia cine legăna pe cine. Iedul nu opunea nicio rezistenţă, dimpotrivă. Pentru câteva clipe, chiar i-am invidiat. Erau atât de departe de lumea asta care ne face să credem că trebuie să fii mare pentru a fi fericit! Că trebuie să fii *cineval*

Fără a se uita la mine, Alexandrine s-a dus în spatele meu. Fredona exact ce cântase mai devreme la violoncel. Bach se revărsa acum din coardele ei vocale. Aerul îi servea drept arcuş. Preţ de câteva note, n-am mai auzit behăiturile; sau să zicem, mai degrabă, că nu mă mai agasau.

Cu Minus în braţe, Charlot părea să-şi fi pierdut orice interes pentru ego. Alex nu mi se mai adresa decât mie:

— Prietenul nostru, Minus, are nevoie de atenţie pentru a supravieţui. Spre deosebire însă de copii, el nu trebuie să se transforme în erou pentru a o obţine. Ori să creadă că trebuie s-o facă. Cu cât mă gândesc mai mult la treaba asta, cu atât mi-e mai clar că egoul este un personaj de benzi desenate, alcătuit din toţi acei supereroi care defilează şi ne populează mintea în această viaţă. Personajele pe care ne imaginăm că ar trebui să le jucăm: fiul ideal, iubita de vis, profesoara genială, medicul magician, prietena perfectă şi de neînlocuit... Egoul este, în sine, o

colecţie de mii de eroi. Iar memoria e dulapul unde sunt îngrămădite toate costumele lui.

Alexandrine se uita numai la mine.

— Tu, specialista în creier, n-ai observat că neuronii fabrică întruna identităţi? De invincibili, de nemuritori, de învingători. Opusul total al nimicului... adică al morţii.

Nu mă miram deloc. Alex ţinea în mod constant discursuri din astea inflamate. Una dintre temele ei predilecte era acutizarea actuală a narcisismului.

— Gândeşte-te numai un pic, draga mea, orice discurs integrist s-ar putea traduce cam aşa: „Eu sunt cel care are dreptate! Ceilalţi sunt toţi nişte tâmpiţi. Trebuie educaţi! Şi reeducaţi! Până pricep ce este bine pentru ei". Câtă compasiune! Şi ne mai mirăm că din cauza noastră dispar 130 de specii de plante şi animale în fiecare zi. 130 DE SPECII... ÎN FIECARE ZI!

Astea erau tiradele „alexandriene"... Avea, în privinţa asta, o predispoziţie din familie. Tatăl ei pictase pe acoperişul garajului lor un Buddha imens. Cu o vopsea rezistentă la intemperii. Nu puteai vedea întregul tablou decât din înaltul cerului, când era senin. „Ca să ne amintim să revenim cu picioarele pe pământ!", zicea domnul Beguin.

într-o zi de primăvară, când am trecut pe la fermă, m-a luat cu el în balonul lui cu aer cald. Un vis de copil devenit realitate. Ne uitam amândoi cum soarele topea zăpada de pe chipul lui Buddha.— Uită-te la spectacolul ăsta, Maryse, e lecţia cea mai importantă din viaţa ta. într-o bună zi, o să înţelegi că gândurile oamenilor seamănă cu zăpada asta. Când ele sunt impregnate numai de „eu, eu, eu" — ceea ce se întâmplă mai tot timpul —, îl ascund în dosul lor pe Buddha, pacea. Oamenii cred despre ei că sunt conţinutul ideilor lor — cuvinte, imagini — şi se ataşează de ele. Se ceartă între ei ca să le apere şi să le impună. Se poartă ca şi cum ar încerca să împiedice topirea zăpezii primăvara. A deveni inteligent, draga mea, înseamnă a învăţa să trăieşti în permanenţă cu primăvara în minte. Asta se cheamă „vigilenţă". Să înveţi să deosebeşti gândurile pline de „eu, eu, eu" de cele care nu-s. Cum faci asta? Observând, aşa cum observi acum acoperişul garajului, din acest balon. Vezi atunci defilând toate acele „meu", „mele", „mie" şi te uiţi la ele cu atenţie: „Asta sunt eu, oare?" Şi mai vezi şi judecăţile, criticile, blamurile. Şi te întrebi: „La ce-mi folosesc aceste gânduri?" Iar dacă ajungi la concluzia că nu-ţi sunt de niciun folos, le laşi să se topească. Vigilenţa e soarele din mintea noastră, Maryse. Se întâmplă uneori să nu mai rămână niciun fel de gând, ca atunci când zăpada s-a topit cu totul. Ai încetat să te mai opui topirii ei şi poţi vedea în sfârşit ce e dedesubt. Poţi atunci să priveşti

întregul spectacol şi să te minunezi de frumuseţea lui, ca atunci când iubeşti. A deveni inteligent înseamnă ceea ce înseamnă de fapt „a iubi".

Părinţii lui Alexandrine au murit la trei luni unul
t
după celălalt. Mama ei s-a dus prima. Domnul Beguin, îndrăgostit până peste cap de soţia sa, n-a rezistat şocului. S-a urcat în balon şi a dispărut în înaltul cerului. Balonul a fost găsit undeva pe malul fluviului. Nu şi trupul domnului Beguin. Nici măcar balonul n-a reuşit să-l desprindă de tot şi toate; n-a putut rupe cea de pe urmă legătură, aceea care-l ţinea legat de soţia lui.

Charlot ne-a întrerupt:

— Ai dreptate, Alexandrine, am tot timpul capul plin de eroi.

Ne-am întors amândouă spre el. Iedul îl lingea pe faţă. Era momentul să plecăm. Abia ce-am ieşit din staul, că Alex făcea deja să vibreze sufletul violoncelului său. De astă dată, improviza...

— Ia zi, Charlot, caprele ascultă şi-acum?

— Da, mamă. Dar tu? Nici acum n-auzi?

— Nu, dragul meu, spune-mi tu.

— Caprele aud bucuria!

Apoi, cu privirea întoarsă spre staul:

E posibil, mamă, să existe brânză fericită? Atenţia lui Charlot ajunsese la maxim. Parcă era un somnambul mergând pe sârmă. Aş fi vrut să fiu plasa lui de siguranţă, dar eu eram sârma. Aşa mă simţeam întotdeauna cu copiii pe care mă temeam că o să-i pierd. Iar pe Charlot chiar nu voiam să-l pierd. Eram foarte îngrijorată. Nu suportam să-l văd bântuind prin casă, cu minţile aiurea. Povestea asta a lui cu egoul mă râcâia în continuare. Nu dusesem lucrurile până la capăt. Definiţia lui Alex îmi scăpase din vedere. „Egoul este un personaj de benzi desenate, alcătuit din toţi acei supereroi care defilează şi ne populează mintea în această viaţă." Charlot prinsese imediat ideea: „Mulţumesc, naşă, asta chiar mă ajută!"

Oare ce era, din nou, foarte clar pentru el, iar eu nu pricepusem?

într-o dimineaţă, am încercat să construiesc o punte între el şi mine aducând vorba, ca din întâmplare, de o expunere pe care o făcuse în faţa clasei şi pentru care luase A+. Un mare succes. El însă, ca şi când n-auzise nimic din ce zisesem, mi-a spus:

— Nu ştiu să mă port ca un copil, mamă. E prea greu. Bolnavii tăi cum fac? Ei mai sunt copii? îţi trebuie aşa de mult timp ca să fii copil! Ţie studiul creierului îţi ocupă tot timpul. Iar eu nu sunt la fel de interesant precum creierul.

Frumoasă palmă! Cât timp îţi trebuie ca să fii copil? Nu mai ţineam minte. Mătuşa Bénédicte îşi petrecea mai tot timpul zicând că „n-avea

timp". Mai ales când trebuia să se ocupe de mine. Şi adăuga: „Fată dragă, nu trebuie să pierzi nicio secundă dacă vrei să ajungi cineva. Iar tu o să reuşeşti în viaţă, scumpete. N-ai vreme de pierdut cu păpuşile sau cu alte copilării. B-ul sau C-ul nu sunt de ajuns, doar A-ul contează!"

în apărarea ei, trebuie să spun că nu mă „alesese" ea. Se trezise cu mine pe cap, în apartamentul ei de pe strada Rachel. Aveam trei ani, iar ai mei tocmai muriseră într-un accident de maşină. După o seară cu prea multă băutură, la nişte prieteni doctori. încă de a doua zi fusesem dată în grija mătuşii Bénédicte, sora maică-mii. îi plăcea, de altfel, să-mi aducă mereu aminte că părinţii mei nu-i lăsaseră nicio moştenire, în afară de mine.

Obnubilată de convingerea că viaţa îi era datoare cu ceva, se concentra asupra propriilor vise, le nota pe frigider, le repeta cu voce tare de trei ori pe zi, cumpăra bilete la loto, aplica *ad litteram* sfaturile citite în horoscop, bea sucuri de ceapă şi sfeclă şi se masa cu ulei de santal în fiecare seară, înainte de culcare.

Ghinion, universul făcea pe surdul. Nu trimitea niciun mesaj clar în favoarea ei. Ea încerca totuşi, prin toate mijloacele, să se facă auzită; cineva avizat avea să-i vadă până la urmă potenţialul. Degeaba însă, niciun semn. „Răbdare" era cuvântul ei de ordine. Secretul ei? O pasenţă în care-şi ghicea viitorul. „Cărţile astea de joc nu m-au înşelat niciodată!", zicea ea.

în orice caz, imposibil să-i reproşezi că n-ar fi fost cinstită. îmi amintea cu regularitate că ea nu-şi dorise niciodată un copil. O hotărâre luată la 20 de ani, un fel de revelaţie. înconjurată de lumânări şi fum de tămâie, mi se confesa fără nicio reţinere, fără nicio pudoare, cu o totală transparenţă. Pe vremea când abia ştiam să citesc şi să socotesc, stăteam pe post de duhovnic, lângă cada ei, în picioare, cât ea se spăla. Cred că-i simţeam deja suferinţa. De fapt, făceam mai mult decât s-o simt, o absorbeam. Vibram fizic în faţa vidului, a golului, a acelui „nimic" pe care-l ascundea construindu-şi legenda. Fireşte, simţeam de multe ori că-i sunt o povară, dar aveam un rol al meu: nu oricine poate fi terapeut la cinci ani!

Vorbea foarte puţin despre mama mea, iar atunci doar ca să se plângă: „Soră-mea a avut noroc cu carul. Doctoriţă, şi cu soţ doctor. Se iubeau foarte tare, să-i fi văzut cum se mai cocoleau, cum stăteau numai de mână, cum se sorbeau din ochi unul pe altul! Nimeni şi nimic nu mai exista în jurul lor. Şi s-au tot tăvălit prin noroc până au intrat în copacul ăla. Uite-aşa schimbă viaţa uneori macazul, hodoronc-tronc!"

Am foarte puţine amintiri cu mama. Până la urmă, n-am cunoscut-o cu adevărat pe niciuna dintre cele două surori. Doar nişte aparenţe. Nici în privinţa lui taică-meu n-am prea multe informaţii. Din câte bănuiesc eu, tanti-mea a fost îndrăgostită de el.

în ce mă priveşte, nu se poate spune că aveam iubiţi, ci doi amanţi: cancerul şi creierul.

Creierul este un fel de centrală bioelectrică, un punct nodal în care se întâlnesc nişte fire ce fac să funcţioneze corpul *şi toate celelalte*: gândirea, fricile, dorinţa, suferinţa, tristeţea, bucuria, enervările, iubirea... Pe scurt, ceea ce noi, oamenii, numim viaţă! Şi totuşi, oricât de stupid ar putea părea, până să vină Charlot cu întrebarea lui, nu realizasem nicio clipă că aici intra şi egoul! în mod curios, „eu", neurologul şi profesoara emerită de anatomie a creierului, trăiam ca şi cum egoul ar fi fost ceva independent de activitatea cerebrală. O „chestie" căreia îi atribuiam o existenţă proprie. Şi, culmea ridicolului, eram total incapabilă să dau o definiţie a acestei „chestii" pe înţelesul unui copil de nouă ani!

Ajunsă şi în pană de idei, şi la capătul răbdării, m-am hotărât să discut cu Georges Paris, marele meu prieten şi coleg pedopsihiatru. îmi ziceam că, în domeniul egoului, el avea cu siguranţă mai multe lungimi de pistă în faţa mea. Mă aşteptam de fapt ca, dincolo de cunoştinţele sale teoretice despre „eu", să aibă o imagine obiectivă şi despre talia propriului său ego, şi speram să fi tras de aici câteva învăţăminte personale pe care să mi le poată împărtăşi.

Pe Georges l-am cunoscut în perioada când ne făceam stagiile de final de studii. Prima dată când l-am văzut, deghizat în Moş Crăciun în faţa

unui oficiu de asistente medicale, am crezut că e un pacient psihotic. Ce-i drept, în afară de hainele alea caraghioase, Georges are toate trăsăturile lui Moş Crăciun, inclusiv râsul: „Ho, ho, ho..." îl revoltă în schimb supraabundenţa şi risipa. Cam ciudat pentru cineva cu sacul plin de daruri! L-am auzit de multe ori vorbind despre detaşare, debarasare sau chiar renunţare. E de neoprit pe tema asta. După părerea lui, consumul, sub toate formele lui, distruge pur şi simplu copilăria, făcând-o să piardă ce are ea mai luminos: uimirea, plăcerea de a aştepta, creativitatea jocurilor născocite cu un capăt de sfoară şi nişte cutii de carton... Georges vorbeşte despre consum aşa cum vorbesc eu despre cancer. Doi hoţi de copilărie.

La fel ca Alex, trăieşte singur şi n-a fost niciodată căsătorit. Mă rog, cel puţin eu aşa ştiu. însă adoră compania femeilor. în perioada acelor stagii — o spun cu toată modestia —, îl bănuiam a fi unul dintre cei care voiau să-mi intre sub fustă. Mă simţeam flatată, dar n-aveam ***f '*** **niciun chef să fac dragoste cu Moş Crăciun. Fantasma asta nu intra în repertoriul meu.**

îmi place la nebunie de Georges, dar de multe ori mă scoate pur şi simplu din sărite. Când îl întreb câte ceva, are stilul ăla foarte psihoterapeutic de a nu-mi da niciodată un răspuns satisfăcător. Se mulţumeşte să-mi arunce nişte indicii. Nu mă pot obişnui cu treaba

asta! Eu vreau să ştiu clar. Şi imediat. Cu toate astea, îl consult de fiecare dată când starea unui copil cere expertiza combinată a amândurora. Prin urmare, l-am sunat în legătură cu întrebarea lui Charlot. După salutările uzuale, am intrat în miezul problemei:

— Ia zi-mi, Georges, ce înseamnă ego?

A băgat acel „Ho, ho, ho..." de Moş Crăciun ca pe un râs pe care l-aş califica drept „psihanalitic", adică un râs conţinând un răspuns pe care totuşi nu-l destăinuie. I-am zis că mă interesa la modul foarte serios.

— Egoul este „eul" sau, dacă preferi, tot ceea ce structurează „eul".

— Ai putea să fii mai clar?

— Ce ţi-a venit cu întrebarea asta, Maryse?

I-am explicat cât am putut eu de bine.

— Ho, ho, ho! Copilul ăsta e la fel de curios ca maică-sa!

— Deci ia zi, geniule, tu ce i-ai răspunde?

— Că e vocişoara aia din mintea noastră care zice „eu" sau „eu, cel care...".

— Şi mai ce?

— Că egoul e tot ceea ce reprezintă acest „eu"!

— Georges! Ştii că are doar nouă ani, nu?

— Ştiu, Maryse. Dar răspunsul meu îţi e adresat mai mult ţie.

— Te rog, nu te mai juca de-a psihanalistul cu mine! Am nevoie de ştiinţa ta ca să-l luminez pe fiu-meu, nu pe mine. Aş vrea să am un răspuns pe care să i-l pot da. Reacţiile lui Charlot îmi lasă impresia că a inversat, practic, rolurile. Am

senzaţia că se uită la mine ca la fetiţa lui şi mă face să simt că o să înţeleg eu cândva... când o să fiu mare.

— Ai putea să-i spui că egoul înseamnă toate acele lucruri cu care el se identifică. De exemplu: „Am nouă ani, sunt fiu unic, trăiesc într-o familie monoparentală, mama mea este o specialistă în creier, îmi place..." De fapt, ce-i place fiului tău?

— Ce vrei să spui?

— îi place să joace fotbal sau să colecţioneze timbre, învaţă să cânte la pian, la armonică, la fluier?

— Stă mult la calculator şi joacă jocuri video. Unde vrei să ajungi?

— Hmm... Nu crezi c-ar fi bine să fii ceva mai atentă şi să vezi ce crede el despre sine însuşi?

— La nouă ani?

— Da, la nouă ani! La vârsta asta, avem deja o imagine despre sine, despre ceea ce credem că suntem.

Am încercat să-mi amintesc la ce vârstă ştiusem sigur că voi fi cineva special. Sau, ca să fiu mai exactă, la ce vârstă îmi imaginasem asta. Fusese demult de tot. La o privire mai atentă, mi-am dat seama că ceilalţi mi se păruseră foarte repede neinteresanţi. înceţi, banali. Se jucau cu mingea de-a raţele şi vânătorii, în vreme ce eu nu mai aveam părinţi, dar aveam deja o mulţime de opinii. Treaba asta mă făcea unică, aducându-mi un pic de atenţie din partea celorlalţi. Priviri, cuvinte, o mână pusă pe umăr: „Eşti foarte inteligentă, Maryse! Ştii atât de multe lucruri!"

Iar mătuşă-mea Bénédicte nu se jena să-şi bage şi ea nasul: „Nu trebuie să ai încredere în nimeni, Maryse! Toţi oamenii mint. Pe ei înşişi. Pe ceilalţi. Pe toată lumea. Toţi se cred mai breji ca vecinul lor. Ascultă la mine, fetiţo: viaţa, adevărata viaţă, e atunci când ajungi să fii cea mai tare. Eu încă n-am ajuns, dar o să vină şi asta. Tu, cu toate câte le înveţi, o să fii *the best* Nimeni n-o să-ţi mai spună să taci din gură. Niciodată. O să poţi trimite la plimbare pe oricine, oricând. îţi garantez că din momentul în care lumea va pricepe lucrul ăsta, nimeni n-o să ne mai poată opri".
Simţind cum mă împotmolesc în acele reflecţii, am
reluat discuţia:
t
— Dragă doctore, cum aş putea eu, pornind de aici, să-i explic fiului meu ce înseamnă să ai un ego umflat?
— I-ai putea spune că egoul este persoana care credem că suntem. Şi că acesta se umflă pe măsură ce acela care credem că suntem e tot mai convins că are întotdeauna dreptate şi că e superior celorlalţi. Ai putea să-i mai spui că acel „cineva" care credem că suntem nu are nimic de-a face cu ceea ce suntem în realitate. Niciodată!
— Şi cum facem ca să ştim cine suntem în realitate?
— Mergem la terapie.
— Hai, domne, zi!
— Ai un ego foarte susceptibil!

Ziua în care am început sa mă iubesc cu adevârat

— **Georges!**

— Iartă-mă, Maryse, dar îmi place la nebunie să te aud reacţionând... E mica mea latură de mascul alfa, cred... Trebuie să discut despre asta cu psihanalistul meu!îţi baţi joc de mine? Ieşi odată din carcasa ta de psi- hoterapeut şi zi-mi ce să fac!

— Pe curând, Maryse.

Şi a închis. Ăsta era Georges!

Du Bonheur m-a sunat azi după-amiază.

îmi place să-i zic du Bonheur în intimitate, când nu e şi ea de faţă.

Atunci când găsesc o modalitate de a pleca de la spital la aceeaşi oră ca şi ea, stau în parcarea subterană fără ca ea să mă vadă. Doar ca s-o privesc de la distanţă, pe furiş. Mersul ei. Stilul ei. Magnetismul ei.

Ar trebui să-i spun du Bonheur de faţă cu ea. „Bună, du Bonheur, câţi ai salvat săptămâna asta? Doi, trei, cinci? Patru la zero pentru supravieţuitori?" Ar apuca-o furia, sunt sigur. Ador furia ei. Dacă ar şti ea... Aştept de nu ştiu când un semn care să-mi spună: „Da, barosane, da, dragul meu Paris, mă interesezi Dar ţi-ai găsit! Răceală. Profesionalism. Cancerul înainte de toate.

Eu care de atâţia ani citesc pe chipurile oamenilor, eu care decodez fizionomii, care interpretez tăcerile, de data asta sunt total neputincios... Vreau să zic, în privinţa inimii.

Un singur subiect de discuţie pare posibil: cariera ei, succesele ei, victoriile ei asupra morţii. Nicio conexiune organică, viscerală. Du

Bonheur nu emite niciun mesaj personal. De parcă n-ar fi interesată de mine decât pentru expertiza mea, pentru perspectiva medicală cu care o pot completa pe a ei.

Eu sunt complementul. Ea este subiectul. Şi nici măcar nu suntem în aceeaşi frază.

întrevăd totuşi o rază de lumină: fiul ei, Charlot.

„Mamă, ce e ăla ego?" La nouă ani! în 20 de ani de profesorat, niciunul dintre studenţii mei nu mi-a pus această întrebare. Deşi e întrebarea centrală în universul psihologiei. Şi în cel al psihiatriei. Aşa cum este soarele în sistemul solar. Un puşti de nouă ani e interesat de acest subiect?! S-a întors lumea cu fundul în sus!

Sau, poate, dimpotrivă: e începutul unei lumi normale, în fond, şi eu am aceeaşi problemă ca Charlot: stau cu mâna ridicată, într-o bancă din fundul clasei, cu du Bonheur ca profesoară, iar ea nu mă vede.

La sfârşitul acelei după-amiezi, mă simţeam mai frustrată ca oricând. Georges mă intrigase cu chestia aia pe care o zisese: „Acel «cineva» care credem că suntem nu are nimic de-a face cu ceea ce suntem în realitate". în loc să-mi bat capul cu o singură întrebare („Ce e ăla ego, mamă?"), uite că mă luptam acum cu două! Ce voia să spună deşteptul ăla?

Hotărâsem să reiau discuţia cu Charlot, deşi nu ştiam prea bine de unde să încep. Spre marea mea uşurare, de cum am ajuns acasă, a sărit chiar el:

— Mamă, eu am un ego umflat?
— Ţi-am zis deja, dragul meu. Bineînţeles că nu! Sper că n-ai grija asta acum!
A rămas tăcut o bună bucată de vreme. Apoi mi s-a părut că fiecare părticică din el stătea să izbucnească în plâns.
— Ce e, scumpule?
— Mi-e teamă că am un ego umflat, mamă!
— Ce mai e şi povestea asta?
— încerc să mă simt bine de fiecare dată când ridic mâna şi nu sunt ales. Dar nu reuşesc!
— Şi cum încerci asta?
— îmi spun, în gând, că n-are nimic! Dar tot rău mă simt.
— Rău?
— Da! De ce să învăţ nişte lucruri dacă nu pot să i le arăt profesorului?
— Nu crezi că ai putea învăţa doar fiindcă lucrul ăsta poate fi util sau amuzant?
— De exemplu?
— De exemplu, să stăpâneşti bine limba franceză! Ca să te exprimi clar când vorbeşti sau când scrii. Sau ca să-i înţelegi pe scriitori, pe poeţi, pe filozofi... Când înveţi geografia unei ţări, n-o faci pentru a le arăta tuturor că ştii nişte lucruri, ci ca să te descurci uşor în ţara respectivă, atunci când o vizitezi. Ca să nu te pierzi pe-acolo. Ca să ştii unde trăieşte cutare prieten de-ai tăi. Ca să ai în minte nişte peisaje. Ca să descoperi alte moduri de a gândi şi de a trăi. Când însă o persoană învaţă geografie doar ca să arate că ea ştie mai mult decât ceilalţi,

atunci e doar o modalitate de a-şi da o anume importanţă, de a se simţi cineva şi, prin urmare, un om viu.

Eu, una, aproape că eram impresionată de ceea ce spuneam! Din păcate însă, vorbele mele n-aveau niciun efect asupra lui Charlot.

— Mamă, am obosit.

— Bine, dragul meu. Dar n-ai un ego umflat, crede-mă.

— De unde ştii, dacă nici nu poţi să-mi spui ce înseamnă?

Fiul meu era de nerecunoscut. O enigmă în vârstă de
nouă ani!

Peste viaţa lui Charlot a căzut o bombă. Iar prin ricoşeu, şi peste viaţa mea. Se tot plângea că la şcoală avea probleme cu vederea. Primul examen medical a avut loc în luna octombrie. După el au urmat nenumărate altele. O cascadă de alte examinări. Am apelat la cel mai bun oftalmolog din spital, un alt prieten de-ai mei: Robert Le Borgne[I]. Aceeaşi poveste cu numele ne leagă. La fel ca mine, a avut parte numai de ironii şi de mirări, numai că, spre deosebire de mine, el n-a părut niciodată să le dea vreo importanţă. încă înainte de a fi fost admis la medicină, ştia că avea să se facă oftalmolog. „Ştiu, o să râdă toţi de mine, dar nu-mi pasă, am o pasiune pentru ochi şi vreau să-i pot trata!" Sarcasmele nu-l atingeau câtuşi de puţin: „Doar

I Le Borgne — Chiorul. (N.t.)

n-o să mă-mpie- dice numele să-i tratez pe suferinzi. Un nume nu poate fi o închisoare".

Când trebuia să-i înştiinţeze pe pacienţi că aveau o problemă gravă, era direct şi nu ascundea nimic. Cu noi a fost cât se poate de franc:

— Atrofie de nerv optic, Maryse. Poate o formă severă. Unele teste arată că fiul tău a pierdut un pic şi din capacitatea auditivă. O să-l ţinem sub observaţie. La prima vedere, pare să fie boala Kjer. Au mai fost cazuri în familie?De fapt, uitasem ce însemna această maladie. Expresia „atrofie de nerv optic" făcea să-mi sune în minte cuvântul „cecitate". Numai asta auzeam.

Ce se alegea de viaţa mea dacă Charlot ajungea orb? De visurile mele? De succesul meu? Voiam să mă imaginez în continuare primind tot felul de premii, nu ocupându-mă de un handicapat! Astăzi, când îmi aduc aminte de acea reacţie de nevrozată, îmi dau seama în ce cloacă ne poate vârî egoul — negarea existenţei celuilalt, în beneficiul lui „eu, eu, eu!". Chiar şi când e vorba de propriul tău fiu.

Simt şi acum mâna lui Charlot trăgându-mă cu putere de mânecă:

— Ce boală e asta, mamă?

Lui Robert i s-a umplut atunci vocea de o căldură paternă:

— E o boală a nervului optic, Charlot. Nervul optic este un firicel foarte subţire care transmite creierului imaginile captate de ochi. în cazul tău, acest nerv a început să slăbească. Transmiterea nu se mai face cum trebuie. De-asta nu mai vezi foarte bine la tablă de câteva luni încoace. Ai înţeles?

— Da, am înţeles. Şi cum se ia boala asta?

— Nu se ia, dragul meu. Se transmite prin gene. Te naşti cu ea.

— Asta înseamnă că o aveam deja în mine când m-am născut?

— Da, exact. Dar nimeni nu putea şti.

Charlot a ridicat din umeri, apoi a rostit această frază ciudată:

— în mintea mea sunt multe lucruri pe care nimeni nu le ştie...

Robert s-a întors spre mine, interzis. Eu m-am încruntat şi am dat din cap, semn că eram la fel de şocată ca el. Chariot a continuat:

— Doamna Leblanc ne-a vorbit la şcoală despre gene, ca să ne explice de ce suntem diferiţi între noi. Genele nu există numai la oameni, ci şi la plante. Şi la animale. La noi, ea zice că ne dau culoarea ochilor şi a părului. Şi statura mai mare sau mai mică.

Robert a confirmat, cu un zâmbet înduioşat:

— Da, aşa este. Doamna Leblanc îşi cunoaşte bine materia.

— Şi cum te vindeci de această boală? Cu ochelari?

Robert s-a întors spre mine cu o privire ca de cerşetor. Nu-mi dădeam seama dacă-mi cerea voie să răspundă sau mă implora să intervin, ca mamă, şi să preiau cumva ştafeta. E un om discret de felul lui, care rareori exprimă în cuvinte ceea ce simte. Cel mai adesea comunică din priviri. De astă dată însă, nu mai avea acea linişte confortabilă în care să se refugieze. în vreme ce el, care cunoştea răspunsul, nu voia să-l rostească, memoria mea începea încet-încet să se trezească: Kjer este o boală genetică foarte

rară. Un caz la treizeci de mii. I se mai spune şi „atrofie optică dominantă" — sau „AOD", pentru cunoscători. Nu are leac. Vederea scade progresiv, ajungându-se uneori până la orbire. Puteam fi oare purtătoare a acestei gene? Nu-mi amintesc ca mătuşa Bénédicte să fi pomenit vreodată de maladia Kjer. Derutată complet, m-am uitat la Chariot şi am bâiguit:

— Nu, scumpul meu, nu se vindecă.

N-a avut nicio reacţie. De parcă ar fi fost vorba de o informaţie deja străveche pentru el.

— Asta înseamnă că o să orbesc?

Am închis ochii. în fine, cred că am închis ochii. Ca să văd cum avea să fie, mai încolo, în lumea lui. Şi ca să găsesc un răspuns, în acel întuneric.

— Mamă, asta înseamnă că o să orbesc?

Am deschis ochii. în fine, cred că am deschis ochii, fiindcă nu sunt sigură că-i închisesem cu adevărat. O piramidă dacă s-ar fi înălţat în faţa mea, şi tot n-aş fi văzut-o, atât de atentă eram la discursul meu interior, la vorbele pe care mi le spuneam mie însămi, în gând. Legat de propria-mi persoană! Eu, specialista în creier, nu eram în stare nici măcar să-mi dau seama că atenţia nu poate fi îndreptată în două direcţii în acelaşi timp. Deşi e un lucru atât de evident! Nu-l poţi vedea sau auzi pe cel din faţa ta dacă atenţia ta e conectată la priza de curent neuronală legată de „eu, eu, eu"! Totul gravitează atunci în jurul propriei persoane. Cuvintele, imaginile, totul! Soluţia e simplă, dar foarte greu de aplicat:

mutarea întregii atenţii asupra celui pe care-l ai în faţa ta. Greu de aplicat, pentru că egoul vrea această atenţie doar pentru el! Altfel, are impresia că dispare...

Repetând întrebarea, Charlot m-a făcut să înţeleg că, pentru câteva secunde, îl pierdusem cu totul din vedere. Pe el care, la nouă ani, tocmai aflase că viaţa lui avea s-o ia razna. Adevăratul orb era Maryse du Bonheur!

Mă gândeam la punţile rupte dintre celule, la comunicările întrerupte, la mesajele care nu mai trec, la celulele separate, la cancerogeneză... în iureşul acela mental, mi-am amintit şi de ziua când m-a întrebat de mai multe ori: „Mamă, eu de unde vin?"

Mamă, parcă nici nu m-auzi. Zi-mi, o să orbesc?O parte esenţială a muncii mele la spital consta în a răspunde la întrebări din astea delicate. Aproape în fiecare zi aveam de dat veşti proaste. Dar siguranţa pe care o afişam faţă de tinerii mei pacienţi şi de părinţii lor dispăruse complet în faţa propriului meu fiu. Vă- zându-mă atât de neajutorată, Robert mi-a sărit în ajutor:

— Nu neapărat, Charlot. Ca să fiu sincer, nimeni nu poate prevedea ce o să ţi se întâmple în continuare. S-ar putea să nu pierzi decât o parte din vedere. Doar după nişte ani o să putem şti cu adevărat. Niciun caz nu seamănă cu celelalte.

Fără nici cea mai mică tresărire, Charlot s-a întors atunci spre mine:

— Mamă, de ce îmi răspunde domnul doctor Le Borgne, când eu pe tine te-am întrebat?

Mă simţeam ca un boxer băgat în corzi exact când arbitrul se pregătea să oprească lupta.

— Fiindcă, i-am zis eu, tocmai am aflat că ai o boală care te-ar putea duce la orbire, iar vestea asta m-a cam băgat în ceaţă.

— Nu l-ai auzit pe domnul doctor, mamă? Eu încă văd.

Apoi, apăsând pe fiecare silabă, a repetat:

— EU ÎN-CĂ VĂD!

După care, ca şi acum ar fi avut 30 de ani de reflecţie şi de înţelepciune în spate, a adăugat, cu o imensă duioşie în glas:

— O să privesc stelele, mamă, chiar mai mult ca înainte. Le iubesc ca pe nişte surori. Vreau să le privesc cum trebuie înainte de a nu le mai vedea. Şi o să mă uit şi la toate celelalte lumini. La Lună. La licurici, când mai mergem la naşa Alexandrine. Şi chiar la luminile din timpul ploii sau din locurile umbroase.

Eram uluită complet. Robert, siderat ca şi mine, nu s-a putut abţine să intervină:

— Dar de pe ce planetă vine copilul ăsta? Nu de un oftalmolog are nevoie puştiul tău, ci de un impresar!

Luându-l pe fiul meu de umeri şi ghemuindu-mă în faţa lui, l-am întrebat:

— Ţi-e frică, scumpule?

Fără a-mi lua în seamă întrebarea, a continuat:

într-o zi, mi-ai spus că vin din stele. Crezi că stelelor le e teamă că o să se stingă, mamă? Georges zice că stelele se sting, la fel ca licuricii. Poate că ochii mei sunt o stea care începe să se stingă

.Mi-am dat la analiză câteva celule, la laboratorul de genetică al spitalului. Uf, nu eram purtătoare a genei „vinovate"... Prin urmare, era vina lui Jérôme. Uşurarea pe care o simţeam cocheta cu orgasmul. Seara târziu, când Chariot dormea, am sărbătorit vestea cu nişte şampanie. Am şi dansat, cu căştile în urechi şi cu MP3-ul la brâu, pe hitul Gloriei Gaynor, *I Will Survive.* Jubilam. Chariot n-avea să-mi poată reproşa niciodată mie, mamei sale, că i-am transmis întunericul. Tatăl lui era cel care ar trebui să aibă pe conştiinţă această povară. Eu, una, eram total de acord cu principiul „ţapului ispăşitor"! Din asta e greu să mai scapi.

în seara aceea, mi-am călcat pe inimă şi l-am sunat pe Jérôme. Ardeam de nerăbdare să-l anunţ că nu putea să mai aibă copii. Sau că ar trebui să se mai gândească — lucru pe care nu-l făcea niciodată — înainte de a-şi asuma acest risc. Abia aşteptam să-i spun: „Bine că n-ai mai făcut şi alţii!" Speram că se va gândi la asta de fiecare dată când va mai avea în pat o companie plăcută, şi că-şi va pierde până la urmă orice formă de virilitate, îi eram recunoscătoare vieţii pentru generozitatea ei, căci boala lui Chariot îmi oferea prilejul de a-l face pe taică-său să plătească pentru ce-mi făcuse în urmă cu nouă ani. Ce privilegiu să fiu tocmai eu cea care avea să-i dea vestea!

— Eşti purtătorul unei gene care transmite o boală gravă, Jérôme. Boala asta duce la orbire. Fiul tău va ajunge orb.

— Să-mi bag picioarele, Maryse, eu n-am vrut niciodată copilul ăsta, am fost cinstit. Ba chiar am insistat să faci avort. Boala lui Chariot nu e o întâmplare, ci dovada că aveam dreptate. Tu ai vrut neapărat să-l păstrezi, tu să te descurci acum cu ochii lui.

Astăzi ştiu că egoul are o abilitate fenomenală să justifice orice, numai să nu fie prins la înghesuială: „Nu, nu sunt eu de vină, celălalt este!" Jérôme m-a părăsit când eram însărcinată în şapte luni. M-a lăsat baltă aşa cum îşi abandonează o rachetă rezervoarele goale — şi-au făcut treaba, gata, îmi văd de viaţa mea, mă înscriu pe orbită.

Eram devastată. Gândindu-mă în primul rând la mine, recunosc. Chariot se putea lipsi de tată — trăisem eu însămi această experienţă şi chiar eram mândră, într-un fel —, dar cum putuse Jérôme să-mi facă mie una ca asta?

A reapărut când Chariot avea trei ani. O revenire la fel de dureroasă ca plecarea, dacă nu chiar mai dureroasă. M-a sunat într-o sâmbătă dimineaţa: „Alo, Maryse, vreau să ştiu ce mai face băiatul meu". De parcă nimic nu se întâmplase. Tare aş fi vrut să fim faţă-n faţă ca să-l fac să-şi înghită fluierele, nasul de clovn, stropitorile şi toată acea uşurătate a lui care mă sedusese cândva. Cu toate astea, nu-l puteam refuza dacă voia să ia legătura cu fiul său. Din fericire pentru mine, locuia în sud-vestul Statelor Unite şi lucra la un circ celebru. N-avea timp să vină la noi.

Am pus nişte limite: „Bine, dar un telefon pe săptămână, nu mai mult!" N-a respectat niciodată acest cadru, telefonând atunci când putea, adică rar: „Sunt mai ocupat ca niciodată, Maryse. Am de pregătit spectacole, de făcut numere noi, de desenat costume! Spune-i lui Chariot că-l iubesc". N-am ştiut niciodată de ce anume se temea cel mai mult: de reproşurile sau de indiferenţa fiului său? După câţiva ani, s-a întâmplat ceea ce trebuia să se întâmple: Chariot a încetat să mai aştepte telefoanele tatălui său.

Nenorocitul! Cuvântul ăsta îmi stătea mereu pe buze! Era suficientă o poză de-ale lui pentru ca ritmul cardiac să mi se ambaleze. în realitate, niciodată nu mă ameninţase fizic sau verbal. Plecase, atâta tot! Să zicem că încetase să mă mai aleagă, aşa cum ar zice Chariot. La auzul numelui „Jérôme", întregul corp îmi trecea pe modul „luptă". Când mi-am dat seama de puterea distructivă pe care o avea încă fostul meu bărbat, nu mi-a venit să cred! Şi totul doar pentru că, la un moment dat, făcuse din mine o fiinţă unică, excepţională... Ruptura fusese brutală. Jérôme se îndrăgostise nebuneşte de o fată de 20 de ani. Aceasta avea un trup de nimfă şi-l admira pe soţul meu de parcă ar fi fost un zeu coborât din Olimp. Eu aveam 30 de ani, eram gravidă până-n vârful urechilor şi-mi începeam cariera care avea să mă ducă în vârf. Ea era românca (ah, exotismul!) şi con- torsionistă de profesie. îmi imaginam adeseori multiplele poziţii în care făceau probabil dragoste, în vreme ce eu mi-o

căutam pe cea în care puteam să dorm.Jérôme a plecat pe neanunţate, lăsându-mi doar un bileţel pe masa din bucătărie: „N-am mai trăit niciodată aşa ceva, Maryse. între fata asta şi mine există o chimie. Viaţa e scurtă, trebuie să trăieşti clipa. Vreau ca de-acum încolo să fiu eu însumi. îmi pare rău. îţi mulţumesc pentru ceea ce eşti". Semnat: „Jérôme". Am obţinut custodia completă.

Când sună, îi place să-i aducă aminte lui Chariot că lucrează într-un circ de renume internaţional din Las Vegas, visul tuturor clovnilor. Chariot a înţeles rapid ce voia să spună tatăl său: „Bravo, tată! Sunt mândru de tine".

Când l-am cunoscut eu, Jérôme voia deja să-şi dedice viaţa distrării copiilor. De altfel, asta m-a şi fermecat la el. Confundasem nevoia lui de a fi admirat de acei năpâr- stoci cu dragostea lui pentru ei. Pe vremea aia îmi făceam stagiatura în pediatrie la spital. El fiind student la Şcoala naţională de teatru, făcea voluntariat la acelaşi spital, două seri pe săptămână. Se costuma în clovn şi se plimba prin saloane. Avea un succes nebun, iar familiile copiilor şi personalul medical îl priveau ca pe un erou, ca pe un misionar curajos şi poznaş.

Când m-am întors de la spital în seara aceea, Chariot m-a luat prin surprindere:

— Zi-mi şi mie, mamă, e aşa de important de ştiut de la cine vine boala?

— Da, dragul meu. Pentru cazul în care persoana respectivă ar avea şi alţi copii.

— Tu vrei să ai şi alţi copii?
— Nu prea. Dar tatăl tău s-ar putea să vrea.
— înţeleg. Deci ca să nu mai facă tata alţii ca mine. încă o măciucă trasă în fruntea iubirii.
M-am aşezat în genunchi şi l-am cuprins în braţe, stropindu-l şi cu câteva lacrimi.
— Viaţa ar fi atât de uşoară, dragul meu, dacă ar fi mai mulţi copii ca tine! Dar tatăl tău trebuie să afle. Poate că ai pe undeva nişte fraţi sau surori... Sau poate că el are de gând să-ţi facă vreo câţiva cu Lara... Trebuie să meargă la un consult.
— Tata are un ego umflat, nu-i aşa? Chestia asta se poate transmite prin gene?
îmi venea să urlu cât mă ţineau plămânii:
— DA! ARE UN EGO ENORM TAICĂ-TĂU! CEL MAI UMFLAT EGO DIN TOATE TIMPURILE! EGOUL SUPREM!
Dar mi-am păstrat calmul:
— Tatăl tău şi-a dorit dintotdeauna să fie cel mai nostim clovn de pe Pământ, şi cel mai iubit. Ar trebui să nu uiţi nicio clipă că a făcut să râdă o mulţime de copii până acum. Şi că încă nu s-a terminat. L-am văzut cu ochii mei la spital. în faţa unor copilaşi foarte bolnavi şi a părinţilor lor morţi de frică. De-asta l-am iubit atât de tare.
Am făcut o scurtă pauză, apoi am continuat:
— Ca să-ţi răspund la întrebare, eu nu cred că egoul se transmite prin gene, scumpule. O să-l întreb şi pe doctorul Paris, să văd el ce crede?

Strângându-l în braţe în continuare, l-am sărutat pe creştet mai lung decât de obicei. Am profitat de ocazie ca să-mi vâr nasul în mirosul părului său, aşa cum mi-l vâr din când în când într-un pahar cu vin. îmi plac parfumu- rile produse de viaţă.

Du Bonheur m-a întrebat cât se poate de serios dacă egoul se transmite prin gene.

***Cu vocea ei gravă, uşor răguşită, de)azz nocturn, o voce „saxofonică". Vibraţia aceea unică e de ajuns ca să mă răvăşească. O voce mai gravă şi mai tulburătoare decât a lui Marlene Dietrich în* Lily Marlene.**

Mi-a spus că băiatul ei are boala Kjer.

A trebuit să caut prin cărţile mele de oftalmologie. Uitasem de maladia asta nenorocită. Perspectiva, o eventuală pierdere a vederii, a auzului şi chiar a altor câteva funcţii neurologice — nu se ştie, nu se poate prezice clar. „Poate că", o formulă teribilă. Un coşmar. Dar nu şi pentru Tom Degeţel, îmi place să-i spun Tom Degeţel. E povestea preferată a copi- lăriei mele, o celebrare a ascultării şi inteligenţei.

De îndată ce Tom Degeţel i-a văzut pe maică-sa şi pe amicul nostru, Robert Le Borgne, distruşi de aşa un diagnostic, le-a strigat în faţă: „EU ÎNCĂ VĂD!" Un fel de a le zice: „Hei, reveniţi-vă! Voi nici nu mai sunteţi aici, cu mine, ci în sumbrele voastre proiecţii!

"I-a lăsat pe amândoi cu gura căscată. „La nouă ani? Poate să spună asta un copil?" Da,

scepticilor ce sunteţi! Nu există o vârstă anume pentru luciditate! Trebuie doar să-i faci un pic de loc în minte. La vârsta asta, poţi să te întrebi şi dacă egoul se transmite prin gene, ai voie. Mai ales dacă ţi-e teamă. Cu aşa părinţi, Charlot are toate motivele să-şi pună nişte întrebări...

Se teme câ ar putea avea un ego umflat aşa cum alţii se tem că ar putea avea cancer. El vede în asta ceva monstruos. Are dreptate, de altfel. Egoul poate deveni cancerul conştiinţei. De multe ori, el face mai mult decât să omoare: îi împiedică pe cei vii să trăiască. Acaparându-le toată atenţia, îi împiedică să fie deschişi la ceea ce percep simţurile. La cântecul sturzului, la mirosul de cedru sau la dulceaţa migdalei...

Charlot aproape că ştie cum să se descurce cu boala Kjer... dar cu egoul? Se simte atacat din interior.

Du Bonheur a făcut toate testele posibile. Concluzia: nu ea e purtătoarea acestei gene a maladiei Kjer. Tare aş vrea s-o întreb: „Dar a genei egoului umflat?" Mi-ar plăcea să-i spun că egoul se transmite prin gene, doar ca s-o văd cum ia foc... Cum arde de vie sub ochii mei. Cum o mistuie inteligenţa, patima, angoasa. Să-i contemplu frumuseţea în starea de jăratic.

Eu, unul, ştiu bine starea asta de jăratic. E forma pe care o iau de fiecare dată când o văd. Şi în toate serile, sau aproape toate, când o urmăresc pe furiş în parcare. Ea nu şi-a dat seama nici acum. Mai bine, fiindcă jăraticul se poate vedea de departe. Pe de altă parte, cum să

renunţ la acest filaj? Pentru mine e mai mult decât un joc, e un impuls inconştient!

Pasul ei. Ritmul ei. Tocurile ei pe ciment. Sunetul ferm, puternic, decisiv. Energia vitală a mişcării. Senzualitatea revelată de acel mers.

Picioarele ei. Energia lor... imensă. Ea ştie foarte bine. Sunt nişte centrale nucleare. Un singur pas de-ai ei şi e Cer- nobîl curat. Rămân trăsnit de fiecare dată.

Sânii ei pe care-i ghiceşti tresăltând ori de câte ori pune piciorul în pământ. Un balans în faţa căruia aş îngenunchea. Cu veneraţie.

Cu o săptămână înainte de Crăciun, Charlot m-a întrebat dacă-l puteam invita pe Georges pe la noi, „ca să sărbătorim Crăciunul în familie".

— în familie?

— Seamănă cu Moş Crăciun, mamă. Tu mi-ai zis că doctorul Paris trăieşte singur. N-aş vrea să-l lăsăm singur pe Moş Crăciun tocmai de Crăciun. Şi-apoi, e prietenul tău, îţi place mult, mi-am dat seama după cum vorbeşti despre el.

— Serios?

— Da, e ceva în vocea ta. Când vorbeşti despre doctorul Paris, chiar dacă zici nişte lucruri nu întotdeauna drăguţe, eu simt contrariul. Ca şi cum capul ar gândi alte cuvinte decât cele care-ţi ies pe gură.

Profeţia lui Alexandrine se împlinea în continuare...

Nu mai vedeam un copil — copilul meu —, ci o fiinţă fără vârstă, micuţă de înălţime, cu un discurs bizar. Plus frazele alea pline de mister:

— Doctorul Paris m-ar putea probabil învăţa cum să mă apăr în caz de nevoie. Când nu mai ştiu ce să spun sau să fac. Asta-i meseria lui, cred, să-i ajute pe copii să găsească o soluţie atunci când ei nu mai ştiu ce-i de făcut.

Vorbele lui mă alarmau. Un strigăt după ajutor? Inima îmi bătea cu putere. Charlot îmi trimitea prin priviri semnale de om aflat în suferinţă. Aşa cum o floare îşi mobilizează toate parfumurile pentru a nu lăsa colibriul să se îndepărteze.

— De ce anume să te aperi, dragostea mea?

— De chestiile care nu-mi dau pace.

— Ce chestii?

— E complicat, mamă. Nu pot să-ţi spun...

— Ce prostii mai sunt şi astea? Te rog, spune-mi...

L-am văzut cum se cocârjează. Parcă i-ar fi agăţat
cineva o piatră de gât sau i-ar fi cedat ceva — trosc! — în coloana vertebrală. Avea postura animalelor ălora care se supun, epuizate, după o luptă lungă şi violentă. N-am mai putut să scot nicio vorbă de la el.

După câteva ore, l-am surprins înconjurat de figurinele lui de supereroi. Lăsase deschisă uşa de la camera lui. întors cu spatele la mine, le vorbea:

— Lăsaţi-mă în pace! Nu v-am făcut nimic!

Asta ce mai era? Scena mi se părea suprarealistă. Charlot stătea în genunchi în faţa unor personaje de benzi desenate:

— Opriţi-vă odată, gata, e prea dureros! Sunteţi prea mari. Sunteţi prea puternici. Sunteţi prea totul. Totul e prea. Vă rog eu, opriţi-vă!

Nu mai înţelegeam nimic. „De ce el?" Prin minte îmi treceau o grămadă de diagnostice care n-aveau ni- ciun sens. Psihoză infantilă, schizofrenie şi alte asemenea umiliri ale inteligenţei. Hai şi ajută-mă, Georges, te rog mult! Când l-am sunat să-i spun de invitaţia lui Charlot, a ezitat:

— Charlot vrea să mă invite la voi la masă, dar tu vrei, Maryse?

Eu vreau tot ce vrea Charlot, Georges, ce-i aşa de complicat

?— O să venim amândoi, dragă Maryse, şi eu, şi Moş Crăciun.

Dacă tot era să fim „în familie", îl invitasem şi pe Robert Le Borgne, fratele meu de suflet. Spre uimirea mea, acceptase instantaneu: „Venim cu mare plăcere, dragă Maryse. Alice şi copiii vor fi încântaţi. Cu toţii sunt foarte ataşaţi de Chariot. Boala lui i-a impresionat foarte tare. Adélaïde, care e de aceeaşi vârstă cu el, m-a întrebat dacă n-ar putea să-i dea ea un ochi lui Chariot: «Dacă într-o zi n-o să mai vadă deloc, tati, aş putea să-i dau eu unul de-ai mei, cum se face cu rinichii. Şi ai putea face chiar tu operaţia...»"

Când vorbea despre constelaţia „fetelor lui", despre „cele patru stele ale sale" — Alice, soţia sa, plus Adélaïde, Rebecca şi Cassandre, fiicele sale —, Robert se transforma în peisaj de primăvară. îi creşteau aripi, petale şi frunzuliţe fragede. Nu-i ştiam copiii. Ne promiseserăm de mii de ori să luăm cândva prânzul împreună, dar niciodată n-avuseserăm timp. Cam cum era şi cu Alexandrine. îi ştiam acolo, cu inima deschisă oricând pentru mine, iar asta îmi era suficient.

Noaptea aceea de Crăciun mi le-a şters din amintire pe toate celelalte, sumbre şi singuratice, ale copilăriei mele de orfană. Georges hotărâse să-şi facă numărul ca la carte. A apărut îmbrăcat într-un superb costum de Moş şi cu braţele încărcate de daruri minunate pentru toată lumea. Fiicele lui Robert, nişte bomboane de fete, erau foarte impresionate de

personaj. De statura lui, de strălucirea lui, de râsul lui...

Adélaïde părea mai fascinată de ochii lui Chariot decât de păpuşa spectaculoasă pe care o primise. Se uita la el fix, încercând „discret" să se apropie... Chariot nu se ferea, părea chiar să aprecieze apropierea aceea neaşteptată. După toate aparenţele, surprizele nu veneau numai de la Moş Crăciun. Adélaïde a întins o mână spre Chariot şi, cu o voce fremătătoare, i-a spus: „Am un cadou pentru tine". Chariot a desfăcut cu precauţie ambalajul pachetului. Ca pentru a prelungi plăcerea descoperirii. Era o lanternă micuţă. Ţopăind surescitată, Adélaïde s-a grăbit să-i explice: „Pentru când n-o să mai vezi foarte bine. Luminează foarte tare".

Aş fi preferat să nu aud niciodată aşa ceva, mai ales din gura unei copile.

Chariot a îndreptat puternica rază de lumină spre ceasul din perete, care arăta că mai era exact un minut până la miezul nopţii. A aşteptat răbdător să se scurgă acele ultime şaizeci de secunde. Apoi, în clipa în care cucul a ieşit din ceas şi a cântat, s-a întors către mine şi mi-a zis:
— Mamă, e cea mai frumoasă noapte din viaţa mea!

Ieri am sărbătorit Crăciunul.

Robert, Alice şi copiii lor: cadouri mai adevărate decât originalele din natură. Charlot, foarte bucuros: Tom Degeţel îşi revine. Iar du Bonheur, uimitoare; strălucitoare. îmi venea să-i

pun rămurele de brad şi ghirlande. Mirosea a pădure.

Crede — sunt convins de asta — că n-are nevoie de protecţie, de protecţia mea. Nu ştie ce periculos este să-ţi negi frica. Să te laşi convins că eşti invincibil, superior, indestructibil...

Se ascunde în spatele unei armuri de hârtie, cu o sabie de cristal în mână şi o cămaşă de zale tatuată pe piele. într-o zi, mi-a povestit despre copilăria ei: despre părinţii dispăruţi când ea avea trei ani, despre viaţa ei în casa de pe strada Rachel, despre lecţiile mamei sale adoptive, o femeie depresivă care alerga după nişte visuri prea mari pentru ea.

Mărturisirile acelea ne-au apropiat, dar n-au fost suficiente. Du Bonheur se pitulează în continuare în spatele nevoii sale de a fi cea mai bună. Asta-i modalitatea ei de a se pune la adăpost. Oamenii nu-l atacă pe cel puternic, câtă vreme nu se cred mai tari decât el. îl respectă.După vacanţa de Crăciun, Charlot a reînceput şcoala şi totul a devenit tern. Abia dacă mai vorbea. Rarele noastre schimburi de cuvinte erau strict utilitare: mâncare, haine, temele pentru acasă, cotidianul cel mai banal cu putinţă.

Robert i-a examinat ochii în două rânduri şi n-a observat nicio schimbare semnificativă. Cele câteva încercări ale mele de a-l face pe Charlot să-mi spună cum se
mai simţea n-au dus decât la un laconic:
t
— Văd încă, mamă! Văd şi că ţi-e frică, înţelepciunea lui mă timora. Un virtuoz al vioarei
sau al pianului, la numai 10 ani — asta s-a mai văzut. Dar un poet? Un înţelept? Un psiholog? Până şi Georges era intrigat de ceea ce el numea „sensibilitatea lui de păianjen":

— Păianjenul este hipersensibil. De îndată ce o muscă atinge unul dintre firele pânzei lui, acesta se repede asupra prăzii şi o mumifică în câteva clipe. Poate că asta i-a inspirat pe amerindieni când au conceput captatoarele de vise. Noaptea, obiectele acelea reţin, cică, visele urâte, în timp ce visele frumoase sunt lăsate să

treacă şi să se deschidă ca o floare. Lumina dimineţii distruge apoi tot ce a reţinut captatorul: demoni, monştri, fantome. Fiul tău e un „captator de vise viu", Maryse. El pare să fi prins nişte coşmaruri care nu-i aparţin. Şi să nu fi găsit lumina care le va face să dispară. Dar, după lucrurile pe care mi le-ai povestit, cred că e pe punctul s-o dibuiască.

La şcoală, direcţiunea a luat măsurile necesare pentru a se adapta problemelor de vedere ale lui Charlot. Băiatul meu stătea acum în prima bancă. Doamna Leblanc, noua lui învăţătoare, i-a informat pe elevii din clasă că ochii lui Charlot erau bolnavi. Am aflat asta de la mama unui elev, Charlot nu-mi spusese nimic.

Purtarea lui mă punea tot mai mult pe gânduri. Se închidea cu orele în camera lui şi părea să fi înlocuit calculatorul cu desenul şi pictura. îmi ceruse să-i cumpăr vopsele în ulei, guaşe, acuarele, pensule şi cărbuni. Seara, nu mai aveam voie să mă duc la el să-l sărut. Pe uşă, lipise ostentativ un anunţ: „Accesul mamei interzis!" îmi dădea de înţeles că nu voi mai putea intra în camera lui decât cu acceptul său. Mă îndemna să am încredere în el. Simţeam că era mai bine să nu merg mai departe cu investigaţia.

într-o bună zi totuşi, pe la amiază, după ce mi-am terminat cursurile la universitate, m-am hotărât să trec pe acasă. Respectasem destul timp ordinele fiului meu. Apropiindu-mă de camera lui, mă încerca un neplăcut sentiment

că-l trădam şi, în acelaşi timp, că mă trădam pe mine însămi.

Când, cu precauţie, şi cu o anumită jenă, am deschis uşa cuibuşorului său, nu mi-am putut reprima un ţipăt de uimire. Sentimentul de vinovăţie a dispărut cu totul în faţa spectacolului din faţa mea. Lui Darth Vader, Joker şi Dracula, figurinele de jucărie care stăteau de obicei împrăştiate pe jos, li se adăugaseră o mulţime de desene înfăţişând nişte personaje cu o figură înspăimântătoare. Podeaua era acoperită de o armată ciudată. Nişte chipuri diforme cu ochi imenşi, gălbui, adânciţi în orbite. Linii albastre încercuiau fiecare ochi. Oare cum se putea urca Charlot în pat fără să calce pe tuburile de guaşă sau pe desene?

Vocea lui m-a făcut să tresar. Stătea în picioare, în spatele meu.

— încerc să desenez egoul, mamă.

— Poftim?

— încerc să desenez egoul.

Ce făcea acasă la prânz, el care pleca în fiecare dimineaţă cu pacheţelul de mâncare? Cum putuse ieşi din şcoală fără să-l vadă nimeni? în ciuda furiei teribile care mă cuprinsese, reuşeam să par calmă. Trebuia să dau socoteală pentru actul meu de indisciplină. Căci nici eu nu fusesem cuminte!

— Ce faci aici, scumpule? Nu eşti la şcoală?

Fără să-mi facă nici cel mai mic reproş pentru invadarea templului său, mi-a răspuns, plin de energie:

— învăţ s-o şterg de la şcoală şi să vin acasă fără să-şi dea seama cineva. Nu-i suna să le spui că m-ai găsit aici, fiindcă ar fi mai rău.

— Charlot, ascultă-mă...

— Fac cercetări, mamă. Ca tine cu cancerul. Şi, la fel ca tine, nu vreau să pierd timpul.

Simţeam nevoia să stau jos. O imensă oboseală îmi înmuia oasele.

— Dragul meu, mama ta nu ştie ce să-ţi spună. Şi-n plus, îi este ruşine. Nici eu n-ar trebui să fiu aici... în camera ta, vreau să zic. Fiindcă nu ţi-am cerut voie. Dar am intrat pentru că sunt îngrijorată. Tăcerile tale sunt, pentru mine, ca nişte mici apocalipse.

— Mamă, tu întotdeauna exagerezi cu toate.

— Zi-mi şi mie, de ce vrei să desenezi egoul?

— Din cauza lui Hamid.

— Cine e Hamid? Nu mi-ai vorbit niciodată despre el.

— E un coleg nou. A venit în Franţa anul trecut, împreună cu mama lui. E arab.

Mă bucuram că-mi vorbea în sfârşit despre un prieten. De la o vreme, noi doi nu mai discutam despre nimic! Cum ajunsesem oare să pierd în asemenea hal contactul cu el? în mediul meu profesional eram un „star"; oamenii mă respectau, îmi recunoşteau meritele. Făceau apel la ştiinţa mea, la intuiţia mea, la talentele mele. Dar la mine acasă? în faţa uşii închise de la camera fiului meu? Nu mai ştiam cum să procedez; de parcă, în afară de comportamentul celulelor maligne, nu mă mai pricepeam la nimic

altceva. Uite că Charlot avea un prieten. Poate că asta era puntea care mă va ajuta să ajung din nou la el.

— Ce legătură are desenatul egoului cu Hamid?

— Nu vreau să vorbesc despre asta.

— Serios?

— Când eşti exclus, ţi-e frică, mamă. Iar eu sunt, la rândul meu, un exclus.

— Ce tot spui acolo?

Şi-a dat drumul, a început să tremure. Se abţinea să izbucnească în plâns, parcă rămăsese brusc fără aer.

— Din cauza ochilor mei, cred. Toată şcoala ştie. Iar eu mă simt ca Hamid. în recreaţie sau la sfârşitul orelor, când plecăm, elevii dintr-a şasea fac cerc în jurul nostru. Scuipă pe jos, de parcă asta i-ar face mai puternici. Şi îmi pun piedică râzând, cu un băţ sau cu piciorul. Şi strigă: „Uite orbul cum cade, uite orbul cum cade!" Iar de Hamid zic că e terorist şi aruncă după el cu pietre.

Sângele îmi dădea în clocot. îi uram pe copiii ăia călăi chiar mai mult decât îl uram pe fostul meu bărbat. Iar prin ei, îi uram şi pe părinţii lor, bineînţeles. îi uram că făcuseră aşa nişte copii. Sau că nu aveau habar de răutatea acelor mici monştri. Sau că, după mintea lor, era de datoria celorlalţi copii să se apere, chiar dacă erau mai mici, mai fragezi ca vârstă. Sau... sau... sau... Furia îmi ţâşnea prin toţi porii pielii. De fapt, îi uram pe toţi cei care urăsc. Pe toţi cei care dispreţuiesc. Pe toţi cei care aduc suferinţă. Uram lumea întreagă, ca să zic aşa. Şi toate

celelalte lumi. Mă uram pe mine însămi pentru propria-mi ură. Mai ales că nu ştiam nimic. Nici despre părinţi, nici despre copii, nici despre orice altceva. Şi îi uram pe toţi cei care nu văd nimic. Şi îl uram pe cel care a spus că „esenţialul este invizibil pentru ochi" şi că „nu vedem bine decât cu inima"[I]. Ce tâmpenie! ESENŢIALUL ESTE FOARTE VIZIBIL CÂND DESCHIZI OCHII!

— Ai vorbit despre lucrurile astea cu doamna Leblanc?

— A vorbit mama lui Hamid, după ce a fost lovit cu o piatră în nas. A trebuit să meargă la urgenţe, fiindcă i se făcuse cât o minge de tenis. Mama lui le-a luat la întrebări pe doamna Leblanc şi pe directoare. Toată lumea ţipa, mai puţin doamna Leblanc. De-asta ne-a vorbit ea despre gene. Şi despre diferenţele dintre noi.

— Şi mie nu mi-ai spus nimic? Nişte copii dintr-a şasea te dau jos DINADINS şi tu nu-mi spui nimic?!

A lăsat doar capul în jos şi a murmurat:

I Citate din *Micul Prinţ* de Antoine de Saint Exupéry. (N.t.)

—Tu eşti ocupată cu ceilalţi copii, mamă. Cu cei care mor în spitalul tău.îmi venea să înjur de toţi sfinţii!

— Băiatul meu, scumpul meu... Nu te recunosc, nu te mai cunosc! Ţi-ai ascuns de mine frica, ai păstrat-o pentru tine. Habar n-aveam prin ce treci. Ai primit ameninţări? Te-au şantajat cu ceva? Ţi-e frică de represalii dacă îi denunţi pe călăi?

Eram atât de turbată de furie, încât îmi venea să pun mâna pe o puşcă. L-am implorat:

— Spune-mi, dragule, de ce vrei să desenezi egoul?

— Desenez ca să se oprească odată filmele care mi se tot derulează în cap. Când trasez linii şi forme, mă liniştesc. Parcă începe să-mi funcţioneze o altă parte a creierului. Nu ştiu de ce. Poate ştii tu, mamă?

M-a luat cu transpiraţii.

— Filme?

— Da, imagini, privirile elevilor dintr-a şasea şi ţipetele lor când cad, după ce mi-au pus piedică. Le am în minte tot timpul. Şi faţa lui Hamid cu nasul ca o portocală plină de sânge. Când desenez, toate astea încetează. Nu mă mai simt atât de rău, de parcă fixarea atenţiei asupra desenului m-ar proteja.

— Mai spune-mi despre Hamid.

— Vreau să-l apăr.

— De ce?

— Fiindcă e ca mine. Şi fiindcă eu sunt ca el...

Gâfâia.

— ... E la fel ca mine, chiar dacă are alte gene, şi chiar dacă vine din altă ţară. E la fel în privinţa fricii, a suferinţei... şi a... singurătăţii.

A făcut o pauză, apoi a continuat, ceva mai calm:

— Poate să iubească la fel ca mine, mamă... La fel cum te iubesc eu pe tine. Suntem la fel şi în privinţa zâmbetului, şi în privinţa lacrimilor. Şi în privinţa vână- tăilor de pe corp.

Aş fi vrut ca toată lumea să audă acele cuvinte, în toate limbile pământului. Ar fi fost ca nişte Rusalii păgâne.

— Şi povestea a încetat? Vreau să zic, cei dintr-a şasea
au încetat să vă mai hărtuiască?
t
— Oarecum.

— Cum adică, oarecum?

— Se uită în continuare la noi... cu nişte ochi mai înspăimântători ca pietrele cu care aruncau înainte.

— I-a pedepsit cineva?

— Pedeapsa n-ar schimba nimic, mamă. în fond, nu ei sunt de vină.

— Nu ei sunt de vină? Ce vorbă mai e şi asta?

— De vină e Egomanul din mintea lor.

— Ăsta cine mai e, scumpule?

— E un supererou care se ascunde în mintea noastră. Cel care am vrea noi să fim.

Egoman, Egoman! Oare ce mai inventase copilul ăsta?!

— Şi ştii ceva? Hamid, în arabă, înseamnă „demn de laudă". Exact opusul felului în care este tratat în prezent. Când toţi îl resping.

Du Bonheur e mânată de o dorinţă extrem de puternică: să facă să dispară cancerul de pe faţa Pământului. Şi, laolaltă cu el, toate fricile pe care acesta le provoacă. Vrea să-i elibereze pe copii de spaimele lor nocturne şi diurne, vrea să le descătuşeze imaginaţia, creativitatea... Şi, bineînţeles, cu ocazia asta, să scape şi de propria ei spaimă, şi de cea a lui Charlot.

Mie, unuia, îmi vine s-o urmez până la capăt. Prin toate parcările din lume. S-o ajut să câştige admirabila luptă în care s-a băgat.

Să descopăr odată cu ea că teama există la destul de mulţi copii cu mult înainte de asaltul cancerului asupra vieţii lor, şi că poate tocmai această teamă contribuie la apariţia celulelor maligne.

Egoul nu ţine de viaţă. El e un derapaj al evoluţiei, al dezvoltării creierului, al multiplicării neuronilor.

Hai, du Bonheur, trebuie să discutăm!Aşa cum presimţisem, Egoman a început să mă obsedeze de îndată ce am ieşit din camera lui Charlot. Mi-am luat cu mine la spital mai multe desene şi figurine, şi le-am împrăştiat pe jos, în cabinet. L-am sunat pe Georges, voiam să vină imediat. I-am spus că peste tot îl vedeam numai pe Egoman. Asta stârneşte imediat interesul unui psihiatru!

— Egoman? Ce mai e şi asta, Maryse?

— Hai să vezi, că e la mine aici, sub birou.

— Vin imediat.

Câteva minute mai târziu a intrat pe uşă şi, o bună bucată de vreme, n-a scos niciun cuvânt. S-a uitat doar cu mare atenţie la acele desene şi figurine de jucărie. Apoi, în timp ce eu aşteptam o revelaţie limpezitoare, a zis, cu elocinţa unui papagal care nu ştie decât să repete câteva cuvinte:

— Hmmmmm... Interesant! Foarte interesant!

Simţeam că înnebunesc.

t

— Domnul mare terapeut nu are ceva mai interesant de spus? i-am zis eu.

— Sunt ale lui Charlot?

— Da, sunt ale lui Charlot! încearcă să deseneze egoul, îţi dai seama? Zice că, atunci când desenează, i se opresc filmele din cap.

— Filmele?

— Da, îl hărţuiesc unii la şcoală. Iar asta îl chinuie tot timpul, până şi în vise. Nişte elevi dintr-a şasea îi pun piedică şi-l dau jos. Şi strigă

după el: „Uite orbul cum cade!" Mi-a mai zis şi că vrea să-l protejeze pe prietenul lui, Hamid. Eu nu-l ştiu pe copilul ăsta, dar cei de-a şasea spun că-i terorist şi dau cu pietre în el. Direcţiunea a aflat şi a luat măsuri. Dar Charlot mi-a mărturisit că privirile lor îl sperie acum chiar mai mult decât pietrele.

Georges clătina din cap, cu dinţii strânşi. Nu-l mai văzusem niciodată în starea aceea.

— Nu pot să cred! Cum e posibil aşa ceva?!

Strângea din pumni chiar mai tare decât din dinţi. A
urmat o lungă perioadă de tăcere, impregnată de tristeţe.

— Asta-i adevărata hărţuire, Maryse. Când loviturile se întipăresc în mental. O simplă privire a călăului e de ajuns pentru a genera suferinţă. Charlot a fost răpit dinăuntrul său. El este acum ostaticul propriilor lui gânduri. Nu-i de mirare că şi-a înconjurat patul cu figurile astea oribile.

Iarăşi vid. în amândoi, de astă dată. Apoi Georges a continuat:

— Charlot a descoperit o modalitate excelentă de a se elibera, dragă Maryse. De a-i da afară pe cei care l-au răpit. Nu le dă voie acestor imagini sumbre să-i ocupe mintea cu totul! Se refugiază în culori, în linii, în contraste. Arta aruncă asupra hârtiei pietrele încasate de el şi de prietenul lui, şi le dă o formă nouă. Aşa e mai puţin dureros. Poţi să-ţi scoţi din cap insultele de care ai avut parte, aşa cum îţi scoţi o aşchie din

deget... Am o idee, dar e ceva mai trăsnită, Maryse. Va trebui să mă ajuţi şi tu.

Nu era pentru prima dată când Moş Crăciunul meu preferat avea un proiect extravagant. La el, asta era mai degrabă un obicei.

— Hai, fă-mă un pic să râd. Chiar am nevoie! i-am zis eu, curioasă.

— Dacă-mi dai voie, o să-l invit pe Charlot să ţină o conferinţă la următorul congres internaţional de pedopsihiatrie.

Mi-au trebuit câteva secunde ca să-mi revin din şoc. Apoi am izbucnit într-un râs nervos.

— Glumeşti? Ce aiureală mai e şi asta? Ho, ho, ho...

Georges a rămas cât se poate de zen în faţa reacţiei
mele.

— Charlot şi-ar putea prezenta desenele pe un ecran mare, ca de cinema. Am şi titlul: „Egoman!" Cu subtitlul: „Ajutaţi-mă să desenez egoul, experţilor! Semnat: Charlot, nouă ani" Cred că i-ar lăsa mască pe toţi psiho- terapeuţii din sală.

Eram foarte, foarte supărată.

— Tu ai înnebunit?

— Vorbesc foarte serios, Maryse. Aş fi şi eu cu el, bineînţeles. îţi dai seama, un copil care atrage atenţia unei mulţimi de doctori asupra uneia dintre cele mai importante chestiuni ale modernităţii? O chestiune de care depinde supravieţuirea tuturor copiilor pe care-i tratăm?

Şi supravieţuirea ta? Şi a mea? Şi a lui Charlot? Şi a lui Hamid? Şi a călăilor lor?

Ascultându-l, am început să mi-l imaginez pe Charlot pe o scenă imensă, primind ovaţiile sălii ridicate în picioare. Şi am simţit cum încolţea în mine invidia. Era un moment pe care aş fi vrut să-l trăiesc eu, eu însămi!

Incredibil ce repede poate reacţiona corpul, cu stare de indispoziţie, cu spasme... Mi-am amintit de nişte imagini cu copii în faţa Adunării Generale a Naţiunilor Unite, de imensul tărăboi mediatic, de premiile pe care le-au primit. Micuţa Malala Yousafzai, de exemplu. La vârsta de 11 ani, începuse să militeze pentru educaţia fetelor din Pakistan. La 15 ani, era rănită în cursul unei tentative de asasinat. La 17 ani, primea Premiul Nobel pentru Pace. Doar ce mă gândeam la genul acela de succes, şi indispoziţia mea creştea. Mi-am mai amintit că am învăţat la şcoală despre Iisus care, la 12 ani, cuvânta dinaintea învăţaţilor din Templu. Câteva secole mai târziu, avea milioane de adepţi! Uitasem cu totul de suferinţa fiului meu. Hotărât lucru, e greu să te gândeşti la altul înainte de a te gândi la tine, chiar şi când e vorba de propriul tău copil!

Georges era de neoprit.

— Să ştii că unul dintre cele mai mari derapaje din istorie a fost atunci când omenirea a început să creadă în ceva ce nu există.

— Georges, te rog mult. Doar n-o să-mi vorbeşti acum de Dumnezeu?!

— Cea mai mare greşeală din istorie este credinţa în existenţa egoului, dragă Maryse. Adică să crezi în soliditatea şi permanenţa nenumăratelor false identităţi cu care creierul structurează „eul". Să crezi că „eu" este profesia mea, de exemplu, sau că „eu" este culoarea pielii mele sau religia mea. Să crezi că aceste (false) identităţi au o existenţă reală, singura valabilă, ori că sunt superioare tuturor celorlalte. Şi că astfel s-ar justifica distrugerea tuturor celor care le-ar putea ameninţa existenţa, adică a tuturor celor care nu sunt ca ele. Ăsta-i un lucru cu mult mai grav decât orice credinţă în Dumnezeu!

— Dacă înţeleg eu bine, tu, un psihiatru, încerci să-mi spui că egoul nu există! Mie însă mi se pare că el e absolut peste tot. Mai peste tot şi ca Dumnezeu, de fapt. Eu, eu, eu... Eu sunt prima afectată, dragă doctore.

— Da, tocmai aici e drama. Egoul e peste tot, invadează totul, dar, o repet, el nu există. îi angoasează pe copii. îi face să se îmbolnăvească. îi face chiar să moară. Şi totul începe cu nişte pietre aruncate în curtea şcolii. E vorba însă de aceeaşi teamă, de aceeaşi rivalitate dintre unii şi alţii ca aceea care, mai târziu, ajunge să declanşeze războaiele dintre adulţi.

S-a oprit ca să înghită în sec. Pe obraji îi curgeau şiroaie de lacrimi. Moş Crăciun plângea.

— Şi ăsta nu-i decât începutul. Suferinţa abia a încolţit. Va face mai departe grămezi de victime. Ea e viitoarea ciumă, viitoarea holeră. Iar cu ea e mai greu de luptat, pentru că microbii

bolilor mortale, oricât de greu ar fi de detectat, există totuşi. în vreme ce egoul, încă o dată o spun, nu există. El e un concept, o construcţie a minţii omeneşti. E la fel de ireal ca Moş Crăciun.

Barba îi era udă de lacrimi. îmi venea să i-o şterg cu ceva. Cu mâna. Cu părul. Era pentru prima oară. I-am întins o batistă. începeam să înţeleg:

— Asta vrei să le arăţi, prin Charlot, celor de la congres?

— în scurt timp, n-o să mai avem destule spitale ca să tratăm toate aceste mici — şi mari — victime ale chinului de a trăi, Maryse. Copiii ăştia care sunt dispreţuiţi fiindcă sunt altfel... Până şi ei îi pot ataca pe cei care nu cred acelaşi lucru ca şi ei. Pur şi simplu pentru că o credinţă diferită o poate pune sub semnul întrebării pe cea cu care ei s-au identificat. Reflexul este să-ţi spui: „Dacă dispare credinţa mea, dispar şi *eu*". Asta încearcă să ne transmită Charlot cu galbenul şi cu albastrul lui.

S-a întors spre mine. Brusc, vedeam toată bunăvoinţa de care se bucurau copiii la apariţia prietenului lor, Georges, când din salon dispărea orice urmă de teamă.

Cu zâmbetul său de călugăr zen, mi-a spus: — Aş vrea tare mult să-i fiu aproape lui Charlot, Maryse. Iar desenele lui sunt o excelentă cale de comunicare. Am să-l ajut, dacă eşti de acord, să-şi continue cercetările. Să se întrebe, de exemplu: „Oare, atunci când o convingere dispare, dispare şi creativitatea?" O să găsească

singur răspunsul la această întrebare. Nu ştiu când anume, dar sigur va reuşi. Spune-mi, Maryse, crezi că florile sunt animate de nevoia de a se distinge fiecare sub forma unui „eu"? Sunt flori, şi cu asta basta. îşi oferă polenul albinelor, fără ca vreun „eu" mititel să implore: „Luaţi-l pe-al meu, e mai bun decât al vecinei". Florile sunt legate de tot ce-i în jur prin culorile şi prin parfumul lor. Iar asta îi permite vieţii să se prelungească prin ele, graţie vântului sau insectelor. Doar fiinţa omenească asociază sentimentul existenţei cu un „eu". Fiinţa însă, în esenţa ei, nu are nevoie de „eu". Cine ştie, de altfel, dacă nu cumva există alte vieţuitoare, pe alte planete, care se strică de râs văzând câtă importanţă i se acordă aici acestui fenomen numit „eu"? Un fizician al cărui nume l-am uitat spunea: „Suntem fragmente de conştiinţă plutind prin univers". „Eul" a intrat în scenă mult după apariţia vieţii. Iar astăzi, o distruge pentru a-şi păstra acele foiţe sau coji identitare cu care se identifică. Lucrul ăsta trebuie repetat întruna, Maryse: „eul" nu este indispensabil fiinţei. Ceea ce trebuie noi să facem şi să răsfacem de-a lungul întregii noastre existenţe este să conştientizăm. Charlot o va descoperi desenând. Iar eu te rog să te mai gândeşti la ideea cu congresul. O să fie anul ăsta. Pentru înscrieri mai avem la dispoziţie o lună. Ar fi bine să aduci vorba despre asta când mai
discuţi cu fiul tău.

tCând am ajuns acasă, congresul era cea mai mică dintre grijile mele. în minte aveam un singur gând, să-mi examinez fiul din cap până-n picioare. Voiam să mă asigur că hărţuirea era într-adevăr de domeniul trecutului. Atunci, imediat. Să văd ce vânătăi mai avea, să i le dezmierd, să i le sărut, să i le şterg. I-am spus să se dezbrace. A înţeles că n-avea niciun rost să se împotrivească. După câteva ezitări, şi-a dat jos tricoul şi pantalonii. Se simţea vinovat, ruşinat, tremura — parcă ar fi vrut să devină invizibil...

Când i-am văzut braţele şi picioarele, mi-a venit să strivesc cu pumnii tot ce era în jur. Aerul. Masa. Pereţii. Capul meu... Aceeaşi furie, din nou. Eram însetată de răzbunare. Mă vedeam torturând nişte copii de 11 ani, eu care-mi dedicam viaţa salvării lor de la moarte. întreaga mea fiinţă voia să facă rău. Foarte mult rău.

— Nu sunt în stare să-l desenez pe Egoman, mamă, dar ştiu că e în capul omului.

— Hai şi explică-mi, dragul meu, că nu înţeleg. De ce nişte copii care se poartă aşa de urât cu tine l-ar avea şi ei pe Egoman în capul lor?

— Atunci când ridică mâna ca să arunce cu pietre, o fac ca să atragă atenţia. Ca şi cum ar striga: „Hei, hei! Sunt aici!" Ei trăiesc comparându-se în permanenţă şi vor să arate că sunt puternici pentru ca nimeni să nu le poată lua locul cu ceva ce ei nu au. Ochii mei bolnavi, de exemplu. Sau hainele lui Hamid. De parcă

nişte ochi sau nişte haine ne-ar putea face mai interesanţi.
— Şi ce au atât de special hainele lui Hamid?
— Sunt prea mari pentru el.
îmi dădeam seama că Georges şi Charlot erau deja foarte apropiaţi. Nişte vechi complici.
— Ce o să faci ca să te aperi? Vreau să zic, dacă încep iar cu hărţuitul?
— Să-mi continui cercetările...
Tom Degeţel se vede foarte rar cu taică-său, cu clovnul ăla de Jérôme! Omul e mai tot timpul în străinătate, ocupat cu strâmbatul — specialitatea lui — în faţa unor puşti care-l adoră. Iar în acest timp, Chariot stă posomorât Din cauza picioarelor încasate de la nişte puşti care-l dispreţuiesc. Jérôme! Ce mai circ! Ce-ar fi să vii să te strâmbi şi-n faţa celor care-ţi terorizează copilul? Să-i faci să râdă într-o recreaţie. Ca să le dispară teama dea fi invizibili. Şi să-şi desfacă pumnii. Şi să le cadă pietrele din mâini...
Du Bonheur e destul de acră în privinţa fostului ei bărbat. Tipul nu dă aproape niciun semn de viaţă. Doar câte un telefon pe fugă, din când în când. „Ce mai faci, bătrâne? — Bine. — Cât de curând ajung pe la voi, să ştii. — Când? — Nu ştiu încă. Vreau să fie o surpriză. — Mulţumesc, tată, îmi plac surprizele. — Mi-a zis mami de boala ta. Eşti pe mâini bune. Mami e cea mai tare. Şi spitalul ei, la fel. — Pe curând, tată, abia aştept să te văd."

Are dreptate du Bonheur când zice: „Fiul lui riscă să nu-l mai vadă deloc, într-o bună zi. Iar el, imbecilul, n-are ochi decât pentru cei care-l admiră. Cum de nu mi-am dat seama de asta de la bun început?"

E atât de frumoasă când îşi scoate ghearele... Ar trebui să i-o spun şi ei. Exersez în faţa oglinzii: „Eşti frumoasă, Maryse! Hai, Georges, hai că poţi!" Mă antrenez şi în visele pe care le visez: ghearele ei... i le văd, i le simt! Pe piele, pe spate... Visez la un autograf dat de toate cele zece degete ale el

Dar ca să i-o spun în faţă, da, aş avea într-adevăr nevoie de un supliment zdravăn de curaj. Ar trebui probabil să iau exemplu de la Tom Degeţel. N-a împlinit încă 10 ani şi deja l-a inventat pe Egoman! încearcă să deseneze egoul pentru a-l reduce la tăcere: ce idee minunată! Am putea să desenăm împreunăL Să facem portretul acelei „chestii" care nu mă lasă să spun „Eşti frumoasă, Maryse!". Eu ce nume i-aş fi pus oare?

Numai că Tom Degeţel are nevoie de mine ca să revină pe linia de plutire. Maică-sa nu poate să-l ajute. Ea e poate chiar mai pierdută decât era în copilărie, pe vremea când locuia pe strada Rachel... „Oglindă, oglinjoară, spune-mi, cine e cea mai frumoasă, cea mai mare, cea mai tare? — îmi pare rău, Maryse, nu eşti tu! — Atunci, spune-mi, unde pot găsi nişte pietre? Vreau să dau cu ele în toţi cei care sunt mai frumoşi, mai mari şi mai tari decât mine! Să-i rănesc şi să-i

fac să dispară de pe faţa Pământului... Să ajung în sfârşit cea pe care toată lumea o priveşte, o respectă, o recunoaşte! Fiindcă, din punctul meu de vedere, cred că nu am existat niciodată!"

Nu-i prea târziu pentru a o ajuta pe du Bonheur să iasă din povestea în care s-a întemniţat: o prinţesă minunată închisă în „turnul Egoului". Charlot o va ajuta. Iar eu îl voi ajuta pe Charlot.

14 februarie. Soare orbitor. Lumină peste tot. O dimineaţă asemănătoare celei în care s-a născut Chariot.

»

Astăzi, împlineşte 10 ani.

Cu câteva săptămâni înainte, îl întrebasem ce i-ar plăcea să facă de ziua lui, iar el îmi răspunsese prompt:

— Să-l mai văd pe Minus, iedul lui Alexandrine. Şi să-mi invit şi prietenii: Hamid, Marie-Lou şi stelele doctorului Le Borgne.

N-o ştiam pe Marie-Lou. îmi aminteam doar aşa, vag, că parcă mai auzisem acel nume.

— Cine e Marie-Lou?

— Ţi-am mai povestit de ea, mamă, nu mai ţii minte? Greu de zis cine e, dar pot să-ţi spun că ea e steaua mea.

La auzul unei asemenea afirmaţii, am început să mă bâlbâi:

— Da, da, îmi amintesc...

Chariot a sărit imediat:

Nu poţi să le ţii minte chiar pe toate. Greu mai găseşte cineva un pic de loc în propria-i

minte. Ştiu cum e, capul meu e plin de gânduri mai tot timpul. Ca şi al tău.Loc în mintea mea? în mintea mea nu era decât el! Simţeam că-mi crapă capul de cât mă gândeam la el! Dar nu asta voia să spună, mai mult ca sigur. Trecerea lui la două cifre, împlinirea vârstei de 10 ani... era o etapă pe care ţineam neapărat s-o subliniez. Mătuşa Bénédicte îmi ignorase mai toate aniversările, şi nu voiam ca povestea asta să se repete. O lecţie pe care mi-o dăduse viaţa.

Robert şi Alice voiau şi ei s-o vadă pe Alexandrine. De la demisia ei nu mai primiseră niciun semn de viaţă de la ea, doar acel „Pa şi pe curând, dragilor!" când plecase din spital. Robert îi lăsase mai multe mesaje pe robotul telefonic, dar nimic, niciun răspuns. El şi soţia sa nu pricepeau în ruptul capului de ce preferase ea caprele în locul copiilor. Şi amândoi voiau să profite de petrecerea de-acum ca să înţeleagă în sfârşit acea ciudată opţiune de viată.

t

Georges nu se lăsase rugat ca să vină şi el. Charlot era încântat: „Georges o să se înţeleagă perfect cu Minus. Au aceeaşi personalitate". Asta mă făcuse să pufnesc în râs! Dacă Georges ar fi fost acolo, cred că nu i-ar fi plăcut deloc reacţia mea. Apoi mă simţisem obligată să-i explic lui Charlot: „Stai liniştit, scumpule, doar mi-l imaginam pe Georges behăind".

Scăldaţi într-o lumină de primăvară, cei doi prieteni ai lui Charlot ne aşteptau sub un copac

înalt din faţa clădirii în care locuia „steaua lui Charlot": Marie-Lou, o fată de culoarea soarelui şi a zăpezii, şi Hamid, un băiat de culoarea scoarţei de arţar.

t t

Am oprit maşina. Charlot a coborât în fugă. Abia când a ajuns lângă Marie-Lou mi-am amintit de scurta descriere pe care mi-o făcuse: „Prietena mea mută"...

Fata i s-a adresat prin semne, iar fiul meu i-a răspuns cât se poate de firesc. Am rămas trăsnită.

— Ştii limbajul semnelor? l-am întrebat eu.

— Nu, mamă, dar o înţeleg pe Marie-Lou aşa cum te înţeleg şi pe tine atunci când nu spui nimic. Doar că Ma- rie-Lou mă ajută, cu mâinile.

Hamid părea şi el să înţeleagă. Reacţiona la cel mai mic gest, chipul lui fremătând ca o frunză de plop în bătaia vântului.

Părinţii lui Marie-Lou au ieşit din casă. Tatăl era într-un palton vechi, pătat de ulei şi de unsoare; ea, într-o costumaţie foarte originală, croită clar de mână. Un fel de cuvertură făcută din petice în culorile amurgului; practic, nişte bucăţi de stofă portocalii, roşii şi violet prinse laolaltă. O reciclare cu ştaif. Prezentările au fost scurte şi la obiect.

— Eu sunt Harold Breton, tatăl lui Marie-Lou. Iar ea este soţia mea, Megane. Suntem încântaţi să vă cunoaştem, doamnă doctor du Bonheur. Marie-Lou ne-a spus că s-a întâlnit cu Charlot în curtea şcolii, în timpul unei recreaţii, şi că a

atras-o faptul că „semănau în ceea ce-i deosebea de ceilalţi". Prezenţa fiului dumneavoastră i-a schimbat viaţa fiicei noastre. Brusc, în Marie-Lou parcă s-a destupat ceva. Eu sunt instalator, cunosc toate ţevile imaginabile şi inimaginabile pe care oamenii le-au fabricat. Niciuna nu-mi rezistă. Singura care mă interesează însă e cea din gâtul fiicei mele. Ceva o blochează, un fel de dop. Eh, dopu' ăsta nu l-am putut face niciodată să dispară. Vocea fiicei mele e blocată undeva, dedesubt. Am fost pe la o mulţime de specialişti. Meningită, cum pare că se întâmplă adesea la sugari, urmată de surditate: ştiţi ce înseamnă toate astea, nu? Urechile i-au fost reparate. Operaţia a fost un succes total. Ni s-a garantat că de-acum aude. Numai că Megane şi cu mine am încetat să mai credem. Fata a rămas mută, în ciuda tuturor eforturilor noastre. Ar trebui să vorbească, dar cuvintele nu vor nicicum să iasă. De când i-a cunoscut însă pe fiul dumneavoastră şi pe Hamid, au apărut unele schimbări: nişte sunete, nişte încercări de articulare...

Prietenia, ultima speranţă pentru nişte părinţi ajunşi la capătul puterilor... M-au invitat să intru, ca să-mi arate locuinţa lor, dar am refuzat, pretextând că era târziu. Mă simţeam cumva stânjenită de afecţiunea aceea învăluitoare. Nu făcusem nimic pentru ei. îmi ofereau prezenţa lor gratuit. Iar eu nu eram obişnuită cu gratuitatea. în optica mea, totul se plătea.

Harold construise casa cu mâinile lui şi era foarte mândru s-o spună. Era un tip trunchios şi

puternic. Megane era o femeie mai zgârcită la vorbă, rezervată, delicată.

— Eu sunt croitoreasă, doamnă doctor du Bonheur. Dacă aveţi vreodată nevoie de ceva, vă rog să nu mă ocoliţi!

Le invidiam uşurinţa cu care relaţionau cu ceilalţi, sensibilitatea aceea numită uneori „inteligenţă emoţională". Eu, doldora de diplome şi de prestigiu, tare mi-aş fi dorit să fiu ca ei. Sufeream din pricina lipsei mele de simplitate. Aici, cu ei, statutul impunător nu-mi folosea la nimic.

Copiii au urcat în maşină, pe bancheta din spate. Hamid, care se aşezase la mijloc, îşi ţinea prietenii de braţ. Complicitatea lor manifestă nu lăsa loc de cuvinte. Eram pur şi simplu subjugată. Asistam la o formă de comuniune. Taina Treimii era rezolvată. Nu cântau, dar era ca şi cum ar fi făcut-o. Iar dacă ar fi cântat, ar fi fost un cântec revoluţionar, cu pumnul ridicat şi cu acea siguranţă pe care ţi-o dă sentimentul că nu mai eşti singur.

Aceşti micuţi revoluţionari aveau în mod evident un şef: Hamid. Charlot şi Marie-Lou se sprijineau pe el, la modul fizic. Dar se simţea că asta nu se rezuma doar la atât.

Chariot îmi spusese că voia să-şi protejeze prietenul; acum mă gândeam că era exact invers. Hamid era cel mai voinic, iar copilul ăsta apăra o cauză: nu spunea niciodată „eu", doar „noi". Avea discursul cuiva care îi ia pe ceilalţi sub aripa sa

şi se oferă drept pavăză pentru toţi cei ameninţaţi.

Hamid mă atrăgea. Nu-mi mai luam ochii din oglinda retrovizoare. Mă uitam în spate mult prea mult: era periculos! Dar băiatul acela mă fascina. Nimic nesănătos, charisma lui, cred. îl invidiam: graţia aceea, farmecul acela firesc, la numai 10 ani! Un magnetism cuibărit tocmai în timiditatea sa. Aş fi vrut să fiu discipola lui favorită. Să-mi apere cauza... Abia când am ajuns în dreptul drumeagului ce ducea la proprietatea lui Alexandrine, m-am dezmeticit şi eu din delirurile mele.

Alex instalase de-a lungul aleii mai multe aerostate
în miniatură. Fiecare dintre acele micuţe baloane mul-
t
ticolore era reţinut la sol de o sfoară roşie, legată de o pietricică. De jur împrejurul casei era plin de ele. Cred că fusese enorm de muncă. Puştii nu se mai opreau din strigăte: „Ia uite la ăla! Şi la ăla! Şi cel galben de colo, şi ăla albastru, uau!"

în faţa casei, copiii lui Robert alergau de la un balon la altul. Adélaïde însă, când ne-a văzut, a cârmit-o brusc şi s-a dus ţintă la Chariot. L-a prins în braţe, a închis ochii şi l-a pupat pe gură:
— La mulţi ani, Chariot! *t '*

A ţinut mult timp ochii închişi, de parcă aşteptase de nu ştiu când acel moment, iar acum îl savura. Fiul meu a încremenit. Nu se aştepta,

mai mult ca sigur, la o aşa demonstraţie de afecţiune. Când Adélaïde a deschis ochii, a văzut mirarea lui Hamid şi a lui Marie-Lou. Cred că a perceput ceea ce simţisem şi eu în maşină: legătura palpabilă dintre ei. Ceva îi unea pe cei trei copii, iar ea era pe dinafară.

Chariot era în continuare paralizat de sărutul lui Adélaïde, primul lui sărut. Hamid s-a apropiat de ea şi i-a întins mâna:

— Eu sunt Hamid.

Apoi s-a întors spre Marie-Lou:

— Ea este Marie-Lou. E mută. Pe tine cum te cheamă?

Ţinea în mod evident ca Adélaïde să nu se simtă
exclusă.

— Pe mine mă cheamă Adélaïde.

Hamid s-a înclinat, salutând-o cu întreg corpul, ca un majordom în faţa unei prinţese. Apoi s-a dus la Rebecca şi la Cassandre, le-a mângâiat cu degetul arătător pe obraz, le-a întrebat cum le cheamă şi le-a salutat şi pe ele încli- nându-se până la pământ. Un copil venit din alte vremuri.

în acest timp, Adélaïde se uita lung la Marie-Lou, aşa cum fac adeseori femeile aflate în concurenţă. Nu era greu să-ţi dai seama că ezita, probabil, între compasiune şi gelozie. Mâinile lui Marie-Lou zburătăceau în toate părţile. Voia şi ea să comunice cu ei.

Alexandrine a ieşit din casă în trombă. A alunecat pe una dintre trepte, cât pe-aci să cadă

— în mod voit! îşi pregătise cu grijă intrarea în scenă, o regie demnă de un vodevil. încălţată cu nişte rachete de zăpadă, cânta cât o ţinea gura: „Mulţi ani trăiască, mulţi ani trăiască!..." Georges ieşise odată cu ea, şi el cu rachete de zăpadă în picioare. „Ho, ho, ho, să înceapă petrecerea, Chariot!" Copiii aplaudau cu toţii.

— Georges şi cu mine puneam masa. Iar marele doctor încerca să mă convingă să mă-ntorc la spital. Sărăcuţul!

— Eu sunt de acord cu Georges, Alex. Locul tău e la spital. Ai un har. N-ai dreptul să ţi-l foloseşti numai la capre.

Plecarea lui Alexandrine lăsase un mare gol în centrul spitalicesc. Nu numai că ea stabilea o „legătură" cu copiii înainte ca aceştia să se fi născut, dar ne ţinea şi pe noi, ceilalţi, conectati la ceea ce înseamnă viată. ' / ' > *t*

— Doar n-aţi venit aici ca să vorbiţi despre mine. Vă e foame, dragilor? „Casa Alex" vă propune: supă de ceapă cum o făcea bunica, plăcintă de carne şi legume cu scorţişoară, tocană cu găluşte aromate cu ierburi sălbatice şi brânză de capră din zonă. La desert o să fie o mare surpriză. Hai, toată lumea la masă!

După masa aceea pe cât de festivă, pe atât de veselă, Alex a bătut din palme.

— Copii, înainte de desert, mergem să vedem animalele.

— Abia aştept să văd ce mai face Minus! a chiuit Charlot.

Când ne îndreptam cu toţii spre staul, mi-am felicitat prietena pentru plantaţia ei de aerostate:

— Ţi-a ieşit minunat, Alex. Dar cred c-a fost de muncă, nu glumă! Cât timp ţi-a luat?

Cu o scurtă mişcare din mână, a măturat orice urmă de importanţă a acelei acţiuni.

— Am avut ajutoare, Maryse. O să vezi imediat.

De cum s-a deschis uşa staulului, am auzit cum caprele încep să se agite. Se ridicau pe picioarele din spate, sprijinindu-se pe scândurile de sus ale ţarcurilor. Parcă cereau să fie mângâiate, cum fac câinii la sosirea stăpânilor.

— Unde e Minus? a zis Charlot, surescitat.

Alex a arătat înspre tânărul ţap.

— Uite acolo, Chariot.

— Ia uite cât a crescut, mamă! Oare mă mai recunoaşte?

— Nu ştiu, dragul meu. E chiar aşa de important?

— Păi, cum să fim prieteni dacă el nu mă recunoaşte?

Hamid a intervenit cu blândeţe:

t

— Continuând să-l iubeşti, Chariot. Nu trebuie să-ţi doreşti tot timpul să fii recunoscut.

Marie-Lou zâmbea. Adélaïde părea că nu înţelege.

— Hamid are dreptate, Chariot, a zis atunci Alex. Poţi să-i dăruieşti lui Minus toată afecţiunea ta. Şi nu-i o mare problemă dacă el nu te deosebeşte de ceilalţi. Să ştii, dragul meu, că

sunt oameni mai în vârstă care ajung să nu-şi mai identifice nici măcar propriii copii. E o boală. Iar copiii lor, chiar dacă sunt adulţi, suferă din pricina asta. îi doare fiindcă au senzaţia că au pierdut pe cineva, e normal. Dar suferă şi pentru că nu se mai simt speciali. Uitând că nu şi-au pierdut capacitatea de a iubi. Şi că pot în continuare să stea lângă persoana aceea care nu-i mai recunoaşte. Şi s-o iubească în tăcere. Cum ai iubi pe cineva care doarme. Şi de la care n-ai aştepta nimic.

Hamid a început să-l mângâie pe Minus:

— Şi noi aveam capre acasă. A trebuit să plecăm de lângă ele fiindcă tatăl meu fusese ales pentru o misiune. S-a aruncat în aer, într-un autobuz. Aveam cinci ani. Atunci am fugit aici, cu mama.

Am rămas cu toţii înmărmuriţi.

Hamid a continuat, de parcă ar fi fost singur cu sine însuşi:

— Trebuie să fii foarte atent atunci când cineva îti

t

spune: „Am nevoie de tine". Mai ales dacă nimeni nu ţi-a mai spus-o până atunci. Brusc, creşte inima în tine.

Nu te mai simţi un nimic. Te simţi mai important, simţi că exişti. Ai face orice pentru persoana care îţi spune aşa ceva. Ca să ţi-o spună din nou. Te-ai arunca şi-n aer. Cred că tatălui meu nu-i mai spusese nimeni: „Am nevoie de

tine". Era prima dată. Şi ultima. îmi pare rău că nu din gura mea a auzit acele cuvinte.

Cum stăteam noi aşa cu gura căscată, un sunet de claxon ne-a făcut să tresărim.

— A venit desertul! a zis Alexandrine, forţându-se să pară veselă.

Apoi a deschis larg uşa staulului. în semiîntunericul înserării, două faruri mari ne orbeau. Chariot a reacţionat primul. A scos din buzunar lanterna pe care i-o dăduse Adélaïde. O avea întotdeauna la el. Adélaïde, uimită şi flatată, i-a zâmbit. L-am urmat cu toţii pe Chariot până la acel vehicul, un autobuz şcolar cu nişte megafoane pe acoperiş:

— Dragul meu Chariot, e rândul tău să ne asculţi vor- bindu-ţi despre iubire...

Autobuzul era decorat cu nişte litere mari, vopsite în galben şi albastru: „La mulţi ani, Chariot". Din el coborau câteva zeci de copii, îmbrăcaţi toţi în clovn.

Alex ne-a explicat:

— Am invitat nişte copii din satul vecin şi de la fermele din jur. Părinţii lor au zis cu toţii un mare „da" când le-am povestit despre Chariot. Ei m-au ajutat să pregătesc petrecerea. Primarul s-a oferit chiar să conducă autobuzul; asta-i meseria lui. Şi-acum, deschideţi bine ochii!

— Nu l-ai chemat şi pe fostul meu soţ, Alex? am încercat eu să glumesc.

— Ba bineînţeles că da, ce credeai? mi-a răspuns ea prompt. Numai că azi e şi sărbătoarea de Sfântul Valentin, iar el trebuia să apară într-

un spectacol intitulat *The Show ofLove.* A promis însă c-o să-l sune pe Charlot de îndată ce-o să poată.

Apoi, arătând înspre acei clovni micuţi, mi-a şoptit la ureche:

— M-am gândit că ar fi bine ca şi tatăl lui Charlot să fie prezent într-un fel la petrecerea copilului, Maryse. Georges mi-a spus că ar fi o idee bună. Că ceva simbolic face mai mult decât o absenţă. Şi că Charlot s-ar putea simţi ceva mai bine.

După care a continuat:

— în loc de un tort cu nişte lumânări de suflat, noi o să înălţăm pe cer lampioane chinezeşti. Nişte aerostate luminoase. Şi o să suflăm în ele, dar nu ca să se stingă, ci ca să se ridice.

în câteva minute, cerul s-a umplut de baloane luminoase.

Charlot şi-a pus un braţ pe după umerii lui Hamid:

— A fost drăguţă Alexandrine că a chemat nişte clovni de vârsta mea. S-a gândit că, în felul ăsta, o să fie şi tata cumva cu noi, că n-o să-mi lipsească. Am înţeles ideea, dar nu era nevoie. Fiindcă eşti tu aici, Hamid.

încântarea i-a cuprins pe toţi. însoţită de acolita ei: tăcerea.

Charlot s-a întors către mulţimea de invitati:

— Vă mulţumesc tuturor, mi-aţi făcut nişte daruri minunate, mulţumesc mult! Dar, fără să

vă supăr egoul, vreau să vă spun că cele mai frumoase cadouri sunt prietenii mei.

Georges a venit lângă mine. Avea ochii ca nişte lampioane chinezeşti:

— Eşti frumoasă, Maryse!

Eu n-am zis nimic. M-am uitat spre cer. Ca să nu mă vadă roşind.

Petrecerea s-a prelungit până când toate lampioanele au ajuns să se confunde cu stelele adevărate

.Ce mai petrecere, ieri! Tom Degeţel şi-a serbat cei 10 ani pe care i-a împlinit Alexandrine, naşa lui, a umplut văzduhul de lampioane chinezeşti. Niciodată n-am mai văzut un „tort" atât de mare. Sute şi sute de lumânări zburătoare. Eu m-am aplecat discret spre Tom Degeţel şi i-am zis: „Pune-ţi o dorinţă, Charlot..." Au urmat câteva secunde de tăcere. Se gândea. Apoi a închis ochii şi a început să sufle spre cer. Mult timp. O veşnicie.

în cele din urmă, cu ochii în continuare închişi, mi-a mărturisit: „N-o să pot stinge lampioanele, domnule doctor, aşa că o să vă spun ce dorinţă mi-am pus: vreau ca, în ziua când n-o să mai pot vedea stelele, să le mai pot totuşi simţi, ca acum, aici, cu ochii închişi".

Un copil de vârsta lui n-ar trebui să spună aşa ceva. în cărţile mele de psihologie nu scrie nimic despre o asemenea fază. Charlot a găsit însă ceea ce caută o mulţime de adulţi care fac terapie cu anii. După ce au cheltuit o groază de timp şi de bani, ei tot nu ştiu că e de ajuns să închizi ochii şi să simţi în tine însuţi mişcarea stelelor. Ori să le auzi murmurul.

Am cunoscut doi prieteni de-ai lui Charlot: Hamid şi Marie-Lou.

Marie-Lou este mută. Meningită la o vârstă foarte fragedă. Tăcere permanentă. Limba semnelor. Totuşi, s-a făcut o intervenţie chirurgicală. Implanturi cohleare. Şi totul cu un succes deplin. Fata aude, de /apt, foarte bine!

Poţi să-i vorbeşti fără nicio problemă. Dar nu răspunde decât cu mâinile.

Jeri ***m-am uitat la ea cu atenţie. Mi-a fost uşor,*** **eram** ***i/n străin. Un doctor gras şi neinteresant. A fost de-ajuns să stau în preajma ei, în umbră. Să-i urmăresc discret reacţiile, tresăririle, reflexele.***

Am făcut câteva teste. Pocnit din degete, şoptit din spatele ei, variaţii în volum ale vocii; reacţiona la cel mai mic zgomot. O sensibilitate încântătoare, la drept vorbind. Capabilă să perceapă şi cea mai fină schimbare de intensitate a respiraţiei. Fata părea chiar să comunice cu acel ţap tânăr, Minus.

Părinţii ei au fost cu ea la mai mulţi terapeuţi. Li s-au servit tot felul de ipoteze, iar în cele din urmă li s-a spus că micuţa nu voia, pur şi simplu, să vorbească. Că proteja pe cineva sau ceva. Li s-a sugerat să aibă răbdare. Asta se întâmpla acum şapte ani.

Eu, unul, nu ştiu dacă aş putea aştepta atâta cu du Bonheur! Şi dacă aş încerca să-i spun ce simt? Ea care pare surdă la toate formele de limbaj... Şi dacă aş învăţa şi eu limba semnelor?

Marie-Lou e genul de caz care mă interesează în cel mai înalt grad. Sunt convins că e capabilă să vorbească. Am şi ceva idei. O provocare pe care o apreciez în mod deosebit: găsirea blocajului, descuierea vocii, scoaterea ei din seif.

în celălalt puşti, Hamid, Tom Degeţel şi-a găsit un frate. Amândoi sunt nişte băieţi al căror tată a dispărut. în ceaţă ori într-un nor de praf.

Hamid a învăţat cum să scape de cea mai mare dintre dependenţe, aceea din care decurg toate celelalte: tentaţia permanentă de a fi cineva. El i-a arătat lui Charlot cum se poate elibera: „Nu trebuie să-ţi doreşti tot timpul să fii iubit.Trebuie doar să ştii că eşti tot timpul capabil să iubeşti. Şi să-ţi aduci aminte mereu de lucrul acesta".

Asta mi-a amintit de o frază a lui Rilke: „Să iubeşti înseamnă să străluceşti cu o lumină inepuizabilăşi mi-a dat curaj să-i spun lui du Bonheur că e frumoasă. De răspuns, nu mi-au răspuns decât obrajii ei, printr-un aflux de sânge. îmi place când o văd roşind aşa, mocnit Ea nu se îmbujorează niciodată, nu e genul ei, ea roşeşte mocnit O caracteristică a jarului.

Am început să transpir, simţeam că făcusem o gafă. Dar mie îmi place şi când ea mă face să transpir.

îmi venea să-i vorbesc despre Egoman, despre barierele pe care le ridică între noi, dar m-am uitat cum lampioanele se amestecau cu stelele şi am preferat să tac. Nu era momentul potrivit Mai ales că nu-mi place deloc acest cuvânt, „ego". Sunt nevoit totuşi să-l folosesc ca să mă fac înţeles, n-am încotro.

Am de gând să revin asupra acestui subiect la un moment dat, ca s-o fac să înţeleagă ceea ce a priceput fiul ei: atunci când închizi ochii şi auzi murmurul stelelor, egoul se topeşte.

S-a întâmplat într-o joi. în ziua aceea, aş fi preferat să rămân mare şi tare.

Mare şi tare nu ca să-i privesc pe ceilalţi de sus, ci ca să pot lua pe umerii mei ceva din acea povară, ca să ştie şi ceilalţi că mai există nişte umeri pe care te poţi baza, pe care te poţi sprijini, măcar cât să-ţi tragi sufletul.

Aş fi vrut să fiu mare şi tare şi să trăiesc într-una din acele legende în care viaţa e băgată într-o sticluţă. Pentru a-i fi turnată pe gât celui care tocmai s-a stins. Ca să fie readus la viaţă. Ca să i se poată spune că nimic din ce a auzit nu e adevărat.

Charlot s-a întors acasă pe la 11 dimineaţa. Până la noi ordine, toate cursurile au fost anulate. Şcoala a fost evacuată, încercuită de poliţişti şi de benzi galbene. Copiii au fost văzuţi de nişte psihologi, apoi conduşi acasă unul câte unul.

Hamid a murit, spânzurat într-o sală de clasă. Avea 10 ani. Mama lui a fost cea care l-a găsit. Ea predă la clasa întâi. îl lua cu ea dimineaţa, ajungeau înaintea tuturor. Urma să-şi termine lecţiile în sala lui de clasă, în timp ce ea îşi pregătea programul pe ziua respectivă în clasa ei.

A fost internată de urgenţă la spital, în stare de şoc. Au anunţat la ştiri, arătând o fotografie destul de recentă
în care ea zâmbea. Tocmai obţinuse cetătenia canadiană.
t t
Era o femeie frumoasă, la fel ca şi fiul ei.

Când Chariot a încercat să dea de mine, eram la căpătâiul lui Inès. O fetiţă de opt ani. Era pe ducă. întreaga mea atenţie era concentrată asupra respiraţiei ei. Din gât îi ieşeau nişte sunete stinse, ca dintr-un nai.

Vibraţia mobilului m-a făcut să tresar. Pe ecran s-a afişat numărul de acasă. Acasă? La 11 dimineaţa? Chariot?

Stăteam în picioare, în spatele părinţilor. Auzeam ultimele sforţări de respiraţie ale lui Inès. Intervalul de linişte după fiecare răsuflare era tot mai lung. Aşteptam cu toţii, încremeniţi, răsuflarea următoare. Poate că... Interval de şapte secunde, de zece secunde. Chariot? La ora 11?

Acasă?

Douăzeci de secunde... O altă răsuflare. Treizeci de secunde... Patruzeci... Cincizeci... Un icnet... ascuţit, sec... Nimic, zero! Nu mai rămăsese decât un strop de veşnicie. Inès tocmai se dusese.

Am sunat acasă de cum am putut. Când mi-a răspuns Chariot, mi-a fost extrem de greu să înţeleg ce spunea. Plângea în hohote.

— Linişteşte-te, linişteşte-te... Ce s-a-ntâmplat?

— Hamid s-a spânzurat, mamă, Hamid s-a spânzurat... La televizor... Uită-te...

Am fost convinsă că n-am auzit bine, l-am pus să mai zică o dată.

— De ce, mamă? De ce sunt... sinucişi copiii?

Am ieşit din salonul lui Inès în vârful picioarelor. Mama ei urla de durere şi de

indignare. Tatăl era sufocat de neputinţă. Aşa se împărţea suferinţa.M-am grăbit spre sala de odihnă a rezidenţilor. Acolo era un televizor care mergea încontinuu pe ştiri. Pe ecran se vedeau scaunul răsturnat şi băncile din jur. De parcă cineva ar fi vrut să pună o cruce pe o hartă, să marcheze un loc. Opusul unei comori. Un gol. O absenţă. O gaură.

S-a spânzurat cu propriile haine, prea mari pentru el. A fost găsit la bustul gol, cu cămaşa înnodată în jurul gâtului. Alte camere de luat vederi erau postate în faţa casei lui Hamid. Li se luau interviuri vecinilor.

— Erau o familie discretă. Aproape că nici nu-i vedeai. O mamă şi fiul ei. Despre tată nu ştim nimic. Nu l-am văzut niciodată.

Apoi, alţii:

— Mama poartă văl, dar nu pare periculoasă...

— Bine că băiatul nu s-a aruncat în aer! Păi, mai ştii, la cum e lumea în ziua de azi...

Aproape că-ţi pierea cheful să mai aparţii speciei umane.

M-am dus glonţ acasă. Când am ajuns, Charlot era în camera lui, cu uşa închisă. Am ciocănit, dar nu-mi răspundea. De două ori. De trei ori. Până la urmă, am intrat. Fiul meu stătea aşezat în faţa unei mici oglinzi, la bustul gol, ca Hamid în ultimele sale clipe.

Se vopsise pe faţă cu galben şi albastru. în jurul ochilor îşi trasase nişte cercuri. Plângea încetişor. Lacrimile erau pensulele lui şi-i şerpuiau pe trup ca pe hârtia unui acuarelist.

Nişte dungi mari şi verzi pe torace, pe burtă. Parcă ar fi fost zgâriat de nişte unghii uriaşe.

— Monstrul Egoman sunt eu, mamă! N-am ştiut să-mi apăr prietenul. Cei dintr-a şasea aveau dreptate când ziceau: „Eşti doar un fricos, Charlot". Au dreptate, mamă. N-am fost destul de puternic. Nu m-am băgat între ei şi el ca să le spun: „Lăsaţi-l în pace, nu v-a făcut nimic!" Ba chiar m-am ascuns în spatele lui. Alteori, am fugit şi l-am lăsat singur. Mi-e ruşine, mamă. Nu sunt decât un fricos!

Am sărit literalmente pe el, lipindu-mi obrajii de ai lui. îmi frecam pielea, părul, lacrimile de faţa lui pictată; chipul meu devenea o pânză vie. Toate puterile mele voiau să şteargă acel personaj al nefericirii, acea altă falsă identitate, cea a fricosului, şi să-l regăsească sub mâzgălelile alea pe fiul meu cel adevărat.

— Charlot, scumpul meu, povestea asta n-are nicio legătură cu tine! Tu ai făcut tot ce-ai putut.

M-a prins în braţe şi şi-a lăsat capul pe umărul meu. îmi colora hainele cu tristeţea lui galbenă şi albastră. Ştia că avea de traversat un imens deşert.

Hamid a dispărut. Pentru totdeauna... Vânătăile de pe corp care urcă până la creier şi-l umplu. Pietrele care se transformă într-un lat într-un nod. Mortal. Jigniri, priviri, judecăţi care se strâng în jurul gâtului. £/ // /ran^. Zgomotul unui scaun răsturnat Şi eternitatea are o mică pată pe rochia ei de timp.

/-am pus ***această întrebare lui du Bonheur: „Şi dacă ar exista o defecţiune în mecanismul egoului, o defecţiune veritabilă? Imaginează-ţi că activitatea egoului s-ar întrerupe, că nimic nu ar mai putea fi identificat Ce-ar mai rămâne atunci?"***

Ea n-a zis nimic. Eu însă mi-am strigat revolta şi durerea pentru moartea lui Hamid. M-am lăsat luat de val.

„Ar rămâne inteligenţa, Maryse! Inteligenţa! Energia care circulă în creier nu ar mai fi mobilizată pentru a apăra nişte reprezentări fără nicio importanţă! Activitatea neuronală ar fi pusă în slujba binelui comun, întrucât supravieţuirea fiecărui individ de asta depinde. S-ar înţelege atunci, o dată pentru totdeauna, că dacă n-ar mai fi nimeni care să cultive legume ori să aibă grijă de cei bolnavi, am dispărea cu toţii! S-ar termina cu intimidarea pentru că s-ar termina cu teama de diferenţă. în loc să trăim într-o lume a confruntării între nişte foiţe sau coji identitare, am aprecia diferenţele şi nu ne-am mai îndârji atâta să le eliminăm. Trebuie să ne amintim neîncetat că termenul «ego» desemnează nu viaţa, ci multitudinea de identităţi fabricate de creier de-a lungul vieţii. Oamenii întreţin iluzia că sunt cineva prin maşina pe care o conduc ori prin hainele pe care le poartă, dar niciuna dintre aceste identităţi nu are legătură cu Prezenţa, cu capacitatea de a fi aici. Putem aprecia un anumit parfum, putem avea o preferinţă pentru o anumită culoare, dar

nu vom fi niciodată un flacon de Chanel Nr. 5 sau culoarea roşie. încearcă să înlocuieşti, Maryse, în următoarele fraze pe care urmează să le spui, cuvântul «ego» cu un lucru cu care tu te identifici — înfăţişarea ta, de exemplu —, şi ai să înţelegi prostia omenească. Egoul se ofuschează, inteligenţa se indignează. Egoul se închide, inteligenţa observă. Egoul opune rezistenţă, inteligenţa ascultă. Egoul se apără, inteligenţa se oferă. Egoul invidiază, inteligenţa se bucură. Egoul vrea, inteligenţa dă. Egoul loveşte, inteligenţa educă. Egoul se simte umilit, inteligenţa compătimeşte. Egoul urăşte, inteligenţa iubeşte. Egoul dă cu pietre, inteligenţa oblojeşte rănile."

Du Bonheur m-a ascultat până la capăt: „înţeleg. E şi groaznic, şi minunat în acelaşi timp. Groaznic fiindcă ne omorâm între noi pentru a apăra nişte iluzii; minunat fiindcă putem să ne dăm seama de lucrul ăsta. în fiecare clipă. Şi asta înseamnă cuvântul «prezenţă", nu? Cred că de-acum încolo n-o să mai pot vedea lucrurile la fel".

De atunci încolo, de câte ori se stinge un copil la spital, mă gândesc la Hamid. De parcă ar fi acolo, lângă mine, unindu-şi eforturile cu ale mele.

Era ca un băiat din *O mie şi una de nopţi* — Sindbad marinarul la 10 ani, sau Aladin, cu ochii ca nişte lămpi fermecate. Astăzi, îmi spun că acele lămpi conţineau nişte duhuri rele ce puteau fi scoase de acolo cu o simplă mângâiere

pe creştet sau pe obraz. Pletele lui erau la fel de lucioase ca smoala topită. Uneori se ascundea în dosul lor, timid, cu figura celor care nu vor decât s-o ia din loc. A celor care nu sunt siguri că au dreptul să fie acolo, care se tem neîncetat că vor fi surprinşi în flagrant delict de clandestinitate. Alteori, când simţeai intensitatea cu care prezenţa lui li se impunea celorlalţi, îţi venea să-l urmezi oriunde, doar pentru plăcerea de a fi cu el. Şi pentru acea incredibilă încredere pe care ţi-o inspirau cuvintele lui. Mi-a plăcut de el din prima clipă. Nu băgasem de seamă că avea haine prea mari pentru talia lui.

După dispariţia sa, tămbălăul mediatic a fost de ne- descris. O săptămână întreagă, ziarele au tunat şi fulgerat împotriva directorilor de şcoli: „Incompetenţii ăştia care nu fac nimic pentru a stopa hărţuirile. Ar trebui mai mult personal. Mai multă securitate. Mai mulţi bani".
Se căutau vinovaţi. Se cerea o anchetă. Lucru care *t*
urma să aibă loc, de altfel. E atât de bine să ştii că e vin

acuiva! Că există undeva nişte monştri, nişte bolnavi, nişte nebuni. Odată identificaţi aceştia, problema e rezolvată, *yesl*

Când ascultam ştirile la televizor sau vedeam ce se scria în presă, simţeam că dorinţa mea de a-i face bucăţi pe călăii lui Charlot şi Hamid n-avea nicio legătură cu ei. Nu-i ştiam, nu-i văzusem niciodată. Erau nişte copii de 11 ani, puteam cel mult să mi-i imaginez. Iar imaginea la care ajungeam era foarte urâtă. O urâţenie care nu ţinea de forma dinţilor sau de nişte trăsături nearmonioase, ci de lipsa vieţii, a iubirii, a compasiunii.

înţelegeam acum mai bine galbenul orbitelor lui Egoman. O lumină toxică. Culoarea aia care-mi deştepta hormonii agresivităţii, acea puternică senzaţie fizică numită de noi şi ură.

Nu pe copiii ăia voiam să-i distrug, ci egoul lor. Acel Egoman din mintea lor. Nevoia lor de a fi recunoscuţi, teama lor de a trece pe „planul doi" fiindcă nu aveau o boală de ochi sau un nume precum „Hamid". Nenorocitul ăla de ego le strecura în sânge virusul dispreţului. Care mă contamina şi pe mine. începea să mi se cam ia de el! Egoman în sus, Egoman în jos; degeaba tot insista Georges pe virtuţile terapeutice ale personajului, eu nu vedeam decât efectele patologice: „Monstrul ăsta pune stăpânire pe judecata fiului meu, Georges! — Ba nu, Maryse, o protejează! — Nu mai ştiu ce să fac, Georges. Simt că mă duc la fund. Un copil a murit... Fiul

meu mă sperie groaznic... Oare unde o s-ajungem?"

De la moartea lui Hamid, dormeam foarte prost. De multe ori, mă trezea un zgomot de scaun răsturnat. Un plesnet de haine care se întindeau, gata să se rupă. Creierul meu imagina acele sunete aşa cum inventa şi înfăţişarea celor dintr-a şasea. începeam să pricep ce voia să spună fiu-meu cu acel ciudat: „Nu mă poţi vindeca pe mine, dar te poţi vindeca pe tine". Poate cineva să se vindece, dragul meu, de vocea care-i sună în cap?

Aşa că noaptea ascultam radioul, citeam ziarele. în presă se făceau tot felul de analize. Unii cronicari dădeau de înţeles, prin afirmaţii destul de fără perdea, că Hamid şi mama sa erau indirect vinovaţi pentru ceea ce li se întâmpla. Că ei provocaseră aceste lucruri. Că nu trebuiau decât să rămână în ţara lor... Alţii spuneau că emigranţii ar trebui să tacă din gură şi să se socotească norocoşi că au fost primiţi aici. Nu înţelegeam. Păi, nu asta făcuse Hamid? Nu tăcuse el din gură? Aşa cum făcuse şi mama lui? Tot timpul? Vreau să spun, chiar şi când se dădea cu pietre în ei? Nu înţelegeam, realmente nu înţelegeam.

Şcoala se reluase sub deviza: „Viaţa merge mai departe". Charlot nu se mai ducea la ore, evident. Venea cu mine la spital în fiecare zi, cu toate materialele de desen. După părerea lui Georges, era important să fiu alături de el — pentru o perioadă nedeterminată. Băiatul meu

desena la mine în cabinet, confecţiona figurine din hârtie creponată, decupa imagini de prin reviste. Doliul ne unea.
— Mama lui Hamid unde e?
— într-un spital pentru adulţi.
— O să înnebunească?
— Ce înseamnă, după părerea ta, să înnebuneşti?
— Să nu mai poţi iubi pe nimeni.

— S-a întrerupt cât să înfrunte un nou gând. Cât să-l formuleze clar, pentru a-l exprima plin de siguranţă, fără a arăta cât de tare îl speria.Să înnebuneşti înseamnă şi să-l ai tot timpul pe Ego- man în minte.

M-am gândit că, în condiţiile astea, toţi eram nebuni. Am revenit la mama lui Hamid:

— O să fie bine îngrijită, nu-ţi face griji. O să vorbesc cu doctorul Paris. El ştie spitalul unde e internată.

— O să mă pot duce la ea s-o văd?

Copilul ăsta... De pe ce planetă venea? M-a lăsat cu gura căscată.

— Nu chiar acum, scumpule. Nu cred că te-ar recunoaşte. Sunt unii oameni care, după un şoc groaznic, se duc într-o altă lume. Undeva în mintea lor. Nu se ştie unde. Tot ce se ştie e că nu mai sunt cu noi. Dar ei nu sunt nebuni, sunt pur şi simplu în altă parte. Fiindcă aici realitatea e prea dureroasă.

— Vorbeşti de Hamid sau de mama lui?

Fiul meu nu lăsa nimic nelimpezit. Lucrul ăsta mă epuiza.

— De amândoi, dragul meu. Vorbesc de amândoi.

— Nu e vina lor. De vină e Egoman.

Poveştile astea cu egoul mă făceau să ameţesc. Dintr-odată, celei care le ştia pe toate i-ar fi plăcut să-i spună cineva ce să facă. Din prostie — egoul e prost —, am început să mă burzuluiesc la Charlot:

— Auzi, ia, gata! Să termini cu chestiile astea. Egoman nu există, m-ai înţeles? Nu există! Cum

nu există nici Darth Vader, nici Joker sau mai ştiu eu ce alt stupid de supererou dintr-ăsta. Sunt numai închipuiri!

în ciuda tonului meu autoritar, Charlot n-a mişcat nici măcar o sprânceană.

— Hamid o să fie înmormântat, mamă? a continuat el. Aş putea să mă duc şi eu?

După care a adăugat:

— De fapt, cine o să-l înmormânteze, dacă mama lui nu e acolo?

Era ca şi cum, cu tact, mă poftea să mă adăp din aceeaşi iubire ca şi el.

— Nu ştiu, dragule, dacă o să fie înmormântat. Nu ştiu nici cât timp o să fie bolnavă mama lui. Nu ştiu nimic.

Charlot a strâns între degete un tub de vopsea din care a ţâşnit o pastă de un albastru intens, şi s-a reapucat de pictat.

Anul şcolar se încheiase. Charlot îşi luase examenele graţie sprijinului doamnei Leblanc şi al lui Marie-Lou. Aceasta din urmă venea să-l vadă la spital în fiecare zi, pe la patru după-amiaza. Pentru a trece împreună prin „suferinţa Hamid".

Marie-Lou era o umbră micuţă care începea să tremure când vorbeai cu ea sau care dispărea înăuntrul său dacă o atingeai.

Petrecerea de la Alexandrine îmi permisese să aflu ceva mai multe despre relaţia dintre ei. Pe drum, la întoarcere, îi mărturisisem lui Charlot curiozitatea în privinţa prietenei sale. La început el ezitase, oscilând între plăcerea de a împărtăşi

o bucurie preţioasă şi teama de a nu o strica exprimând-o în cuvinte. Se uitase la mine cu o privire de vameş, căutând să-şi dea seama ce intenţii aveam. Părea să nu ştie dacă-mi putea da voie să intru în lumea lor. Deasupra noastră era un cer plin de stele, genul ăla de cer care-ţi face poftă să trăieşti la ţară. Cu câteva săptămâni înainte, Georges îmi spusese: „La oraş, nu mai vedem stelele cât ar trebui, Maryse, e prea multă poluare luminoasă. Stelele ne aduc aminte şi de unde venim, şi cine suntem. Când nu le mai vedem, uităm că suntem doar ţărână". înţelegeam foarte bine ce voia să spună. Şi mai simţeam că o asemenea puritate era o palmă pentru Egoman. în cele din urmă, de stele mă folosisem şi eu pentru a încerca să anihilez ezitarea fiului meu:

— Aş vrea doar să-mi povesteşti un pic despre steaua ta... Marie-Lou. N-ai teamă, o să păstrez secretul.

Păruse atunci să se relaxeze.

— Marie-Lou e cea mai bună prietenă a mea, împreună cu Hamid. Nu vorbeşte din cauza unei meningite. îţi dai seama, mamă? A surzit din cauza acelei boli. A fost operată la urechi, dar parcă ceva a rămas blocat în gâtul ei, nu se ştie de ce. în orice caz, mă înţelege când îi vorbesc.

Un trio de copii uniţi de singurătatea lor. Un trio de copii în care se dă cu pietre fiindcă au ceva în plus, ceva în minus, ceva diferit. Un trio de copii încercuiţi în curtea şcolii. Da, curtea şcolii este un teritoriu cu nişte graniţe ale lui.

Un loc în care creierul reptilian începe să dicteze comportamentele, în ciuda dezvoltării cortexului — creierul raţiunii.

Marie-Lou era ciudat de apropiată de fiul meu. La 10 ani, avea o atitudine aproape maternă faţă de el. Admiram dialogurile acelea ale lor în care se ajutau de creioane şi de gesturi. Ea îl învăţa pe Charlot limba semnelor. El o urmărea cu atenţie pe profesoară aşa cum un muzician îşi urmăreşte dirijorul. Era ceva ce mă tulbura în opera pe care o interpretau în duet. în acel recviem pentru Hamid. Nu exista niciun sunet în piesa aceea, doar doi copii care, cu vârful degetelor, ştergeau lacrimile de pe chipul celuilalt, atunci când se iveau. O melodie compusă pentru a se ajuta să se vindece.Charlot spunea că „trăgeau tare" pentru pregătirea conferinţei. De multe ori, desenau împreună pe aceeaşi foaie de hârtie. încetul cu încetul, feţele lui Egoman au tapetat toţi pereţii cabinetului. Nişte figuri strâmbe, explodate, sparte. Nişte mutre diforme aducând vag cu nişte case, încălţări, colivii cu păsări în ele, costume de clovn sau de Moş Crăciun cu ochi în mijloc. Uneori abstracţii pure. Un singur punct de reper sistematic: albastrul şi galbenul. Utilizau tot ce le cădea în mână: cărbune, guaşe, acuarele. Frecau desenele unul de altul, hârtie peste hârtie, contururi peste contururi, culori peste culori. îşi foloseau degetele, antebraţele, coatele. Pictau cu picioarele, cu genunchii. Erau mânjiţi peste tot. Utilizau chipul celuilalt ca pe o canava.

îşi meştereau un amestec de roşcat, albastru, auriu şi galben, în trei dimensiuni. Zi de zi, asistam la o explorare demnă de Picasso, Braque sau Pollock... îmi dădeam seama că nu ştiam mai nimic despre aceşti pictori. Că, în afară de celulele canceroase, nu mai cercetasem nimic. Oare ei ce căutaseră? Şi dacă era vorba de o conexiune cu frumuseţea, adică de o legătură cu ceea ce simţi atunci când dispare sentimentul că eşti *separat*? O căutare asemănătoare cu cea a lui Charlot şi Marie-Lou: de a reprezenta ceea ce ne uneşte sau ceea ce ne împiedică să fim uniţi. Opera lor se construia nu doar pe hârtie sau pe pânză, ci între ei. Limba semnelor şi arta se întrepătrundeau cu o atenţie aproape iubitoare pentru suferinţa celuilalt. Cu cât desenau mai mult, cu atât se auzeau mai multe izbucniri în râs. Acelea care răsună în spital când testele de sânge arată dispariţia cancerului. La urma urmelor, poate că eu nu trăiesc decât în speranţa că voi auzi mereu astfel de râsete.

Am părut un nebun. Pentru un psihiatru, chiar ceva banal.

De altfel, toate acele expresii, „râde ca un nebun", „iubeşte ca un nebun", mă întristează un pic. Dovedesc o proastă cunoaştere a nebunilor. Nebunia n-ar trebui să facă pe nimeni, niciodată, să râdă. Şi foarte mulţi dintre nebunii pe care i-am îngrijit ar fi dat orice să cunoască iubirea.

Dar chiar am părut un nebun. în sensul că nu-mi mai dădeam seama ce făceam (pe criteriul ăsta însă, mulţi oameni sunt nebuni). Aseară, du

Bonheur mi-a zis să n-o mai urmăresc în parcare. Se pregătea să descuie portiera maşinii, când, brusc, s-a răsucit pe călcâie strigând: „Gata, Georges! focul ăsta al tău nu mă mai distrează deloc!" Am ieşit, ruşinat, din ceea ce credeam a fi o bună ascunzătoare. „La început, mă făcea să zâmbesc naivitatea ta, Georges. Cum puteai să crezi că nu te văd? Cu burtoiul ăla care îţi iese de după coloanele de beton! Şi un copil te-ar fi reperat imediat. Ce-i nebunia asta?"

Am început să mă scuz, explicându-i că nu voiam decât s-o protejez. Mi-a răspuns, evident, că n-avea nevoie de nicio protecţie. Că, dacă trebuia cineva să fie protejat, acela eram eu. N-am îndrăznit s-o întreb de ce.
Apoi s-a urcat în maşină, iar în momentul când am văzut închizându-se poarta parcării am reuşit şi eu să îngaim: „Te iubesc"

.Proiectul lui Georges fusese acceptat de comitetul ştiinţific al congresului. Eram siderată. Egoman, desene de copil — cum să iei în serios aşa ceva?! Şi totuşi, prezentarea fusese programată pentru luna decembrie. Georges era încântat. Charlot îi ceruse să fie însoţit de Marie-Lou.

— îţi dai seama, Maryse? Doi copii pe ditamai scena, în faţa a vreo mie de psihiatri veniţi din lumea-ntreagă? Cu trei ecrane mari în spatele lor? Ho, ho, ho... Un triumf, Maryse, o să fie un triumf! O să avem un om care să traducă limba semnelor. Plus traducere simultană în engleză, bineînţeles. Nu-mi vine să cred. Egoman ajuns vedetă... Un supererou care are capacitatea de a se transforma în tot şi toate într-o fracţiune de secundă: un idol, o opinie, o naţiune. Egoman e o idee de geniu, Maryse: o reprezentare extraordinară a îndelung perpetuatei iluzii că putem învinge moartea devenind ceva ce ne va supravieţui. Iluzia că, adoptând un caracter distinctiv, nu ne vom mai pierde în marea masă a celorlalţi. Şi că, astfel, nu vom mai dispărea. E ca la celulele alea canceroase pe care le venerezi, Maryse, ar trebui să înţelegi! întreruperea comunicării dintre ele, ruperea punţilor, începutul can- cerogenezei... Nişte entităţi distincte care se multiplică, ajungând să distrugă totul în jur — exact acelaşi mecanism! Charlot şi Marie-Lou prezentându-şi viziunea lor despre ego: ăsta ar putea fi începutul unei chestii inedite.

Nişte copii care ne ajută să înţelegem ceea ce suntem cu adevărat. Nu ceea ce credem noi că suntem. Fascinant!

Nu-i împărtăşeam deloc entuziasmul. Dar, invitând-o pe Marie-Lou, Charlot dădea de înţeles că ţinea la acel congres. „E vorba doar de o prezentare, mamă. Chiar n-ai deloc încredere în mine? Şi o să fie şi Marie-Lou..." Oh, Charlot, bineînţeles că am încredere în tine. Mult mai mult decât îţi imaginezi. Şi am şi în Marie-Lou! Dar o mie de psihiatri, dragul meu...

Georges îmi simţise îngrijorarea şi încerca să mă liniştească:

— O să vorbim despre Hamid şi despre mama lui. Am primit veşti de la ea. E în continuare internată. Potrivit credinţelor ei, sinuciderea te duce în iad. Iată marea ei dramă: nu numai că fiul ei este mort, dar ea şi-l imaginează în infern pe vecie! Şi îşi spune că e din vina ei. La fel ca Charlot, la început.

— Ce legătură are asta cu desenele lui Charlot şi Marie-Lou?

— Desenele lor sunt cât se poate de revelatoare. încălţămintea, casa, păsările din colivii: intuiţia lor de copii şi de artişti a fost foarte exactă.

— Dar în ce privinţă, Georges, că nu pricep?

— Lasă-mă să termin. Procesul de identificare caută în mod constant nişte reprezentări care-i vor da minţii omului impresia că el e un individ aparte. Treaba asta ţine de o veche distorsiune care ne face să presupunem că trebuie să ne

distingem prin ceva pentru a primi atenţie. Să ne demarcăm, să fim unici.
— Şi când începe această *deviaţiei*
— încă de la naştere. Creierul se înşală de la bun început! Interpretează greşit semnalele trimise de părinţi.
începe să creadă că, pentru a supravieţui, trebuie să fie interesant, şi imprimă această convingere pe propriul hard. Ea condiţionează mai departe fricile lui, reacţiile agresive, comportamentele pe care le adoptă. Creierul va alege, de-a lungul întregii sale vieţi, ceea ce-i poate conferi un caracter unic: un pantof roz marcat cu lo- goul Nike, o casă cu garaj triplu şi acoperiş retractabil, o pasăre exotică drept animal de companie. Şi va pândi cea mai mică critică la adresa alegerilor sale. Astfel, dacă aude vreo părere pe care el o consideră negativă, îşi va scoate artileria grea şi o va îndrepta înspre persoana socotită că i-a adus o ofensă. Biologic vorbind, corpul reacţionează ca şi cum de asta ar depinde supravieţuirea lui, fiind gata să ucidă pentru un simplu comentariu. Pare o chestie primitivă, schematică, dar exact aşa funcţionăm noi! Părinţii îi trimit copilului semnale pozitive atunci când acesta face nişte lucruri „speciale" din punctul lor de vedere. Iar copilul decodează, prin propriile fapte, ceea ce-l face demn de iubire şi de atenţie în ochii părinţilor săi. Prin ricoşeu, aceştia se simt valorizaţi fiindcă au un asemenea copil. El deja nu mai există doar

pentru ceea ce este, ci ca reprezentare identitară a genitorilor săi.

Prin ce anume mă făcea Charlot specială? Ce gen de semnale îi trimisesem oare? Nu găseam niciunul. Eram o mamă perfectă. Apoi mi-a venit în minte încă o întrebare, mai degrabă inconfortabilă: poate că n-avusesem nevoie de el ca să mă simt specială? Poate că eram deja suficient de specială în ochii mei? Poate că, pur şi simplu, nu găsisem nimic special la el, în afară de statura lui mărunţică?

— Sper că nu te plictisesc, Maryse.

— Nu, Georges, dimpotrivă. în fond, nu faci decât să-mi confirmi ceea ce presimţeam deja.

Bun, tocmai fusesem prinsă în flagrant delict de suficienţă... Nu te poţi schimba de pe o zi pe alta. Georges a zâmbit. Era obişnuit ca Maryse du Bonheur să le ştie pe toate înaintea tuturor şi mai bine decât toţi. în fine, în domeniul medicinei, al cancerului, şi al privirii bărbaţilor atrase de sânii ei.

— Georges, de ce ţii tu atât de tare să inviţi nişte copii la o asemenea conferinţă? N-ai putea s-o faceţi doar tu şi colegii tăi?

— Discursul meu n-ar avea niciodată impactul unei prezentări susţinute de doi copii răniţi. Trăim pe o planetă de nebuni, lumea îşi pierde minţile... Ho, ho, ho!

Mie nu-mi venea deloc să râd.

— Nu văd ce e atât de amuzant.

— Dar nici nu încerc să fiu amuzant. Eu râd de mine. Râd de noi. Râd de specia umană. Şi nu

e amuzant deloc! Râd de seriozitatea cu care ne apărăm egourile noastre umflate. Toate teritoriile pe care le ocupăm: dulceaţa pe care o cumpărăm, marca de chiloţi pe care-i purtăm, partidul politic cu care votăm, regiunea unde alegem să ne petrecem vacanţa — tot ceea ce se învârte în jurul acelor false identităţi fabricate de procesul de identificare. Râd de îndârjirea cu care apărăm ceea ce nu suntem. Aici e adevărata nebunie, Maryse!

— Am impresia că în tine e un deşert, Georges. Şi că încă nu l-ai traversat pe tot. Tu te ascunzi în spatele acestei false identităţi de Moş Crăciun. Nu-ţi lipsesc decât bretelele, sania şi un sac mare. E perfect ca strategie, când lucrezi cu copiii, dar ce ascunzi, de fapt? De ce anume ţi-e frică? Mă gândesc la fraza ta şoc: „Acel «cineva» care credem că suntem nu are nimic de-a face cu ceea ce suntem în realitate. Niciodată!" Şi tu? Realitatea ta unde e?

îl tratam după propriile lui metode, ceea ce-mi dădea o oarecare satisfacţie. El a început să fredoneze un cântec.

— E *Arabul* lui Serge Reggiani. într-o vreme, îl ştiam pe dinafară.

A închis ochii şi a cântat. Pentru sine. Un cânt mai slab ca un murmur. Nişte cuvinte de nedesluşit. Apoi s-a oprit... a tuşit încetişor.

— Am uitat ce urma, Maryse... Ba nu, stai aşa, mi-am adus aminte.

Erau amintiri de demult. Cu ochii în lacrimi, s-a întors în cele din urmă spre mine şi, cu o voce puternică, a gemut:

— *Suntem vii,* Maryse! *Suntem vii!*

A făcut o pauză lungă. O tăcere interminabilă pe care simţeam nevoia s-o umple cu ceva, cu orice. Fixându-mă în continuare cu privirea, a reînceput să cânte. De astă dată, mi se adresa mie:

— *Ai schimbat ceva în viaţa mea*, Maryse.

N-am mai stat să aştept tăcerea.

— Eşti sigur că nu vrei să-mi vorbeşti despre lucrurile astea, Georges?

— Poate altă dată.

M-am apropiat de el şi am deschis braţele. De multă vreme nu mai îndrăznisem să fac gestul ăsta cu un bărbat. Poate că voiam să-i fiu alături în locul acela de unde urcau versurile cântecului. Deşertul lui. Falsa lui identitate. Sau poate copilul din el voiam să-l strâng în braţe, laolaltă cu toţi copiii care-şi dăduseră ultima suflare până să ajung în salonul lor? Dintr-odată, burtoiul lui mi se
părea un foarte bun adăpost. Cu braţele în jurul gâtului său, cu părul amestecat într-al lui, am şoptit:

— îmi place parfumul tău. Georges stătea ca o stană de piatră.

Nu mi-am dat cu niciun parfum, Maryse.Du Bonheur mi-a inventat un parfum. I-a pus numele „Ho, ho, ho".

Mi-a zis că ăsta-i aerul pe care i-ar plăcea să-l respire mereu. Că ar trebui împrăştiat peste tot, că ar acţiona ca un gaz euforizant, că poate deja acţiona în saloanele de copii. Când o aud spunând lucruri din astea, devin mai mut decât Marie-Lou.

Şi-a pus braţele în jurul gâtului meu, părul în barba mea. Toate mecanismele mele de apărare erau la pământ. Vulnerabilitate absolută.

Tocmai cântasem **Arabul** *lui Reggiani. N-am putut să-i spun de ce. Braţele ei au înţeles. Strânsoarea lor m-a făcut să simt că nu era nevoie să vorbesc. Că ele n-aveau nevoie să ştie ca să mi se prindă pe după gât.*

O chestie nouă la ea, care întotdeauna a zis că nu crede în gratuitate.

Arabul...

Aveam 13 ani. Eram deja gras.

O poveste care seamănă cu alte sute de mii. Un clişeu. Egoul nu încetează să se repete. E mereu acelaşi, secole după secole. într-o vară, în timpul unei tabere de vacanţă, echipa noastră de mari amatori de drumeţii — Corbii Albi — făcea o excursie pe munte. Opt băieţi între 12 şi 14 ani. în pragul serii, ajunseserăm la destinaţie. Un lac pe malul căruia urma să ne punem corturile, ca să înnoptăm.

Era o căldură toridă. Ca toţi ceilalţi, mi-am pus pe mine costumul de baie. Uram costumele

de baie. Din cauza şuncilor care mi se revărsau peste banda elastică ce servea drept centură.

— Pluteşti sau te duci la fund, Georges?

Râsete.

— Ţie nu-ţi trebuie colac, ai deja cauciucul tău.

Alte râsete. Mai multe. Mai zgomotoase.

— Ăla nu-i cauciuc, e o răţuşcă!

N-aveau nevoie să mă lovească, râsetele o făceau în locul lor. Degeaba îmi astupam eu urechile.

Patru dintre ei au venit lângă mine. Ceilalţi se uitau. Aplaudau. M-au prins de chilotul de baie, de mâini, de gât. Nici măcar nu m-am zbătut. Nu mai aveam putere s-o fac. Instructorul nostru, un tip de 16 ani, nu zicea nimic. Râdea ca toţi ceilalţi. Apoi au început să mă bage cu capul în apă. înghiţeam, scuipam, mă sufocam.

— Capul nu-i pluteşte, asta-i clar!

Iarăşi râsete. Aproape că nici nu le mai auzeam. Erau departe, departe...

înghiţeam supă după supă.

— Ia zi, grasule, plutim sau nu plutim?

Tăcere.

Da, pluteam. Nimic nu mă mai ţinea în apă. Nu mai aveam greutate deloc. Apoi, brusc, mi-am simţit corpul răstur- nându-se, am tuşit, ochii mi s-au umplut de lumină, mi-am recăpătat cunoştinţa — oare chiar mi-o pierdusem? Nu-mi mai amintesc.

Un braţ îmi susţinea capul şi mă ajuta să mă ridic. Un corp solid îmi servea drept sprijin. La

capătul celuilalt braţ, un cuţit reflecta razele soarelui.

Era Arabul.

Nici măcar nu-i ştiam numele adevărat îi spuneam cu toţii „ArabulFăcea parte din grup, dar fără să se amestece cu noi. Era mai mare; mai voinic, ne temeam de el. Mutra lui ne înspăimânta. O piele răvăşită de acnee, pumnii puternici, neîncrederea permanentă.

Cuţitul lui avea lama lungă şi subţire. Cincisprezece centimetri pe puţin. Era îndreptat spre cei care mă luaseră cu asalt. Instructorul îi cerea să lase arma jos. Arabul îl sfida.

— Dacă se apropie vreunul de el, îl spintec. îi tai puţa, urechile şi nasul. Şi i le arunc la lipitori. Am învăţat să mânuiesc cutitul înainte de a învăţa să vorbesc. ,,

L-a înşfăcat de păr pe unul dintre agresorii mei şi, cu o mişcare scurtă, i-a tăiat un smoc.

A aruncat în sus firele de păr. Vântul le-a împrăştiat.

— Dacă ţii la limba ta, i-a zis el instructorului, nu sufli o vorbă. Altfel, te găsesc şi-n gaură de şarpe.

Până la sfârşitul taberei n-am mai avut nicio problemă, îl chema Bachir. El era Hamid al meu. Aş vrea ca toată lumea să aibă câte un Hamid. Unul care să rămână viu. Pe-al meu l-am revăzut mulţi ani mai târziu, când îmi făceam stagiatura în psihiatrie. El a fost cel care m-a găsit. Mi-am auzit numele în interfonul spitalului.

— Domnule doctor Paris, sunteti chemat în holul de la intrare.

M-am trezit în faţa unei tinere familii: un bărbat, o femeie, un copil. L-am recunoscut imediat pe Bachir. Mutra îi era neschimbată. M-a strâns în braţe cu putere.

— Am venit la tine pentru fiul meu. Are probleme de învăţare. Te urmăresc de multă vreme. Nici nu-i foarte greu, cu numele pe care-l ai, Georges Paris...

M-am ocupat de copil.

Drept mulţumire, Bachir mi-a dat un cuţit pe care-l făcuse chiar el. O bijuterie. Lama era uşor curbată, iar mânerul era sculptat în formă de cap de corb. Cu asta se ocupa el, cu meşteritul cuţitelor. De fiecare dată când îl aud pe Reggiani interpretând **Arabul**, *mă gândesc la el. La apa pe care am înghiţit-o atunci. La cuţitul lui. La familia lui. Acum, mă gândesc şi la Hamid, Charlot şi Marie-Lou.*

Mi-e în continuare greu să apar în public în chilot de baie. A trebuit să dau un sens acestui corp, acestei burţi, acestei grăsimi. Să le găsesc o identitate cu care să pot trăi. Mi-am lăsat să crească părul, barba. Am adăugat râsul „Ho, ho, ho

Acum, kilogramele mele în plus servesc unei cauze... Mă ajută să intru în visele copiilor. **Şederea lui Charlot în cabinetul meu s-a încheiat când a plecat în tabără. Se simţea ceva mai bine, iar Georges mi-a confirmat acest lucru:**

— Fiul tău a început să se liniştească, Maryse. Investigaţiile alea alături de Marie-Lou îi fac foarte bine. îl poţi lăsa să plece, fără nicio grijă. Vindecarea lui o să continue acolo.

M-a gratificat, ca de obicei, cu privirea lui de terapeut. Beneficiam de ea în fiecare dimineaţă, înainte de orice altă formă de salut. De fapt, niciodată nu mă saluta în cuvinte. începea cu un moment de tăcere, ăsta era felul lui de a mă întreba ce mai fac. Nişte ochi care-ţi dezbracă inima. I-am spus deja că nu-mi pica bine deloc.

— Eşti un voaior al fiinţei, Georges, un nou tip de pervers. Când te uiţi la mine cu ochii ăia, mă simt de parcă aş fi goală. Mai goală decât dacă aş fi în fundul gol. N-ai putea să-mi spui pur şi simplu „bună dimineaţa"?

Nicio reacţie. Figură impasibilă. L-am potcovit pe Moş Crăciun cu o nouă formă de boală mentală: „voaio- rism al fiinţei". Am încropit chiar şi o definiţie. Cinstit vorbind, aceasta nu-l privea deloc pe Georges. Şi totuşi, i-am supus-o atenţiei, ca să-i aflu părerea: „Tendinţa maladivă de a scruta interiorul celuilalt. Propensiunea de a te bucura de neajunsurile celui de lângă tine, pentru a te delecta apoi cu propria-ţi superioritate. înclinaţia de

a detecta defectele, temerile, slăbiciunile celuilalt, şi predispoziţia de a le savura. Persoanele afectate de această boală, nemultumindu-se cu vulnerabilităţile evidente, [1] *t t '* caută vulnerabilităţi ascunse. Scotocesc prin poveştile de viaţă în speranţa că vor descoperi ceea ce subiecţii lor nu vor cu niciun chip să se afle. E vorba de o modalitate mai subtilă de a-l face pe celălalt să dispară. în felul acesta, «voaiorii fiinţei» fac din ei înşişi o rasă pură, a celor puternici, a celor ireproşabili. Ei pot aşadar selecta indivizii pe care-i vor face improprii să fie iubiţi, adică mai tot restul lumii. Şi, de îndată ce vor putea face asta, vor răspândi şi cea mai mică informaţie culeasă despre acei oameni, despre acei «imperfecţi». Peste tot. La muncă. Acasă. Pe internet. Dacă sindromul acesta nu este diagnosticat şi tratat rapid, el poate conduce la o formă subtilă şi ultramodernă de genocid afectiv".

în ciuda precauţiilor mele, Georges s-a simţit direct vizat. Egoul nu reţine decât ceea ce vrea să reţină! începeam să văd lucrul ăsta foarte clar... la ceilalţi.

— Uau, Maryse! Mulţumesc mult! Mulţumesc pentru atenţia pe care o acorzi sănătăţii mele mentale, apreciez! Dar lipseşte ceva din definiţia ta, draga mea colegă. Poţi încerca să faci pe cineva respingător, sau impropriu să fie iubit, dar nu-i vei putea lua niciodată capacitatea de a iubi.

Şi iartă-mi tonul vocii, dar şi mie mi-e frică să nu fiu surprins în flagrant delict de imperfecţiune!

Vocea i-a tremurat. Doar un pic.

Când mi-a dat de înţeles că Charlot putea pleca în vacanţă şi că vindecarea lui va continua, l-am întrebat de unde ştia el atât de sigur.

— Uită-te la legătura lui cu Marie-Lou, a spus Georges. Nu-i nevoie să fi făcut studii de psihiatrie ca să-ţi dai seama că în relaţia lor e vorba de iubire. Iar iubirea a ajutat probabil mai mulţi oameni să se vindece, de-a lungul timpului, decât a făcut-o medicina. Iubirea te vindecă de frică, Maryse, ştiai?

— Iubirea? La 10 ani? Fii serios, Georges...

— Da, Maryse, iubirea! Eşti cumva geloasă?

— Geloasă, eu? Eşti bolnav la cap? Sunt nişte copii!

— Află că prima dată când m-am îndrăgostit, aveam 10 ani. Şi eram îndrăgostit până peste cap. Ea n-a ştiut niciodată. Mă rog, poate că şi-a dat seama... fiindcă nu mă puteam abţine să nu mă uit întruna la ea. în clasă, ea era tabla mea. Pe trupul ei aş fi vrut să învăţ să citesc şi să socotesc. O chema Madeleine. Toată lumea îi spunea Butterscotch sau Toffee pentru că era îmbrăcată mai tot timpul în roşu şi verde, ca nişte dulciuri celebre de pe vremea aia. Eu preferam „Caramel cu unt". Totul, la ea, era caramel: ochii, părul, pielea. Chiar şi mirosul. într-o seară, toamna, ai mei erau la teatru. Vorbiseră cu băiatul vecinului, un adolescent de 15 ani, ca să aibă el grijă de mine şi de frate-miu.

De ce a acceptat? Pentru că, la 15 ani, un adolescent vrea să râdă. Mai ales de ceilalţi. De cei mai mici. Şi să le povestească apoi prietenilor. Ca să fie admirat. Ca să se simtă special. Egoul în plină acţiune. A ascultat la uşa camerei noastre când vorbeam singur despre Madeleine. Mult timp, sunt sigur. Apoi, fără să deschidă uşa, şi râzând în hohote, a început să behăie un cântec deocheat. Auzise totul. Am paralizat, pur şi simplu. Babysitterul nostru — tipul care ar fi trebuit să aibă grijă de noi — ridiculiza iubirea. Simţămintele mele erau cât se poate de pure. De ce-şi bătea joc de ele? Nici măcar nu eram supărat, mi-era ruşine. Ceva sfânt tocmai fusese profanat. N-am îndrăznit să le spun alor mei. De fapt, n-am spus nimănui. Mă temeam să nu se afle la şcoală şi să-şi bată joc şi mai tare de mine: „Paris o iubeşte pe Toffee, Paris o iubeşte pe Toffee..." Am început să cred că iubirea e un sentiment urât. Ţi-am povestit toate astea ca să-ţi spun că da, Charlot e îndrăgostit, şi că asta îl ajută să se vindece. Numai să crezi că iubirea e posibilă.

A oftat. Apoi s-a apropiat de mine, ca şi cum s-ar fi pregătit să-mi facă o confidenţă. Am întins, din reflex, urechea spre el. El a coborât vocea şi, cu buzele foarte aproape de obrazul meu, a şoptit:

— Crede-mă, nu există o vârstă anume ca să-ţi foloseşti capacitatea de a iubi.

încă nu aveam încredere deplină în Georges. Cum poţi avea încredere în Moş Crăciun? Mai

ales când te ia peste picior şi îţi dezbracă inima până să-ţi dea bună ziua? Parfumul lui mi s-a cuibărit însă de-atunci în scobitura din spatele urechii. Cu o uşoară tentă de caramel. Iar caramelul întotdeauna m-a reconfortat.

Charlot m-a întrebat dacă se putea duce în tabără. Marie-Lou se înscrisese într-una pentru tineri artişti. Fiul meu nu dădea nicio importanţă cuvântului „artist". Şi nici cuvântului „doctor", de altfel. Când spunea: „Mama mea e doctoriţă şi nu-i lasă pe copii să moară", o făcea mai degrabă din solidaritate cu micuţii bolnavi decât ca să-şi satisfacă vreo nevoie de captare a atenţiei celorlalţi.

t

— Copiii pe care-i îngrijeşti tu se tem de ceva, mamă?

— De ce să se teamă, scumpule?

— Nu ştiu... Că n-o să mai poată desena, că n-o să-şi mai poată iubi mama sau prietenii...

— Da, cred că se tem, dragul meu. Dar de ce vrei să ştii?Fiindcă şi eu mă tem. Mă tem c-o să-mi pierd vederea şi n-o să-i mai văd faţa lui Marie-Lou.

Nu mai puteam scoate niciun cuvânt. Mi se pusese un nod în gât.

Chiar şi astăzi, seara, mi se mai întâmplă uneori să ridic ochii spre cer când mă întorc de la spital. Mă opresc pentru câteva clipe şi ies din maşină. Lucru pe care nu-l făceam niciodată înainte. Şi mă gândesc la tine, Charlot, şi la Moş Crăciun. Din păcate, vorba lui Georges, nici măcar cerul nu mai e vizibil. Cu atâta beton şi oţel, cu atâtea macarale. Neoanele şi ledurile noastre, nenumăratele noastre becuri ne invadează oraşele, făcându-ne să trăim de parcă lumina n-ar mai veni acum decât de la noi. De parcă noi am fi sursa şi sfârşitul. Poluarea luminoasă blochează accesul către firmament. Taie orice posibilitate de contemplare a stelelor şi nu ne lasă să vedem cât de mici suntem.

Folosesc atunci ochii tăi bolnavi, dragul meu, pentru a privi cerul ca tine, cu aceeaşi intensitate.

— Simt că-mi slăbeşte vederea, mamă. Dar văd totul mai bine ca înainte. Stelele, ploaia. Şi pe tine.

„Şi pe tine"... Mereu aceeaşi discreţie când vorbeşti despre suferinţa ta, aceeaşi reţinere. Nicio urmă de agresivitate. Nu ai nimic de ascuns, nimic de dovedit. Eşti atât de adevărat, încât nici nu-ţi dai seama.

— Mi-e teamă că în curând n-o să mai văd privirea lui Marie-Lou. Şi că n-o să mai pot desena cu ea. Tocmai fiindcă mi-e teamă de lucrurile astea, vreau să merg în tabără cu ea. Trebuie să-mi continui cercetările, chiar şi vara, aşa cum tu îţi continui lupta cu cancerul. Celălalt motiv pentru care nu mă pot opri este că treaba asta opreşte filmele care mi se derulează în cap.

— Mai ai astfel de filme?

— Da, dar de data asta sunt filme cu ceea ce nu voi mai putea desena atunci când îmi voi pierde de tot vederea. Cum o să mai pictez atunci, mamă? Oare o să mai am filme în cap atunci când n-o să mai văd?

Eram complet dezorientată. Tot el m-a scos din încurcătură:

— Poate c-o să sculptez? O statuie a lui Marie-Lou? Poate că mâinile o să-mi ţină loc de ochi?

Viaţa care continuă să se extindă prin capacitatea de a crea... Aşa cum se întinde cerneala pe hârtia sugativei.

— O să mergem să te consulte şi doctorul Le Borgne. Poate că-ţi faci griji degeaba.

— Nu-mi fac griji, mamă. Ştiu precis.

Chariot a suportat din nou o serie întreagă de teste pentru vedere şi auz. Robert n-a putut decât să-i confirme observaţiile:

— Vederea i se diminuează, Maryse, nu în mod spectaculos, dar indiscutabil. Şi auzul, la fel. De obicei, evoluţia e mai lentă, dar fiul tău pare să sufere de o formă mai severă. Să sperăm că nu

vor fi şi alte probleme neurologice. Din momentul ăsta, o să-l ţinem sub o foarte atentă supraveghere.

Mi-a amintit apoi un aspect particular al acestei boli: perceperea defectuoasă a culorilor, mai exact pe axa albastru-galben. Uitasem de asta. Chariot are dreptate: memoria mea e prea plină.

Chariot vedea albastrul şi galbenul ieşind din viaţa sa, şi încerca să se opună înmuindu-şi degetele în tuburile de guaşă. Portretele lui Egoman jucau aşadar rolul unei ancorări. Un mod de a împiedica acele culori să dispară prea repede. Exact când să ieşim din cabinetul lui Robert, Chariot s-a întors, ţinând uşa cu mâna:

— Domnule doctor, ce mai face Adélaïde?

— Foarte bine, mulţumesc. Dar de ce mă-ntrebi, prietene?

— Pentru că într-o zi m-a sărutat, iar eu nu i-am mulţumit. Era prima oară când o fată mă săruta. Nu mai eram în stare să vorbesc. Plus că era şi Marie-Lou de faţă...

— O să-i spun, Chariot, îţi promit!

Cu puţin înainte să plece în tabără, Charlot m-a rugat s-o vizităm pe doamna Leblanc. în mod curios, după moartea lui Hamid, îşi făcea griji pentru ea. în zilele imediat următoare dramei, învăţătoarea se dovedise un sprijin admirabil pentru fiul meu. îmi trimisese un program şcolar cu etapele de urmat pentru a încheia anul departe de băncile şcolii, cu lucrările şi examenele de dat — tot ceea ce-ţi permitea să ţii

pasul cu viaţa cotidiană a unui elev. Şi cu viaţa, în general.

Eu n-o văzusem niciodată pe doamna Leblanc. Aceasta ne-a primit în curtea şcolii, sub soarele de iulie. Un soare căruia simţi nevoia să-i mulţumeşti. De la primul contact, am înţeles de ce o plăcea atât de mult Charlot. Avea în jur de 20 de ani şi era toată numai energie. Părul îi era la fel de roşcat ca al fiului meu. Iar ochii ei aveau culoarea caramelului, ca să folosesc şi eu formula lui Georges.

Ne-am preumblat pe îndelete prin curte. Aş fi vrut să mă ridic, să plutesc, să fiu în balon. Să-l văd pe Buddha desenat pe toată întinderea curţii. Erau acolo flori depuse de elevi şi părinţi. Erau şi lumânări. Desene. O fotografie a lui Hamid. Şi tot felul de mesaje.

Mult noroc, Hamid. Nu te cunoşteam prea bine, dar îţi urez noroc. Fiindcă, acum ca eşti acolo> pot sâ-ţi vorbesc. Daca eşti în rai, îţi doresc sa ai prieteni mai buni ca aici, unde nimeni nu vorbea cu tine.

îmi plăcea foarte mult de tine.
Annie

Hamid, nu ştiu de ce ai făcut asta, dar nu-i vina ta că ai murit. De vină e faptul că nu intrai în obişnuinţelenoastre. Aşa a zis doamna Leblanc şi îi dau dreptate.

Obişnuinţele noastre le pot face rău celorlalţi, asta am
înţeles datorita tie. îti mulţumesc. / / /
Laurence

Salut, Hamid! Ce caraghios să-ţi spun salut acum şi să nu fi făcut-o niciodată înainte. Parcă acum te-aş vedea pentru prima oară. O să fii întotdeauna frumos cum erai şi înainte, cu hainele alea prea mari pentru tine.
Eleonore

Doamna Leblanc citea odată cu mine. Şi plângea.

— Le-am citit de o sută de ori şi tot nu mă pot obişnui cu ele. De fapt, mai bine că nu mă obişnuiesc. Prea ne obişnuim cu toate. Şi prea repede. Chiar şi cu copiii care se spânzură.

Apoi, uitându-se lung la fotografia lui Hamid, mi-a spus:

— Mi-aş dori foarte tare ca Charlot să mă ierte, doamnă du Bonheur.

— Pentru ce anume să vă ierte, Isabelle?

— Pentru că le-am spus colegilor lui de clasă despre boala lui. îmi pare foarte rău c-am făcut-o. Nu era cazul.

Aş fi vrut să-i zic că nu era nimic de iertat, că nu făcuse nicio greşeală, dar nu asta mi-a ieşit pe gură.

— Spuneţi-i personal.

Cât am mers noi prin curte, Charlot a stat deoparte, aşezat pe jos, cu spatele lipit de zid. Acolo îl găsea adeseori doamna Leblanc, la sfârşitul recreaţiei, în compania lui Marie-Lou şi a lui Hamid. S-a dus la el.

— Cum te mai simţi cu ochii, Charlot?

— Bine.

învăţătoarea s-a întors spre mine, neputincioasă. Am liniştit-o cu singura frază perfect onestă pe care o puteam găsi:

— O să mă ocup eu, Isabelle!

Atunci s-a aşezat şi ea pe jos, în faţa fiului meu.

— Mă ierţi, Charlot?

t '

N-a părut deloc surprins de acea întrebare. De parcă o aştepta.

— Nu ştiu ce înseamnă să ierţi, doamnă Leblanc. Dumneavoastră ştiţi?

— Cred că un om iartă atunci când spune nişte cuvinte care îţi alină suferinţa. Vreau să zic, suferinţa pe care o simţi din clipa în care i-ai făcut rău acelui om.

Charlot a strâns-o în braţe pe doamna Leblanc. Ştia probabil că n-o va mai vedea niciodată cu ochii. Şi-o întipărea înăuntrul său. A stat aşa o bună bucată de vreme, apoi, slăbind strânsoarea, s-a uitat la mine.

— N-am scris niciun rând pentru Hamid, fiindcă nu mi-a venit în minte niciun cuvânt, a zis el.

Apoi şi-a băgat mâinile în buzunare şi a scos două foi de hârtie împăturite. Nişte desene în

galben şi albastru. Ne-am întors toţi trei lângă fotografia prietenului său. Charlot a aşezat desenele pe jos — nişte picturi aproape abstracte — şi a pus pe ele câteva pietricele. S-a asigurat că n-o să le zboare vântul.

După aceea s-a ridicat în picioare şi i s-a adresat lui Egoman:

— Asta pentru ca soarele şi ploaia să te şteargă de pe faţa Pământului.

A fost o vară întremătoare. Parcă moartea ar fi intrat în vacanţă sau în concediu de boală pentru „epuizare profesională". Nostimă idee: moartea surmenată! în orice caz, în vara aceea, stătuse departe de spital. Aveam de dat numai veşti bune. Remisiune completă la o mulţime de copii. Cinci ani fără nicio celulă malignă. Puteam pronunţa cuvântul „vindecare".

— Vin-de-ca-re?

— Da, vindecare... putem vorbi de vindecare!

Familii întregi luate pe nepregătite, nevenindu-le să
creadă, neîndrăznind în primă instanţă să se bucure. Toţi acei bieţi oameni uitându-se unii la alţii, stupefiaţi.

— Ăăă... vin-de-ca-re?

O mângâiere pe o piele arsă până la os; senzaţie mult prea plăcută ca să fie adevărată.

— VINDECARE? VINDECARE?

— Da, vin-de-ca-re... puteţi s-o strigaţi şi-n gura mare!

Succesele tratamentelor se ţineau lanţ. Rezultate tangibile, victorii confirmate. Succesul

absolut era obţinerea unui „zero" la toate capitolele: „zero pete", „zero umflături", „zero anomalii sanguine". Copiii urlau la toţi cei pe care-i întâlneau:

— Am avut zero la ultima examinare!

— Serios?!

— Da, da, zero! Succes total!

O revenire a tonusului în ţara mutrelor plouate. încununarea anilor de implicare din partea părinţilor, prietenilor şi a personalului medical. Rezultate obţinute prin lăsarea deoparte a „eului", prin încadrarea lui temporară la obiecte inutile, pentru a trăi în spiritul cuvintelor de neuitat ale lui Hamid: „Trebuie doar să ştii că eşti tot timpul capabil să iubeşti. Şi să-ţi aduci aminte mereu de lucrul acesta".

în vara aceea, nu mă mai recunoşteam. Nu-mi mai doream atât de mult *să fiu cineva.* Ba chiar îmi venea uneori să separ aceste cuvinte, pe „a fi" de „cineva". Un divorţ amiabil. „Cineva"-ul se îndepărta încetul cu încetul, lăsându-i întregul loc lui „a fi", într-un calm desăvârşit. Aceeaşi senzaţie şi în cazul expresiei populare „a fi eu". Separarea se făcea cu blândeţe: „eu" dispare, iar „a fi" rămâne să contemple toate acele familii care învaţă să articuleze: „VIN-DE-CA-RE". O redescoperire a bucuriei.

Nu mai simţeam nevoia să spun: „Datorită mie s-a rezolvat". Mă schimbam, nu mă mai împăunam. Mai degrabă, dimpotrivă: uitam de mine.

La sfârşitul verii, am încercat să dau de mama lui Hamid, dar n-am reuşit. Până la urmă, am aflat că plecase în ţara ei de origine, ca să fie în sânul familiei. Un mod de a spune că aici nu s-a simţit acasă. Oamenii ştiau foarte puţine lucruri despre ea. Aproape nimic. Venise aici cu un soţ lipsă, se dusese înapoi cu un copil lipsă.La începutul lui septembrie, trei copii pe care-i cunoşteam au fost din nou internaţi. Era momentul recidivelor. Două fetiţe, Axelle, de trei ani, şi Delphine, de opt ani, şi un băiat, Maxime, de 10 ani, vârsta lui Charlot. Moartea se întorsese din vacanţă, dar acum aveam o altă relaţie cu ea. Meseria mea nu mai era modalitatea pe care o alesesem pentru a fi recunoscută şi admirată, ci o punte pe care o construisem pentru a ajunge la bolnavi şi a-i ajuta cât mai mult cu putinţă. Mesajul lui Hadrien începea să prindă rădăcini.

Ajutată de cercetările lui Charlot şi Marie-Lou, de moartea lui Hamid — din nefericire! — şi de observaţiile subtile ale lui Georges, îi *vedeam* în sfârşit pe acei copii care renunţaseră la admiraţie şi recunoştinţă, care nu mai erau deloc interesaţi de asemenea lucruri. „Mulţumesc, mamă, mulţumesc, tată, mulţumesc, dragul meu frate, mulţumesc, draga mea soră. Nu e nevoie să fiţi *cineva* ca să vă iubesc."

Relaţia mea cu moartea se transforma. Ea nu mai

t

servea drept trambulină pentru împlinirea viselor mele, ci arăta fragilitatea pe care o aveam în comun, cei trei micuţi bolnavi şi cu mine.

Cred că Georges înţelegea acest lucru. îmi spunea: — într-o bună zi, tot o să le dăm noi de cap celulelor ăstora maligne. Geniul uman o să învingă. N-am reuşit încă, dar la un moment dat nu vom mai muri de cancer. Vom muri fiindcă n-am ştiut să trăim. Vom muri de amărăciune, de dispreţ şi de indiferenţă. Vom muri de ceea ce l-a ucis pe Hamid. De pietrele şi injuriile aruncate pentru a ne simţi cineva, şi de decepţia că n-am fost. Vom muri de regrete şi de remuşcări. Vom muri pentru că am vrut prea multe sau pentru că am vrut prea tare. Vom muri pentru că n-am iubit destul, deşi ne-am petrecut toată viaţa căutând iubirea. Pentru că am vrut mai degrabă să fim iubiţi, decât să iubim noi înşine.

Când s-a întors din tabără, Charlot radia. A venit cu un sac plin de sculpturi, noua lui pasiune. Lucrări tăiate în săpun, în lemn... Capete şi corpuri de tot felul. Cele mai multe deformate. Dar şi câteva forme abstracte, preferatele fiului meu. Şi nişte reproduceri ale lui Darth Vader şi ale găştii lui de supereroi. După toate aparenţele, Charlot îşi sporea armata. în acest timp, Marie-Lou continuase să deseneze. Amândoi erau convinşi că trebuiau încercate mai multe căi pentru a ajunge să-i dea un chip lui Egoman. Creau, se oblojeau, creşteau. Le amenajasem un atelier acasă, în subsol. Când m-

am întors eu de la serviciu, pe 11 septembrie 2001, la ora 5 după-amiaza, lucrau.

în ziua aceea am terminat mult mai repede ca de obicei. Când am aflat ce se întâmplase la New York, n-am mai putut rămâne la spital. Le-am spus să mă sune dacă se întâmpla ceva deosebit. înainte de a pleca, i-am îmbrăţişat pe micuţii mei bolnavi. Nu mai făcusem niciodată asta până atunci. Nici pe Hamid nu îndrăznisem să-l îmbrăţişez în seara cu lampioanele chinezeşti. Deşi mă gândisem totuşi, pe drum, când ne întorceam şi mă uitam în oglinda retrovizoare. Atunci a fost ultima dată când l-am văzut. Probabil că nici pe mama sa n-aş fi îndrăznit s-o îmbrăţişez dacă aş fi întâlnit-o pe stradă. Exista o distanţă. Voalul ei, simbol al credinţei sale şi al prejudecăţilor mele: emblema fricilor mele, dar şi ale ei.

I-am îmbrăţişat pe copii şi pe părinţii lor. Nu se ştie niciodată. Imaginile cu prăbuşirea turnurilor gemene de la New York invadaseră întreg spitalul. în saloane, în cabinetele asistentelor, peste tot era numai asta, repetându-se încontinuu. „Big Apple"[1] îşi revărsa sângele pe coridoare. Şi focul. Şi praful. Toată lumea voia să ajute,

[1] Supranume al oraşului New York, folosit mai ales de newyorkezi. (N.f.)

să salveze. Chiar şi copiii, cărora nu le-a putut fi ascunsă acea nenorocire.

Televizoarele fuseseră plasate în locuri strategice. Părinţii voiau să afle detalii. Copiii întrebau:

— E de-adevăratelea? De ce? Cine a făcut asta?

Părinţii nu scăpau din ochi televizorul:

— Taci puţin, dragul meu, o să ne spună acum...

Se căutau vinovaţi. Deja fuseseră găsiţi câţiva. Ecranele erau pline de fotografii-portret. Lumea întreagă nu vedea decât asta: primul turn, rana lui larg căscată şi fumegândă, avionul care intra în cel de-al doilea, apoi ambele turnuri prăbuşindu-se. Moartea în continuă reluare. îl vedeam pe Hamid. Căderea lui. Un mic turn doborât de nişte pietre. Fără foc, fără praf. Doar un scaun răsturnat.

îmi aminteam de o frază a lui Jean Cocteau, scrisă pe un zid de beton la facultatea de medicină: „Mă doare că sunt om, înţelegeţi?" Toată lumea din secţie era bulversată. Se mergea mai repede, se vorbea mai repede, se făceau injecţiile mai repede. Toţi voiau să se întoarcă în faţa televizoarelor, să revadă fotografiile vinovaţilor. Să-i urască. Şi să poată spune în sfârşit: „Aşa sunt toţi!"

Ora 5 după-amiaza. Simţeam nevoia să-l strâng în braţe pe Charlot. Marie-Lou şi cu el m-au auzit intrând în casă, plângând, dând drumul la televizor. Au venit lângă mine. Am urmărit imaginile toţi trei, în tăcere. Timpul se oprise în loc. Ar fi trebuit să stingem aparatul, dar niciunul dintre noi nu reuşea. Marie-Lou a reacţionat prima. Mâinile i se agitau în toate părţile. Charlot a tradus:

— Erau şi copii în avion?

Eram atât de şocată, că nici nu mă gândisem la asta.

— Nu ştiu, draga mea. Nu mai ştiu nimic. Probabil că da.

— Avioanele astea sunt ca nişte pietre mai mari, nu-i aşa? Cu nişte adulţi „de-a şasea" care le conduc, nu? Cei care pilotau avioanele sunt şi ei nişte bucăţi de stea, mamă?

— Da, scumpule, dar ei nu ştiu asta.

— înţeleg. Când nu ştii că eşti o bucată de stea, crezi că nu eşti nimic. Că eşti nul. Iar Egoman profită de ocazie. E un lucru mai greu de priceput.

— Da şi nu, dragul meu. Ei n-au auzit pe nimeni să le spună: „Am nevoie de tine". Şi apoi, dintr-odată, pentru prima oară în viaţa lor, aud pe cineva care le-o spune, privindu-i ţintă în ochi. Iar pentru ei moartea nu mai înseamnă nimic, fiindcă până să audă vocea acelui om, n-avuseseră deloc impresia că ar fi vii.

încercând parcă să se liniştească pe sine, Charlot mi-a replicat scurt:

— N-are nimic dacă mie tata nu-mi spune: „Am nevoie de tine".

Marie-Lou l-a prins atunci de mână şi i-a strâns-o cu putere — un cuvânt plin de sens în limba semnelor

.Dacă aş fi fost într-unui dintre avioane, oare ce-aş fi făcut?

Nevroza umană e specialitatea mea. Am studiat-o sub toate aspectele. I-am explorat toate mecanismele. Ştiu numele tuturor bolilor psihice. Dar nebunia asta nu e în manualele de psihiatrie.

E în cărţile pe care nu le-am studiat. Cum să-l tratezi pe unul care crede că tatăl său e Dumnezeu şi că deţine adevărul absolut?

Problema nu e credinţa, problema e identificarea cu propriile convingeri. Nebunia începe în momentul când convingerile devin o identitate. Şi când un atac la adresa acestor convingeri este perceput ca o ameninţare la adresa egoului.

Cea care-şi inventează tot felul de convingeri este ignoranţa. într-o vreme, s-a crezut că Pământul e plat, iar cei care susţineau că e rotund erau arşi pe rug.

S-a crezut că tunetul era un strigăt al lui Dumnezeu, iar
cei care se îndoiau de asta erau executati.

S-a crezut că demonii scuipau foc prin gura vulcanilor; iar în cratere erau aruncate fecioare pentru a-i potoli.

Religia este o egoterapie. Ea oblojeşte frica de moarte a egoului. Dumnezeu, dacă există, cu siguranţă n-are nevoie de religii. Şi nici să fie înconjurat de o mulţime de egouri umflate, într-un paradis oarecare!

Problema nu este visul, ci identificarea cu visul.

Am făcut multă egoterapie la viaţa mea.

Am crezut în existenţa eului fiindcă nu înţelegeam adevărata natură a minţii omeneşti. Aşa cum înainte nu erau înţelese tunetele sau erupţiile vulcanilor. Nu ştiam că mai există ceva...

Nu pricepusem că egoul este încă o născocire a oamenilor pentru a-şi domoli frica de vid, de neant, de sentimentul nonexistenţei. De absurditate. Nu ştiam că putem exista, în orice clipă, lăsând egoul să cedeze locul Prezenţei. Şi că e suficientă o secundă de Prezenţă, nu mai mult, pentru ca simpla bălăceală a unei păsări într-o băltoacă să facă să dispară absurditatea lumii. Putem numi asta Dumnezeu, dacă vrem.

Astăzi, unii trimit avioane să distrugă turnuri, îi ard de vii pe cei care lucrează acolo şi-i aruncă în aer pe pasageri — poate chiar copii — în numele unei credinţe cu care s-au identificat.

Ignoranţa continuă să facă prozeliţi. Cu mijloace mult mai sofisticate. Secolele anterioare nu ne-au învăţat nimic.

Prin urmare, dacă aş fi fost într-unui dintre avioane, singur printre rugăciunile fanaticilor — „Allah Akbar"[1] — şi sângele vărsat al personalului de bord, oare ce-aş fi făcut? Cred că i-aş fi spus în gând lui du Bonheur: „Eşti frumoasă În speranţa că vorbele mele vor traversa văzduhul şi vor ajunge la ea. Aşa cum îşi găsesc berzele cuibul primăvara. Nişte cuvinte

care străbat continentele — înfruntând vânturi, trăsnete, furtuni — fiindcă există în ele ceva care le obligă s-o facă. Care le dă puterea necesară. Un fel de instinct pe care nicio frică nu-l poate stăvili. Iar după aceea, aş fi închis ochii... N-aş mai fi fost atent la sânge, la rugăciuni. Atenţia mi s-ar fi îndreptat spre aripile cuvintelor „Eşti frumoasă

Dumnezeu e [cel] mai mare. *(N.a.)*

Nişte aripi cu mult mai largi decât cele ale avionului. Şi le-aş fi făcut să se mişte cu răsuflarea mea. Conştient că e una dintre ultimele şi că ea ar mai putea duce încă ceva, un strop din credinţa mea, singura pe care o am: credinţa în această femeie şi în ceea ce înfăptuieşte ea.

Iar atunci poate că aş fi fost cu totul împăcat. Poate... Eliberat de orice aşteptări, într-o linişte care mi-ar fi căptuşit frica. Iar pentru a face să apară mai repede liniştea aceea, mi-aş fi repetat acea frază, acea vorbă genială a călugărului Thomas Merton: „Adevărata linişte înseamnă să nu mai ai nevoie să fii auzit".**în toamna aceea, i-am pierdut pe Axelle şi Maxime. Nu mă pot obişnui cu lucrurile astea. Nu vreau să mă obişnuiesc. La fel ca părinţii lui Hadrien, probabil, când el le spunea să meargă la culcare.**

Apoi a venit congresul. Charlot m-a întrebat:

— O să vii şi tu, mamă, când ţin conferinţa? O să fie complicat, fiindcă egoul nu poate fi explicat... Dar o să înţelegi tu.

— Cum adică, nu poate fi explicat?

— Nu-mi dau seama cum aş putea să-l prezint pe Ego- man în cuvinte. Nici cu desenele şi cu sculpturile noastre nu-l putem arăta foarte clar. Doctorul Paris zice că nu-i nicio problemă dacă nu ne terminăm cercetările la timp. Ce contează e ca ele să avanseze. O să le arătăm prietenilor lui ce am făcut până acum. După părerea lui, ăsta-i principiul la acest gen de congrese.

— Ştii câţi prieteni are doctorul Paris?

— O mie.

— Şi asta nu te sperie?

— Prietenii nu mă sperie niciodată, mamă. Nu ştiu cum face de are atâţia. Când îl întreb, începe să bombăne. Poate că procedează ca atunci când e cu tine şi nu-şi găseşte nicicum cuvintele. Cu

tine, s-ar zice că se poartă altfel decât se poartă cu mine şi Marie-Lou.

— Nu înţeleg, dragul meu.

— Când e de faţă cu tine, se schimbă. De parcă i-ar fi frică de ceva.

în ciuda insistenţelor mele, rămânea destul de vag.

— Nu ştiu, a încheiat el. Am vorbit şi cu Marie-Lou: când e cu noi, nu simte nevoia să pară altcineva.

în ciuda reticenţei mele, Georges şi-a arogat dreptul exclusiv de a-i pregăti pe copii în vederea marelui eveniment: împreună şi separat. Trei săptămâni la rând, mi-am dus copilul la Georges în fiecare marţi seara. Harold şi Megane, părinţii lui Marie-Lou, făceau acelaşi lucru cu fiica lor, joia. Sâmbăta după-amiază ne întâlneam ca să ne împărtăşim îngrijorările. Copiii noştri, în schimb, păreau total absorbiţi de povestea asta şi nu foarte impresionaţi de ideea de a vorbi în faţa unui public.

— Pentru noi e important, mamă. O facem pentru Ha- mid şi pentru copiii de la New York. Vom putea să ne spunem părerea despre sinucidere. Şi să le punem nişte întrebări doctorilor care tratează egoul.

Când îi găseam acasă pe cei doi ucenici conferenţiari ocupaţi cu desenatul sau cu sculptatul, mă transformam într-o inchizitoare. încercam să-mi dau seama în ce ape se mai scaldă, dar degeaba. Cu cât se apropia mai mult congresul, cu atât angoasa mea sporea. Mă

scărpinam nervos, dormeam prost. în faţa întrebărilor mele îngrijorate, Char- lot rămânea discret, calm, potolit. Marie-Lou, în schimb, părea să intre într-o stare de surescitare maximă. Mâinile îi zburau încolo şi-ncoace, ca muştele. Iar Charlot traducea:

— Vor fi multe surprize, doamnă doctor Maryse, printre care unele de care nici Charlot nu ştie.

Strategia lui Georges mă lăsa cu gura căscată. Nu aveam încredere în imaginaţia lui. Lumea copilăriei devenise lumea sa, trăia în ea în permanenţă, sau aproape. De fapt, semăna din ce în ce mai mult cu propria-i clientelă!

într-o zi, îmi mărturisise că, pe vremea studenţiei, făcuse parte dintr-o trupă de teatru. Ştia încă din primul an de facultate că avea să se facă psihiatru, şi se gândise că drama şi comedia ar constitui un atu preţios în exercitarea profesiei. Lucrul care-l interesase cel mai mult fusese punerea în scenă. Asta fiindcă-l ajuta să facă nişte conexiuni cu psihicul.

— Din cauza tuturor punerilor în scenă pe care le ti- cluim în mintea noastră, Maryse, zi şi noapte... Mai ales tragedii...

A venit şi 11 decembrie, ziua Z, ziua congresului. Eram aşezată de vreo 15 minute deja, pe un scaun din primul rând, când luminile s-au stins. Acordurile părţii a doua a *Simfoniei nr. 7* a lui Beethoven au umplut sala. Marele Karaj an şi orchestra simfonică din Berlin. Unul dintre pasajele mele preferate. Georges ştia asta.

Ascultaserăm împreună diverse versiuni, interpretate de diverşi dirijori şi diverse orchestre. Intrarea lui Charlot şi a lui Marie-Lou a durat trei minute. O veşnicie, pentru mine. Un fascicul de lumină era îndreptat asupra lor. Mă gândeam la lanterna lui Charlot, la Adélaide.

Cei doi tineri prieteni înaintau încet, unul lângă altul, în armonie cu muzica lui Beethoven. O regie pusă la punct de Georges, n-aveam nicio îndoială. M-am întors să mă uit la auditoriu. O mie de psihiatri în semiîntuneric. Era greu să le vezi feţele. în fundul scenei, trei ecrane gigantice cu cei doi copii în prim-plan. Amândoi ţineau câte un glob de sticlă în fiecare mână.

Apoi s-au îndepărtat unul de celălalt. Charlot s-a îndreptat spre un microfon, în partea dreaptă a scenei. Marie-Lou s-a dus în stânga. După care imaginile s-au inversat: pe ecranul din stânga: Charlot. Pe cel din dreapta: Marie-Lou. Pe ecranul din centru, două globuri de sticlă ocupau întreg spaţiul: globurile lui Charlot. Marie-Lou le lăsase pe ale ei pe o măsuţă din dreapta sa. Avea nevoie de mâini ca să poată vorbi.

O cameră de luat vederi era aţintită asupra obiectelor. Charlot le-a ridicat deasupra capului. Părea un preot în plină ceremonie religioasă, prezentând nişte ofrande.

Scena era de mare efect. Pe ecran se vedea cum globul din stânga, pe care Charlot îl agita, se umplea de imagini nu foarte clar conturate, nişte desene de copii — capete albastre, ochi

galbeni. Lucrările lui Marie-Lou şi ale lui Charlot fuseseră adunate într-un desen animat.

Fiul meu a început apoi să vorbească:

— Numele meu este Charlot. Iar ea este prietena mea, Marie-Lou. E mută.

Marie-Lou a ridicat imediat braţele şi le-a pus să vorbească. Spre marea noastră surprindere, din difuzoare a răsunat o voce de adult. O interpretă, ascunsă undeva, traducea din limba semnelor.

— Bună ziua. Vă mulţumim pentru atenţia cu care ne ascultaţi. Noi încercăm să aflăm ce este egoul. Am vrea să-l desenăm sau să-l sculptăm, dar nu reuşim. După părerea noastră, e un personaj din mintea oamenilor. I-am dat şi un nume: Egoman. însă nu reuşim nicicum să-l reprezentăm. Poate ne puteţi ajuta dumneavoastră.

Auditoriul părea năucit complet. Charlot a preluat ştafeta:

— Marie-Lou şi cu mine am vrea să dedicăm această conferinţă prietenului nostru, Hamid, şi tuturor copiilor care ajung să-i cadă victimă lui Egoman.

în spatele meu au început să se audă câteva murmure.

— Ce glumă mai e şi asta?

— Dar ce suntem noi aici?

Marie-Lou traducea vorbele lui Charlot. Ca şi cum în sală ar fi fost persoane care nu auzeau. Cine ştie? Gesturile fetiţei ar fi putut să fie un apel la atenţie. Un îndemn

la Prezentă. O strădanie de vindecare a surzeniei celor *t*
care nu vor să audă, sau care nu-şi ascultă decât propria voce. Cu mâinile acelea, le arunca celorlalţi speranţa sa.

în momentul acela, aş fi vrut ca Georges să citească pe buzele mele... cu ale lui. Ar fi auzit tot felul de voci. O mulţime de voci. Vocile tuturor copiilor pe care nu-i putusem salva. Ale tuturor acelor Axelle, Maxime sau Hamid. Şi ale celor vii: ale tuturor acelor Charlot, Marie-Lou şi alţii. Ar fi auzit acele voci urlând, şi setea mea de a iubi...

Charlot a continuat:

— Hamid era prietenul nostru cel mai bun, s-a sinucis la vârsta de 10 ani. Dacă sunt aici, asta e pentru că îmi tot pun această întrebare care nu mă lasă uneori să dorm: ce este egoul? Am întrebat-o şi pe mama, şi pe doamna învăţătoare. Şi pe mulţi alţii. Dar nimeni n-a ştiut să-mi răspundă. Iată de ce Marie-Lou şi cu mine am început să facem nişte cercetări.

Murmurele au amuţit.

Atunci a intrat în scenă Georges, îmbrăcat într-un costum stil Hugo Boss, bleu-deschis, cu o cravată galbenă; niciodată nu-l văzusem atât de elegant. Chiar mi-a scăpat un mic „uau". Georges s-a dus ţintă la Charlot şi i-a pus o mână pe umăr. Fiul meu a continuat:— Marie-Lou, Hamid şi cu mine am avut parte de injurii şi de pietre aruncate în noi de alţi elevi, în curtea şcolii. Colegii noştri mai mari nu ne suportau fiindcă eram altfel decât ei. Probabil că nu se simţeau destul de speciali. Iar diferenţele noastre erau mult prea vizibile. La Hamid, era vorba de latura lui arabă şi de hainele prea mari. La Marie-Lou, e faptul că vorbeşte cu mâinile. Iar la mine, e slăbirea vederii, cu perspectiva de a ajunge într-o zi orb. S-ar părea că egoul e ceva care crede că trebuie să fie aparte ca să-l bage lumea în seamă. El vrea să-i elimine pe toţi cei care l-ar putea împiedica să fie special. Pe cei care sunt diferiţi sau care îl pun în umbră. Aşa că dă în ei cu pietre sau cu avioane. Şi îi... sinucide pe copii.

Ecranele s-au făcut atunci negre. Foarte încet, pe cel din stânga a apărut o fotografie a lui Hamid. O fotografie făcută la aniversarea lui Charlot de la Alexandrine. Un portret alb-negru. Frumoasa lui faţă de revoluţionar. în acelaşi timp, pe ecranul din dreapta, imagini cu turnurile din New York. Fumul. Avionul. Explozia. Flăcările. Prăbuşirea. Mulţimea înnebunită care se revarsă pe străzi ca o lavă.

Treptat, treptat, imaginile au dispărut de pe ecranele lor pentru a reapărea laolaltă pe cel din

mijloc. Un şoc brutal, percutant: capul lui Hamid, lovit iar şi iar de avion. Focul amestecat cu trăsăturile chipului său, cu părul său, cu ochii săi negri. Mulţimea năvălind afară din gura lui. Nasul său înconjurat de nori de praf.

în acest timp, Charlot scutura în continuare globul pe care-l ţinea în mâna stângă. Acesta a reapărut pe ecrane. Figurile albastre cu ochi galbeni se suprapuneau cu imaginile cu turnurile, cu avionul şi cu Hamid. Iar Beethoven s-a auzit din nou în difuzoare.

Simţeam cum mi se strânge stomacul. Nişte greţuri puternice. O irepresibilă dorinţă de a vomita. Aveam rău de mamă, un joc de cuvinte tâmpit, pe care aş fi vrut să-l strig în gura mare în faţa întregii adunări, urcată în picioare pe scaun. Numai că ecranele s-au întunecat din nou. întuneric beznă.

După câteva secunde, pe ecranul din centru au reapărut cele două globuri ale lui Charlot. Atunci a intervenit Georges:

— Problemele pe care ni le-am creat nu le vom rezolva dacă vom locui în continuare în lumea egoului, ci numai dacă o vom părăsi! Lumea egoului şi-a trăit traiul! Acum trebuie să intrăm în cealaltă lume: cea a Prezenţei. Trebuie să trecem de la globul agitat la cel gol şi liniştit. De la mintea plină de gânduri la mintea plină de tăcere. Ştiaţi că, la budişti, se foloseşte un glob de sticlă gol pentru a simboliza o minte perfect limpede, eliberată de capriciile egoului, o minte capabilă să primească, să accepte şi să

transmită? Am atins de-acum starea de urgenţă, trebuie să încetăm cu întărirea egoului, e momentul să ne eliberăm mintea. Misiunea noastră este să-i ajutăm pe cât mai mulţi să scape de sclavia egoului. Trebuie să ne gândim la o evacuare urgentă şi universală. Iată ce ne învaţă aceşti copii.

Georges a traversat apoi scena, apropiindu-se de Ma- rie-Lou. Charlot a rămas la microfonul său, în întuneric. Mângâind-o pe creştet pe micuţă şi vizibil emoţionat, Georges s-a adresat din nou auditoriului:

— Marie-Lou n-a vorbit niciodată altfel decât cu mâinile. A fost victima unei meningite foarte severe, la o vârstă fragedă. Ea are acum ceva să vă spună.

Pe ecranul din centru a apărut zâmbetul lui Hamid. în scenă au intrat două femei, una având un violoncel, cealaltă o vioară. Şi-au acordat instrumentele şi, cu o graţie sfâşietoare, Beethoven a cedat locul unei melodii care mi-era întru câtva cunoscută... O arie pe care nu reuşeam s-o identific. O amintire vagă. Mici fărâme.

Apoi s-a auzit o voce de înger. Delicată. Un suflu uşor care-şi încerca parcă norocul, fragil precum cristalul. Marie-Lou! Am recunoscut cântecul lui Serge Reggiani, *Arabul,* cel pe care mi-l cântase Georges cu câteva luni în urmă. Marie-Lou îşi punea în el tot sufletul.

M-a umflat plânsul. Părinţii ei, care stăteau nu departe de mine, erau sideraţi. Firicelul pur

al vocii fiicei lor făcea să se-nfioare întreaga sală. Marie-Lou îşi transformase suferinţa şi cânta. Versurile defilau pe ecranele laterale. Doi oameni care se ajută unul pe celălalt, în pragul morţii. Arabul şi încă cineva — cineva care putea fi oricine, noi toţi.

Am închis ochii câteva secunde, ca să gust mai bine interpretarea lui Marie-Lou. N-o interesa performanţa muzicală, îşi punea întreaga energie în slujba unei intenţii foarte clare: omagierea unei persoane iubite.

Când am deschis din nou ochii, Charlot era lângă ea, foarte tulburat. Traversase întreaga scenă, la fel de stupefiat ca auditoriul. Marie-Lou a arătat cu degetul înspre ecranul din spatele ei — o invitaţie să ne uităm la Hamid, numai la Hamid. Nu la ea.

Pe ecran, avionul a început să se izbească de capul tânărului arab. Lacrimile mi se prăvăleau precum turnurile.

în cele din urmă, grozăvia de pe ecran a dispărut. Nu se mai vedeau nici turnurile, nici avionul. Rămăseseră doar chipul lui Hamid şi zâmbetul lui. După o pauză de câteva secunde, Marie-Lou a reluat ultimele cuvinte ale cântecului, *a capella:*
Dar ai schimbat, Arabule,
Ceva în viata mea...

în sală s-a lăsat o tăcere de plumb. Ai fi putut auzi chiar şi o bătaie de pleoape. Copiii salutau, cu mâna pe inimă. Nişte aplauze amestecate au rupt în sfârşit tăcerea, dar nimic răsunător. O

întâmpinare politicoasă. Georges s-a apropiat de microfon, pentru încheiere.

— A venit momentul să vă îndreptaţi către atelierele dumneavoastră. Spaţiile respective sunt indicate în programele ce v-au fost distribuite. Vă mulţumesc pentru atenţie.

în jurul meu auzeam comentarii dintre cele mai diverse: „Impresionant!", „Nu sunt sigur c-am înţeles...", „Ce-a fost circul ăsta?".

„Circul ăsta"... Mă gândeam la Jérôme: pe unde era
oare? Fiul lui tocmai realizase o incredibilă performanţă
în fata a o mie de oameni, la numai 10 ani. Dar
el? El *t '*
unde era?

Copiii au coborât de pe scenă. I-am îmbrăţişat. Cât ai clipi, au venit lângă ei şi alţi participanţi, înconjurându-i. Felicitări, complimente, întrebări.

Marie-Lou a ieşit din micul grup format şi s-a dus la părinţii ei. Harold şi Mégane erau livizi. Fetiţa a întins braţele spre ei, cu un zâmbet larg pe faţă.

— Tu eşti, iubita mea? a întrebat-o Mégane.

Marie-Lou a izbucnit în râs. Şi a răspuns, simplu:

— Mulţumesc.

Mama, năucită, s-a lăsat în genunchi în faţa fiicei sale.

— Pentru ce mulţumeşti?

Pentru toată osteneala voastră, a spus copila, articulând răspicat fiecare silabă, de parcă răspunsul era de mult pregătit.M-am dus la Georges.

— Cum ai făcut?

Mi-a zâmbit ridicând din umeri şi clătinând din cap. Modul lui de a spune „Nu ştiu".

— I-am cântat cântecul, Maryse, atâta tot!

Apoi mi-a întors frumuşel spatele şi s-a dus spre un grup de colegi. Mă uitam la Charlot, înconjurat de specialişti ai copilăriei, şi un val de orgoliu m-a umplut de o dulce euforie. Eram mândră de fiul meu. îmi ziceam că nu mai exista un altul ca el pe această planetă.

— Fii atentă, mamă, că pune stăpânire pe tine Egoman...

în ziua congresului, la 8:45 dimineaţa, du Bonheur se foia deja în scaun, pe primul rând. Unde-i dispăruse oare legendara stăpânire de sine? Mi-au plăcut mult nervozitatea şi fragilitatea ei. Charlot şi Marie-Lou se uitau, de după cortină, la cele o mie de persoane prezente.

Când luminile s-au stins şi s-au auzit primele note din Beethoven, mi s-au înmuiat picioarele. Nevoia de a îngenunchea în faţa curajului celor doi puşti, a setei lor de viaţă şi a iubirii lor pentru prietenul dispărut.

Apoi însă, când i-am văzut că-şi iau globurile de cristal şi o pornesc către scenă, aproape că mi-a venit să-i opresc.

Prestaţia lor a stârnit tot felul de reacţii. Admiraţie la unii, îndoială la alţii, iar în unele cazuri, revoltă.

Ce s-a întâmplat de fapt cu Marie-Lou? N-am să ştiu niciodată de unde-i venea blocajul. Un traumatism? Meningita? Intervenţia chirurgicală? Anestezia? Nevoia de a se proteja? Bănuiesc că a fost mai degrabă o nouă manevră a egoului. Nevoia temporară de a-şi crea o identitate: „micuţa mută[44]. Cum să-ţi imaginezi ce se petrece în capul unei copile bolnave de meningită?

Eu am încercat. Visele, coşmarurile, panica celor din jurul ei, febra, somnolenţa, confuzia. Ce putea ea simţi? Toate senzaţiile stârnite de instinctul de a trăi, fără îndoială, nevoia de a se ocupa cineva de ea.Când a scăpat de febră: surzenia. Absenţă totală a sunetului, vid, tăcere peste tot. Şi apoi frica, bineînţeles. Iar odată cu ea, descoperirea identităţii „micuţei mute". O modalitate subtilă de a obţine atenţia celorlalţi — de „a fi aleasă[44], ca să folosesc formula atât de dragă lui Charlot

îmi închipui că după o aşa boală, creierul poate face o piruetă echivalentă cu: „Lumea se ocupă de mine fiindcă nu vorbesc, aşa că e mai bine să tac[44].

E posibil ca Marie-Lou, de la o vârstă foarte fragedă, şi în ciuda dragostei nemărginite a părinţilor săi, să fi îmbrăcat această vestă identitară. Rezultat al unei interpretări eronate a neuronilor săi. După care au urmat intimidarea,

pietrele, moartea lui Hamid. Fata a găsit un motiv pentru a renunţa la tăcere, la armura sa: prietenia, o iubire profundă pentru Hamid şi Charlot, o solidaritate în suferinţă. Şi-a descoperit capacitatea de a fi prezentă şi de a iubi: veritabila ei identitate. Dorinţa arzătoare de a arăta acest lucru a devenit mai puternică decât preţioasa atenţie pe care i-o procura muţenia sa. Aşa că s-a debarasat de acea coajă perimată care n-avea nicio legătură cu ceea ce e ea cu adevărat, de acea mască pe care nu mai avea de ce s-o poarte sau s-o apere. Putea de-acum să trăiască fără să se mai ascundă în spatele mişcărilor din mâini. Asta se numeşte detaşare, desprindere.

Ar trebui să mă scutur şi eu de falsele identităţi... Ştiu cum să le vorbesc copiilor. Nu mai rămâne decât să-mi găsesc o voce cu care să le vorbesc adulţilor. Mai ales celor pe care-i iubesc... Acestei Femei!

La serbarea de Crăciun din jurul bradului, mi-am îmbrăcat din nou costumul. Copiii săreau în jurul meu de parcă s-ar fi vindecat. Cancer, fibroză chistică, nimic nu mai conta. Era ziua ţipetelor de bucurie, a ţopăielilor de lăcustă, a sprinturilor de căprioare. Alţii, mai slăbiţi, vârâţi sub pături într-un scaun rulant, zâmbeau în ciuda măştii de oxigen de pe figură şi a perfuziei din braţ. Cei mai mari, care nu mai credeau de mult în nenea cu reni, intrau în joc de dragul celor mai mici şi, trecând peste toate, încercau să insufle ceremoniei un plus de entuziasm. Stau

şi mă întreb dacă nu cumva sunt mai eficient ca Moş Crăciun decât ca psihiatru...

Serbarea asta mi-a prins foarte bine. Chiar aveam nevoie de aşa ceva. Copiii au avut, din nou, grijă de mine. în zilele care au urmat congresului, am primit e-mailuri de peste tot. în primul rând mulţumiri, complimente, felicitări. Cei mai mulţi lăudau curajul celor doi puşti, originalitatea regiei, îndrăzneala discursului. îmi cereau permisiunea de a prezenta ideea lor şi în alte locuri. în alte ţări. Spuneau că ceea ce trăiseră Hamid, Charlot şi Marie-Lou era ceva universal. Şi că, acum, mai mult ca oricând, cei aflaţi într-o asemenea situaţie trebuiau să se facă auziţi. Că era momentul să punem cu toţii umărul! Oameni de ştiinţă, cercetători, medici.

Dincolo de valul acesta de recunoştinţă, am încasat însă şi eu nişte pietre! Era normal să existe nişte voci disonante. Dar nici chiar aşa... Scrisori, e-mailuri pline de insulte. Care murdăreau tot ce încercaserăm noi să demonstrăm. Care mă acuzau că „mă folosisem[44] de copii. Egoman atacă pentru a se apăra, pentru a supravieţui, pentru a nu muri niciodată.

Şi, în ciuda sutelor de susţineri şi de felicitări, egoul meu, ofensat la culme, nu vedea decât critica, decât blamul. Creierul privilegiază ceea ce percepe drept o ameninţare — un vechi reflex, rezultatul câtorva milioane de ani de condiţionări.

Câţiva copii m-au tras de costumul meu alb-roşu, între- bându-mă: „Unde sunteţi, domnule

doctor? Nu sunteţi cu noi! întoarceţi-vă aici, avem nevoie de dumneavoastră". Aveau dreptate: la ce bun să-mi tot muncesc mintea cu acele insulte? Voiam să-mi fac rău singur? Prin urmare, mi-am îndreptat atenţia către ochii aceia care mă aşteptau şi legătura s-a restabilit rapid. Aşa îţi regăseşti adevărata identitate. Aceea care apare atunci când încetează hărmălaia interioară. în faţa bucuriei copiilor, Egoman a amuţit în sfârşit Poate că de-acum înainte voi putea să mă ocup de ei mai bine ca înainte. Amintindu-mi mereu să nu las acest ego speriat să-mi monopolizeze atenţia atunci când copilul din faţa mea e cel care are cu adevărat nevoie de ea

.După cinci ani

în vreme ce eu îmi făceam griji pentru intrarea adolescenţei în viaţa lui Charlot, acesta avea o cu totul altă ocupaţie: îşi petrecea mai tot timpul cu Marie-Lou, de parcă ar fi fost un cuplu! Ea dormea acum la noi acasă. Sau Charlot la ea.

Chiar şi acum — după cinci ani — îl mai chestionam uneori pe Georges în legătură cu „vindecarea" spectaculoasă a lui Marie-Lou. Nevoia de a-mi însuşi şi eu puterea ei, poate. Convingerea că avea un secret al său. O reţetă magică. Pe care aş fi ajuns până la urmă să i-o smulg. El zicea că nu fusese nimic miraculos.

— Voiam să arătăm că i se poate veni de hac lui Ego- man. Că ne putem debarasa de autoritatea lui şi de rolurile pe care ne pune să le jucăm.

Georges credea că misiunea lui era să le redea glasul tuturor copiilor care şi-l pierduseră,

se considera un orto- fonist al sufletului. Pentru el, Marie-Lou era un simbol:

— Ea e întruchiparea victoriei asupra forţelor obscure care bagă căluşul în gură copilăriei. Ea reprezintă toţi puştii ăştia muţi pentru care mă bat.

Pentru el, cea mai rea dintre forţele obscure era ignoranţa.

— Majoritatea fiinţelor omeneşti nu ştiu ce înseamnă „să te cunoşti". De mii de ani vorbim despre asta, dar nu căutăm în direcţia cea bună. Ne uităm înspre împlinirea visurilor, înspre satisfacerea dorinţelor, înspre nevoia de reuşită, când e suficient să descoperim ce înseamnă „să fii acolo". O prezenţă conştientă de tot ce se întâmplă în interiorul şi în jurul nostru. Conştientă mai ales de gândurile care ne poluează şi ne mobilizează întreaga atenţie.

Marie-Lou şi Charlot îşi împărţeau viaţa între şcoală, camerele lor — una în fiecare casă — şi atelierele amenajate pentru ei de cele două familii. Iar în vreme ce eu îmi doream în continuare să devin extraordinară măcar un pic, ei doi se ocupau cu descoperirea lucrurilor obişnuite ale vieţii de zi cu zi.

După congres, Charlot încetase să-mi mai pună întrebări. Avea de-acum pe cine să facă părtaşă la interogaţiile sale, o nouă confidentă, o parteneră cu care să discute.

îşi pierduse, de altfel, complet vederea. Marie-Lou îi servea drept ghid. Eu descopeream gelozia. Marie-Lou în sus, Marie-Lou în jos, parcă

eu nu mai existam decât ca să le asigur cele necesare traiului — mâncare, haine, vizite periodice la Robert —, toate celelalte aparţinându-i lui Marie-Lou. Tânăra câştiga ca frumuseţe tot ce pierdeam eu ca exclusivitate, ca apropiere. Nu mai eram bună decât pentru plăţi. După ce fusesem abandonată de tată, eram abandonată acum şi de fiu.

Lara, „drăguţa" fostului meu soţ, contorsionistă reciclată în chiropracticiană, îmi făcuse o vizită la câteva săptămâni după congres. Mă căutase la spital.

— Doamna doctor du Bonheur, sunteti chemată la

7 *t*

recepţie.

A fost surpriza totală: mă aştepta o ţigancă.

— Eu sunt Lara, prietena lui Jérôme. Are nevoie de ajutor.

O ascultam pe hipioata aia trasă la faţă şi râdeam în sinea mea. Era la fel de slabă ca bolnavii mei. în sfârşit, nenorocita stătea în faţa mea, terminată. Râdeam şi în exterior, iar asta o stânjenea vizibil. Recunosc că asta îmi făcea o oarecare plăcere.

— Ajutaţi-ne, vă rog mult. Jérôme nu ştie că sunt aici. El n-ar fi venit niciodată. Mă gândeam că l-aţi iubit cândva şi că poate... pentru că e tatăl lui Chariot...

Mi-a spus că Jérôme fusese dat afară de la circul unde lucra. Existau alţi clovni mai simpatici decât el. Marele star era distrus.

în lunile dinaintea concedierii, îşi pierduse treptat puterea de a-i distra pe copii şi încercase toate modalităţile de a fi din nou în formă: cocaină, ecstasy, meta- donă, alcool — marele cocteil. Devenind dependent de aceste substanţe după ce fusese dependent de privirea celorlalţi...

Când îşi pierdea echilibrul în timpul spectacolului, nu mai era un joc de scenă, era cât se poate de real. La început, căderile astea încă mai stârneau râsul, dar în- cet-încet a început să cadă peste spectatorii din primele rânduri. Costumaţia nu mai putea masca decăderea. Rănise chiar şi un copil. După acel trist eveniment, îl dăduseră afară. M-am gândit la mătuşă-mea Bénédicte, beată, prăbuşindu-se peste mine în apartamentul de pe strada Rachel. I-am scris Larei un cec spunându-i că nu voiam s-o mai văd niciodată.

Chariot n-a ştiut nimic. Am păstrat acea jalnică întâlnire doar pentru mine. Tatăl lui urma să plece în India, astea erau ultimele veşti de la el. Câteva dintre sculpturile băiatului meu reprezentau un bărbat în sari şezând în poziţia lotusului... Era oare Egoman cu trupul lui Jérôme? N-am îndrăznit să-l întreb pe Chariot.

Cu o săptămână înainte de a împlini 15 ani, Chariot mi-a pus întrebarea pe care o aşteptam cu groază de ceva vreme:

— Mamă, ce înseamnă să fii îndrăgostit?

Solicitarea aceea mă deranja; mai rău, mă irita. Dar

măcar îmi era adresată mie. Oscilam între bucuria de a-mi relua rolul de mamă pe care o întrebi orice şi exasperare: îndrăgostit la 15 ani! Un teren cât se poate de propice pentru suferinţă. Dacă ar şti el...

— Nu sunt sigură că ştiu, dragul meu...

— Cred că m-am îndrăgostit.

— Serios?

— Tu nu erai îndrăgostită de tata?

— Nu ştiu, nu mai ţin minte.

Părea extrem de dezamăgit.

— Nu-ţi mai aminteşti chiar nimic? De ce aţi divorţat? Eu nici măcar nu mă născusem, a fost din vina mea?

— N-a avut nicio legătură cu tine, scumpule, pur şi simplu nu ne mai iubeam. Mă rog, tatăl tău nu mă mai iubea.

— Explică-mi şi mie, *mom,* de ce la un moment dat v-aţi iubit şi aţi făcut un copil, iar după aia nu v-aţi mai iubit? Ce fel de iubire e asta?

Aş fi preferat să-mi fie încă în pântec: ajutor, Alexandrine! Cum să-i las întregi iluziile?

— ... Nu ştiu, dragul meu, mi-ar trebui ceva timp să mă gândesc.

Uite încă o întrebare pentru bunul meu prieten Georges. Deşi în privinţa iubirii între adulţi, ar avea el însuşi nevoie o consultaţie!

Încet-încet, în zilele şi săptămânile care au urmat, am văzut apărând primele sculpturi înfăţişând trupul lui Marie-Lou. Din lut, toate.

— O sculptez cu tot trupul meu. Cu toţi nervii. Cu toate venele.

îmi venea să-mi provoc fiul:

— Nu prea îmi plac şoldurile ei, sânii...

— Mamă, cum poţi să spui aşa ceva?

în realitate, eram emoţionată până la lacrimi de lucrările pe care le descopeream. Ici, un chip modelat de iubirea în care crezi cu adevărat. Colo, nişte curbe tinere tăiate de tandreţe — un trup slab, prea slab, dar atât de adevărat.

— Idealizezi, Charlot, şi întotdeauna e periculos să idealizezi pe cineva.

— De ce?

— Fiindcă rişti să fii dezamăgit.

— Poate în cazul tău, mamă.

Tăcere.

— Am făcut dragoste cu ea. Voia să fie prima. Am descoperit că sărutatul e unul dintre cele mai bune moduri de a asculta. E o nebunie câte poţi auzi cu buzele.

Charlot se culca cu Marie-Lou! Auzi drăcie! Nu-mi venea să cred...

— Când îmi lipesc buzele de ea, simt cum îi circulă viaţa sub piele, mamă. Gurii mele îi e foarte sete de viaţă. Mai sete ca oricând.

Cum de nu-mi dădusem seama, cum de nu văzusem? Era normal să se ajungă aici...

— Simt cum viaţa se caută pe sine şi se găseşte. Cred că asta se întâmplă când te săruţi.

— Taci, Charlot!

Sexualitatea nu e o problemă pentru el, ci o expresie artistică. Niciodată clişeul „dragostea e oarbă" nu mi s-a părut mai adevărat. Când mă uitam la ei, mă apuca invidia. Faptul că se ţineau

neîntrerupt de mână mă scotea din sărite! Sărutările lor mă oboseau. Charlot nici măcar nu trebuia să închidă ochii ca să-şi trăiască până la capăt senzaţiile. Boala sporea intensitatea relaţiei lui cu plăcerea, puteam să bag mâna-n foc.

— Când vreau să fac dragoste, mamă, parcă întreg universul se implică. Vreau să zic, toată evoluţia, toată istoria vieţii care mi se năpusteşte prin celule ca o herghelie de cai. E ceva şi foarte greu de suportat, dar şi ameţitor. O năvală violentă a lumii în propriul meu trup. Asta chiar nu-ţi spune nimic, ţie, pasionata de biologie?

Dacă ai şti tu tot ce-mi spune mie asta, Charlot... Tot acel gol pe care-l resimte biologia mea. Dacă ai şti...

— O privesc cu mâinile, mamă. E ciudat... înainte, când ea nu vorbea, o ascultam cu ochii. Acum, o văd cu mâinile.

Eram invidioasă pe mâinile lui, pe puterea mâinilor lui. S-ar părea că Charlot mi-a „auzit" gândurile

— .E o nebunie câte poţi vedea atunci când nu mai vezi deloc. Diferenţa dintre „a iubi" şi nevoia de a fi ales cu orice preţ. Am auzit la televizor un tip care tocmai omorâse un urs: „Acum am un trofeu", zicea el fălos. Dar, mai ales, zicea: „în sfârşit!", de parcă toată viaţa lui aşteptase acel moment. Era atâta mândrie în vocea lui! „E cel mai mare urs ucis vreodată în această zonă!" Mă bucuram că nu vedeam ursul pe ecran. Egoman era acolo şi vorbea despre

sine. Ţinea să fie *singurul,* pentru *a nu fi singur...* Cu Marie-Lou, n-am nevoie de asta.

Dragostea îi dădea o siguranţă extraordinară!

Georges, căruia m-am confesat în aceeaşi seară, mi-a explicat:

— Ai ocazia să explorezi invidia şi gelozia, draga mea colegă! Ţi-ar putea fi foarte util. Aceste două emoţii vin din frică. Trebuie să înveţi să le deosebeşti una de cealaltă...

— I-auzi! Păi, zi-mi tu, că tu mereu ştii mai multe ca
toti ceilalţi!

t t

N-a muşcat momeala.

— Gelozia e teama de a pierde ceea ce ai impresia că deţii. Ceva sau cineva pe care nimeni altcineva nu le deţine şi care, în consecinţă, îţi oferă sentimentul unicităţii. Fiul tău, de exemplu. Când te vezi înlocuită de o adolescentă de 15 ani capabilă să aibă şi ea grijă de el, asta îţi zdruncină sentimentul că eşti unică şi pe acea Egowoman pitulată în tine! Mai ales dacă, la 15 ani, adolescenta cu pricina e capabilă să-ţi iubească fiul cu adevărat...

încerca, în mod evident, să mă destabilizeze.

— Şi invidia, domnule psihiatru, invidia ce e?

— Invidia, Maryse, este teama de a nu avea ceea ce altcineva pare să posede; ceva care îl face unic în ochii tăi şi care te lasă pe tine în masa cenuşie a fiinţelor comune.

— Nu sunt sigură că înţeleg care-i diferenţa...

— în cazul geloziei, e teama de a pierde. în vreme ce în cazul invidiei, e teama de a nu avea. în ambele cazuri, e vorba de ceva care te alienează şi te împiedică să iubeşti.

Nu înţelegeam nimic. Nu voiam să înţeleg nimic.

într-o dimineaţă de iulie. Marie-Lou a venit la mine *t '*

în secţie, însoţită de părinţii săi. Charlot nu era la curent, şi nici eu nu anticipasem nimic.

Fata era mai palidă ca de obicei, ca să folosesc o formulă blândă. Şi mai slabă. Cu pete vineţii pe corp. De data asta, pietrele veneau din interior. După câteva zile, diagnosticul se confirma. Cea mai mare piatră posibilă: cancer!

Nu mirosisem nimic. Deşi ar fi fost de ajuns să mă uit mai bine la faţa ei, sau la sculpturile care-i înfăţişau trupul în declin... Nu văzusem că slăbea, nu-i văzusem decât frumuseţea şi formele tinere pe care Charlot i le descoperea cu inocenţă. Ba chiar îmi dorisem să slăbească ceva mai mult, dacă-mi amintesc bine. Pentru ca fiului meu să-i piară cheful de a o mai sculpta, de a-i mai sculpta viaţa, viaţa lor!

încă o lovitură sub centură din partea existenţei. De parcă nu încasasem deja destule. Un motiv în plus să devin superstiţioasă şi să încep să cred că soarta se înverşuna împotriva mea. Mai abitir decât împotriva oricărui alt om. *Eu, eu, eu...* De ce oare, după atâtea încercări — orbirea lui Charlot, surzenia lui Marie-Lou, sinuciderea lui Hamid —, viaţa trebuia să-mi

rezerve încă o nenorocire? De ce mie? Georges mi-ar fi spus, după cum îi era obiceiul: „Linişteşte-te, Maryse. Nu trebuie să te consideri atât de importantă, încât să crezi că viaţa se înverşunează în mod special împotriva ta. Că te-a ales ca victimă privilegiată. Soluţia e una singură: Prezenţa. Toate capacităţile tale, toate rezultatele eforturilor pe care le-ai făcut ca să devii cea mai bună, oferă-le! Dă-le!" Hai, Marie-Lou, să-i dăm bătaie!

Marie-Lou, micuţă umbră discretă. După cinci ani fără nicio adiere de vânt, asupra ta se abate furtuna: leucemie acută limfoblastică.

— *Am un cancer de sânge, domnule doctor Paris.*

— *Da, ştiu.*

— *Simt tot mai fără vlagă.*

— *Da, ştiu.*

— maz s/a£>â.

— *Da, ştiu.*

— *Şi-mi apar şi vânătăi.*

— Da, *ştiu.*

— *E ceva ce nu ştiţi, domnule doctor Paris?*

— Ci/m ie siraii, *asta nu ştiu.*

— Mei ew.

Marie-Lou întoarce capul ca să-mi evite privirea.

— *Nw ştii sau nu vrei să vorbeşti despre asta?*

— *Uneori, cred că mi-era mai bine când eram mută.*

O furie îndreptată împotriva mea. O simt în glasul ei.

— Te-ai supărat?

— De mine se ocupă doamna doctor du Bonheur.

Modul ei de a-mi spune:,,Du-te naibii!" îmi respinge toate încercările de a-i prinde privirea.

— îţi place că ea se ocupă de tine?

— E destul de ciudat. Când e doctoriţa mea, parcă-i altă persoană decât atunci când e mama lui Charlot.

Voiam să ştiu dacă se cenzurează. Dacă-şi interzice să dezvăluie ceva ce i-ar putea păta imaginea în propriii ochi. Voinţa de perfecţiune e foarte periculoasă: machiezi adevărul ca să nu dezamăgeşti niciodată, ca să nu fii respins.

— îţi place de ea?

Tare aş fi vrut să-mi spună nu. Un NU hotărât, din rărunchi. Un mod de a ne spune că nu e acel înger pe care toată lumea îl vede în ea. Acea imagine pe care se obligă s-o întreţină, în timp ce ea nu-i decât o micuţă femeie luptându-se cu nişte întrebări îngrozitoare.

— Când mă tratează, da! Se teme pentru mine, chiar dacă încearcă s-o ascundă. Vrea să trăiesc, o simt foarte clar. Când e mama lui Charlot, e exact opusul, dar şi atunci încearcă s-o ascundă.

Privirea ei e aţintită din nou înspre mine. înţeleg acum cum făcea să-şi exprime furia atunci când n-avea voce. Ochii ei îmi sfredelesc creierul, ca nişte ţurţuri ascuţiţi.

— Şi dumneavoastră, domnule doctor Paris, în afară de a-i ajuta pe oameni să vorbească, ce anume trataţi?

— Eu aşa tratez, Marie-Lou, ajutându-i pe oameni să vorbească.

Tânăra întoarce iarăşi capul. Ţurţurii rămân în mine, intacţi. Nu se topesc. Mă trec fiori pe şira spinării. O aud zicându-mi:

— Ah, da?

Furia lui Marie-Lou. împotrivirea ei. în timp ce eu o credeam o făptură angelică, atinsă de graţia divină, ea se dovedeşte a fi totuşi un om. îmi vine să-i spun: Ai uitat ce-am făcut pentru tine? Nu mai ţii minte? Arabul... *Cântecul... Nu mai ştii? Nerecunoscătoareo*

!Apoi îmi dau seama că Egoman mi-a luat în stăpânire gândirea. Mă uit la blonda aceea drăguţă de 15 ani, la strădaniile ei imense de a nu face rău nimănui. în mintea mea nu mai e decât ea. Faţa ei ca o frază neterminată, o rugăciune a unui ateu.

— Dacă-i ajut pe copiii bolnavi să vorbească, Marie-Lou, e pentru a-i ajuta să spună cum se simt.

— Şi de ce trebuie să spună cum se simt?

— Nu-i obligatoriu, dar asta ajută la vindecarea furiei. Şi a amărăciunii. Şi a anumitor temeri. Iar uneori ajută şi la vindecarea cancerului de sânge.

îmi apropii, prudent, mâna de a ei. Mă lasă să i-o prind.

— Şi îi ajută şi pe ceilalţi să nu se simtă vinovaţi.

O să merg şi eu cu ea. Mai mult ca oricând, va avea nevoie de cineva care să spună că nu-i periculoasă, că oricine se poate apropia de ea, că nu va contamina pe nimeni. Egoman e foarte

fricos, peste tot vede numai moarte. Nu vrea să se molipsească cumva. Groaza aia de contaminare. întrebările alea pe care le pun unii părinţi când văd în spital copii bolnavi. Eu îi aud, îi văd şi tac. Deşi îmi vine să urlu. Arată cu degetul înspre câte o Marie-Lou: „Are cancer?" îi văd dându-se un pas înapoi, scoţând o sticluţă cu o loţiune care omoară 99% din microbi şi frecându-se cu ea pe mâini. Loţiunea care omoară teama. îşi trag de mânecă copilul sănătos: „Nu te duce prea aproape! Are leucemie". Curtea şcolii mutată în saloanele de spital. Nicio conştientizare a celor spuse, nicio obiectivare, nicio manifestare a inteligenţei — doar prostie.

— O să mă faceţi să vorbesc, domnule doctor Paris?

— Da, Marie-Lou, o să te fac să vorbeşti. încă o dată.

Charlot socotea orele petrecute fără Marie-Lou:

— O sută şaizeci!

îl vedeam învârtindu-se ca un leu în cuşcă.

— Ce are, *momi* Spune-mi ce are!

Nu mai era o întrebare, îşi urla pur şi simplu durerea, nevoia de a şti, groaza. Striga după ajutor. Nici nu mai îndrăzneam să mă apropii de el. Corpul lui spunea *nu* oricum, părând la fel de imposibil de atins ca orizontul.

— Păi... Mai trebuie făcute nişte analize, dragul meu, nişte analize suplimentare!

— încetează, *momi* încetează!

în piept mi se strângea un imens hohot de plâns.

— Tu chiar nu vezi? Nu, nu vezi! Nu vezi nimic! Nu eu sunt orbul aici... îmi spui numai aiureli!

— Charlot...

Strângeam pumnii, înghiţeam în sec. întreaga mea voinţă se forţa să-mi ţină buzele pecetluite. Dar era ca şi
cum ai încerca să tii în loc marea cu mâinile.
t

— Nu-mi spui adevărul, *mom,* simt asta!

Ai dreptate, dragul meu..

.Nu trebuia să vadă. Vreau să spun, să-şi dea seama. Disperarea mea. Neputinţa. Dorinţa bruscă de a mă ruga. Magia. Miracolele. Toţi zeii inventaţi din momentul apariţiei fricii. Ştiam că tratamentele erau eficiente, că mai bine de 80% dintre copii se vindecau, dar nu mai ştiam cum să procedez, nu mai eram sigură de nimic. Hadrien mă bântuia, ca o fantomă. Aceeaşi boală. Aceeaşi vârstă. Mă schimbasem mult de-atunci, îmi cam intraseră la apă certitudinile!

Şi mai cred că învăţasem să-mi iubesc pacienţii...

Fiu-meu s-a calmat. Vocea i s-a domolit.

— De ce nu vrei să-mi spui? Ca să nu sufăr? E prea târziu!

— Nu-i uşor, Charlot...

— Nu mai încerca să mă protejezi! Nu vezi că sunt în stare să ascult ce ai să-mi spui? Că sunt în stare să fac faţă durerii? Că sunt în stare să iubesc?

— Ba da, Charlot, văd.

— Nu, *mom,* nu vezi! Te porţi de parcă numai tu ai putea face faţă veştilor proaste. Dar şi eu pot! Pot s-o înţeleg pe Marie-Lou şi s-o ajut... chiar dacă nu sunt doctor!

încasam fără să crâcnesc.

— M-am săturat de minciunile tale, gata! încetează cu dorinţa asta de a fi tu mereu cea mai tare... Nu mă interesează, *momi* înţelegi? Nu mă interesează... Nu de-asta te iubesc eu. Te iubesc atunci când nu gândeşti ca mine şi mi-o spui. Te iubesc atunci când îmi spui „Nu!". Te iubesc atunci când se întâmplă să nu-ţi placă oamenii care-mi plac mie. Te iubesc atunci când ţi-e teamă şi o recunoşti în faţa mea. Te iubesc când eşti geloasă. Te iubesc pentru toate şi pentru nimic în mod special. Te iubesc fără motiv. Te iubesc fiindcă sunt în stare să iubesc. Aşa că nu mă mai cruţa, *momi* Am depăşit faza asta. Respectă-mă.

O vedeam pe Marie-Lou peste tot. Acea Marie-Lou de după prima recoltare de sânge. Trecuse deja o săptămână de spitalizare.

— O sută şaizeci de ore, *momi*

Departe unul de celălalt, el acasă, ea la spital, se revendicau reciproc.

— Dacă nu mă iei cu tine, o să mă duc singur. Pot să merg la spital şi fără tine.

Charlot dobândise o oarecare autonomie, dar rareori se deplasa fără să fie însoţit. Fără ea. Fără mine. Niciodată nu se dusese la spital

singur, cu bastonul său alb. Ce aşteptam, de fapt, ca să-i spun că da, îl iau?

Era 7 seara când am intrat în salon. Prin nişte ferestre mari pătrundea o lumină blândă. Marie-Lou era şi mai blondă. Era singură şi dormea. Georges ar fi apreciat scena: Tom Degeţel sărutând-o pe Frumoasa din Pădurea Adormită. Doar o atingere uşoară, ca să n-o trezească. Şi totuşi, fata s-a trezit.

— Charlot! Ai venit? Visam că zburam amândoi cu balonul. Eram sus, în înaltul cerului. Şi-l vedeam pe Minus pe un câmp. Pluteam uşor, lin, era atât de plăcut... Nu mai mi-era frică de nimic. Crezi c-am putea s-o facem... înainte să mor? Am văzut la televizor nişte copii care au avut parte de aşa ceva.

M-am întors instantaneu la anii copilăriei. La călătoria cu domnul Beguin. La ce-mi povestise el. Şi mi-am dat seama că, pe lângă profesionista care eram, putea acţiona şi femeia din mine. Faptul de a fi cea mai mare nu mai avea nicio importanţă; faptul de a fi cu Marie-Lou şi Charlot, da.

în aceeaşi seară, o sunam pe Alexandrine.

Marie-Lou. Piele şi os, uşoară ca un fulg de zăpadă. Abia îndrăznesc să respir în prezenţa ei. Mi-e teamă ca răsuflarea mea să n-o ia pe sus.

Vorbeşte. Mult. îmi povesteşte despre pofta ei de viaţă. Despre dorinţa de a-l ajuta pe Charlot să-şi ducă proiectul la bun sfârşit.

Cum reuşeşte oare?... La 15 ani? O dragoste preocupată de idealul celuilalt, de visurile

celuilalt, de sensul pe care celălalt îl dă vieţii sale.

— Şi tu, Marie-Lou, tu cum ţi-ai desena egoul?

Preţ de o clipă, am fost din nou în faţa micuţei mute. A limbajului semnelor. Prin care-mi spunea: „Nu ştiu". Când nu ştie ce să răspundă, mâinile ei preiau ştafeta. Un reflex care n-a părăsit-o niciodată. Mi-ar plăcea şi mie să am un alt limbaj, un alt mod de a spune ceea ce nu reuşesc să exprim, un alt instrument decât tăcerea.

La fel ca Charlot, am învăţat treptat să înţeleg limba semnelor. Am lucrat foarte mult în urmă cu cinci ani, ca să pregătim congresul. Ca să înveţe cuvintelele cântecului, nişte cuvinte încătuşate. Erau acolo toate, nu trebuia decât să fie descătuşate. Iubirea a făcut-o.

Marie-Lou a înţeles, totodată, că furia ei, după sinuciderea lui Hamid, era un mod de a-l ţine în loc şi că de-acum îşi putea elibera prietenul şi, în primul rând, se putea elibera pe sine. în faţa mea, i-a spus, cu voce tare, că nu mai era supărată pe el. Şi că-i părea rău că nu făcuse pentru el tot ce trebuia făcut:

— Te las să te duci, Hamid. Asta nu înseamnă că nu mai ţin la tine, asa mi-a explicat doctorul Georges. înseamnă doar că acum ştiu că nu putem controla totul. Şi că ceilalţi nu vor fi niciodată exact cum am vrea noi să fie. Şi că nu vor face niciodată tot ce-am vrea noi să facă. Cred că ţineam sub control mai multe persoane atunci când nu vorbeam. Asta tot doctorul

Georges mi-a explicat. Dar acum, ştii ceva? Acum ţin la tine cu adevărat.

Vrea s-o ajut să trăiască. Mai ales că nu mai are mult timp la dispoziţie. Eu îi spun că are dreptate. Că o să ne ajutăm unul pe altul să trăim. Şi că doctoriţa du Bonheur va face pentru ea tot ce-i stă în puteri. Ea îmi răspunde, imparabil, că şi cu, şi fără doctoriţa du Bonheur; ea ştie deja, ştie foarte bine care-i deznodământul. Aşa cum Charlot îşi presimţise degradarea inevitabilă a vederii.
E ceva ce nu ţi-am spus niciodată, Marie-Lou, ceva ce-mi stă înţepenit aici, în gât... Asta nu-ţi aminteşte de nimic? Mi-e teamă de ce ar putea crede alţii despre mine, marele doctor, marele specialist în frică! Aş vrea să trec drept un tip tare, invincibil. Ei bine; uite, o să-ţi spun cel mai mare secret al meu: nu ştiu să vorbesc despre iubire. Nu există o vârstă pentru chestia asta. Chiar dacă eşti psihiatru. De-aia mă deghizez în Moş Crăciun. Acum însă, vreau foarte tare să vorbesc despre iubire. Şi, mai ales, să-ţi mulţumesc. Tu mă ajuţi să-mi înfrunt frica. Ascultându-mă. Să ştii, drăguţo, că, în fond, tu eşti cea care mă învaţă să vorbesc, acum..

.Situatia lui Marie-Lou mă enerva: eu. marea doc- *t '*
toriţă, mamă a unui copil nevăzător, nu dibuisem încă nimic! Egoman mă orbise, ca un soare de decembrie. îmi îndreptase întreaga atenţie asupra rivalei mele: amanta, modelul, muza. Se ofensa că nu eram şi eu prezentă în lucrările fiului meu: nu exista în casă nicio sculptură care să mă fi înfăţişat pe mine, peste tot era numai ea, ea şi iar ea! Obsedată de o aşa nedreptate, lăsasem baltă orice expertiză, îmi scosesem din priză competenţele, îmi îngheţasem complet intuiţia clinică. Egoman ajunsese să-mi bruieze inteligenţa şi sensibilitatea profesională. Boala evoluase sub ochii mei, zi după zi, în propria-mi casă, iar eu n-o văzusem. Moartea intrase în viaţa mea pe o fereastră pe care nu mă gândisem s-o închid înainte de începerea furtunii.

Lucrurile o luau razna. Rivalitatea era acum dublă. Două adversare în loc de una: pe de o parte, Marie-Lou, femeia; pe de altă parte, moartea care pornise la atac împotriva lui Marie-Lou. Ce voiam eu era nu atât să acord nişte îngrijiri medicale, nu atât să alin o suferinţă, cât să înving. îmi plăcea să mă lupt. Şi nu urmăream decât un singur lucru, să câştig: *fuck you,* moarte! Dacă murea un copil, mă închideam în laborator — şi mai multă muncă, şi mai multe articole publicate, şi mai multe conferinţe. Nu acceptam moartea, o înfruntam.

Georges susţinea că, de fapt, fugeam de ea. Nu ca medic, ci ca fiinţă omenească. Cel care făcea jocurile era Egoman: menţinând la comandă latura mea de „specialist vulnerabil", nu-mi lăsa suferinţa să se manifeste. Egoman îmi interzicea accesul la propria durere, la propriile lacrimi — cele care te leagă de ceilalţi. Recurgea la toate mijloacele ca să nu se vadă vârsta pe care o aveam de fapt în faţa morţii: trei ani. Vârsta la care părinţii mei mă părăsiseră brusc. Nu trebuia sub nicio formă să-mi intuiască cineva slăbiciunea! Georges avea dreptate: în faţa morţii, eram nulă. Plecarea violentă a lui Hamid dintre cei vii readusese la suprafaţă incapacitatea mea de a reacţiona în
asemenea situatii. Era musai ca Marie-Lou să nu moară.
t
Ce m-aş fi făcut, altminteri?

Marie-Lou scotea la iveală senzualitatea fiului meu... îi auzeam iubindu-se prin toată casa... Charles — micuţul Chariot — crescuse. Era în continuare modest de statură şi avea aceeaşi faţă de Peter Pan, dar trupul său folosea acum drept carburant dorinţa. Cât despre Marie-Lou, ea nu mai avea nimic de pierdut şi folosea drept carburant iubirea. Comuniunea lor îmi sfâşia inima. Chariot se îndepărta de mine, devenea capabil să-şi facă propriile alegeri, îşi asuma propriile responsabilităţi. Nu mai era nevoie să-i vorbesc

de testosteron, de respect şi de tot ceea ce eu nu cunoscusem niciodată; ştia deja. Atenţia pentru celălalt, delicateţea, descoperirea reacţiilor iubitei sale — le cunoştea deja. Lucrurile pe care mi-ar fi plăcut atât de mult să le trăiesc, el le trăia deja. De parcă se hrănea cu visurile pe care le avusesem înainte de Jérôme şi care muriseră odată cu plecarea lui Jérôme.

Charlot punea bunătate şi măreţie în fiecare gest al său şi sculpta frumuseţea pe viu. în fond, făcea cu Ma- rie-Lou ceea ce tatăl său nu făcuse niciodată cu mine: avea grijă de femeia pe care o strângea în braţe. Şi chiar dacă nu suportam să văd cum se îndepărtează de mine, eram mândră totuşi de maturitatea lui. Şi de dragostea lui pentru ea.

Până să i se deterioreze serios starea de sănătate, Ma-
rie-Lou stătea mai mult la noi acasă. Cei doi amanţi —
t
trebuie să le spun aşa — păreau să profite de viaţă mai mult ca oricând. De parcă ar fi ştiut de undeva că era condamnată. Doi amanţi în umbra spânzurătorii. Uneori, uitau de mine. Se credeau singuri. îi auzeam cum gem, mai ales ea. Trupul meu reacţiona. La început, mă revoltam, făceam zgomot, băgăm un CD în combina muzicală: Beethoven la volum maxim! Ei se opreau, probabil jenaţi. Puteam atunci să

citesc, să scriu, să-mi ignor propriile dorinţe trupeşti.

Apoi, încetul cu încetul, am început să merg în vârful picioarelor. Stingeam lumina, mă cufundam în întuneric şi aşteptam. Ca un vânător. Aşteptam suspinele, primele gâfâieli, vocea lui Marie-Lou. Voiam ca gâtlejul său, atâta vreme blocat, să exulte. Ei îmi arătau ce nu trăisem eu niciodată. îmi venea să dau de pereţi şi de uşi cu depresiile mele, cu invidia mea, cu gelozia mea, cu nevoia mea de iubire.

Pântecul mi se trezea la viată. Nu îndrăzneam. Dacă

t

mă prindeau?

— Mamă! Ce faci acolo?!

Ăăă... caut viaţa, aşa cred. Fiindcă moartea... ăăă... nu mai pot s-o duc.Au venit la mine părinţii lui Marie-Lou. Ca să-mi vorbească de dreptate. De nedreptate, mai degrabă.

— Ce-am făcut ca să merităm una ca asta, domnule doctor? De ce Marie-Lou? De ce ea? Nenorocirile se tin lanţ! Meningita, surzenia, pietrele, iar acum asta... Vrem să înţelegem, domnule doctor. Poate că atunci am putea s-o ajutăm cumva. Nu mai ştim ce să credem, spuneţi-ne dumneavoastră.

îmi venea să le spun ceea ce spun de obicei psihoterapeu- ţii în astfel de împrejurări: că le înţelegeam furia şi sentimentul de neputinţă, şi că trebuia să înveţe să le accepte. Dar în mintea mea se auzea numai: blablabla. Fiindcă, înainte de toate, îmi venea să le spun că şi eu simţeam la fel ca ei. Şi că, uneori, mă enervam pe viaţă că era prezentă în microbi şi în celule canceroase. în cele din urmă, am dat din cap, fără să spun nimic. Niciun cuvânt nu era potrivit în acea situaţie. Au vorbit ei în continuare.

— A trăit în tăcere ani în şir, apoi, brusc, datorită dumneavoastră, a prins glas, glasul ei. O uşurare pentru toţi. O pauză. Bucurie mare. Şi-acum? Cancer de sânge! Nu merită ea aşa

ceva, e un înger de fată. Când alţii omoară, fură, torturează, şi nu păţesc nimic. De ce?

Nu îndrăzneam să le spun: „Nu lăsaţi pe nimeni să pună stăpânire pe voi şi să vă invadeze mintea cu întrebări care n-au răspuns, cu gânduri care nu duc nicăieri. întoarceţi-vă aici... imediat! Aici, în ceea ce aveţi de trăit, în ceea ce-iputeţi oferi fiicei voastre".

Aşa că i-am lăsat pe ei să continue:

— Parcă vieţii i-ar fi frică de monştri, domnule doctor Paris, de bandiţi, de ticăloşi. Sau parcă i-ar fi dragi lepădăturile şi i-ar plăcea să-i năpăstuiască pe nevinovaţi.

Puneau în cuvinte ceea ce simţeam uneori eu însumi în faţa absurdităţii lucrurilor. Nu puteam decât să încuviinţez, cu delicatete. /

— Da, uneori chiar aşa pare.

— Trebuie să existe o explicaţie, o soluţie, o cheie... Dumneavoastră, specialistul în interpretări, ce ştiţi în privinţa asta?

în sinea mea, îmi ziceam: „Nu ştiu nimic... Lăsaţi-mă în pace!" Mi-am luat însă inima în dinţi şi am riscat:

— îmi pare rău, iertaţi-mă... Nu am nimic să vă spun, în afara propriei mele dureri. A tristeţii mele, a greţei mele şi a răului pe care ni-l facem singuri revoltându-ne în faţa a ceea ce e de neînţeles. Căutând o explicaţie care nu

există. Dar nu vreau să vă răscolesc şi mai mult în durerea voastră.

Cerşeau o rază de lumină. Se agăţau de mine cu disperare.

— Abia au trecut câţiva ani, domnule doctor, şi iarăşi suferinţă! La 15 ani, cum e posibil?!

I-am prins de mâini, căldura era singurul limba) care-mi rămânea. Cuvintele mele le-ar fi putut face rău, mai bine le păstram pentru mine. îmi ziceam: „Boala face parte din ordinea naturală a lucrurilor. Virusurile, bacteriile, paraziţii. Sunt nişte forme de viaţă. Şi cutremurele fac parte din ordinea naturală a lucrurilor. Şi vulcanii, şi inundaţiile. De ce? Nu ştiu, nu ştiu... Ştiu că a avea grijă de cei în suferinţă — de mamă, de copil, de rănit — e un gest firesc pentru ca viaţa să continue... Ştiu că diferitele specii se ajută între ele... Ştiu că suntem legaţi unii de alţii. Soarele, Pământul, Li/na, oceanele; **sfe/e/e, toate** ***sunt*** **Ze^afe mire e/e,** ***ştiu asta. Dar despre boala care le aduce suferinţă copiilor nu ştiu ce să zic".***

— Domnule doctor Paris, nw spuneţi nimic? Daţi din cap fără să spuneţi nimic? Dumneavoastră, care vă izbiţi atât de des de „de ce"-uri, nu puteţi să ne daţi şi nouă o explicaţie?

— Nu, nu pot Dar nu cred că există nişte forţe malefice care se înverşunează împotriva lui Marie-Lou, nici că viaţa e rea în mod intenţionat Şi, mai ales, nu cred că e vina cuiva.

— Nu vă faceţi probleme, domnule doctor, nimeni nu le poate şti pe toate, vă înţelegem.

îmi vorbeau şi de Charlot. De iubirea dintre cei doi copii. Se bucurau.

— Ea îndură chinuri mari şi mâinile morţii pe trupul său, în carnea sa. De ce nu şi mâinile vieţii?

Credeau în tandreţea lui Tom Degeţel, în sensibilitatea lui, în suferinţa lui. De-aşputea avea şi eu aceeaşi încredere... în mâinile mele, în tremurai lor... pe trupul lui du Bonheur?

Nu ştiam, nu ştiam...

Hai, Paris, hai, grăsane, revino aici şi acum... imediat! **În aceşti ultimi cinci ani, nu mă mai văzusem aproape deloc cu Alexandrine. Doar câte un telefon din când în când, câte o felicitare de sărbători, câte un e-mail de „ce mai faci?". De ieşit însă, nu mai ieşea de pe moşia ei.**

— Am ales să trăiesc cu stelele, Maryse. Uneori, chiar fac câte un zbor cu balonul noaptea, ca să fiu mai aproape de ele. Un balon mare, l-am cumpărat de la nişte tipi care voiau să scape de el şi să se apuce de scufundări în mare. Un balon de săpun uriaş, cam ca al lui taică-meu. Speranţa inconştientă, absurdă, de a-l regăsi, probabil. în cer. Pe orbită. în preajma stelelor.

Când am sunat-o, în ianuarie, ca să-i povestesc de zborul în balon la care visa Marie-Lou, mi-a răspuns imediat că cel mai bine ar fi la primăvară.

— Ca să poată vedea copiii cum se topeşte zăpada pe acoperiş. Am avea timp să ne pregătim. Eşti cea mai bună, draga mea prietenă. Cu supravegherea ta, Marie-Lou se va reface suficient ca să poată trăi cum se cuvine această experienţă. Şi va fi cadoul de aniversare al lui Charlot pentru cei 16 ani pe care-i împlineşte: un zbor cu balonul alături de iubita lui.

— Da, Alex... cea mai bună... Mulţumesc!

I-am dat vestea chiar eu lui Marie-Lou. Mi-era imposibil să joc jocul surprizei. Fata

trebuia să ştie. Şi să mă ajute s-o pregătesc sub aspect medical. Atitudinea ei avea un rol important în reuşita proiectului.

— Alexandrine are un balon, Marie-Lou. Eşti invitata ei. O să zbori împreună cu Charlot.

Era atât de bucuroasă, încât deja plutea!

— E adevărat, doamna doctor Maryse, e adevărat? Chiar aţi făcut asta?

Mă uitam la ea şi-mi ziceam că frumuseţea îşi găsise de-acum un chip. Şi-i ascultam vocea ţinută atâta vreme sub obroc.

— Aţi făcut asta... pentru mine, doamna Maryse? Eu eram convinsă că nu ţineţi deloc la mine. Charlot tot încerca să mă liniştească, spunându-mi: „Ba nu, e la fel ca mine. Doar că e prea ocupată, nu are timp de iubire". Pot să vă mărturisesc ceva? La un moment dat, mă gândisem să vă pun o râmă în farfuria cu paste. Dar mi-am zis: biata râmă, nu merită aşa o soartă.

— Chiar te-ai gândit să faci chestia asta?

— Oh, da, şi să vă vărs nişte vopsea galbenă şi albastră pe hainele dumneavoastră mereu impecabile. Asta aş fi putut-o face.

— Serios?

— Dar, în primul rând, mă gândeam cum să vi-l fur pe Charlot. Să-l iau la mine acasă şi să rămână acolo, pentru totdeauna. Nu mă credeaţi în stare de una ca asta, nu-i aşa? Ne făceam planuri, el şi cu mine. Să plecăm... doar noi doi...

O ascultam confesându-se şi-mi dădeam seama ce mare încredere avea acum în mine. Voiam să mă apropii de ea, fizic. S-o iau în braţe.

— Când vedeam cum vă uitaţi la mine, îmi venea s-o iau la fugă. Charlot însă mă ţinea pe loc, strângându-mă de mână. Când vă întorceaţi cu spatele, scoteam limba la dumneavoastră. Mă întrebam ce făceaţi, de fapt, ca să-i trataţi pe copiii bolnavi. îmi venea să depun la spital nişte plângeri şi nişte sesizări anonime. Nişte petiţii false semnate *Copiii dispreţului*. Tot Charlot era cel care mă oprea. „Mama mea e cea mai bună, doar că nu trebuie să aştepţi afecţiune din partea ei. îi e foarte greu, Marie-Lou, şi asta din cauza lui Egoman."

Cuvintele lui Hadrien mă izbeau din nou prin gura acestei tinere, acestei micuţe femei pe care fiul meu o adora. Puterea lor de a iubi mă lovea în continuare. Ai dreptate, Charlot, mi-e foarte greu...

— Când eram mută, mă întrebam: dacă o să vorbesc, o să mă asculte oare cineva? Egoman controla totul în mintea mea. Foarte puţine sunt persoanele care-şi dau seama că nu trăiesc viaţa lor, ci doar propriile gânduri. Gânduri precum: sunt oare destul de frumoasă sau destul de drăguţă ca să fiu băgată în seamă? Sunt oare destul de inteligentă? Spun oare lucruri destul de interesante? După care, în ziua în care am aflat de boala mea, am

încetat să mă mai întreb dacă ţineţi sau nu la mine. Şi am încetat să-mi mai doresc să vă fac rău. în mod curios, treaba asta nu mai avea nicio importanţă. Un singur lucru conta: să mă hotărăsc cu ce-mi voi ocupa timpul pe care-l mai aveam la dispoziţie, indiferent de vârsta la care voi muri. Şi ştiţi ceva? M-am hotărât să iubesc.

Hadrien... Hadrien şuierând: *asta-i tandreţea, doamnă doctor Maryse...*

— în ziua aceea am început să mă iubesc cu adevărat. Fiindcă nu mai aveam nevoie să fiu iubită de dumneavoastră. înţelegeţi? Şi tot în ziua aceea am început să ţin la... dumneavoastră, cu adevărat.

Bineînţeles că înţelegeam, dragă Marie-Lou; înţelegeam că graţia divină se refugiase în trupul tău bolnav, îi înţelegeam pe fiul meu şi fericirea pe care o simţea în preajma ta. Şi regăseam discursul pe care mi-l ţinuse domnul Beguin cu puţin înainte de a-şi lua zborul pentru ultima oară: „Oamenii cred despre ei că sunt conţinutul ideilor lor — cuvinte, imagini — şi se ataşează de ele. Se ceartă între ei ca să le apere şi să le impună. Se poartă ca şi cum ar încerca să împiedice topirea zăpezii primăvara. A deveni inteligent, draga mea, înseamnă a învăţa să trăieşti în permanenţă cu primăvara în minte. A deveni inteligent înseamnă ceea ce înseamnă de fapt «a iubi»".

Marie-Lou nu terminase încă.

— Pe vremea când nu vorbeam, mi-era frică de liniște. Acum, o iubesc. Liniștea care-ți goleşte mintea. Aici încolţeşte dragostea pe care o simt astăzi pentru dumneavoastră. Sper că o simţiţi, doamnă Maryse. Şi-apoi, vreau să vă mulţumesc. Pentru că mi-aţi auzit dorinţa. Mulţumită dumneavoastră, o să pot zbura până la cer.

Am pretextat că aveam o întâlnire ca să pot pleca. Aveam nevoie de liniște în mintea mea ca să plâng acolo, un pic...

O primă grefă de măduvă eşuase. Starea fetei îmi dădea de înţeles că nu mai trebuia aşteptat cu împlinirea visului său. Deşi fragilă, Marie-Lou putea încă să facă faţă acelei aventuri. Discutasem despre asta cu Harold şi cu Megane. Amândoi îşi dăduseră consimţământul. Eu îmi asumam toate consecinţele. Nu ştiu de ce, dar eram foarte încrezătoare. Poate că încrederea ei — da, încrederea ta în mine, Marie-Lou — mă convinsese şi pe mine! Şi-apoi, mai era şi Alexandrine, făcătoarea de minuni.

Pe 6 aprilie, cu două zile înainte de Paşte, buletinele meteo prevedeau pentru duminica pascală un cer perfect senin. Şi un vânt cât se poate de favorabil. Un moment ideal. Marie-Lou, spre marea mea surprindere, m-a întrebat dacă o puteam invita şi pe Adélaïde.

— N-am uitat-o nicio clipă, doamnă doctor du Bonheur, aş vrea tare mult să vină şi ea cu

noi. Mi s-a părut atât de plină de viaţă! îmi amintesc că-i plăcea mult de Chariot.

Chariot a intervenit şi el, supralicitând:

— N-am mai văzut-o pe Adélaïde de cinci ani, raora. Mi-ar plăcea să aud ce mai zice. Plus că n-am aflat niciodată dacă tatăl ei i-a mulţumit din partea mea. Ştiu că tatii mai uită... chiar dacă nu din vina lor.

Vreau să mă *t* **asigur că nu şi-a înregistrat în minte un film urât.**

— După atâţia ani, Chariot?

— Sunt filme care pot dura mult, mamă. Ani în şir. O viaţă întreagă chiar.

— Şi tu, Chariot, mai ai multe filme în minte?

— Da, *mom,* dar acum ştiu cum să le opresc. Doctorul Paris m-a învăţat un truc când ne pregăteam pentru congres. Trebuie doar să-ţi spui: „întoarce-te aici! în- toarce-te aici! Acum! Imediat!" Iar când revii într-adevăr aici, în prezent, cinema-ul din interiorul tău se opreşte. Vreau să fiu sigur că aşa e şi la Adélaïde. Altfel, suferă degeaba.

Influenţa lui Georges — discretă şi eficientă. îmi dădeam seama că mintea mea era o cinematecă uriaşă, cu o arhivă imensă, unde, la orice oră din zi şi din noapte, rulau tot felul de prostii. Filme despre ce ar fi trebuit să fac sau să nu fac, să zic sau să nu zic. Despre fericirea aceea pe lângă care trecusem. Filme de

groază... *întoarce-te aici, Maryse, întoarce-te aici!*

Când am sunat acasă la Robert, mi-a răspuns Adélaïde. I-am recunoscut vocea după inflexiunile acelea luminoase. înclinaţia ei firească spre încântare. Ceea ce alţii numesc naivitate sau inocenţă. Un talent pentru bucurie. Mi-a prins invitaţia din zbor.

— Părinţii mei vor vrea sigur să vină, la fel şi surorile mele. încape toată lumea în nacelă?

— Nu, nu e destul de mare, va trebui să negociem...

— Eu nu prea le am cu baloanele, doamnă doctor du Bonheur, sunt mai degrabă genul „cu picioarele pe pământ". Surprinzător pentru cineva de 15 ani, nu?

I-am spus de Marie-Lou. A urmat o tăcere lungă, de parcă nu mai era nimeni la celălalt capăt al firului.

— Adélaïde? Mai eşti acolo? Adélaïde?

Inflamată, am insistat:

— Adélaïde? Mă auzi?

Mi-a răspuns o voce de femeie:

— Da, sunaţi-mă când va fi cazul.

în duminica Paştelui, la 5 dimineaţa, eram cu toţii acolo. Alex mă avertizase că trebuia decolat devreme pentru a profita de un aer stabil, de o temperatură nu prea ridicată şi de curenţii favorabili. Momentul revederii a stat sub semnul pudorii. Copiii se salutau de parcă atunci făceau cunoştinţă. Adélaïde, în mod evident, îşi ţinea elanurile în frâu.

Ultimele veşti de la tine, i-a zis ea lui Chariot, le-am primit prin tata. N-aveai de ce să-mi mulţumeşti. Eram îndrăgostită de tine. Şi ţi-am scris în continuare numele în caietele mele de şcoală. Acum ştiu că poţi fi îndrăgostită la 10 ani la fel ca la 15.Crescuse mult Adélaïde. Mai ales în felinitate. Ochii îi erau întunecoşi precum intrarea într-o peşteră. îţi venea să fugi înăuntrul acelei priviri şi să te adăposteşti acolo de furtuni. Când am îmbrăţişat-o, părul i s-a amestecat cu al meu. Nicio diferenţă, aceeaşi culoare: 90% cacao. I-am putut simţi mirosul. îmbătător. Un parfum natural. Mai subtil decât al lui Georges. Mai fin, mai profund. Un „Ho, ho, ho" de damă. Cu note de liliac şi flori de măr. Şi o piele netedă precum interiorul smălţuit al unei cochilii. Aproape mă bucuram că Chariot n-o putea vedea. Mă uitam lung la Adélaïde. Nimeni nu putea rivaliza cu aşa o splendoare... Marie-Lou s-a apropiat de ea. Contrastul dintre cele două fete era sfâşietor.

— Mă bucur că eşti aici.

— Şi eu, a zis Adélaïde prinzându-i cu delicateţe mâna osoasă.

Alex ne aştepta.

— Tu o să te joci de-a „urmăritelea", Maryse. Adică o să urmăreşti balonul cu maşina, de la sol. Va trebui s-o iei şi pe unde sunt drumuri, şi pe unde nu sunt. O tai pe unde poţi: câmpuri, terenuri virane, curţi de case.

Obiectivul este să menţii contactul vizual. Dar o să ne auzim şi prin staţie.

Călăuzită din cer... Cum mi-ar plăcea să fiu, din când în când...

închiriasem, pentru această ieşire în natură, o maşină de teren, un jeep Cherokee. Când am văzut câmpurile alea mocirloase, m-am felicitat pentru intuiţia mea. Alexandrine, la rândul ei, se gândise la toate. Ne-a arătat rapid, mie şi lui Robert, cum funcţiona *walkie-talkie*-ul cu care aveam să ţinem legătura între balon şi maşină.

Când ne pregăteam să plecăm, am văzut-o că se duce în staul. A ieşit de-acolo cu o capră în braţe. A pus-o în spatele pick-up-ului, pe o pătură groasă de lână.

— O să fete din clipă-n clipă. Probabil când o să fim sus. Nu pot s-o las singură. E fata lui Minus.

Chariot s-a entuziasmat:

— O să fiu străunchi!

Nu-mi plăcea deloc. Făcusem nişte cercetări, ca de obicei, şi citisem pe internet că „pilotarea unui balon necesită un nivel foarte înalt de concentrare. Doar o atenţie sporită, clipă de clipă, permite sesizarea celei mai mici schimbări a direcţiei şi vitezei vântului". Alex era singura persoană adultă din balon şi o simţeam foarte tensionată, fiindcă trecuse pe modul naştere.

Chariot, Marie-Lou şi Adélaïde au urcat în camionul lui Alex. Mégane şi Harold s-au suit

rapid în vechiul lor Ford din anii '60. Alice, Robert, Rebecca şi Cassandre s-au înghesuit lângă mine, în jeep. După câţiva kilometri pe un drum de pământ, am ajuns pe câmp. Apariţia balonului va rămâne un moment de neuitat. Alex reconstruise la perfecţie balonul tatălui ei: o imensă sferă transparentă. Copiii erau în extaz. Părinţii, la fel. Bărbaţii se agitau în jurul obiectului. Făceau ultimele pregătiri.

— Sunt taţii câtorva dintre copiii care au venit la aniversarea de 10 ani a lui Chariot! îl ţin minte pe taică-meu, iar de când el s-a dus, mi-au dat mereu câte o mână de ajutor. Ei mă „recuperează" după fiecare aterizare. Un mod de a se asigura că n-o să dispar.

Apoi, ridicând ochii spre cer, a adăugat:

— Asta fiindcă nu mă cunosc.

Alexandrine a transferat capra şi pătura de lână pe podeaua nacelei. A apucat una dintre parâme şi, cu o mişcare energică, le-a făcut semn celor trei adolescenţi să se apropie.

— Haideţi, copii, că n-avem timp de pierdut, decolăm! Suflul balaurului, flacăra, decolarea: un spectacol olimpian. Rebecca şi Cassandre s-au lipit de părinţii lor. După câteva secunde de uimire, am dat fuga cu toţii la maşini, ca s-o pornim într-un rodeo de urmărire.

Câteva minute bune, staţia radio a rămas mută. Harold şi Megane se ţineau după noi cum puteau. Vechea lor maşină de colecţie

ţopăia printre gropi şi dâmburi. Au trebuit să renunţe destul de repede — pană de motor.

Eu treceam peste porţiuni de zăpadă şi de noroi, te- mându-mă ori c-o să derapăm, ori c-o să ne împotmolim. Din pricina copacilor şi a dealurilor, nu era deloc uşor să menţii contactul vizual. Şi iată că, dintr-odată, staţia de emisie-recepţie a început să hârâie: vorbea Charlot. Aproape că am pierdut controlul volanului...

— Şi tu, Alexandrine, ai iubit pe cineva până acum? Eram îngrozitor de jenată... Ce naiba făcea fiu-meu?

Vocea lui Alex era blândă, imperturbabilă.

— Caprele, Charlot. Le iubesc de când mă ştiu. Nu e musai să iubeşti un om. Caprele sunt nişte făpturi minunate. în capul lor nu există acel Egoman de care spui tu. Când sunt cu ele, nu am gânduri de genul: „Vai, nu-mi dau nicio atenţie, nu sunt destul de frumoasă, destul de fină, destul de inteligentă".

La naiba! Aceleaşi cuvinte ca ale lui Marie-Lou... Eram oare singura care nu înţelegea? Dar ce Dumnezeu îmi lipsea?

— înţelegi? a continuat Alexandrine. Şi-apoi, dai uneori de aşa nişte oameni, încât chiar ajungi să preferi tovărăşia animalelor. Dar nu mai vreau să spun nimic pe tema asta. E secretul meu. O să mai spun doar că animalele nu se mint niciodată pe sine. Cu ele, ştii la ce să te-aştepţi, pricepi?

— Da, naşă. Ar trebui să discuţi despre asta cu maică-mea.

Mă simţeam pe cât de derutată, pe atât de jignită.

O furie rece. Egoman trecuse la volan. Mergeam repede, prea repede. înaintam pe drumeaguri înguste, acoperite cu piatră sfărâmată. Dar ce a urmat m-a dezarmat total:

— E adevărat, naşă, că tatăl tău a murit în balon? Cam ca Hamid, care s-a spânzurat, nu-i aşa? Dar de ce a făcut-o?

Nu voiam ca Rebecca şi Cassandre să audă continuarea. Numai că staţia aia era imposibil de oprit. Alice m-a liniştit:

— Nu-ţi face griji, Maryse... Tu condu, că de restul ne ocupăm noi.

Pe genunchii lui Robert, în *walkie-talkie,* vocea lui Alex abia se mai auzea.

— Taică-meu nu putea trăi fără maică-mea.

Mă întrebam dacă nu cumva uitaseră că auzeam tot.

— Taică-meu nu era în stare să se desprindă de ea. Parâmele care-i legau unul de altul erau înnodate, iar nodurile erau prea strânse. La un moment dat, trebuie să le tai, n-ai încotro. Taică-meu însă nu reuşea s-o facă.

A urmat vocea lui Charlot.

— Fiindcă o iubea. De-asta nu putea s-o lase să plece?

— Dragostea nu-i totuna cu ataşamentul, Charlot. Cred că, în ciuda vârstei tale destul de crude, ştii deja lucrul ăsta. E suficient să mă

uit la voi, la tine şi Marie-Lou. Din păcate însă, am senzaţia că oamenii fac constant această confuzie. Aminteşte-ţi ce spunea Hamid. Ţin minte aproape cuvânt cu cuvânt: „Trebuie să fii foarte atent atunci când cineva îţi spune: «Am nevoie de tine.» Poate că, până atunci, nimeni nu-ţi mai spusese aşa ceva. Şi ai face orice pentru persoana care, în sfârşit, ţi-o spune. Orice, numai să ţi-o spună din nou. Te-ai arunca şi-n aer".

Atunci a vorbit Marie-Lou:

— Şi pentru mine e ultima călătorie, Alexandrine. Dar nu din aceleaşi motive ca la tatăl tău. Mai degrabă, dimpotrivă. La mine, chiar e vorba de desprindere. De dezlegarea parâmelor.

Apoi, adresându-i-se lui Charlot:

— Ştiu acum de ce am vrut să fac călătoria asta cu tine, Charlot. Ca să începi, din acest moment, să-mi dai voie să plec.

Staţia a amuţit. Mă temeam să nu fi pierdut contactul radio.

Marie-Lou din nou:

— Ceea ce oamenii consideră a fi dragoste nu e o întâlnire de la egal la egal, ci o întâlnire de la ego la ego. Ego- man contra Egoman. Angajaţi într-o bătălie fără sfârşit. Câştigă, pierd, fug, dar rămân mereu prizonieri ai nevoii de a se bate; fiecare vrea să arate că el are dreptate şi că celălalt greşeşte. Nu cunosc pacea. Toată viaţa lor nu fac decât să treacă de la o luptă la alta, iluzionându-se că sunt într-o

relaţie. Nu înţeleg că a iubi înseamnă, înainte de orice, a te elibera de tot ceea ce te ţine legat; a nu mai fi prizonierul nevoii de a câştiga. Eu nu mai am nevoie să fiu iubită, Charlot, şi niciodată nu m-am simţit atât de vie.

Pentru o fracţiune de secundă, am crezut că văd plutind prin aer stiloul şi călimara pe care mi le dăduse Hadrien. Şi vorbele lui izbindu-se de parbriz: „Cadoul acesta, doamnă doctor Maryse, nu e ca să vă amintiţi de mine, nu sunt atât de important. El e doar tandreţe".

Apoi Marie-Lou a adăugat:

— Astăzi, ştiu ce înseamnă „a se iubi pe sine". E atunci când nu mai există niciun „eu" care să se lupte cu tot felul de suferinţe, cu dispreţul, cu frica de a dispărea sau de a fi uitat. Doamna doctor Maryse, fără să ştie, m-a ajutat să mă iubesc cu adevărat. I-am spus asta. Şi aş vrea tare mult să înţeleagă, ca să se iubească şi ea cu adevărat. Doamna doctor Maryse, vă vorbesc din înaltul cerului. Ştiu că mă auziţi. Ştiu acum că, în ziua în care m-am iubit cu adevărat, nu mai exista niciun „eu". Doar o prezenţă iubitoare...

în acel moment au intervenit nişte behăieli puternice: durerile caprei. Alex estimase corect, fătatul avea să se producă în aer. Obstetriciana a schimbat brusc tonul:

— O să am un pic de lucru, copii. Dar totul o să fie bine.

Marie-Lou insista s-o ajute.

— Vreau măcar o dată în viaţa mea, Alexandrine, s-ajut şi eu pe cineva să vină pe lume.

— Ai făcut-o deja mai mult decât crezi, draga mea.

Apoi, behăieli. Multe behăieli. Numai behăieli. Ale caprei. Ale vântului. Ale lui Alex. Şi ale noastre!

Când am cotit-o după un deal, am văzut că balonul se apropia periculos de nişte linii de înaltă tensiune. Robert, cu *walkie-talkie-vi* lipit de buze, îi ordona lui Alex să preia din nou frâiele navigării. Ea însă nu părea să ţină seama de recomandările lui. Balonul îşi vedea singur de drum. Printre zbieretele caprei, îl auzeam pe Chariot:

— Ce frumos, ce frumos!

— Apoi, vocea lui Adélaïde:Preiau ştafeta, mă ocup eu de balon. Am văzut cum făcea Alexandrine, o să pot şi eu. Aveţi încredere în mine!

Am auzit atunci balaurul scuipând foc. Balonul a luat altitudine. La ţanc. în maşină, Rebecca şi Cassandre îşi aplaudau frenetic sora... Alexandrine a strigat: „Bravo, frumoaso!" Nu mai ştiam dacă i se adresa caprei sau lui Adélaïde.

în staţie s-au auzit brusc nişte behăieli ceva mai ascuţite. în spatele lor, Marie-Lou strigând: ' — E băiat!

Alex a trecut din nou la comanda navei. Cânta cât o ţineau plămânii. Bach!

După câteva minute a anunţat:

— E timpul să coborâm, copii. E un teren acolo, uite, care pare numai bun. Şi acum, regulile: picioarele paralele, genunchii îndoiţi, mâinile încleştate.

M-am uitat rapid în oglinda retrovizoare şi le-am văzut pe Cassandre şi Rebecca îndoindu-şi genunchii. Am strâns de volan.

Când am ajuns în dreptul zonei de aterizare, am putut vedea nacela răzuind pământul câţiva metri, apoi culcându-se pe o parte şi oprindu-se pe loc. Copiii au început să râdă când au auzit ultimele recomandări ale lui Alex: „Nimeni nu părăseşte nacela fără permisiunea mea!" Erau deja cu toţii jos, ţopăind în jurul ei. Alex bombănea!

Cât despre mine, pentru prima dată, auzeam o muzică de Bach în mijlocul behăielilor.

Chariot ţinea ieduţul în braţe. Povestea se repeta.

— O să-l cheme Plus, a anunţat Marie-Lou.

— De ce? am întrebat eu prosteşte.

Spre surprinderea mea, Marie-Lou m-a strâns în braţe, m-a sărutat pe amândoi obrajii şi mi-a şoptit la ureche:

— Fiindcă grupa mea sanguină e O pozitiv, doamna doctor Maryse, nu mai ţineţi minte?

Chariot i-a dat lui Alexandrine iedutul, să-l tină ea în

t ' t

braţe. M-am apropiat atunci de fiul meu.

— Ia zi, dragule, cum era acolo sus?

— Am văzut vântul, mamă. Va trebui să încerc să-l sculptez...

Maryse mi-a povestit tot Zborul cu balonul. în cele mai mici detalii.

Am reţinut o frază a lui Marie-Lou: „Ceea ce oamenii consideră a fi dragoste nu e o întâlnire de la egal la egal, ci o întâlnire de la ego la ego".

O nestemată. Ea a înţeles ce anume ne împiedică să ne apropiem, pe mine şi du Bonheur.

Marie-Lou ni se adresa nouă... Ne călăuzea din cer.

Ea ştie. Şi Charlot ştie. Au doar 15 şi 16 ani, iar în timp ce-şi îmblânzesc teama de a fi

îndepărtaţi în orice moment unul de altul, observă şi teama noastră, a mea şi a lui du Bonheur, de a ne apropia. O simt, această frică, şi n-o înţeleg. în vreme ce ei îşi consacră tot timpul doborârii ultimelor bariere care-i mai despart, noi ni-l petrecem pe al nostru con-struind unele noi, în fiecare zi.

***Aud amândoi ce prostii ne spunem. Hai să nu ne mai lăsăm duşi de val, du Bonheur! Hai să ne trezim!*— Nu, mamă! Nu vreau niciun cuptor profesional ca să-mi coc sculpturile, pe mine tocmai fragilitatea lor mă interesează!**

Refuzul era cât se poate de clar. Tocmai îi povestisem fiului meu o discuţie pe care o avusesem de dimineaţă cu Loïc, tatăl uneia dintre tinerele mele paciente.

Loïc e un tip care te intrigă, foarte chipeş, la vreo 40 de ani. O energie puternică — genul de bărbat care place femeilor fără să ştie, fără să vrea. Vorbeşte puţin. Tăcerile lui mă atrag, ca toate acele locuri unde n-ai voie să intri.

O tratam pe fiica lui, Clarisse, de mai mulţi ani. Aceasta avea nu doar aceeaşi vârstă ca Marie-Lou (şi ca neuitatul Hadrien), dar şi aceeaşi boală. Viaţa însă părea să le fi rezervat nişte sorţi diametral opuse. în timp ce Marie-Lou se stingea, Clarisse ieşea din infern. Organismul ei se înzdrăvenea, celulele canceroase din sânge dădeau bir cu fugiţii. Niciun succes nu mă făcea totuşi să-mi dau vreo clipă uitării eşecurile.

în luna aprilie, Loïc şi fiica sa au venit la spital în mai multe rânduri. Nişte analize pentru ea şi nişte veşti bune pentru ei. într-o dimineaţă, după ce a auzit cuvântul „VIN-DE-CA-RE!", Clarisse a sărit de gâtul meu, în cabinet! Descumpănită de acea explozie de bucurie şi de spontaneitatea ei, am lăsat să-mi scape un „Te iubesc,

Clarisse". Apoi, cu mâna la gură şi prinsă parcă în flagrant delict, m-am simţit obligată să adaug:

— Iartă-mă, nu ştiu ce mi-a venit.

— Ce absurd, doamnă doctor Maryse, să vă cereţi scuze că iubiţi... Şi eu vă iubesc...

Tăcere. Privirea lui Hadrien. Fasciculul de lumină. Elicopterul.

— Ai dreptate, frumoaso. N-ar trebui niciodată să ne cerem iertare că iubim.

Nu mai simţeam nevoia de a fi importantă în ochii lui Clarisse. Mă uitam la ea, la bucuria ei, şi nu-mi mai trebuia nimic altceva.

Loïc era la fel de surescitat ca fiica sa. Limba i se dezlegase, iar asta mă tulbura. Mintea lui avea fineţea celei a lui Georges, îi percepeam senzualitatea gesturilor, îi admiram frumuseţea chipului. Ceva nou în viaţa mea. Privirea lui, spre deosebire de cea a psihiatrului, nu mă dezbrăca până la inimă. Se oprea la nivelul pielii. Şi, spre marea mea surprindere, apreciam acest lucru. Ca şi în cazul lui Georges, pe vremea când eram stagiari, iar el nu devenise încă psihiatru. în ochii lui Loïc se citea dorinţa. Iar ai mei încercau să-i răspundă. *Da.*

Georges devenea agitat în prezenţa lui Loïc. Nu era nevoie de antene de psihiatru ca să percepi ceea ce degajau trupurile noastre: Loïc şi cu mine nu încercam să fim discreţi. Privirile ni se mângâiau, pur şi simplu. Iar Georges nu suporta asta.

O ştia bine pe Clarisse. O adolescentă dezgheţată, mult mai volubilă decât tatăl ei. Pe mine mă ducea cu gândul la Adélaïde: aceeaşi energie vitală, acelaşi entuziasm. Frumuseţea tatălui într-un chip de fată.

Georges fusese alături de ea vreme de mai multe luni, când ea se întreba care era partea sa de vină în despărţirea alor săi. îmi povestise unul dintre dialogurile lor de atunci.

— Oare cancerul meu le-a ucis dragostea, domnule doctor Georges? Oare cancerul poate omorî iubirea?

— Dacă ţi-aş spune că da, frumoaso, cum te-ai simţi?

— Tristă.

— Crezi că din vina ta ai făcut cancer?

— Nu ştiu, aud atâtea...

— Cancerul e inima ta, scumpo?

— Ce vreţi să spuneţi, domnule doctor?

— Ascultă-mă cu atenţie, cancerul e inima ta?

— Nu, domnule doctor.

— Mai spune-o o dată, frumoaso, mai spune-o o dată!

— Nu, domnule doctor, nu! Cancerul nu e inima mea!

— Perfect! Nu tu eşti cauza acestei boli, draga mea. La fel cum cancerul nu e cauza despărţirii părinţilor tăi. Tu nu eşti cancerul. El e o boală care ţi-a afectat sângele, dar asta nu înseamnă că tu eşti el. De altfel, n-ar trebui spus niciodată „cancerul meu", ci „cancerul de care sufăr", înţelegi ce-ţi spun, Clarisse?

Da, domnule doctor, înţeleg. Nu ştiu de ce, dar îmi face foarte bine când vorbiţi cu mine. Mă simt mai puţin bolnavă.Fata rămăsese cu totul în grija lui Loîc. Mama lui Clarisse fusese declarată inaptă din motive asupra cărora Loîc păstra o discreţie absolută. La sfârşitul lui aprilie, după ce trecuse pe la centrul de recoltări, Clarisse voise s-o vadă pe Marie-Lou, internată iarăşi pentru un nou tratament — nu abandonasem lupta, încă mai credeam în şansele de reuşită. Cele două fete se cunoscuseră la spital, iar între ele apăruse acea complicitate frumoasă pe care o creează uneori boala.

Când Clarisse a intrat cu tatăl ei în salonul lui Ma- rie-Lou, eram şi eu acolo. Chariot rămăsese acasă să se odihnească, după ce-şi veghease iubita toată noaptea. Clarisse i-a luat mâna lui Marie-Lou şi şi-a pus-o pe obraz. O încercare, poate, de a o pune în contact cu sănătatea ei recâştigată. Şi de a i-o transmite.

— O să reuşeşti, Marie, uită-te la mine, tu o să fii următoarea care-şi recapătă forţele.

Mă gândeam la Adélaïde care vrusese să-i dea un ochi lui Chariot. Marie-Lou şi-a pus mâna pe mâna prietenei sale.

— Merg spre cea mai mare dintre toate vindecările, Clarisse, aia care te eliberează. Momentul ăla când eşti eliberată chiar şi de dorinţa de a te vindeca. îţi mai aminteşti de Egoman? Acum pot să-l văd când pune

stăpânire pe gândurile mele şi o bagă pe-aia cu „De ce eu?" pentru a fi compătimit.

Apoi, preluând vorbele lui Georges, a continuat:

— Cancerul nu e inima mea. Iar inima mea e acum în mâna ta.

Lui Clarisse i se prelingea o lacrimă pe obraz. Am tras perdeaua ca să protejez acel moment special. Fetele se îngrijeau una pe cealaltă. Loïc a dat din cap aprobator. Apoi s-a întors către măsuţa de lemn pe care, aliniate la perete, se aflau trei sculpturi ale lui Chariot.

— De câte ori treceam prin faţa salonului lui Marie-Lou, privirea mi se oprea asupra acestor trei statuete. Pot să le ating? Nu vă fie teamă, n-am să le stric.

— Vă rog.

Cu delicateţea unui ceasornicar, a luat lucrările una câte una şi le-a mângâiat.

— Cine a sculptat astea?

— Chariot, fiul meu.

— Câţi ani are?

— Are 16.

— Vreţi să spuneţi că... E tânărul cel orb?

— Da/

— E orb complet?

— Da.

— Mai sunt şi alte sculpturi?

— O casă plină!

— Nu pot să cred! a zis el clătinând din cap.

Apoi a adăugat:

— Doamnă doctor Maryse, eu deţin o galerie de artă. Am norocul să meargă destul de bine. Mi-ar plăcea să expun lucrările fiului dumneavoastră. Şi chiar din toamna asta, de ce nu? Aţi fi de acord?

— Trebuie să vorbesc cu el, i-am zis eu, perplexă.

Mi-a întins cartea lui de vizită: *Galeria Loïc Lambert,*
picturi şi sculpturi.

— N-o fac din recunoştinţă, doamnă doctor, deşi de câteva ori mi-a venit să vă pup picioarele ca să vă mulţumesc pentru tot ce aţi făcut pentru fiica mea. Sper că nu v-aţi supărat...

Mă îndoiam, într-adevăr, de interesul pe care-l arăta pentru talentul lui Chariot. Vedeam în acea invitaţie mai degrabă o stratagemă, o manevră pentru a mă seduce. Bărbaţii au această manie supărătoare de a-ţi oferi o mână de ajutor pentru a te aduce în patul lor... Trec prin altruism pentru a-şi satisface dorinţa.

în apropierea prânzului, m-am dus după Chariot. Avea o programare la dentist. I-am povestit de Loïc, de Clarisse, de galeria de artă şi de posibilitatea unei expoziţii în luna septembrie. Eram extaziată. La fel de inflamată cum aş fi fost dacă aş fi crezut cu adevărat în acel proiect. îşi băgase coada propria-mi dorinţă! Şi-n plus, hotărâsem să-l pun la încercare pe Loïc, să mă folosesc din nou de

puterea farmecului personal. Un vechi obicei de care învăţasem totuşi, încet-încet, să mă dezbar. Dificilă treabă; nu renunţi la seducţie aşa, peste noapte. Mai ales când aparenţa, ca să preiau cuvintele lui Georges, a devenit o identitate. Când un rid devine inamicul ultim, întrucât anunţă moartea a ceea ce eşti. O prostie, ce mai! Ignoranţă crasă. Nesocotirea faptului că adevărata identitate stă în puterea de a fi acolo; când o Clarisse sare de gâtul tău, iar tu îi spui „Te iubesc, Clarisse". Cu sau fără rid!

— A fost entuziasmat de lucrările tale, dragul meu. Eşti un geniu. Ştiam de mult asta.

După care:

— O să-ţi trebuiască un cuptor profesional, dragul meu!

Sprâncenele, fruntea lui Chariot; întregul lui chip îi
arăta mirarea. Cutele îndoielii.

— Ia zi, *mom,* cum arată acest domn Loïc? Descrie-mi-l şi mie. Eşti sigură că nu pe tine a pus, de fapt, ochii? Oare nu se foloseşte de mine ca să ajungă la tine? Nu am încredere în bărbaţi şi în dorinţele lor. Sunt gata să facă orice pentru a-şi atinge scopul. Ştiu foarte bine, doar mă număr şi eu printre ei! Nu cred deloc în brusca lui pasiune pentru lucrările mele. Dar OK, hai să jucăm şi jocul ăsta. Facem echipă, da? Şi-o să vedem dacă vorbeşte inima din el sau numai libidoul. Deci sunt de acord în

privinţa expoziţiei, dar nu şi în privinţa cuptorului!

Dorinţele bărbaţilor? Ce ştia Charlot despre ele? Le cunoştea el mai bine decât mine? La urma urmelor, nu se culcase decât cu Marie-Lou!

— Trebuie să stai şi să observi, mamă! Fricile, dorinţele, totul! E şi ăsta un mod de a fi în prezent! Să simţi tot ce-ţi străbate trupul, indiferent că e plăcut sau nu. Să fii atent la adevăr!

Stătusem eu vreodată să mă observ? Niciodată cu adevărat! N-aş fi putut descrie senzaţiile care mă străbătuseră...

— Ca să poţi trăi şi mai intens acele senzaţii, mamă. Fără a deveni prizonierul lor.

Şi dacă eu tocmai asta voiam, să devin prizoniera lor? Dorinţa avea acum în mine un nume: Loic.

— Charlot, lucrările tale vor trebui transportate şi riscă să se spargă, să se ciobească, să se facă praf şi pulbere, deci fii rezonabil. Dacă le coci în cuptor vor fi mai rezistente.

— Marie-Lou îmi arată în fiecare zi ce înseamnă fragilitatea. A citit o carte despre moarte. Acolo se vorbeşte despre „impermanenţă". E o frază pe care am învăţat-o pe dinafară. „Egoul se încăpăţânează să-şi confirme durabilitatea, imuabilitatea, perenitatea, în condiţiile în care nimic nu durează pe această planetă. Orice formă pe

care o ia viaţa are un sfârşit. Stejarul, albina, trandafirul." Tu ai văzut corpul lui Marie-Lou, *momi* Te-ai uitat bine la el?

Părea supărat

— .Tu te mai uiţi la pacienţii tăi când s-au uscat aproape de tot, când mai au un pic până să se facă bucăţi? Pânâ să fie băgaţi în pământ? Tu te uiţi la corpurile alea? Vezi frumuseţea care mai licăreşte în ele? Frumuseţea aia de dinainte de a se face totul scrum? Acea frumuseţe vreau eu s-o sculptez, *mom.*

îmbătrânea, fir-ar să fie, îmbătrânea! Se transforma în profesor. Vorbea ca Georges. Era pentru prima dată când remarcam lucrul ăsta. M-am întrebat dacă nu cumva o făcea dinadins.

— Am învăţat la şcoală despre mitul lui Narcis. Cred că vechii greci îl cunoşteau deja pe Egoman. Narcis e o fiinţă total indiferentă faţă de ceilalţi. într-o zi se îndrăgosteşte de reflexia chipului său în oglinda unui iaz. Nu se mai poate desprinde de propria imagine. Se contemplă fără încetare. Uită să mai mănânce şi să mai bea, iar în cele din urmă moare. Egoman n-a apărut de ieri, de azi. Dar nu ştiu de când a început să domine atât de autoritar mentalul oamenilor.

Am făcut tot posibilul să nu mă las enervată de tonul lui de magistru.

— Lucrările tale sunt foarte importante pentru mine, Charlot. Nu pot concepe că sculpturile tale ar putea să dispară. La mine te-ai gândit?

— Da, m-am gândit la tine, şi ţi le dau ţie pe toate! în speranţa că ele îţi vor aminti cât de important e să-ţi reîndrepţi atenţia către aici şi acum, clipă de clipă. Poate că ele te vor convinge să faci pasul ăsta. Prin fragilitatea lor şi prin tot ce am pus eu în ele.

Brusc, zâmbea. Un zâmbet tandru. Şi la fel de franc ca o oglindă.

— Mi-e teamă să nu te fi ataşat de lucrările mele. Parcă te şi aud comentând: „Artistul care le-a creat e fiul meu. Şi-i orb, dacă vă puteţi închipui!" Am dreptate, *mom*? Nu de mine vrei să-şi amintească lumea — de fapt, e încă un număr de iluzionism care să-ţi asigure ţie perenitatea.

— E normal să mă mândresc cu tine, Charlot. Eşti fiul meu, copilul meu. Eu ţi-am dat viaţă.

— Nu, *mom.* Iar te înşeli. Nu vreau să-ţi ştirbesc cu nimic meritele, dar suntem nişte bucăţi de stea. O ştii şi tu foarte bine, doar că nu-ţi vine să crezi...

M-am dat bătută. Era mai tare decât mine.

— într-o bună zi, sculpturile mele vor dispărea. Nici nu le-aş sculpta, dacă n-ar fi menite să dispară. Nimic nu e permanent. Ataşamentul omoară mai abitir decât cancerul. Ataşamentul faţă de idei, de opinii, de tot felul de lucruri. El te împiedică să iubeşti.

— Şi-atunci eu la ce mai sunt de folos?

M-a salutat aşa cum le salutase Hamid pe fiicele lui Robert când se întâlniseră prima oară, un fel de plecăciune în stil japonez.

— Când nu te conduce Egoman, îi eşti de folos vieţii, pur şi simplu.

L-am sunat pe Loïc să-i spun că-i acceptam oferta (mă rog, că Chariot îi accepta oferta) şi ca să-i mai aud vocea... Emoţia plutea în aer, nu încăpea niciun fel de dubiu. M-a invitat să-i vizitez galeria.

— Aţi putea veni după închidere. Mi-ar face plăcere să vă arăt cam despre ce-i vorba acolo.

M-am hotărât să mă duc singură. Să nu-i spun nimic lui Chariot. Am optat aproape inconştient — nu chiar, dar în fine — pentru bluza aceea la care pot deschide discret primul nasture. După aceea, e suficient să mă aplec puţin... Şi se vede aproape tot sau aproape nimic. Vechea strategie a mănuşii sau a batistei, reinventată.

Când am ajuns, plecase şi ultimul vizitator. Eram singuri. N-aş putea să descriu galeria. Eram toată un trup fremătând. Şi o inimă ale cărei bătăi mă temeam — dar şi speram, în acelaşi timp — că se pot auzi din interiorul clădirii. Ce era cu înfierbântarea asta bruscă? M-am oprit în loc. Ca să savurez mai bine starea aceea plăcută. Excitarea care-mi reinvada celulele după ani întregi de amorţire. învăţăturile lui Chariot prindeau formă în interiorul meu: îmi observam dorinţa. Nu mai aveam niciun chef de jucat teatru. Până la urmă, mi-am lăsat închis nasturele de la bluză.

De cum am intrat, i-am văzut faţa. Ştia de ce sunt acolo. Dorinţele noastre se înţeleseseră

deja între ele, pe tăcute. Nu mai era nevoie să mă fac interesantă, să-mi afişez calităţile, să scap din mână cheile. Primele lui cuvinte au fost ca nişte atingeri uşoare. Ca mângâierile privirilor noastre la spital. înţelegeam totul perfect — limba care se avântă şi se înfrânează, descoperind ceea ce numai ea poate vedea atunci când ochii sunt închişi. Un dialog al tuturor simţurilor; chiar şi parfumurile noastre conversau, luându-ne-o înainte.

în timp ce eu tot oscilam pe dinăuntru, Loïc m-a prins de umeri şi m-a întors încet spre el. Eram în dreptul unui mic tablou, o natură moartă: o pâine rotundă, nişte pere, câteva perle şi un pahar de vin pe jumătate umplut. Eram pregătită, cum nu se poate mai pregătită. Loïc mi-a ridicat fusta, rulându-mi-o în jurul mijlocului. Fermoarul a rămas neatins. l-am simţit degetul arătător strecurându-mi-se, ca un şarpe, pe sub chiloţi. Cealaltă mână mi se plimba pe crupă de parcă străbătea un drum ale cărui peisaje le putea savura cu palmele. Vibram ca violoncelul lui Alex. Degetul mare i s-a lăsat în jos uşor, ca un fulg. Nicio mişcare. Doar o apăsare, discretă, delicată. O pulsaţie. Inima îi bătea toată în acel deget — ca un ecou al bătăilor mele de inimă. Mi-am pus o mână pe coapsa lui ca să mă sprijin, altfel cădeam. Cu cealaltă i-am

mângâiat blugii până am simţit umflătura. Uneori, deschideam scurt ochii şi priveam tabloul: perele prindeau viaţă, iar pâinea mi se părea caldă, abia scoasă din cuptor. Niciodată expresia „natură moartă" n-avusese atât de puţin sens

.Auzeam glasul lui Hadrien: „Simţiţi ceva, doamnă doctor Maryse?" Simţeam tot, Hadrien! Loïc îmi desfăcea acum nasturii de la bluză. Al doilea nasture. O deschidere suficientă pentru a ajunge la sutien şi a-mi elibera sânii. Se muta cu delicateţe de la unul la altul, mângâierile lui aveau blândeţea unei consolări... S-a încleştat apoi în părul meu de parcă ar fi vrut să se ţină — şi el cădea. în timp ce-mi tragea capul uşor pe spate, eu încercam să-i desfac cureaua. Degetele mele se enervau. M-a ajutat el. Pantalonii i-au căzut la picioare. I-am scos mădularul fără să-i dau jos boxerii. Acesta se bălăngănea şi tresălta, de parcă ar fi fost prins cu un arc. îl exploram. Loic gemea. Mi-a scos chiloţii cum desfaci funda unui cadou atunci când vrei să păstrezi preţiosul ambalaj. Şi-a dat apoi boxerii jos şi a împins de câteva ori din bazin. Vârful membrului său m-a străpuns, încetişor. Mâna mea pipăia, apăsa, mângâia, apoi l-am scos din mine şi m-am întors cu spatele. Atunci am zărit masa aceea din mijlocul încăperii. O operă de artă care avea, pe post de tăblie, un conglomerat din litere de tiparniţă din lemn, de diferite mărimi.

Acestea formau diferite nume de scriitori. Mi-am dorit imediat să-mi aşez fundul pe acel alfabet. Să simt limba franceză lingându-mă pe fese în vreme ce aceea a lui Loic avea să-mi vorbească ceva mai intim — ştiam de câtă poezie era în stare. M-am întins acolo în timp ce cu unghiile întreţineam vârtoşe- nia erecţiei: „Ce-mi faci? Ce-mi faci?"... Era pentru prima dată când îmi vorbea cu „tu". Se terminase cu „doamna doctor Maryse". Apoi, brusc, s-a dat puţin în spate şi s-a lăsat în genunchi. I-am simţit dinţii muşcându-mi uşor interiorul coapselor, iar limba lui mă făcea să vibrez fără să mă atingă — trecând uşor peste vârful firelor de păr, probabil. Apoi aceasta a început să danseze, nişte ţopăieli ca de copil în jurul unui foc al bucuriei. Eram la limita unei dulci exasperări. Dezmierdările se intensificau, în ritmul gâfâielilor mele; le-au preluat crescendo-ul şi s-au armonizat cu ele, până când coapsele au început să-mi tremure. Atunci şi-a băgat mâinile pe sub fesele mele şi m-a ridicat. Doar umerii îmi mai atingeau acum masa. Pântecul meu a urlat. Masa s-a deplasat. Loic aproape că şi-a pierdut echilibrul. S-a redresat încleştându-şi mâinile în şoldurile mele, cu putere. Se uita cum tremur. Mădularul său îmi arăta dorinţa arzătoare de a mă pătrunde. îl ţineam în loc cu mâna, îmi plăcea rigiditatea lui. „Nu mai pot, Maryse, nu mai pot!" L-am introdus în mine şi mi-am înfipt unghiile în fesele lui. Pântecul

meu a urlat din nou. De astă dată, în acelaşi timp cu al lui.

N-am vorbit nici despre dragoste, nici măcar despre o viitoare întâlnire. Nicio cerere, nicio aşteptare, nicio exigenţă. întâlnirea aceea, în momentul acela, fusese completă. Liberă. Ştiam amândoi că nu era vorba nici de un început, nici de un sfârşit. Era doar viaţă eliberată de opreliştile lui „eu, eu, eu". Viaţa pe măsura celulelor care comunică între ele.

Am plecat spunându-i, cu un zâmbet larg, că galeria avea să fie perfectă pentru expoziţia lui Charlot.

Odată ajunsă la maşină, am urcat la volan şi am stat o vreme aşa, aşteptând. Simţeam o profundă plenitudine. Nu mă mai interesa să fiu cea mai mare sau să fiu cineva, deşi aş fi putut să mă-ntreb ce credea Loic despre mine — dacă „doamna doctor Maryse" pierduse din respectul lui, dacă îi mai venea să-mi pupe picioarele în semn de mulţumire. Eram în sfârşit goală de orice frământări. Simţeam numai o prezenţă totală, o uşurătate care-mi mângâia dinăuntru întreg trupul. Iar în pântec simţeam răsuflarea unui balaur, aerul acela fierbinte care face baloanele să se ridice în văzduh. în mod ciudat, când am răsucit cheia în contact, mi-a apărut în minte faţa lui Georges — barba lui, părul, cântecul lui Reggiani pe care-l tot fredona: *„Suntem vii,* Maryse, *suntem vii!"*

Du Bonheur mi-a zis ce a întrebat-o Tom Degeţel în urmă cu câteva luni. De ce nu mi-a povestit despre asta mai devreme? Se temea oare c-o să mă simt vizat?

După cum o văd, s-ar zice că trăieşte ceva ce eu nu i-am putut inspira niciodată, cel puţin nu la intensitatea asta, un fel de deşteptare senzuală.

întrebarea lui Charlot mi s-a părut un pretext ca s-o ajut pe dânsa să-şi înţeleagă mai bine noile sentimente. „Ex- plică-mi şi mie, mom, *de ce tata şi cu tine aţi încetat să vă mai iubiţi? Ce fel de iubire e asta care se poate opri la un moment dat? De ce l-ai părăsit? Din cauza egoului tău? Eu nu vreau să trăiesc aşa ceva cu Marie-Lou."*

— Ce i-aş fi putut răspunde, Georges?

Simţeam că ce căuta ea nu era doar un răspuns pe care să i-l dea lui Tom Degeţel. Are nişte priviri pe care nu i le-am mai văzut niciodată. Sunt pentru tatăl uneia dintre pacientele ei. E un bărbat frumos. Are noroc tipul. Asta nu-i gelozie, e o constatare.

S-a folosit de întrebarea lui Charlot fiindcă are nişte intenţii. E clar, doar sunt expert în intenţii.

l-am zis, luând un fals ton profesional:

— Ai fi putut să-i spui că Egoman intervine în poveştile de iubire şi le contaminează. Aşa cum a făcut cancerul cu sângele lui Marie-Lou. Şi că probabil tocmai de-asta iubita lui înţelege ce înseamnă „să iubeşti". Marie-Lou nu se

teme să dispară: Egoman nu mai are putere asupra ei. Ea ştie cum să fie aici, clipă de clipă. E capabilă să vadă egoul de cum începe să-i infecteze gândurile. Şi poate râde de strădaniile acestuia de a-şi aroga o identitate, inclusiv de încercarea lui de a se folosi de boală pentru a deveni cineva — cu orice preţ!

Tu zici că, la 15 ani, nu putem încă iubi: prea tineri, prea mulţi hormoni, prea multă dorinţă. Tu zici: Asta nu poate fi iubire! Prea tineri ca să iubim, Maryse? Dar tu, la vârsta ta, ştii mai multe despre iubit?

Eu eram cea care trebuia să hotărască. Nu reuşeam însă nicicum. Pentru cât mai avea de trăit, era nevoie în mod evident de nişte tratamente paleative. Numai că nu reuşeam să autorizez transferarea. Făcusem din lupta ei cu cancerul o luptă a mea. Şi refuzam să mă recunosc învinsă.

O vedeam cum se dezintegrează. De la o zi la alta, obrajii i se topeau. Oasele umerilor şi şoldurilor erau vizibile cu ochiul liber. Sânii îi dispăruseră, ajungând în mod misterios să se confunde cu suprafaţa, de-acum scobită, a toracelui.

Uneori, la cererea lui Marie-Lou, Charlot o transporta în braţe. Mama tinerei îl ghida cu cotul. Nu era uşor, în salonul acela îngust. Marie-Lou simţea nevoia să fie legănată. Cum spunea Georges: „E uşoară ca un fulg de zăpadă".

— Poţi să mă duci afară, dragul meu, ca să iau o gură de aer? Dacă nu sunt prea grea...

— Singurul moment când mi se pare că eşti grea, Mărie, e atunci când mă gândesc la ziua în care nu vei mai fi în braţele mele.

t

— Du-mă să miros parfumul primelor flori de liliac, Charlot. Sunt câteva tufe la intrarea principală, de-o parte şi de alta a scării. Vreau să mă topesc în mireasma lor, ăsta-i începutul noii mele vieţi. Şi te voi putea lua în continuare în mine de fiecare dată când îţi vei băga nasul în florile lor.

Felul ăsta de a se adresa unul celuilalt — „iubitul meu", „draga mea" — mă enerva la culme. Cuvintele alea erau prea mari pentru ei! Şi totuşi, în mod ciudat, în spatele acelor vorbe se simţeau nişte tineri într-adevăr îndrăgostiţi. Cum era cu putinţă una ca asta? Cum făceau oare? îmi ziceam: la ce bun să le distrugi iluziile, e tot ce le-a mai rămas... în orice caz, nu le poate face mai rău decât realitatea.

în timp ce Megane îi servea de călăuză lui Charlot, eu îl ţineam de braţ pe Harold. Bietul de el părea dus cu totul. Se clătina, se izbea de mobile. Parcă şi-ar fi dat la schimb propria lume pentru cea a fiului meu. Să fi fost oare un subterfugiu al minţii sale pentru a se apropia de propria-i fiică? Nimeni nu ştie până unde poate merge teama de a-l pierde pe cel de lângă tine...

— Nu se poate ca fata mea să se ducă înaintea mea, spunea el, nu vreau să văd aşa ceva.

Bietul Harold folosea din ce în ce mai des limba semnelor... chiar şi cu cei care n-o cunoşteau deloc. Un mod de a se întoarce la vremurile când fata lui încă se mai bătea pentru viaţă.

Micul nostru cortegiu s-a îndreptat spre intrare. Ma- rie-Lou avea dreptate: încă de la primele trepte am văzut florile de liliac, strălucitoare, oferindu-se ca un dar. De obicei intram prin parcare, aşa că mă privasem de acel spectacol. Dar cred că şi dacă aş fi intrat pe poarta principală, tot nu le-aş fi observat. Egoman nu are timp de pierdut cu tufele de liliac..

.Lui Charlot i se ascuţiseră simţurile. Orb fiind, ştia exact la ce distanţă erau florile. Fără a se opri cu adevărat din legănatul lui Marie-Lou, a apropiat faţa tinerei de ciorchinii violacei.

— Inspiră, draga mea, inspiră!

în timp ce ea inhala mirosul primăverii, el îşi lipea nasul de capul chel al iubitei sale. îi amuşina craniul de jur împrejur, ca un câine de urmă pornit în căutarea unei persoane dispărute. îi adulmeca mirosul, trăgând adânc aer în piept.

— Nu există nicio floare pe pământul ăsta care să aibă un parfum atât de minunat! a zis el.

Apoi a început să plângă.

Până la urmă, am semnat hârtiile de transfer la o unitate de îngrijiri paleative.

Charlot sculpta în continuare trupul iubitei lui. Era modul său de a rămâne împreună cu ea: o mângâia, o masa. Degetele lui reţineau totul. Chiar şi privirile. Sculpturile îndreptau spre noi exact acele priviri.

Charlot capta formele trupului pe moarte al tinerei întinzându-se pe pat lângă ea; apariţia progresivă a coastelor, osatura care se chircea, carnea care se împuţina. Lutul îi permitea transpunerea la perfecţie a fragilităţii pielii. Puteai ghici acolo fiecare kilogram pierdut.

— Fiecare clipă alături de Marie-Lou e o clipă de graţie, *mom.* Eu nu-i mai cer nimic, dar iau totul.

Când nu era cu ea, lucra. Aproape că nu mai mânca şi nu mai dormea deloc.

— Nu mi-e nici foame, nici somn. Iar până o să se ducă, prezenţa mea îi va fi rezervată ei cu totul.

Casa noastră semăna tot mai mult cu un muzeu. în toate încăperile, inclusiv în băi, erau expuse o mulţime de statui, unele de câţiva centimetri, altele în mărime naturală. Charlot surprindea toate etapele drumului către dispariţia totală. Lucrările erau de un realism răvăşitor. Vedeai, în argilă, întreaga evoluţie a

bolii. Uneori, aducea lucrările mai uşoare la spital. Le ţinea în mâini ca pe nişte păsări rănite. Marie-Lou se minuna de fiecare dată:

— Asta sunt eu?

— Da şi nu. Eu sculptez ce mă înveţi tu: detaşarea, desprinderea. Mă rog, încerc.

Ea îi zâmbea. Chipul ei era tot numai un zâmbet.

— O să reuşeşti, sunt sigură.

în ziua când Charlot a împlinit 16 ani, la întoarcere după călătoria cu balonul, Marie-Lou îi făcuse cadou un hamster într-o cuşcă de metal.

— îl cheamă Benadryl. Un nume de leac împotriva aler- giilor, a insomniei şi a tot ce nu te lasă să respiri. O să-ţi ţină companie după ce eu nu voi mai fi.

Un pretext pentru a discuta din nou despre ceea ce ea numea „cea mai de preţ descoperire din viaţa ei".

— Când încă mai eram în stare să te însoţesc în cercetările tale, ieşeam adeseori să mă plimb pe străzi. Aşa îmi veneau mie ideile. într-o după-amiază, când treceam prin dreptul vitrinei unui magazin de animale, privirea mi-a fost atrasă de un hamster care alerga de zor în roata lui. Atunci m-a fulgerat un gând: şi dacă Egoman ar avea un animal de companie? Dacă i-am desena unul? Echivalentul unui câine de pază... Un hamster de pază? în loc să schelălăie, ar învârti la roata lui şi ar fabrica o mulţime de gânduri inutile, acolo, în mintea

oamenilor. Gânduri legate de senzaţia că şi-au ratat viaţa. Că n-au fost ce ar fi putut să fie sau că niciodată nu vor ajunge cum şi-au dorit. Fără să se deplaseze câtuşi de puţin, el n-ar face decât să producă nişte scenarii catastrofice... M-a umflat râsul, singură în faţa vitrinei, şi n-am putut să rezist. Abia aşteptam să ţi-l fac cadou. L-am ţinut la ai mei de-atunci şi până acum.

— Un nou prieten!

— O să dispar curând, Charlot, n-o mai duc multă vreme. Dar Egoman vrea să continue. De fapt, nu se gândeşte decât la asta. încă mă mai bârâie uneori la cap cu tot felul de lamentări, ca un disc zgâriat. *Nu vreau să mor chiar acum, mai am atâtea lucruri de făcut: cărţi de citit, ţări de vizitat, oameni de cunoscut, mâncăruri de gustat, cântece de ascultat... De ce eu? Am făcut tot ce ţinea de mine pentru însănătoşire! Tratamente, alimentaţie, odihnă... Doctorii de ce nu pot să facă nimic? Şi dacă aş fi tratată într-un alt spital? Nu cumva Maryse e o incompetentă?*

îmi venea să mă apăr, ca în urmă cu câţiva ani, la căpătâiul lui Hadrien, dar acum ştiam cine era la butoane şi, chiar dacă mă simţeam — pe nedrept — atacată, nu mai reacţionam chiar aşa, la sfert de cheie...

Mâna lui Marie-Lou — o ramură de viţă-de-vie în noiembrie — l-a mângâiat uşor pe obraz pe Charlot.

— Nu-l lăsa să pună stăpânire pe gândurile tale, în- toarce-te la clipa prezentă!
— Nu pot s-o fac, Mărie. Nu mai sunt în stare.
— Ba da, fă-o chiar acum!

Ce a urmat m-a marcat ca un fier înroşit în foc. Revăd adesea scena aceea. Mă ajută atunci când uit să fiu prezentă, adică de nenumărate ori în fiecare zi.

L-am văzut pe Charlot închizând ochii şi cufun- dându-se în tandreţe, cea descrisă de Hadrien în lecţia de viaţă pe care mi-o servise... Cutele de pe frunte i se ştergeau, muşchii i se destindeau, tot trupul i se relaxa.
— Ai dreptate, Mărie, încă mai pot s-o fac. Fiindcă eşti tu aici.

Ramura de viţă-de-vie îl mângâia în continuare pe obraz.
— Trebuie să te antrenezi pentru când eu nu voi mai fi aici. Să urmăreşti cu atenţie alergatul lui Benadryl, să te aşezi în faţa cuştii şi să închizi ochii, în fiecare zi. Măcar o dată pe zi. Promite-mi! Ca să auzi zgomotul ăla repetitiv, obsesiv, pe care-l face. O să-ţi aduci aminte că alergatul acela te împiedică să fii aici, în prezent. Că îţi mobilizează întreaga atenţie şi te privează de bucuria de a iubi şi de a crea.
— Am înţeles, Marie-Lou. îţi promit!
— Trebuie să descoperi momentele când Egoman face din tine ce vrea el, când devii jucăria lui. Va trebui să le sesizezi cât mai rapid cu putinţă şi să-ţi zici imediat: „întoarce-

te aici, întoarce-te aici"... Cum ne-a învăţat doctorul Georges când ne pregăteam pentru congres.

Charlot a început să murmure:

— întoarce-te aici... întoarce-te aici...

— Nu uita niciodată *să te întorci aici,* Charlot, clipă de clipă. în mâinile tale, urechile tale, buzele tale. în fiecare dintre paşii tăi, dintre gesturile tale, în fiecare inspiraţie şi fiecare expiraţie. Fă-o cu adevărat!

Charlot se crispase, dar murmura în continuare:

— întoarce-te aici, întoarce-te aici...

— Trebuie să te deschizi iubirii, Charlot, a continuat Marie-Lou. Nu în sensul pasiv de „lasă pe altcineva să te iubească", ci în sensul activ de „conectează-te la capacitatea ta de a iubi".

Charlot murmura mai departe:

— întoarce-te aici, întoarce-te aici...

De parcă s-ar fi adresat atât iubitei lui, cât şi lui însuşi. Marie-Lou părea să nu-l audă

— .E cu totul altceva decât să aştepţi să te iubească cineva. Aici e vorba de emanat, de radiat, de răspândit în jur, ca parfumul florilor de liliac.

Cuvintele lui Charlot se repetau ca o mantră.

— întoarce-te aici, întoarce-te aici...

După trei zile de îngrijiri paleative, Marie-Lou a cerut s-o vadă pe Adélaïde. L-am sunat imediat pe Robert. în seara aceleiaşi zile, frumoasa brunetă era acolo, în compania tatălui ei.

— îţi mulţumesc că ai venit, Adélaïde. Nu ne-am văzut prea des noi două, dar îmi place mult bucuria ta.

Apoi s-a întors spre Charlot.

— Nu vreau să vă forţez, dar mi-ar plăcea ca voi doi să fiţi prieteni. Deja sunteţi un pic, cred eu. Iar tu, Charlot, vei avea nevoie de o nouă asistentă pentru cercetările tale.

Marie-Lou a apucat mâna lui Adélaïde şi a pus-o în cea a fiului meu. Acesta din urmă părea destul de stânjenit. Adélaïde stătea ca împietrită. Apoi cele două tinere s-au privit şi au încuviinţat din cap în acelaşi timp. Tocmai se semnase un acord pe tăcute. Charlot nu-şi dăduse seama de nimic. Marie-Lou a spus apoi aceste cuvinte pe care n-am să le uit niciodată:

— Eu sunt un testament viu. Sunt tot ceea ce las moştenire. Iubirea, seninătatea, încântarea. Trebuie să înţelegi lucrul ăsta, Charlot.

După aceea a închis ochii şi a tăcut. S-a retras în lumea tăcerii. Trebuia de-acum să se pregătească. Prezenţa o aştepta.

Două zile s-au scurs într-o atmosferă vătuită şi re- culeasă, ca de mănăstire. Georges ni s-a alăturat şi el, unindu-şi tăcerea cu a noastră. Mă uitam uneori la faţa liniştită a lui Marie-Lou şi nu mă puteam abţine să nu mă gândesc la tot ce îndurase biata de ea. Furia mă năpădea în valuri. Georges mă bătea uşor pe mână, simţind cum urca în mine dorinţa aceea puternică de a urla împotriva nevăzutului.

Pe 9 mai, la lăsarea serii, Harold, ajuns la capătul puterilor, m-a întrebat:

— Nu i-aţi putea curma suferinţa, doamnă doctor Maryse? N-ar fi vorba de o crimă, doar e ca şi cum s-a dus deja.

Georges s-a oprit din delicatele sale mângâieri repetate şi m-a apucat de mână. Nu mi-o strângea, o încălzea. M-am gândit o fracţiune de secundă să prescriu o doză mai mare de morfină, dar Chariot a intervenit ca o veritabilă gardă de corp.

— Să nu faci una ca asta, mamă!

S-a dus lângă pat şi s-a întors spre mine, aproape ameninţător.

— Prin răsuflarea asta, atâta câtă mai e, încă-mi vorbeşte. N-o face să amuţească!

în salon domnea o tensiune extraordinară. Spaţiul de-acolo nu păruse niciodată atât de gol. Marie-Lou a rezolvat totul: a deschis ochii, a apucat un deget al lui Chariot, l-a dus în

dreptul buzelor şi a suflat asupra lui cu o delicateţe infinită. Ultimele ei cuvinte au fost: „Stai cu mine..."

A închis din nou ochii. Atunci procesul s-a inversat. Chariot se sufoca, iar ea îl ajuta să respire. Fiecare inspiraţie era o invitaţie de a o urma în înălţarea ei către pacea deplină.

Harold îşi rodea unghiile. Mégane se ruga. Adélaïde şi tatăl ei se consolau reciproc. Georges mă mângâia pe mână. Charlot repeta întruna: „întoarce-te aici, în- toarce-te aici". Aerul ieşit din plămânii lui Marie-Lou ne guverna respiraţiile; le dirija ca un dirijor de orchestră, le făcea să încetinească, le armoniza. De unde venea acea prezenţă? Nu mai exista decât comuniunea aceea dintre noi, de parcă ultimele eforturi ale lui Marie-Lou n-ar fi avut ca scop decât să ne adune pe toţi laolaltă...

Egoman era mort de mult când tânăra şi-a dat ultima suflare. Charlot s-a întins lângă ea.

în orele care au urmat, a trebuit să protejez sculpturile. Charlot mi-o luase înainte şi, până să reuşesc eu să-l opresc, distrusese deja câteva. Voia să spargă totul. Eu ţineam la frumuseţe, voiam s-o păstrez, dar el îmi spunea:

— Nimic nu e permanent, mamă, nimic! Mă auzi? Nimic!

Când în cele din urmă s-a calmat, s-a postat în faţa cuştii lui Benadryl. O pusese în salon, cu flori de jur împrejur. Un fel de memorial.

Sprijinit cu ambele mâini în bastonul alb, nu s-a clintit de-acolo trei zile la rând. Se mai întindea uneori pe jos, ascultând sunetul roţii învârtite din cuşca animalului. Din când în când, îi lăsam discret, undeva lângă el, ceva de mâncare. în caz că... Nu se atingea însă de nimic. Când în cele din urmă adormea, îl acopeream cu o pătură. Repeta fără încetare „întoarce-te aici, întoarce-te aici...", ca pe o rugăciune.

După şaptezeci şi două de ore, s-a întors spre mine şi şi-a înfipt privirea într-a mea, de parcă m-ar fi văzut. Nu mai plângea.

Atunci am auzit vocea lui Marie-Lou amestecându-se cu a lui.

Nu-i permite niciodată lui Egoman să te împiedice să iubeşti! Dă-ţi voie să iubeşti, momiMaryse a avut o ezitare... un moment de sfâşiere interioară, provocată de întrebarea lui Harold. „Nu i-aţi putea curma suferinţa, doamnă doctor Maryse? N-ar fi vorba de o crimă, doar e ca şi cum s-a dus deja"

Pentru alţi pacienţi, du Bonheur poate că ar fi putut Pentru Marie-Lou însă, nu mai putea.

Doctoriţa se confrunta cu mama şi cu soacra. Fiecare avea părerea ei. Deliberare lăuntrică. Greu de luat o decizie.

Am strâns-o de mână, de ambele mâini: mi s-a părut că-i
simt carnea multumindu-mi.

Charlot s-a opus violent hotărârii ei. Zicea că aude în continuare vocea lui Marie-Lou.

Eu, nu.

Marie-Lou amuţise. încă o dată.

De unde să ştiu ce percepea Charlot? Am citit că unele balene pot discerne sunetele emise de semenele lor de la o distanţă de trei kilometri. în timpul sezonului de împerechere, undele acestea pot traversa marea dintr-un capăt într-altul. Poluarea sonoră produsă de maşinăriile oamenilor s-ar părea că blochează cânturile respective, împiedicând unele exemplare să-şi găsească un partener...

Pieptul lui Marie-Lou m-a făcut să mă gândesc la Beetho- ven. La **Simfonia nr. 7.** *Partea a doua. Primele trei minute.*

După două zile de tăcere, l-a apucat pe Charlot de un deget, de parcă ar fi fost o baghetă de dirijor de orchestră. Şi a dirijat. Ultimele trei minute ale lui Marie-Lou: o singură piesă, o interpretare unică. Am avut privilegiul de a fi muzicienii ei: Mégane, Harold, Adélaïde, Robert, Maryse, Chariot şi cu mine — orchestra ei de cameră.

Când credeam că n-o să mai vorbească niciodată, ne-a surprins din nou. A trecut înapoi pragul lumii de dincolo... dacă o fi existând aşa ceva. O ultimă sforţare: „Stai cu mine". O notă, una singură... Cea care adună laolaltă toate cânturile compuse de oameni de la primul ţipăt, primul gângurit, primul urlet... Nota care reuneşte, care şterge toate diferenţele, care traversează mările fără să le polueze. O notă pentru liniştirea lui Chariot. Marie-Lou l-a tras afară din trecut sau din viitor, atrăgându-l în cea din urmă răsuflare a ei.

„Stai cu mine."

De parcă ar fi spus:

„Nu te duce înspre mâine, iubitul meu, nu ieşi în întâmpinarea clipei în care eu nu voi mai fi, şi nu te duce nici înspre ieri. Stai cu mine... hai, vino încoace... Sunt aici!"

Cum era cu putinţă? De unde-i venea forţa asta? Din ce celule, din ce hormoni?

Când Marie-Lou a încetat să mai respire, Chariot s-a întins lângă ea pe pat. Un zid de apărare, un acoperământ, un giulgiu. Mâinile

lui s-au pus apoi în mişcare. Nu mângâiau, pipăiau. Faţa ei, capul, gâtul. Cum o făcuseră probabil de sute de ori în nopţile lor de dragoste.

Mâinile lui Maryse se încordau în mâinile mele. I le ţineam pe loc. Simţeam că trebuia să intervin. Părea jenată, ruşinată. Egoman îşi făcea în continuare numărul în mintea ei. Ce-o să se zică despre mine dacă-l vede cineva pe fiu-meu, iar eu n-am făcut nimic ca să-l opresc?

M-am interpus între ea şi pat, apoi am luat-o în braţe.

— Lasă-mă, mi-a zis ea, nu te băga.

Am scuturat-o puţin, cu blândeţe, cum mai fac uneori psihoterapeuţii cu cei pe care-i tratează sau pe care-i iubesc.

— Nu, Maryse, de data asta nu te las. Uită-te la el, uită-te la ei... Suntem noi, înţelegi? Suntem noi!

S-a uitat la mine de parcă i-aş fi tras o palmă.

— Ce tot spui acolo? Despre ce vorbeşti?

— Nu înţelegi? Ne arată calea de urmat, iarăşi...

Maryse s-a oprit din tremurat. Ochii ei aşteptau.

— Ceea ce simte Charlot pentru Marie-Lou este exact ce simt eu pentru tine, Maryse. Numai că el are curajul s-o şi trăiască. Lasă-l să termine de spus ce are să-i spună şi să facă ce mai are de făcut.

După aceea m-am întors spre Tom Degeţel care o săruta pe Marie-Lou şi, cu ochii prea înlăcrimaţi ca să-i mai văd clar, am şoptit:

— Vă mulţumesc amândurora!

/

***Apoi am plecat.*O capelă micuţă din lemn. Vreo zece bănci cu totul. Ferestre deschise pentru prima dată în anul acela. Ceremoniei i se alăturau toate miresmele lunii mai. Parcă bisericuţa ar fi avut plămâni şi ar fi stat prea mult sub apă, iar acum respira cu aviditate, trezindu-se din nou la viaţă. Mirosurile de pământ, de iarbă şi de flori se amestecau cu izurile de lemn vechi şi mucegai, aromele îmbătătoare luau locul miasmei de stătut de peste iarnă.**

De cum am ajuns, am căutat parfumul de liliac.

— Simţi ceva flori de liliac, Charlot?

t '

— Nu, *mom,* a trecut vremea lor.

Am regretat pe loc că-i pusesem această întrebare, că-i răscolisem amintirile cum scurmi cu vătraiul în jăratic. Şi-a dat seama şi el că-mi părea rău. Prin ochii lui opaci, reuşea să mă vadă! îmi percepea şi cea mai mică strângere de inimă. Mă simţeam complet descoperită, mai vulnerabilă ca o boabă de porumb într-o oală cu apă clocotită. Şi-a pus mâna pe umărul meu şi m-am calmat. Gustam şi eu din ceea ce savurase Marie-Lou: imensa afecţiune a fiului meu.

— M-am gândit şi eu la asta, *mom*. Mi-ar fi plăcut s-o caut în parfumul de liliac.

Mă întrebam dacă micuţii bolnavi pe care-i pierdusem nu erau şi ei ascunşi în florile de

liliac. îmi spuneam că ar trebui plantate tufe de liliac chiar şi la porţile închisorilor.

— Trebuie să ne întoarcem la mirosurile care sunt aici, în această dimineaţă, e singura soluţie. Iar asta include şi mirosul tristetii.

t

S-a dus la Harold, Megane şi preot — un prieten al celor doi. Acesta era îmbrăcat deja cu hainele liturgice. Zâmbea, strângea mâini. Părinţii lui Marie-Lou ţineau ca fiica lor să aibă parte de funeralii religioase. Din credinţă sau din obişnuinţă? Harold nu se sfia să-şi exprime revolta faţă de ceea ce el numea „surzenia lui Dumnezeu". Am presupus că, până la urmă, a prevalat bunăvoinţa lui Megane.

Alexandrine se instalase lângă altar, împreună cu violoncelul ei. Ţinea ochii închişi, fără să se atingă de coardele instrumentului; părea să cânte ceva în sinea ei. Lacrimile îi şiroiau pe obraji. Aş fi vrut să fiu una dintre note, să fac parte din cântecul său. Da, Charlot, toate sunt legate între ele: muzică, lacrimi, flori, frumuseţe... numai Egoman ţine să le separe.

Clarisse, prietena lui Marie-Lou, a intrat împreună cu Loic, tatăl ei. De cum am văzut chipul acestuia, memoria mi s-a întors la galeria de artă, la întâlnirea noastră toridă în faţa acelei naturi moarte atât de vii, la masa de lemn şi la numele de scriitori de pe tăblia ei. O răvăşitoare senzaţie de plăcere mi-a invadat

pântecul. Nu era locul potrivit. Şi totuşi. Viaţa şi moartea se îmbrăţişau.

M-am uitat la Charlot, stătea aproape de urnă, una sculptată de el, evident. Mi-am amintit de vorbele lui: „Trebuie să stai şi să observi dorinţa, mamă, puţini oameni o fac! E şi ăsta un mod de a fi în prezent! Să stai şi să observi adevărul!"

Mi-am concentrat atenţia asupra frisoanelor care mă năpădeau. Câteva clipe, chiar le-am apreciat. Da, viaţa se poate însoţi cu moartea.

Ajunsă în faţa urnei, Clarisse a început să plângă în hohote:

— De ce ea? Moartea lui Marie-Lou face să sufere atâta lume... în timp ce eu...

La auzul acelor vorbe, lui Loïc i s-au înmuiat picioarele. Trupul i-a devenit la fel de fragil ca statuile lui Chariot.

— Nu spune asta, draga mea!

Mi s-a părut atunci că tatăl lui Clarisse voia să vină spre mine. Din spate, am simţit pe cineva prinzându-mă de mână: Georges.

— Auzi, Maryse? Auzi ce cântă Alex?

— Cred că da, Georges. Cântă iubirea... e vocea lui Marie-Lou.

La auzul vocii lui Alex, chipul lui Loïc a împietrit. Şi-a strâns fiica la piept, ca atunci când regăseşti pe cineva care ţi-a lipsit îngrozitor de tare. în faţa acelei strângeri la piept, în faţa hohotelor de plâns ale lui Clarisse, în faţa urnei cu cenuşa lui Marie-Lou şi a tăcerii fiului meu, m-am prăbuşit pur şi simplu

în braţele lui Georges. O cădere spre viaţă. Plângeam valurile de lacrimi reţinute de Egoman. Plângeam copiii pe care nu-i salvasem, mâinile micuţe pe care nu le ţinusem într-ale mele, privirile pe care le evitasem, mai ales cele pline de întrebări. Plângeam toate inimile pe care doar cu stetoscopul le ascultasem bătând. O plângeam pe mătuşa Bénédicte. îl plângeam pe Jérôme. îi plângeam pe oamenii binevoitori la care nici nu mă uitasem. îl plângeam pe Loïc. îl plângeam pe Georges. Plângeam ochii lui Charlot. Plângeam frica mea de a nu mai exista. Plângeam nevoia mea de a fi mare, deşi, dintr-odată, nu mai aveam nevoie de nimic. De absolut nimic. în momentul acela precis, simţeam un singur lucru: intensa senzaţie că sunt vie! Plângeam autoritatea lui Egoman... şi slăbirea acelei autorităti.

t

Apoi violoncelul a scos primele sunete.

Ceremonia a respectat toate riturile prescrise de biserică. în ce mă priveşte, speram la o predică făcută să oblojească rănile, cu nişte vorbe pe care eu, una, nu reuşisem să le găsesc. N-a fost aşa. După toate aparenţele, preotul era locuit şi el de Egoman. încerca să emoţioneze, fără a şti prea bine cum s-o facă. îi simţeam eforturile, dorinţa de a ajuta. Dar „superioritatea" lui faţă de noi, cei „fără credinţă", strica totul.

La sfârşitul slujbei, a luat din nou cuvântul. De astă dată, emoţia se transmitea. Omul a început să se bâlbâie şi a trebuit s-o ia de la capăt de trei ori. L-am admirat pentru smerenia pe care o arăta.

— Charlot doreşte să-i aducă un omagiu lui Marie-Lou.

Fiul meu avea să vorbească în public. Nu-mi spusese
nimic. Am fost prima care s-a aşezat, mi se retezaseră picioarele.

— Doctorul Georges ne-a spus odată, lui Marie-Lou şi mie, că pelicanii aşteaptă acum să vină vapoarele, ca să se hrănească. Şi că, din pricina asta, nu mai sunt liberi. Primul şi ultimul lucru pe care l-am învăţat de la Marie-Lou este libertatea. Spunea că nu poţi iubi dacă nu eşti liber. Că trebuie să-ţi aminteşti faptul că pelicanii ar putea dispărea într-o bună zi, dacă-şi pierd obiceiul de a zbura şi de a plonja în mare.

(Pauză, tăcere.)

— Chiar şi când era pe moarte, Marie-Lou încerca să-i călăuzească spre libertate pe cei pe care-i iubea.

(Pauză, tăcere.)

— Când nimeni n-o mai auzea, mie încă-mi vorbea, cu degetele. Atingându-mi faţa, fruntea, sau pieptul. în limbajul mâinilor. Parcă-mi transmitea nişte secrete. Voia să mă ajute să găsesc în mine libertatea. Cea

adevărată. Cea în care nu mai există nimic care să te ţină legat.
(Pauză, tăcere.)
— Marie-Lou era o maestră a secretelor. A păstrat, de altfel, o mulţime de lucruri numai pentru sine. De exemplu, pietrele cu care unii au aruncat în ea. într-o zi însă, mi-a mărturisit că, graţie doctorului Georges, a învăţat să ierte pe loc. Ca să se simtă bine. Şi complet liberă.
(Pauză, tăcere.)
— în ultimele sale minute, îmi spunea că e bine. Că se poate trăi chiar şi în timp ce mori. Cu condiţia să rămâi aici. în fiecare răsuflare.
(Pauză, tăcere.)
— Egoman nu mai apare dacă rămâi în clipa prezentă. Până în ultima secundă, Marie-Lou a vrut să explice cum se poate trăi. întorcându-te la aici şi acum.
(Pauză, tăcere.)
— La un moment dat, mama mi-a spus că sunt o bucată de stea. Alături de Marie-Lou, am înţeles că e adevărat. La început, era îngrozită că o să-i cadă părul. Când a chelit din cauza tratamentelor, şi-a zis că, până la urmă, era un mod de a mai adăuga nişte lumină, de a o oferi, de a o răspândi. Lumina părului amestecându-se cu cea a stelelor. îmi spunea că totul poate fi dăruit dacă eşti liber. Adică eliberat de tot ceea ce ne ţine ataşaţi de ceva sau de cineva.
Lucrând împreună cu Marie-Lou, am înţeles foarte clar un lucru: Egoman este cel care se

ataşează. De toate şi de orice. Şi ne face să confundăm *ataşarea* cu *iubirea.*

Chariot a început să tremure. Adélaïde s-a dus lângă fiul meu şi l-a apucat de mână. Apoi, cu o batistă, i-a şters obrajii şi nasul.

— Marie-Lou, a continuat el, zicea că Egoman se teme tot timpul să nu piardă ceea ce crede că posedă. Iar asta nu-i dă voie să descopere ce înseamnă cu adevărat iubirea. Zâmbea când spunea lucrurile astea. Iar când Ma- rie-Lou zâmbea, totul se oprea în loc, nu puteai decât s-o priveşti.

(Pauză, tăcere.)

— Aveam un prieten comun, Hamid. S-a spânzurat. în mai, acum exact şapte ani. Aş vrea să păstrăm cu toţii un moment de tăcere, câteva secunde, imaginându-ne că Marie-Lou şi cu el îşi dăruiesc unul altuia din propria lumină. Şi că nu e nevoie să murim pentru a face asta. Marie-Lou a spus odată că Hamid schimbase ceva în viaţa ei. Că-i redase glasul.

Alex a început să cânte la violoncel. *Arabul* lui Reggiani.

— Aş vrea să spun că Marie-Lou a schimbat ceva în viaţa mea. Mi-a redat vederea. Cea care-mi permite să văd cine sunt. Şi să-l văd pe celălalt.

A pipăit în gol până a atins cu mâna urna.

în ziua în care m-am iubit cu adevărat, nu mai exista niciun „eu". Doar o prezenţă iubitoare.„Planeta nu are nevoie de oameni care «reuşesc». Planeta are nevoie disperata de mai mulţi făcători de pace, de mai mulţi vindecători, povestitori şi pasionaţi de tot felul."

Sanctitatea-Sa Dalai Lama

Marie-Lou, îţi aud vocea în cuvintele lui Dalai Lama. Charlot mi-a povestit că ţi-ai dat întâlnire cu el în primăvara următoare, şi în toate primăverile vieţii lui, în parfumul florilor de liliac.

Cu mine cred că ti-ai dat întâlnire acum. în cuvintele

înţeleptului tibetan.

Ştiu cine e acest om, dar n-am niciun chefsă-l întâlnesc. De când te-ai dus, nu mai am chef să mă întâlnesc cu nimeni. Nici măcar cu copiii.

Am devenit un psihiatru mizantrop. Da, draga mea, un psihiatru mizantrop.

Ştii ce înseamnă acest cuvânt? Probabil că nu. înseamnă: „care detestă specia umană".

Niciodată, frumoasă copilă, nu te-am văzut detestând pe cineva, nici măcar pe „ăia de-a şasea" care te-au hărţuit... Nicio clipă n-am simţit la tine vreo urmă de ură la adresa lor. Numai teamă. La fel ca Charlot şi ca tine, nu-mi mai doresc decât un singur lucru: să arăt lumii întregi adevăratul chip al acestui monstru, Egoman.

Nu mă mai lasă deloc în pace, nici chiar — sau mai ales — când acord îngrijiri medicale. De cum am în faţă un copil care tace, Egoman îmi acaparează mintea, pune stăpânire pe inteligenţa mea şi face cu ea ce vrea, o struneşte, o aserveşte, o guvernează. **Eşti nul, Paris, nu ştii nimic, nu eşti bun de nimic. Copilul ăsta suferă, iar tu eşti incapabil să-l alini. Cine te crezi? Moş Crăciun? Ho, ho, ho!**

De la o vreme, nu mai pot nicicum să străpung muţenia îngrozită a puştilor bolnavi, frica lor pecetluită, tăcerea lor. Nu mai ştiu să spun poveşti... Doctoriţa Maryse îl vedea pe Egoman peste tot când a început să-l deseneze Charlot. Acum, e rândul meu. Mi se pare că dibuiesc mâna acestui monstru în tot şi în toate. îl văd în bolul de cereale, în ceaşca de ceai, în oglinda de-acasă, în secţia de hemato-oncologie. Se strecoară în mintea celor mai mulţi din personalul medical, iar atunci chiar că-mi vine să-mi iau câmpii. Acum ceva vreme, reuşeam să le suport comportamentul, dar acum nu mai pot. Mă apucă depresia în faţa acestor oameni care-l propagă pe Egoman aşa cum răspândesc ţânţarii malaria. Ar trebui să poarte cu toţii mască, costum de protecţie şi mănuşi, căci pericolul de infecţie e mai mare ca la orice virus! Oamenii ăştia declamă, cu un zâmbet larg: „Lucrez cu copii bolnavi de cancerceea ce, după tonul pe care o spun, înseamnă: „Sunt extraordinar, nu credeţi?"

Copiii sunt buni numai ca să-şi dea ei importanţă.

Dalai Lama are dreptate, planeta n-are nevoie de asta. Ea are nevoie de prezenţă. Iar tu, Marie-Lou, ai înţeles acest lucru! Egoman se infiltrează chiar şi în mintea unora dintre părinţi.

Vreau să te liniştesc totuşi, Marie-Lou, deşi sunt sigur că ştii deja: mama ta nu a căzut în ghearele lui. Am vorbit cu ea în ziua funeraliilor şi am înţeles cât de tare semănai cu ea. Aceeaşi vigilenţă, aceeaşi capacitate de a rămâne în contact cu propria suferinţă şi cu suferinţa celorlalţi. Fără niciun refuz, fără nicio împotrivire.

„îmi îmbrăţişez durerea, domnule doctor Paris. O vizitez constant Cu toată dragostea pe care o am pentru fiica mea. Observ unde e cuibărită această durere, felul cum mi se deplasează prin trup, traseele pe care le urmează, muşchii pe care-i contractă, senzaţiile pe care le provoacă, nu o resping niciodată. Am văzut cum făcea Marie-Lou. Nu ştiu unde a învăţat lucrurile astea, dar ştiu acum ce voia să spună când şoptea: «întoarce-te aici, mamă, întoarce-te aici...»" Mama ta te asculta, Marie-Lou. Tatăl tău e altfel.

El o ţine pe-a lui. Uneori — şi asta-i cel mai îngrijorător — vorbeşte de unul singur. Ca oamenii ăia supăraţi pe viaţă, care bodogănesc pe stradă, tare, printre trecători, şi sperie pe toată lumea. „De ce eu? De ce nu baronii

drogurilor, naşii mafiei sau dictatorii megalomani? Doar au şi ei copii, nu? De ce fiica mea şi nu a lor? Eu n-am făcut nimic rău. Nu mi-am înşelat niciodată nevasta, am muncit ca un nebun, n-am furat pe nimeni. Şi-atunci, de ce? Şi Dumnezeu? De ce nu mă aude? Am auzit la radio poveşti despre tot felul de minuni, de ce nu şi pentru mine? De ce e surd Dumnezeu când îl implor?"

Mi-e teamă că Egoman şi-a stabilit domiciliul permanent în mintea tatălui tău, Marie-Lou. Şi că a ocupat toate camerele. Inclusiv pe cele rezervate odihnei şi luciditătii. După dispariţia ta, i-am propus să vină pe la mine pentru câteva şedinţe. M-a refuzat. A ales să rămână cu tânguielile şi furia lui.

Ţi-ai dat seama că, în ciuda mizantropiei mele, îi las în continuare pe părinţi să vină la mine în cabinet şi să-mi spună ce-i apasă. Dar nu mai ştiu dacă le sunt de vreun ajutor. îi las să vorbească... îl aştept pe Egoman să-şi arate vârful nasului, iar când l-am zărit, ridic mâna şi strig: „Stop!"

Invariabil, bieţii de ei încremenesc. Eu tac şi aştept.

Apoi şoptesc: „Egoman v-a acaparat mentalul!"

Unii mă întreabă dacă mă simt bine. Alţii, şocaţi, îmi spun că ar trebui să mă vadă un doctor sau o rup pur şi simplu la fugă.

Şi mai sunt unii care aşteaptă câteva secunde, după care dau să povestească mai departe.

Atunci flutur din mână şi strig: „Stop, stop, stop, stop, stop!" De data asta, se opresc de-a binelea şi începem să discutăm despre monstrul care controlează gândirea şi vorbirea. Nu-i ceva uşor de acceptat! Caut o formulare simplă, justă şi percutantă. încă nu am găsit-o.

îl hăituiesc pe Egoman peste tot, draga mea. Cu mine, n-o să mai aibă odihnă, îţi promit. O să-mi dedic tot restul vieţii alungării lui, indiferent sub ce formă ar apărea: din fiecare gând, din fiecare cuvânt, din fiecare gest. Voi povesti despre crimele lui, în spaţii publice, în media, la congrese. O s-o fac fiindcă lumea nu ştie. Călăii sunt băgaţi de obicei la închisoare, dar pe el nu-l închide nimeni. Aşa că renaşte, iar şi iar, ca o pasăre phoenix...

Voi povesti despre toate pietrele pe care le-a aruncat asupra altora şi pe care le aruncă în continuare — sub formă de gloanţe, bombe şi rachete, în numele unei naţiuni, al unei religii sau al oricărei alte stupidităţi identitare.

Voi denunţa violurile pe care le-a comis, torturile pe care le-a aplicat, capetele pe care le-a tăiat, chipurile pentru a apăra o credinţă sau o opinie, când de fapt nu-şi apăra decât propria existenţă.

Poate că Charlot va accepta să mă ajute. Ne-ai vedea, pe Charlot şi pe mine, la colţul

străzii? Un Moş Crăciun şi un adolescent orb avertizând lumea în privinţa lui Egoman...

Doctoriţa Maryse e foarte afectată de dispariţia ta. Zice că tu eşti simbolul tuturor eşecurilor ei. Am sfătuit-o să-şi continue cercetările, dar nemaisperând să scoată din asta un beneficiu personal. Am văzut-o strângând din pumni. După aceea i-am zis aşa:

— Maryse, adevăraţii lideri de care umanitatea are nevoie nu vor încerca să facă lucruri mari, fiindcă au înţeles inutilitatea acestora. Ei nu vor avea nevoie să fie văzuţi sau auziţi, nu vor fi decât Prezenţă.

Am văzut-o ridicându-şi spre cer ochii plini de lacrimi: furie, suferinţă, ură, nu ştiu...

Atunci mi-am luat inima-n dinţi şi i-am şoptit:

— întoarce-te aici, Maryse, întoarce-te aici...

Am văzut-o ştergându-şi lacrimile cu antebraţul — un gest de puşti.

Am văzut-o întorcând capul.

Am văzut-o nemaiuitându-se la mine. Am văzut-o ui- tându-se în pământ.

Atunci i-am zis aşa:

— E foarte greu să atingi simpla Prezenţă, dragă Maryse, asta-i cea mai mare reuşită cu putinţă. Dar o reuşită care nu va fi niciodată încununată cu lauri, una care va trece întot-deauna neobservată. Nu poţi ajunge cea mai bună „fiinţă a Prezenţei[44] de pe planetă! Nu va exista niciodată „Marele Premiu al Prezenţei[44]

sau „Campionatul Mondial al Prezenţei[44]. Prezenţa n-are nevoie să fie aplaudată!

Am văzut-o închizând ochii şi i-am văzut întreaga fiinţă.

Eram de neoprit.

— Tu care, de ani în şir, studiezi în laborator biologia suferinţei, tu care ai observat pe pielea ta că e suficient un singur gând — Jérôme, de exemplu — pentru ca în trupul omenesc să se pună în mişcare mecanica suferinţei, tu al cărei fiu a înţeles cum pot fi activate circuitele Prezenţei şi dezactivate cele ale suferinţei, m-ai putea oare ajuta să-mi regăsesc bucuria de a vindeca?

Dragă Marie-Lou, doctoriţa Maryse şi cu mine suntem ca nişte pelicani. Aşteptăm amândoi într-un port al singurătăţii, cu inimile flămânde. Te aşteptăm să te întorci ca să ne arăţi cum să iubim...**Vara care a urmat a fost consacrată pregătirii intensive a expoziţiei de toamnă a lui Chariot. Adélaïde venea la fiul meu în fiecare dimineaţă, cu autobuzul sau cu**
t '
bicicleta. Şi nu mai pleca acasă decât seara târziu. Uneori venea s-o ia Robert, alteori o conduceam eu. Aveam impresia că participam şi noi la modelatul lutului. Asta ne făcea să uităm de cancer şi de ochii bolnavi.

Pe lângă ajutorul dat lui Chariot la lucratul argilei, tânăra se ocupa de mâncare şi se asigura că fiului meu nu-i lipsea nimic. Stăteau închişi în subsol toată ziua şi nu ieşeau decât seara, gri din cap până-n picioare, de parcă s-ar fi tăvălit prin cenuşă.

Chariot era entuziasmat.

— Are un talent extraordinar, *mom.* Nu sculptează, ascultă. îşi pune mâinile pe bucata de lut şi aşteaptă. Zice să fac şi eu ca ea. Şi sunt sigur că închide ochii ca să nu fie nicio diferenţă între noi. „Auzi tot ce-i înăuntrul bucăţii ăsteia de lut, Chariot? Ţipetele, urletele, hohotele de plâns? Sunt toate acolo, vor să fie eliberate şi să devină frumuseţe."
t

Mărturisesc că eram sceptică.

— Cam intuiesc eu ce gândeşti, adăuga el. Dar Adélaïde nu e Marie-Lou. Nu o înlocuiesc pe una cu alta. Adélaïde e o foarte bună prietenă, sora mea într-ale artei. Prietenia dintre un bărbat şi o femeie e posibilă atunci când nu-şi bagă coada Egoman, cu nevoia lui de posedare a celuilalt.

Revedeam momentul în care Marie-Lou pusese mâna lui Adélaïde în cea a fiului meu, complicitatea lor feminină şi înţelegerea tacită încheiată fără ştirea lui Chariot. Simţeam cât de adevărat era că, în absenţa lui Egoman, eram cu toţii legaţi unii de alţii.

Vizitele la atelier îmi erau interzise. Ca pe vremea când fiu-meu îşi făcea cercetările în camera lui: „Accesul mamei interzis!" De astă dată, pe un petic de hârtie lipit pe uşa de la subsol, se putea citi: „Vreau să fie o surpriză, *mom*!" Singura mea treabă era să-i furnizez argilă, foarfecă, sârme de tăiat, linguri, cuţite, eboşoare, pulveriza- toare, lână de oţel şi alte instrumente de artist.

într-o seară de la sfârşitul lui august, cu câteva săptămâni înainte de vernisaj, Chariot m-a anunţat, surescitat:

— Am găsit cum poate fi sculptat egoul. Era simplu: trebuia doar să nu mă mai gândesc la el!

Asta nu a limpezit însă deloc misterul.

Toată luna septembrie, Robert şi Loïc au venit să ia lucrările de acasă, una câte una.

Sculpturile ieşeau de la subsol înfăşurate în pânze, învelite apoi în folii cu bule, după care ambalate în cutii de lemn. Robert mi-a mărturisit un gând care nu-i dădea pace:

— Recunosc, Maryse, că n-am fost în stare să-l vindec pe Chariot, dar mă obsedează un lucru. Oare ar mai fi creat asemenea capodopere dacă ar fi putut să vadă? Sunt o splendoare, toate!

A lăsat apoi capul în jos şi s-a mai calmat.

— Cercetările fac progrese, draga mea colegă, fiul tău o să-şi recapete vederea, sunt absolut convins! Sper că va
continua să facă la fel de mult loc frumuseţii. în viata lui
t t
şi în vieţile noastre.

Cu două zile înainte de deschiderea expoziţiei, Megane m-a sunat să-mi spună că ei n-o să vină. Harold nu se simţea în stare să vadă munca lui Marie-Lou. Şi cu atât mai puţin lucrările lui Charlot care o înfăţişau. Megane era îngrijorată. Soţul ei petrecea ore întregi între- bându-se de unul singur „De ce eu, de ce eu?".

Vernisajul a avut loc duminică, 5 octombrie, la ora 15. Eu am ajuns mai devreme, fiindcă voiam să văd exponatele înaintea tuturor. Ardeam de nerăbdare. De data asta, am inspectat galeria cu atenţie. O casă albă în stil victorian, construită în întregime din lemn, un fel de capelă supradezvoltată pe verticală. Avea trei etaje şi un turn octogonal. în jur, nişte

arţari în culorile toamnei: vin, sânge, ceai, lămâie, portocală, acele culori pe care Charlot nu putea să le vadă. Când îi spuneam cât de tristă eram din pricina asta, el îmi zicea: „Un motiv în plus să te laşi impregnată de ele, mamă, doar suntem conectaţi... Ochii mei sunt o chemare la ordine! îţi mulţumesc pentru compătimire, dar acum întoarce-te aici... şi povesteşte-mi!"

Am avut un şoc chiar din prag. în mijlocul holului trona Benadryl. Alerga de zor în cuşca lui, făcând roata să scârţâie. De o parte şi de alta a intrării, se afla câte un pelican de lut aşezat pe o piatră.

Am observat imediat că natura moartă şi masa din lemn dispăruseră. Cândva, asta m-ar fi ofensat, acum însă, nu. Doar un fel de crampă. Scurtă. Mi-au trecut prin minte câteva gânduri, dar le-am neutralizat. Nu mai aveam chef să amestec lucrurile...

Agitându-şi în stânga şi-n dreapta bastonul alb, Chariot s-a grăbit să-mi vină în întâmpinare, însoţit de Adélaïde. Amândoi radiau. Loïc era şi el acolo, împreună cu Clarisse. Privirile ni s-au întâlnit firesc, un zâmbet, nicio urmă de stânjeneală. El mi-a propus, amabil, să mă însoţească în turul galeriei. Am refuzat: eram prea emoţionată, voiam să explorez singură expoziţia lui Chariot. Preferam să plâng la adăpost de privirile celorlalţi. Şi am avut dreptate...

Pe toţi pereţii, erau expuse desene abstracte în galben şi albastru, cu rare pete de roşu. *Egoman 1. Egoman 2. Egoman 3…* Erau vreo 50. Niciunul nu era semnat.

— Marie-Lou nu voia să se semneze. Şi eu la fel: dacă semnez *Chariot*, e ca şi cum Egoman şi-ar face autoportretul.

în mijlocul primei săli, pe stânga, o singură lucrare în mărime naturală: un clovn, dinaintea unei oglinzi, se scărpina în creştetul capului de parcă nu reuşea să recunoască imaginea pe care o avea în faţa ochilor. între el şi oglindă, doi copii: unul aplauda, celălalt întindea mâna spre artistul de circ.

Pe peretele de lângă uşă, un panou anunţa:

Toţi oamenii preocupaţi să devină ei înşişi pierd vremea de pomană. Nu putem deveni noi înşine. Nu putem decât să fim noi înşine. Iar asta se petrece într-o fracţiune de secundă, cât ai clipi, cât ai trage aer în piept Să fim aici este singura soluţie; nu există alt remediu pentru frică; pentru angoasă, pentru toate formele de suferinţă fizică, pentru îmbătrânire; pentru pierderea celor dragi…

***Să fim aici…*Pe marginea sălii, de jur împrejur, zeci de sculpturi micuţe: Marie-Lou în toate stările prin care a trecut. La fiecare etaj, mergeam din surpriză în surpriză. Aici, două capre, acolo, atelierul lui Moş Crăciun sau o lucrare frapantă intitulată *Pietrele.* La**

etajul al doilea, în dreapta, pe uşa unei săli încuiate, era scris:
CAMERA EGOULUI. DESCHIDERE LA ORA 17.

A ajuns şi Alexandrine. Mi s-a părut foarte încordată. Am mai vizitat o dată expoziţia împreună cu ea. A profitat de ocazie ca să-mi spună că, de la moartea lui Marie-Lou, se gândea tot mai mult să se întoarcă la spital.

— M-am plictisit de atâtea pântece de femei şi de bucăţile de stea care se instalează acolo. Vreau să le pot spune din nou, prin piele, „încântată de cunoştinţă!" Fostul primar al satului s-a pensionat şi s-a oferit de mai multe ori să se ocupe el de Minus şi de toţi urmaşii lui. îmi place de omul ăsta. Dar las lucrurile să se mai coacă.

Când s-a întors la Chariot şi la Adélaïde, părea tot mai nervoasă.

— Lucrările voastre m-au lăsat fără cuvinte. Probabil că Johann Sébastian Bach ar fi zis ceva inteligent, prin muzică... îmi pare foarte rău, dar eu chiar trebuie să plec: una dintre căpriţele mele trebuie să fete din clipă-n clipă. O să ai o surpriză, Chariot. Să ştii că n-a fost vina mea. N-am avut ce să fac, o să înţelegi cât de curând.

Vorbea repede, cu gesturi precipitate. I-a îmbrăţişat pe cei doi adolescenţi şi le-a dat un mic pachet.

— E nişte brânză proaspătă, de azi-dimineaţă. I-am zis *Alexandrin.* Ca să-i dau un pic de poezie.

Chariot a prins-o de braţ:

— N-o să asişti la dezvelirea *Camerei egoului,* naşă?

— Dezvelirea *Camerei egoului?*

— Da. Am reuşit în sfârşit s-o modelez.

— O să-mi povesteşti tu, acum chiar trebuie să plec.

Alexandrine s-a uitat pe furiş la ceas. Chariot a liniştit-o:

— Nicio problemă, naşă, cumva tot o să fii prezentă: tu m-ai inspirat pentru această lucrare.

A părut că nici n-a auzit. A ratat o treaptă la ieşire şi s-a dus în mare grabă la maşină. Niciodată n-o mai văzusem în starea aceea.

Atunci a intrat surpriza promisă de Alex. Prietena mea o ştersese ca să nu asiste la acel moment! Mai întâi... ea: Lara, în nişte haine *peace and love* din anii '60, fustă indiană, colier din bile de lemn, sandale de piele. Nu mai lipseau decât coroniţa de flori şi mirosul de patchouli.

Apoi... el. El! Tare aş fi vrut ca Alexandrine să mai fie lângă mine, ca să-i pot suci gâtul. Reuşise să dea de Jérôme, sau Jérôme dăduse de ea, nu mai conta. Iar Georges încă nu venise... Mă întrebam dacă nu cumva era şi el complice la gluma asta proastă.

Tras la faţă, cenuşiu la piele, chel aproape complet, Jérôme părea un pacient de-ai mei ajuns la capătul zilelor... Vizibil răvăşit de

droguri, de alcool sau de viaţa pe care o dusese, nu mai era decât propriul său clovn. Şi totuşi, îşi împlinise visurile: câţiva ani în Las Vegas, pagini centrale într-o revistă distribuită în mii de exemplare, premii pentru cel mai bun număr de clovn într-un circ, celebritate, aplauze, autografe. Acum însă, după cum arăta, nu mai reuşea să-şi facă să râdă nici măcar propria umbră.

S-a uitat la mine şi mi-a făcut semn să tac. Surpriza era pentru Chariot. Mă enerva, dar n-am mişcat în front. Jérôme a vizitat mai întâi expoziţia, cât mai discret cu putinţă, probabil pentru a avea un subiect de conversaţie cu fiul său.

Odată încheiat turul, şi-a băgat mâna într-un buzunar mare cusut pe pieptul cămăşii şi a scos de acolo un nas de clovn. Şi l-a pus apoi, încetişor, pe figură. După aceea, s-a apropiat de Chariot şi l-a apucat de umeri. Chariot, din reflex, s-a dat un pas înapoi. Avea o figură crispată. După toate aparenţele, se întreba cine era în faţa lui.

Jérôme s-a prezentat în stilul său:

— Ia zi, bătrâne, sculptura cu clovnul sunt eu?

Chariot era la fel de neîncrezător ca apostolul Toma
când a vrut să atingă cu mâna lui rănile lui Iisus înviat
din morţi:

t

— Tată? Tu eşti?

Degetele lui de sculptor au vrut să atingă faţa acestuia.
— Ce slab eşti! Ai îmbătrânit?
— Mai ales pe dinăuntru.
— Asta voiam să zic şi eu. Şi nasul ăsta? E al tău?
— El e toată viata mea.
t
— De ce nu-l dai jos?
— Nu-ţi poţi da jos viaţa, bătrâne.
— Aşa e, tată. Dar poţi să te întorci aici, iar asta te-aş putea învăţa eu cum se face.
Jérôme zâmbea, cu aerul acela uşor superior care înseamnă: *nu înţelegi, fiule, viaţa o să-ţi vină şi ţie de hac când o să fii mare.*
— O să-ţi sculptez chipul, tată. Scoate-ţi nasul pentru ca mâinile mele să-ţi înveţe faţa pe dinafară.
— Eşti cel mai tare, bătrâne.
— N-am nevoie să fiu cel mai tare, tată. Nu e important. Şi nu sunt nici mare.
— Nu mi-ai răspuns la întrebare: clovnul ăla sunt eu?
— Nu ştiu, tată, nu te cunosc. Clovnul care-şi scarpină scăfârlia în faţa oglinzii îi reprezintă pe toţi cei care nu mai ştiu ce să facă pentru a fi cunoscuţi şi priviţi.
— Egoman cine e?
— Un supererou care are mii de identităţi. Poate trece de la una la alta într-o secundă. De-asta se imaginează capabil să nu moară

niciodată! Se instalează în mintea oamenilor şi-i face să creadă că sunt unici!

M-a trecut un fior. Părea realmente că fiu-meu se uita ţintă în ochii tatălui său. Jérôme a dat să se scarpine în creştetul capului, dar şi-a oprit mâna la mijlocul drumului. De parcă ar fi fost prins în flagrant delict...

— Ia zi, bătrâne, vrei să te faci sculptor?

— Aş vrea să fac filme.

— Dar tu nu vezi nimic, Chariot, cum ai putea să faci filme?

— Beethoven era surd, eu de ce n-aş putea fi regizor de film?

— Eşti interesant, bătrâne.

— Nu caut să fiu interesant, tată. Sunt destule alte lucruri mult mai importante în viaţă.

— Cum ar fi?

— Iubirea.

Jérôme n-a avut nicio reacţie. într-una dintre discuţiile noastre, Georges îmi spusese că, în psihanaliză, oamenii de genul ăsta erau numiţi „taţi vizi". Nu i-am înţeles până la capăt explicaţiile pe care mi le-a dat atunci, dar îmi plăcea acea formulă. I se potrivea de minune lui Jérôme.

— Mă iubeşti, tată? M-ai iubit până acum?

Hadrien! Mi-a venit imediat în minte momentu

lîngrozitor în care tânărul Hadrien, pe patul de moarte, m-a întrebat dacă-l iubeam. La fel de abrupt ca Chariot pe taică-său.

Chariot i-a prins din nou faţa între mâini tatălui său. A pipăit-o încă o dată. Căuta probabil, acolo, un răspuns. Jérôme tăcea în continuare, impasibil. De parcă ar fi fost gol pe dinăuntru. Nicio tresărire. Avea privirea cuiva care n-a auzit sau n-a priceput întrebarea, vitală totuşi, ce tocmai îi fusese pusă.
— Nu zici nimic, tată?
— Dar sunt aici, Chariot.
— Nu, nu eşti aici. Nici nu ştii ce înseamnă asta cu adevărat.
— Cum poţi să spui aşa ceva?
— Pielea ta mi-o spune. Şi nu ştii nici cine eşti...
— De ce spui asta?
— Dacă ai fi ştiut, n-ai fi căutat-o toată viaţa în dosul unui nas de clovn.
— Şi ce sunt atunci, bătrâne?
— Nu mă-ntreba pe mine, tată, întreabă mai bine stelele.

Descumpănit, Jérôme s-a întors spre mine. Discuţia lor durase destul. I-am arătat uşa, cu mişcări frenetice din cap şi din mână: „Ieşi de-aici! Ieşi de-aici!" Speram ca Chariot să nu-şi dea seama de nimic. Fostul meu soţ s-a întors din nou spre fiul său.
— Trebuie să plec, bătrâne. Ne vedem cât de curând. O să rămân pe-aici o vreme.
— Nu sunt bătrân, tată, niciodată n-o să fiu bătrân!

Tatăl său, din ce în ce mai dezorientat, abia a reuşit

să îngaime:

— Nu înţeleg, bătrâne.

Chariot şi-a ales cu grijă cuvintele:

— Nu sunt bătrânul tău! i-a zis el, cu un amestec de fermitate şi blândeţe. Copilăria mea s-a încheiat, iar tu n-ai fost aici. E greu să fii bătrân înainte de a fi fost copil. Cu tine, niciodată n-am putut să fiu copil, tată. Nici în braţele tale, nici în cuvintele tale, nici în auzul tău. Nu te mai aşteptam, şi n-am să încep s-o fac acum. Nu mai aştept nimic, oricum, poate că într-o bună zi o să înţelegi asta... îţi mulţumesc că ai venit, tată. Ştiu că mama vrea să pleci. Cred că, după părerea ei, nu prea mai ai ce căuta în vieţile noastre. Dar poţi să mă suni dacă vrei să te învăţ să priveşti stelele, chiar şi fără ochi...

Chariot şi-a sărutat tatăl pe frunte şi şi-a petrecut braţele pe după gâtul lui.

— Şi nu-ţi face probleme, tată, nu sunt supărat. Acum vorbeşte doar pacea din mine.

Şi-a mângâiat tatăl pe obraz aşa cum faci cu cineva pe care-l iubeşti, atunci când cuvintele nu mai sunt de ajuns...

— Pe curând, tată.

L-am luat pe Jérôme deoparte.

— Da, Jérôme, mulţumesc că ai venit! Şi sper să nu te mai văd niciodată.

Am săgetat-o pe Lara cu privirea. De la sosirea lor, nu scosese o vorbă. A ieşit din galerie bombănind. Mi s-a părut că aud un „Tâmpită naibii!"

Jérôme voia să mă rănească.

— Lara şi cu mine o să stăm o vreme la ferma lui Alexandrine. Mă gândesc că o s-o mai ajutăm cu una-alta. Iar eu o să fiu destul de aproape de Chariot. Oare suntem chiar atât de diferiţi, tu şi cu mine? Nu mi-e foarte clar cine-i Egoman ăsta, dar pare să ne fi tras pe sfoară pe amândoi. Doctoriţă înstărită, clovn sărac, nu s-ar zice că face vreo deosebire. în orice caz însă, Chariot are nevoie de un tată. Spre deosebire de tine, eu cred că nu e niciodată prea târziu. O să mă mai vezi, indiferent că vrei sau nu. Oi fi eu doar un bufon, dar nici tu, cu toate aerele tale, nu eşti mai brează.

Apoi a plecat, furios.

Dacă Alex voia să facă pe sfânta, era treaba ei. Eu aveam să-mi protejez copilul, cu orice preţ. Cântecul Gloriei Gaynor îmi răsuna în cap mai tare ca oricând, *I will survive, I will survive.*

La 5 după-amiaza fix, Adélaïde i-a şoptit ceva la ureche lui Chariot. Cei 15 vizitatori care mai rămăseseră au fost invitaţi să vină în faţa *Camerei egoului.* Georges tot nu apăruse. Se simţea oare vinovat că uneltise cu Alex pentru ca Jérôme să fie şi el prezent?

Chariot a ţinut un mic discurs.

— Multă vreme, Marie-Lou, Adélaïde şi cu mine am tot încercat să găsim o înfăţişare a egoului omenesc. Şi, în trei, am reuşit până la urmă. Ne-am dat seama că nu putea fi înfăţişat decât prin absenţa lui.

Apoi a început să bată în podea cu bastonul. Nişte izbituri uşoare şi sacadate, după care, ca la teatru, trei izbituri zdravene, la intervale de timp mai mari: TOC... TOC... TOC! Uşa sălii s-a deschis.

înăuntru erau două sculpturi. Una semăna cu Ma- rie-Lou, cealaltă cu Chariot. Se ţineau de mână. Din loc în loc, pe membre şi pe abdomen, erau pictate nişte pete albastre... Cele două sculpturi aveau capul de forma unui balon cu aer cald — două globuri mari de sticlă. Acestea erau legate de trunchi prin nişte sârme subţiri, abia vizibile.

Globurile conţineau o mulţime de figurine minuscule, atârnând în gol. Ele erau prinse de partea superioară a sferei cu nişte sfori de lungimi diferite. Spânzurate astfel, păreau să plutească în interiorul capului. Reproduceri de supereroi, drapele, simboluri religioase, jucători de hochei sau de fotbal, valize de oa- meni de afaceri, ecrane de computer, bancnote: „Toate aceste reprezentări sunt simboluri ale falselor noastre identităţi", explica Chariot.

Adélaïde a stins atunci luminile. Ca prin farmec, nu se mai vedeau decât sferele goale, iluminate din interior. Toate figurinele dispăruseră, şterse de un fascicul puternic de lumină venind din regiunea inimii. Nu-mi dădeam seama cum procedaseră tehnic, dar funcţiona.

După atâtea luni de căutări din partea lor şi de neînţelegere din partea mea, pricepeam în

sfârşit ce voia să spună Chariot. El arăta că treceam, de fapt, pe lângă viaţă tot căutând să fim cineva prin multiplicarea falselor identităţi. Acestea nu ne foloseau decât ca să atragem privirea celorlalţi. El ne spunea că dorinţa asta *de a fi în lumina reflectoarelor* — de a deveni vedete, persoane recunoscute, admirate, bogate, celebre şi de a avea întotdeauna dreptate — ne priva de posibilitatea de a fi prezenţi pe de-a-ntregul, de capacitatea noastră de a recepţiona şi de a emite. El ne invita să descoperim faptul că egoul nu trebuie să moară şi că nu trebuie să ne luptăm cu el. Că e suficient să-l luminăm din interior pentru ca el să dispară. Să-l luminăm cu lumina inimii.

Când ne pregăteam să plecăm de la galerie, şi-a făcut apariţia o maşină vopsită în roşu şi alb. Era Georges. Mi-a venit să-i strig: „E prea târziu, închidem!", dar Chariot era în spatele meu, împreună cu Adélaïde, iar aceasta a sărit imediat: — E doctorul Georges, Chariot

!Fiul meu a arborat zâmbetul celor care îşi regăsesc un prieten apropiat întors din război.

Georges s-a dus mai întâi la tinerii artişti. în mâna dreaptă ţinea o cutie legată cu panglici galbene şi albastre. în stânga, flori: ruji de toamnă, margarete de toamnă, crizanteme, dalii. Pe care li le-a pus în braţe lui Adélaïde şi lui Chariot.

— Nu e doar liliac pe lumea asta, copii. Există şi flori de toamnă. Marie-Lou avea dreptate, nu e nevoie să te ataşezi de nimic, căci totul ţi se oferă.

Am văzut-o pe Adélaïde zâmbind.

Georges a strâns cutia la piept şi şi-a îndreptat privirea spre interiorul galeriei.

— Lăsaţi-mă câteva minute, vreau să văd expoziţia.

A pornit-o spre prima sală.

— Stai aşa! a strigat Chariot. Trebuie să-ţi arăt *Camera egoului!*

S-a dus după Georges şi l-a apucat de mână. Când s-au întors, se vedea clar că Georges plânsese.

Marele psiholog a venit apoi la mine. Loïc era în apropierea mea, împreună cu Clarisse. Georges i-a salutat călduros. Pe Clarisse a mângâiat-o pe cap.

După aceea mi-a dat cutia legată cu fundă şi mi-a spus s-o deschid. înăuntru erau nişte foi scrise de mână.

— Toate acele cuvinte nu spun decât un singur lucru, Maryse: ce simt eu pentru tine. Ţi

le dau astăzi fiindcă vreau să închid acest capitol.

— Să închizi acest capitol, Georges?

— Da, Maryse, să închid acest capitol. Ştii, când copiii îmi spun: „Mi-e frică, domnule doctor, mai e ceva după moarte?", eu îi întreb: „Tu, personal, ce crezi?" Mulţi îmi zic: „Nu ştiu. însă aş vrea tare mult să mai fie ceva. Doar ca să-i ajute pe cei care rămân să nu le mai fie frică. Dar dumneavoastră, domnule doctor, nu vă e frică?" Atunci le zic: „Ba da, mi-e teamă că s-ar putea să nu fi spus tot ce aveam de spus câtă vreme eram în stare s-o fac. Tu ai ceva să-mi spui?"

Georges s-a uitat atunci la mine cu ochii ăia care te sfredelesc până în inimă, numai că, de astă dată, nu psihologul era cel care mă privea...

— Tu ştii despre ce-mi vorbesc toţi, Maryse? Fără excepţie?!...

— Nu, Georges, nu ştiu.

— Despre iubire, Maryse! Toţi! Le e teamă, la şapte, nouă sau doisprezece ani, că n-au spus „te iubesc" destul de clar. Fraţilor, surorilor, prietenilor, părinţilor... Le e teamă că n-au fost auziţi. Asta-i singura urmă pe care vor s-o lase. Nimic altceva. Copiii ăştia m-au ajutat să prind glas.

S-a apropiat şi m-a sărutat de două ori pe creştetul capului. Mi-a spus: „Nu mai am timp de pierdut, Maryse". Apoi a pornit-o spre maşina lui vopsită în roşu şi alb.

Brusc, îmi pierdusem şi eu glasul. Şi aş fi vrut ca el să mă ajute să mi-l recapăt, aşa cum făcuse cu Marie-Lou. în timp ce mă uitam la el cum se îndepărtează, am desfăcut fundele galbene şi albastre. Pe prima pagină, în mijloc, era scris, cu litere îngroşate:

însemnările lui Georges

întorşi acasă **de la vernisaj, am pus *însemnările lui Georges* pe masa din salon. Am luat şi muntele de scrisori şi facturi din ultimele zile, dar astea mai puteau aştepta. I-am urat noapte bună lui Charlot. El s-a apropiat de mine, m-a sărutat pe amândoi obrajii şi m-a întrebat:**

— Te enervează că tata o să mai stea prin zonă?

— Da, scumpule, mă enervează.

— Nu-ţi face griji, *mom,* o să mă ocup eu.

— Tocmai de-asta îmi fac griji, bătrâne!

Mi-a făcut atunci cu ochiul, adăugând şi un zâmbet din colţul gurii:

— Ai încredere în mine, ştiu cum să procedez cu Egoman!

După aceea a pornit-o spre camera lui.

— Somn uşor, *momi*

Se juca, din mers, cu bastonul. Din spate, semăna mai tare ca oricând cu Charlie Chaplin. Nu-i lipsea decât pălăria.

Nu mi-era somn. Mi-am turnat un pahar de vin roşu şi m-am apucat să citesc însemnările lui Georges. Curiozitatea era mai puternică decât oboseala. Le-am citit de două ori. Când am pus foile la loc în cutie, băusem toată

sticla. îmi tremurau mâinile, nu reuşeam nicicum să leg panglicile, nici nu le mai vedeam. Lacrimile care-mi curgeau pe obraji îi salutau curajul. Dându-mi acele pagini, Georges inversase rolurile: în loc să-mi dezbrace mie inima, o dezbrăca pe a lui sub ochii mei, pentru întâia oară. îşi înfruntase în sfârşit fricile. Egoman nu-l mai împiedica să iubească.

Beată şi tulburată în acelaşi timp, m-am hotărât să mă duc la culcare. înainte să sting lumina, am zărit, în mijlocul grămezii de scrisori şi facturi, un plic turcoaz. Timbrele ciudate mi-au stârnit curiozitatea. Nu reuşeam să identific ţara de origine. Cerneala ştampilelor acoperea ceea ce mi-ar fi putut furniza informaţia respectivă. Am deschis plicul cu mare atenţie, de parcă delicateţea lui o făcea subînţeleasă pe cea a conţinutului său. Am scos dinăuntru două foi de hârtie, împăturite cu grijă. Hârtie de mătase, o cerneală aurie, un scris plin de graţie.

Bună ziua, doamnă doctor Maryse,

îmi doresc din tot sufletul ca aceste cuvinte să poată ajunge la dumneavoastră. A trecut atâta vreme... M-am gândit de mai multe ori să vă scriu. Adeseori, amânăm atât de mult lucrurile importante, încât ajungem să realizăm, la un moment dat, că e prea târziu. Aşa că, iată, nu mai vreau să spun niciodată că-i prea târziu.

Am suferit mult, dar acum mi-e mai bine.

De curând, am citit o carte care mi-a dat nişte explicaţii. Zăcea acasă la o prietenă de-ale mele care tocmai se întorsese de la Paris. Furia din mine a fost atrasă de titlul de pe copertă: **Marea Viaţă.** ***Pe autor îl cheamă Christian Bobin. Răsfoind-o, am dat peste această frază: „înfloritul cireşilor nu durează mult. Esenţialul îl prinzi într-o clipită. Restul e inutil".***

A fost ca un pansament.Am scris această frază pe oglinda în care mă privesc dimineaţa când mă pieptăn. în lunile următoare; am început să mă simt mai bine. Mă gândesc că datorită acestei fraze. Cred că dl Bobin e doctor, ca şi dumneavoastră.

Cuvintele lui m-au ajutat să înţeleg că fiul meu nu arde în iaddoamnă doctor Maryse. Şi că dacă Allah există, ar spune mai degrabă: „ Vino încoace să-ţi povestesc despre cireşi

Cred acum că iadul a fost inventat de un om. Ca să-i sperie pe ceilalţi oameni.

Nu mai am nevoie să cred că sunt cineva, doamnă doctor Maryse, nici să dovedesc că exist, căci prind esenţialul în fiecare clipă.

Vă voi fi întotdeauna recunoscătoare pentru căldura cu care l-aţi întâmpinat pe fiul meu.

Le mulţumesc mult, de asemenea, lui Charlot şi Ma- rie-Lou. Sper că sunt bine amândoi.

Daţi-mi voie să vă îmbrăţişez.
Hania (mama lui Hamid)

Eram total răvăşită când m-am băgat sub pătură. La 4 dimineaţa, tot nu-mi găsisem somnul. M-am dat jos din pat. Efectul vinului dispăruse. M-am îmbrăcat cu ceva mai gros fiindcă mi-era frig. Un simptom al fricii, poate?

Ajunsă în faţa casei lui Georges, am avut un moment de ezitare. M-am gândit la Hania, Hamid, Hadrien, Ma- rie-Lou, Charlot şi toţi ceilalţi. Am ieşit din maşină şi am sunat la uşă. Am aşteptat. S-au aprins nişte lumini. Când a

deschis, era într-o cămaşă lungă de noapte care-i ajungea până sub genunchi. Pe ea, un desen cu o mâţă care urla: „Lăsaţi-mă să dorm, vă rog!"
— Maryse? Ce faci aici? S-a întâmplat ceva cu Charlot?

I-am sărit în braţe şi l-am sărutat lung şi apăsat. Ani întregi de ezitare transformaţi în tête-à-tête cu prezenţa... L-am privit până în inimă şi i-am zis: — Asta-i tandreţea, Georges, asta-i tandreţea...

Şapte ani mai târziu. Epilog

După expoziţie, au trecut mai multe luni fără să scriu niciun articol ştiinţific. Ce rost ar fi avut, din moment ce mă simţeam în sfârşit pe punctul de a mă scutura de nevoia de a fi aleasă, de a fi aparte! Da, aveam această pretenţie!

Gata cu necesitatea imperioasă de a întrerupe o discuţie pentru a arăta că eu deţineam singura opinie valabilă, nişte cunoştinţe excepţionale ori o idee superioară celei susţinute de ceilalţi. Gata cu presiunea interioară pentru apărarea falselor mele identităţi. Dorinţa de a câştiga întotdeauna era tot mai slabă, la fel ca şi aceea de a fi unică. Charlot şi Georges zâmbeau când le povesteam izbânzile mele de om ajuns la înţelepciune, ca şi cum în mintea lor încă mai exista o urmă de îndoială!

Apoi, într-o dimineaţă, în timpul unei examinări de rutină, am descoperit boaba aia de orez din sânul stâng... Şoc mare! M-am panicat, imaginându-mi deja durerea, frica, greţurile. Mi-am dat seama cât de ataşată eram încă de imaginea mea, de atracţia pe care ea o exercita asupra privirii celorlalţi. Ea era prima care nu voia să moară...

Mă întrebam dacă Georges va fi în stare să mă susţină aşa cum o susţinuse Chariot pe Marie-Lou. Va fi el prezent? Sau se va adăposti în spatele unei noi identităţi? Folosindu-se de boala mea pentru a deveni el însuşi „victimă" ori, şi mai insidios, „eroul, sfântul, înţeleptul" — cel care ar iubi-o pe Maryse dincolo de toate aparenţele...

N-a făcut nimic deosebit, a fost pur şi simplu acolo. Acolo de la început până la sfârşit, de la operaţie până la raze. Luni întregi. Gătind, privindu-mi şi mângâindu-mi cicatricele cu o nesfârşită blândeţe. îmi spunea:

— Asta-i cea mai frumoasă călătorie din lume, Maryse. Mă încălzesc la soarele din tine. Degetele mele vizitează întreg pământul, toate fluviile lui, toate oceanele, toate continentele dinainte de a fi fost împărţite de oameni... Nicio legătură cu doctoriţa du Bonheur, nicio legătură cu marea Maryse... Doar tu! Tu pe de-a-ntregul!

Loïc devenise un prieten. Niciunul dintre ei nu căzuse în capcana geloziei, a fricii de a mă

pierde, a nevoii de a mă poseda. Georges şi cu el m-au susţinut, fiecare în felul lui. Capacitatea lor de a iubi nu are limite. Amândoi mi-au amintit că cea mai gravă problemă a existenţei omeneşti nu este că murim, ci că nu învăţăm să trăim.

Şi Alexandrine li s-a alăturat. Şi Robert, Alice şi fiicele lor. Şi Chariot, bineînţeles. Şi, ca atâtea femei înaintea mea, după o lungă luptă, am avut norocul să pot rosti cuvântul „VIN-DE-CA-RE"...

Georges are dreptate, într-o zi vom ajunge să învingem cancerul, dar egoul, vom ajunge oare să-l îmblânzim?Când eram bolnavă, chiar şi Jérôme a trecut să mă vadă. „Ce-i cu tine aici? N-am nevoie de ajutorul tău..." Mi-a spus că Chariot îl învăţa să privească stelele. Nu l-am crezut. Mi-am zis că nu era decât o încercare de manipulare. De fapt însă, murdăream totul: Charlot se întâlnea periodic cu el şi petreceau împreună destul de mult timp.

Munca în privinţa egoului meu nu se va sfârşi niciodată, sunt conştientă de asta acum. Din fericire, conştienţa aceasta schimbă totul! încă mai simt uneori strângerea aia de inimă, când mi-i imaginez împreună. Durerea aia că trebuie să împart atenţia fiului meu cu un individ care n-a fost niciodată aici şi care culege ceva ce n-a semănat cu mâna lui. îmi repet atunci cuvintele lui Charlot, căruia tocmai îi povestisem despre Hadrien:

— Te chinui inutil, mamă. întreabă-te cu ce te-ajută gândurile astea. Aminteşte-ţi că totul e oferit şi că e suficient să fii acolo: în florile de liliac sau de cireş, în rujile de toamnă, în margaretele de toamnă, în crizanteme şi în stele... Aminteşte-ţi că nimic nu durează şi că toate sunt legate între ele. Timpul petrecut crezând că tu eşti singura care merită iubirea mea e timp pierdut. Când încep să ţi se deruleze în minte filmele cu tata şi cu mine, repetă-ţi de oricâte ori e nevoie: „întoarce-te aici, Maryse, întoarce-te aici!" Vei auzi atunci nişte muzici care te vor face să vibrezi mai puternic ca oricând: Bach, Beethoven sau chiar behăieli de capre. Vei mirosi parfumuri pe care credeai că le ştii şi care te vor fermeca pentru prima dată. Vei gusta arome deja gustate care, dintr-odată, te vor tulbura până la extaz. Vei vedea lumini şi umbre care te vor face să plângi de recunoştinţă. Vei descoperi cu vârfurile degetelor netezimea sau asprimea unei materii care te va copleşi cu plăceri accesibile în orice clipă. Vei simţi în pieptul tău toate bătăile de inimă ale lumii, şi ale copiilor de Crăciun, şi ale adolescenţilor la prima lor dragoste. îţi va veni să te rostogoleşti în iarbă, în nisip sau în zăpadă, strigând: „Sunt vie, sunt vie!" Şi de fiecare dată când un copilaş bolnav te va întreba de ce plângi când îţi spune că te iubeşte, vei putea să-i spui fără nicio sfială: „Asta-i tandreţea, asta-i tandreţea"...

Mulţumiri

/

Mulţumiri lui Jean Paré şi lui Marie Leroy; simpla lor prezenţă te face să te gândeşti la un proiect. Ei au talentul pe care ar trebui să-l aibă toţi pedagogii; ştiu să-ţi insufle dorinţa de a merge mai departe.

Mulţumiri lui Rémi Tremblay, un mare prieten. El m-a prezentat lui Jean Paré şi astfel a putut începe aventura publicării.

Mulţumiri lui Patrick Gambache, lui Nicole şi Ma- rie-Claire Saint-Jean, pentru încrederea şi căldura lor, şi pentru calitatea primirii pe care mi-au făcut-o.

Mulţumiri lui Isabelle Longpré, Anne Ducrocq şi Carine Barth. De fapt, un simplu „mulţumesc" nu e suficient de puternic pentru a exprima ceea ce simt în faţa muncii pe care ele au depus-o. Această carte nu ar fi văzut niciodată lumina zilei dacă ele nu ar fi fost acolo.

Mulţumiri lui Julie Bussières care, după o conferinţă, mi-a povestit despre discuţiile pe care le avusese cu fiul ei. întâlnirea aceea a făcut să încolţească ideea cărţii de faţă.

Mulţumiri lui Céline Charron şi lui Gilles Massicotte. Ei au avut delicata grijă de a-mi oferi un acces la intimitate şi muzică, ambalându-le în acelaşi cadou.

Mulţumiri lui Alain Bélanger, Alain Rondeau şi André Marcotte, care ştiu atât de bine să aducă pacea în lumea cifrelor.

Mulţumiri lui Huguette Boilard şi Marjolaine Dion, moaşele prezente la cele două capete ale vieţii care n-are capăt.

Mulţumiri tuturor persoanelor pe care nu le-am numit, dar care ştiu că au adus o contribuţie afectivă sau intelectuală procesului de creaţie.

Mulţumiri lui Émilie că a fost acolo.

t

Mulţumiri lui Danielle. Dacă generozitatea, răbdarea şi iubirea ar avea numele unei persoane, ar fi al ei

.Din necesităţi narative, autorul a lăsat să se înţeleagă că *Marea Viaţă [La Grande Vie],* cartea lui Christian Bobin, exista deja în perioada în care se desfăşoară acţiunea romanului, când de fapt ea a apărut în 2014, la Editura Gallimard. Sperăm că cititorii noştri nu ne vor lua în nume de rău acest anacronism, datorat în esenţă admiraţiei autorului pentru frumuseţea acestui text.

Omul care voia să fie Aricit

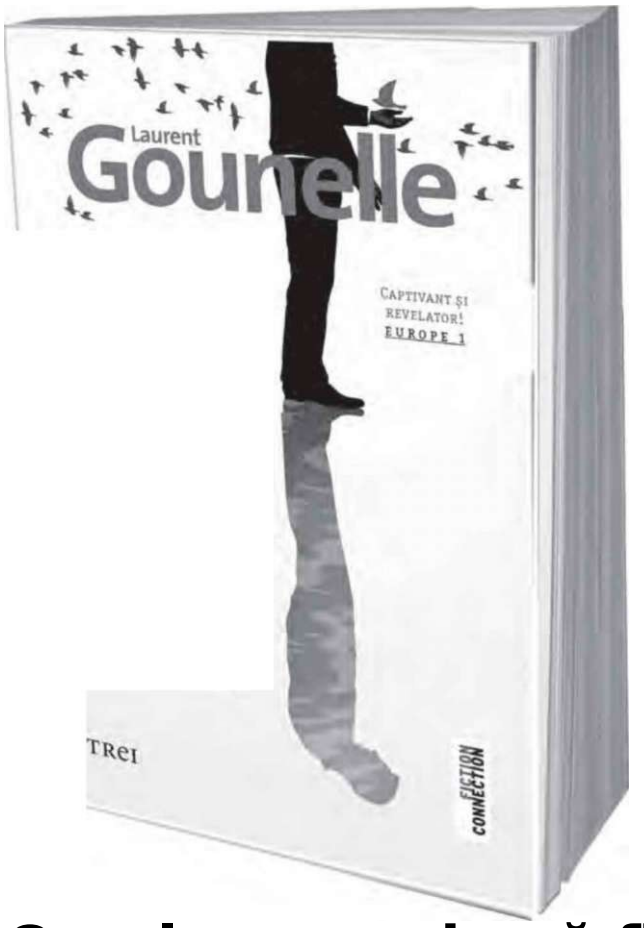

Omul care voia să fie fericit

Autor: Laurent Gounelle

Titlul original: L'homme qui voulait être heureux

Traducere din franceză de Diana Morărasu

t

Aproape de finalul vacanţei sale în Bali, Julian, profesor de şcoală generală, hotărăşte să viziteze un vindecător în vârstă pe nume Samtyang. Deşi nu suferă de nicio boală, Julian vrea neapărat să-l întâlnească pe înţelept, fie şi numai pentru că se bucură de o faimă internaţională. Diagnosticul lui Samtyang e de o simplitate dezarmantă: Julian este sănătos, dar... nefericit.

Posesor al unei înţelepciuni ce pare infinită, bătrânul lasă impresia că-l cunoaşte pe Julian mai bine decât se cunoaşte el însuşi. Iar lumina pe care o aruncă asupra vieţii lui îl determină pe profesorul cel nefericit să se angajeze în cea mai captivantă aventură: călătoria descoperirii de sine.

în timpul întâlnirilor cu Samtyang, pline de discuţii şi provocări ingenioase, Julian descoperă fricile şi credinţele false care îl fac să sufere. Cu ajutorul bătrânului maestru, tânărul ucenic dornic de iluminare descoperă cheia unei vieţi împlinite şi fericite.

Laurent Gounelle, născut în 1966, este unul dintre scriitorii francezi cei mai citiţi în întreaga lume. Specializat în ştiinţe sociale, cu studii în Franţa şi Statele Unite, în prezent este conferenţiar la Universitatea Clermont Ferrand. De-a lungul anilor, a colindat lumea în căutarea unor oameni care să-i ofere răspunsuri la o întrebare fundamentală: cum să ne atingem potenţialul maxim şi cum să găsim un sens vieţii?

Romanele lui Gounelle, care vădesc pasiunea sa pentru filosofie, psihologie şi dezvoltare personală, au

fost publicate în 40 de ţări şi s-au vândut în peste 5 milioane de exemplare.